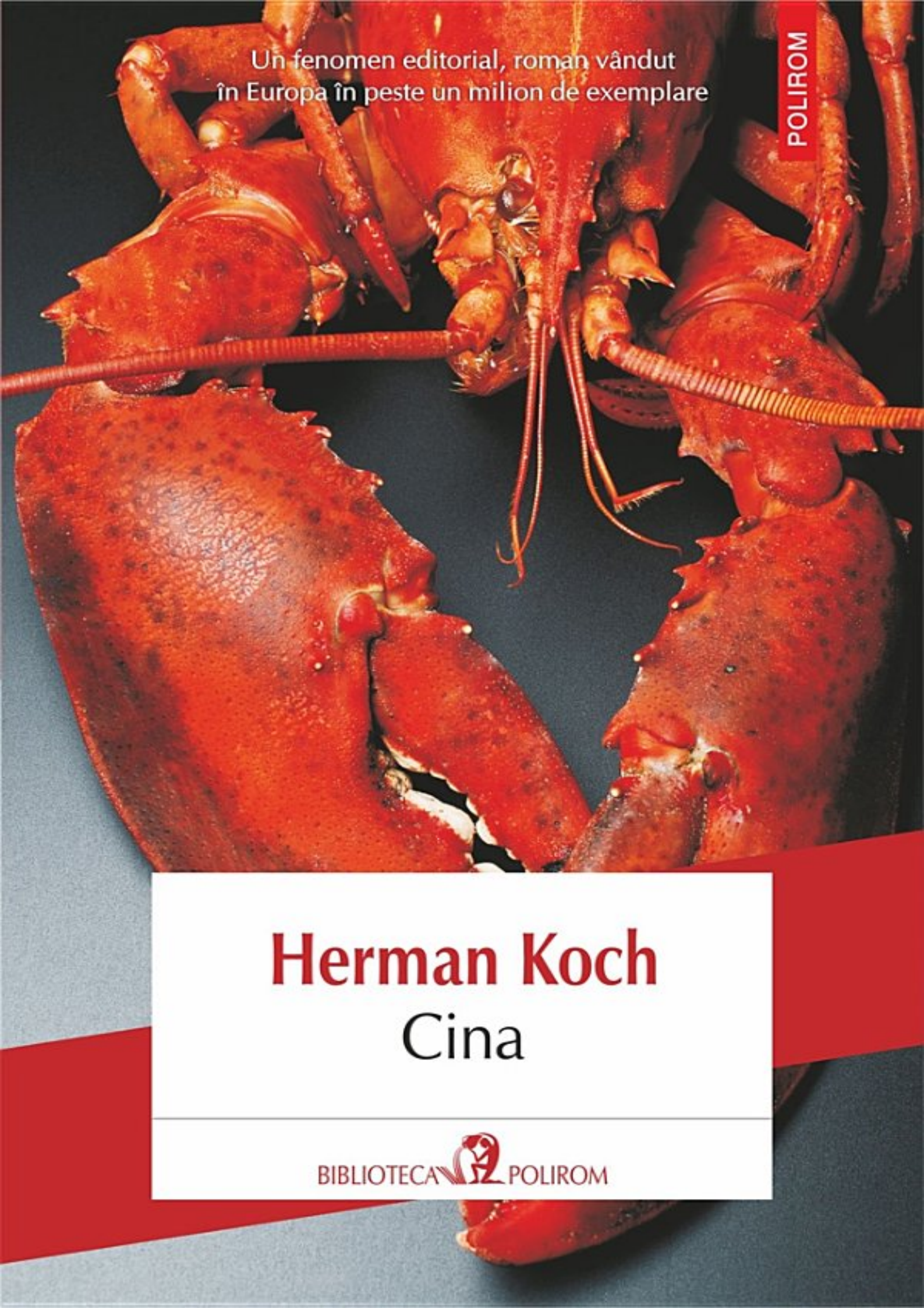

Herman Koch

Cina

BIBLIOTECA POLIROM

Această carte a fost publicată cu ajutorul Fundației Neerlandeze pentru Literatură.

Herman Koch, *Het diner*

Copyright © 2009 by Herman Koch

Originally published by Ambo| Anthos Uitgevers, Amsterdam

All rights reserved

© 2015 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-5392-8

ISBN PDF: 978-973-46-5393-5

ISBN print: 978-973-46-4202-1

Coperta: Carmen Parii

Foto copertă: © Nanisimova_sell/Depositphotos.com

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

HERMAN KOCH (n. 1953) este unul dintre cei mai populari scriitori din spaţiul culturii neerlandeze. Şi-a cîştigat notorietatea nu doar ca scriitor, ci şi ca actor, realizator de televiziune şi jurnalist. Deşi a început să publice proză încă din 1985, adevărata consacrare a obţinut-o în 2009, cu romanul *Cina*, care a cunoscut pînă în prezent numeroase ediţii, a fost tradus în mai bine de douăzeci de limbi (printre care engleză, germană şi franceză) şi i-a adus autorului său Premiul Publicului în acelaşi an.

NICE GUY EDDY: *C'mon, throw in a buck.*
MR PINK: *Uh-huh. I don't tip.*
NICE GUY EDDY: *Whaddaya mean, you don't tip?*
MR PINK: *I don't believe in it.*

(Quentin Tarantino,
Reservoir Dogs)

APERITIV

1

Am mers să mâncăm la restaurant. Nu voi spune la care anume, căci data viitoare probabil că s-ar umple de oameni veniţi să vadă dacă suntem şi noi iarăşi acolo. Serge făcuse rezervarea. Întotdeauna, el se ocupă de asta, de rezervare. Restaurantul e unul dintr-acelea unde trebuie să dai telefon cu trei luni înainte – sau şase, sau opt, nici eu nu mai ştiu câte. Personal, nu vreau să ştiu niciodată cu trei luni înainte unde o să merg să mănânc într-o anumită seară, dar se vede treaba că sunt oameni pentru care asta nu reprezintă absolut nici o problemă. Dacă peste câteva secole istoricii vor vrea să ştie cât de înapoiată a fost omenirea la începutul secolului al XXI-lea, nu va fi nevoie decât să-şi arunce un ochi pe fişierele computerelor aşa-ziselor restaurante de top căci, după cum se întâmplă să ştiu, toate datele astea se păstrează. Dacă domnul L. a fost dispus data trecută să aştepte trei luni pentru o masă la fereastră, atunci de data asta o să aştepte chiar şi cinci luni pentru o masă lângă uşa de la toaletă – asta se cheamă în astfel de restaurante „administrarea datelor personale ale clienţilor“.

Serge nu face niciodată o rezervare cu trei luni înainte. Serge face rezervarea chiar în ziua respectivă; ia asta ca pe un sport, cum spune el. Sunt restaurante care păstrează întotdeauna o masă pentru oameni ca Serge Lohman, iar acest restaurant e unul dintre ele. Unul dintre multele, trebuie să spun. Îţi vine să te întrebi dacă mai există în ţara asta vreun restaurant în care să nu le îngheţe tuturor sângele în vine când aud la telefon numele de Lohman. Bineînţeles că nu sună el, ci

pune pe secretară sau pe unul dintre cei mai apropiaţi colaboratori să facă asta.

— Nu-ţi face griji, mi-a spus acum câteva zile, când am vorbit cu el la telefon. Mă cunosc ei, sigur fac rost de-o masă.

Nu întrebasem decât dacă aveam să mai vorbim la telefon în caz că nu erau locuri şi unde am fi putut să mergem într-o asemenea eventualitate. La capătul celălalt al firului, am auzit atunci în vocea lui ceva compătimitor, aproape că puteam să văd cum scutură din cap. Un sport.

De un singur lucru n-aveam nici un chef în seara asta. Nu voiam să fiu de faţă când Serge Lohman avea să fie salutat ca un vechi prieten de patronul sau managerul de serviciu al restaurantului; sau să văd cum avea să fie condus de chelneriţe la masa cea mai drăguţă de pe partea dinspre grădină şi cum Serge însuşi avea să se poarte de parcă toate astea n-aveau nici o importanţă, că în adâncul sufletului el rămăsese un băiat obişnuit şi că tocmai de aceea se simţea în largul lui printre alţi oameni obişnuiţi.

De aceea îi spusesem că aveam să ne întâlnim chiar în restaurant şi nu, aşa cum propusese el, în cafeneaua de la colţ. Era o cafenea unde mergeau şi mulţi oameni obişnuiţi. Să-l văd pe Serge Lohman păşind înăuntru ca un băiat obişnuit, cu o grimasă care voia să spună că toţi acei oameni obişnuiţi trebuie mai presus de orice să-şi vadă în continuare de discuţiile lor şi să se poarte ca şi cum el n-ar fi acolo – nici de asta n-aveam chef în seara asta.

2

Cum restaurantul e la doar câteva străzi de casa noastră, am mers pe jos. Am trecut astfel şi pe lângă cafeneaua în care nu vrusesem să mă întâlnesc cu Serge. Îmi petrecusem braţul pe după mijlocul soţiei mele; mâna ei se strecurase undeva, sub sacoul meu. Pe faţada cafenelei strălucea reclama în culori calde, roşu şi alb, a mărcii de bere care se servea înăuntru.

— Am ajuns prea devreme, i-am spus soţiei. Sau, mai bine spus: dacă intrăm chiar de-acum în restaurant, suntem extrem de punctuali.

Soţia mea – nu trebuie să-i mai spun aşa. O cheamă Claire. Părinţii ei i-au pus numele Marie Claire, însă mai târziu Claire n-a vrut să aibă un nume identic cu cel al unei reviste. Uneori, ca s-o tachinez, îi zic Marie. Însă rareori o numesc „soţia mea“ – din când în când, în împrejurări oficiale, în propoziţii precum: „Soţia mea nu poate veni la telefon în acest moment“ sau: „Soţia mea e absolut sigură că a rezervat o cameră cu vedere la mare“.

În astfel de seri, Claire şi cu mine profităm din plin de momentele în care putem rămâne, pentru un scurt răgaz, doar noi doi. E ca şi cum totul ar fi încă posibil, ba mai mult, data stabilită pentru cină pare a se bizui pe o eroare, iar noi am ieşit pur şi simplu în doi, să ne distrăm în oraş. Dacă ar trebui să dau o definiţie a fericirii, atunci ar fi următoarea: fericirea îşi este suficientă sieşi, n-are nevoie de martori. „Toate familiile fericite seamănă una cu alta, fiecare familie nefericită e nefericită în felul ei“ e prima frază din *Anna Karenina* a lui Tolstoi. Aş vrea să adaug la aceasta cel mult că familiile nefericite – şi în cadrul acestor familii, în primul rând cuplurile nefericite

– n-o scot niciodată singure la capăt. Cu cât mai mulţi martori, cu atât mai bine. Nefericirea e întotdeauna în căutare de companie. Nefericirea nu suportă liniştea – mai ales liniştea incomodă care se lasă atunci când e singură.

Aşa se face că atunci când în cafenea ni s-au adus berile, Claire şi cu mine ne-am zâmbit, ştiind că numaidecât urma să ne petrecem întreaga seară în compania soţilor Lohman: că acesta era cel mai frumos moment al serii şi că de-acum încolo nu putea să fie decât mai rău.

N-aveam nici un chef să merg să mănânc la restaurant. Niciodată n-am chef. O întâlnire stabilită să aibă loc în viitorul apropiat e poarta spre iad, iar seara propriu-zisă e iadul însuşi. Începe încă de dimineaţă, în faţa oglinzii: cu ce-o să te-mbraci, dacă să te razi sau nu. În asemenea situaţii, totul este o declaraţie – o pereche de blugi rupţi, plini de pete, la fel de bine ca o cămaşă călcată. Dacă laşi să-ţi crească barba o zi, ai fost prea leneş să te razi; la o barbă de două zile, ţi se va pune inevitabil întrebarea dacă barba de două zile face parte dintr-un look nou, iar de la o barbă de trei sau mai multe zile până la degradarea totală nu mai e decât un pas. „Te simţi bine? Doar n-oi fi bolnav?“ Orice-ai face, nu eşti liber. Te bărbiereşti, însă nu eşti liber. Iar bărbieritul tău este o declaraţie. Se vede treaba că ai acordat atâta importanţă acestei seri, încât ai făcut efortul să te bărbiereşti, îi vezi pe ceilalţi zicându-şi în sinea lor – în realitate, bărbierindu-te, ai încasat deja un gol.

Şi-apoi, întotdeauna mai e şi Claire, care în seri precum asta îmi aminteşte că nu-i vorba de o seară obişnuită. Claire e mai inteligentă decât mine. Nu spun asta din considerente feministe înghiţite pe nemestecate sau ca să intru în graţiile femeilor. Nu voi afirma niciodată că femeile „în general“ sunt mai inteligente decât bărbaţii. Sau mai sensibile, mai intuitive, mai „cu picioarele pe pământ“, şi tot restul de astfel de baliverne care, la urma urmei,

sunt debitate mai degrabă de aşa-zişii bărbaţi sensibili, decât de femeile însele.

Claire e pur şi simplu mai inteligentă decât mine. Ca să fiu sincer, mi-a luat ceva timp să recunosc asta. E drept că în primii ani ai relaţiei noastre mi s-a părut că-i inteligentă, însă credeam că e de o inteligenţă normală; de fapt, că e exact atât de inteligentă pe cât te-ai aştepta să fie o soţie a mea. Aş rezista eu mai mult de o lună cu o femeie proastă? În orice caz, Claire a fost îndeajuns de inteligentă cât să rămân cu ea şi după o lună. Iar acum, după aproape douăzeci de ani, suntem tot împreună.

Bun, Claire este deci mai inteligentă decât mine, însă în seri ca asta tot îmi cere mereu părerea în legătură cu ce să îmbrace, ce cercei să-şi pună, dacă să-şi strângă părul sau să-l lase desfăcut. Cerceii înseamnă pentru femei cam ce înseamnă bărbieritul pentru bărbaţi: cu cât sunt mai mari, cu atât mai importantă, mai festivă e seara. Claire are cercei pentru orice ocazie. S-ar putea spune că nesiguranţa legată de ceea ce îmbraci nu-i un semn de inteligenţă. Dar eu am altă opinie în privinţa asta. Tocmai o femeie proastă ar crede că se descurcă singură. „Ce ştie un bărbat despre astfel de lucruri?“ şi-ar zice o femeie proastă şi, în consecinţă, ar alege greşit.

Uneori, încerc să mi-o închipui pe Babette întrebându-l pe Serge dacă şi-a pus rochia potrivită. Sau dacă n-are părul prea lung. Ce crede Serge despre aceşti pantofi. Nu sunt prea joase tocurile? Sau, dimpotrivă, prea înalte?

Şi de fiecare dată când fac asta, îmi dau numaidecât seama că ceva nu e în regulă, ceva ce pare imposibil de imaginat.

— Nu, e bine, e chiar foarte bine aşa, îl aud pe Serge spunând.

Însă el e cu gândul în altă parte, nu-l interesează cu adevărat, şi pe deasupra, chiar dacă soţia lui şi-ar pune o rochie nepotrivită, oricum ar întoarce toţi

bărbaţii capul după ea pe stradă. Totul îi stă bine. Ce se tot plânge?

Nu era o cafenea la modă, nu veneau aici tipi îmbrăcaţi după ultimul răcnet – nu era un loc cool, cum ar zice Michel. Oamenii obişnuiţi erau de departe în majoritate. Nu neapărat bătrâni sau tineri; de fapt, era un amestec de oameni de tot felul, însă înainte de toate erau obişnuiţi. Aşa ar trebui să fie toate cafenelele.

Era aglomerat. Stăteam foarte aproape unul de altul, lângă uşa toaletei pentru bărbaţi. Claire îşi ţinea berea într-o mână, iar cu degetele de la cealaltă mă ciupea uşor de încheietură.

— Nu ştiu, a spus, dar în ultima vreme am impresia că Michel se poartă ciudat. Sau poate nu ciudat, însă altfel decât normal. Distant. Ai observat şi tu?

Michel e fiul nostru. Săptămâna viitoare face şaisprezece ani. Nu, n-avem alţi copii. Nu am plănuit să aducem pe lume un singur copil, însă la un moment dat a fost pur şi simplu prea târziu pentru încă unul.

— Da? Tot ce se poate.

Trebuia să evit să mă uit la Claire; ne cunoaştem mult prea bine unul pe celălalt, iar privirea m-ar fi trădat. De aceea, m-am făcut că mă uit de jur împrejur prin cafenea, ca şi cum aş fi fost din cale-afară de captivat de spectacolul oamenilor obişnuiţi angrenaţi în conversaţii animate. Mă bucuram că rămăsesem ferm pe poziţii şi stabiliserăm să ne întâlnim cu soţii Lohman abia în restaurant; în gând, îl şi vedeam pe Serge intrând pe uşile batante, cu rânjetul acela prin care îi încuraja pe obişnuiţii cafenelei ca, mai presus de orice, să-şi vadă în continuare de ale lor şi să nu-i acorde atenţie.

— Nu ţi-a spus nimic? a întrebat Claire. Vreau să zic, știu că tu vorbeşti cu Michel despre alte lucruri decât o fac eu. Să fie oare ceva în legătură

cu vreo fată? Ceva despre care îi vine mai uşor să vorbească cu tine?

A trebuit să ne dăm puţin într-o parte, fiindcă s-a deschis uşa de la toaleta pentru bărbaţi, aşa că ne-am apropiat şi mai mult unul de altul. Am simţit cum paharul de bere al lui Claire se ciocneşte uşor de-al meu.

— E ceva legat de fete? a întrebat ea încă o dată.

Măcar de-ar fi aşa, nu m-am putut abţine să mă gândesc. Ceva legat de fete... ce minunat ar fi, de o minunată normalitate, obişnuitele tribulaţii puberale. „Poate Chantal/Merel/Roos să doarmă în noaptea asta la noi?“ „Părinţii ei ştiu? Dacă părinţii lui Chantal/Merel/Roos sunt de-acord, nici noi n-avem nimic împotrivă... Dar să ai grijă să... să fii atent la... în fine, ştii şi tu, probabil că nu mai trebuie să-ţi spun eu. Nu, Michel?“

Veneau frecvent fete la noi în casă, una mai frumoasă ca alta, stăteau pe canapea sau la masa din bucătărie şi mă salutau politicos când veneam acasă. „Bună ziua, domnule!“ „Nu e nevoie să-mi spui domnule şi nici să-mi vorbeşti cu dumneavoastră.“ Aşa că-mi spuneau o dată „tu“ şi „Paul“, dar după câteva zile reveneau la „dumneavoastră“ şi „domnule“.

Uneori răspundeam eu când dădea vreuna telefon, şi în timp ce o întrebam dacă pot să-i transmit lui Michel vreun mesaj de la ea, închideam ochii şi încercam să fac legătura între vocea de fată de la celălalt capăt al firului – rareori îşi spuneau numele, întrebând din prima, fără ocolişuri: „E-acasă Michel?“. „Nu, domnule, nu e nevoie. Avea mobilul închis, de-aia am zis să încerc la numărul ăsta.“

De câteva ori, intrând neanunţat în cameră, am avut impresia că-i iau cumva prin surprindere, pe Michel şi Chantal/Merel/Roos; că se uitau la *The Fabulous Life* de pe MTV cu mai puţină inocenţă decât ar fi părut, că tocmai se giugiuliseră, că-şi aranjaseră repede hainele şi părul când mă auziseră

venind. Era ceva în obrajii îmbujoraţi ai lui Michel – o înfierbântare, îmi ziceam.

Ca să fiu sincer, habar n-aveam. Poate că nu se întâmpla nimic, iar toate fetele astea frumoase vedeau în fiul meu în primul rând un bun prieten: un băiat drăguţ, destul de inteligent, cineva cu care puteau să meargă la o petrecere, un băiat în care aveau încredere tocmai pentru că el nu era tipul care-şi dorea să înceapă imediat să pipăie orice fată care îi ieşea în cale.

— Nu, nu cred că are legătură cu vreo fată, am spus, uitându-mă de data asta drept în ochii lui Claire.

Asta e partea apăsătoare a fericirii, faptul că totul e la vedere pe masă, asemenea unei cărţi deschise: dacă aş continua să evit să mă uit la ea, cu siguranţă şi-ar da seama că se întâmplase ceva – cu fetele, ori ceva şi mai rău.

— Cred că mai degrabă sunt lucruri legate de şcoală, am spus. Tocmai a terminat cu tezele, cred că pur şi simplu e obosit. Probabil a subestimat puţin cât de greu e în clasa a zecea.

Suna credibil? Şi mai ales: eram credibil când spuneam asta? Claire şi-a plimbat iute privirea de la ochiul meu drept la cel stâng şi înapoi; apoi a ridicat mâna spre gulerul cămăşii mele, ca şi cum ceva de-acolo n-ar fi fost în ordine, un lucru ce încă mai putea fi remediat acum, astfel încât să n-arăt ca un idiot când, numaidecât, aveam să intru în restaurant.

Zâmbind, şi-a lipit palma cu degetele răsfirate de pieptul meu. Am simţit vârfurile a două degete pe piele, chiar pe locul unde nasturele cel mai de sus al cămăşii era descheiat.

— Poate că asta e, a spus ea. Însă mă gândesc că trebuie să avem grijă amândoi să nu ajungă la un moment dat să nu ne mai spună nimic. Vreau să zic, să nu cumva să ne obişnuim cu asta.

— Bineînţeles că nu. Numai că la vârsta asta are şi el cât de cât dreptul la propriile secrete. Nu

trebuie nici să vrem să aflăm tot, altfel s-ar putea să se închidă în el.

M-am uitat în ochii lui Claire. Soţia mea, mi-am zis în acel moment. De ce să nu-i zic soţia mea? Soţia mea. Mi-am petrecut braţul pe după mijlocul ei şi am tras-o spre mine. Fie şi numai pe durata acestei seri. Soţia mea şi cu mine, mi-am zis. Soţia mea şi cu mine am dori să vedem lista de vinuri.

— Ce-ţi veni să râzi? a întrebat Claire.

A întrebat soţia mea. M-am uitat la paharele noastre de bere. Al meu era gol, al ei încă pe trei sferturi plin. Ca întotdeauna. Soţia mea bea mai încet ca mine, şi ăsta era unul dintre motivele pentru care o iubeam, în seara asta poate mai mult decât în alte seri.

— Nimic, am spus eu. Mă gândeam... Mă gândeam la noi.

S-a întâmplat foarte repede: în clipa aceea m-am uitat la Claire, m-am uitat la soţia mea, probabil cu o privire plină de dragoste, în orice caz cu o sclipire veselă în ochi, iar în clipa următoare am simţit cum o peliculă umedă îmi alunecă peste ochi.

Fiindcă în nici un caz nu trebuia să observe ceva la mine, mi-am ascuns faţa în părul ei. Am strâns şi mai tare braţul petrecut pe după mijlocul ei şi am tras aer în piept: şampon. Şampon şi încă ceva, ceva cald – mirosul fericirii, mi-am zis.

Cum ar fi fost această seară dacă eu, cu nu mai mult de o oră în urmă, aş fi rămas pur şi simplu jos să aştept până se făcea timpul să plecăm la restaurant, în loc să mă duc sus, să urc scara ce duce la camera lui Michel?

Cum ar fi arătat atunci restul vieţii noastre?

Ar mai fi avut parfumul fericirii pe care îl inhalam acum din părul soţiei mele şi nu, aşa cum se întâmpla acum, pe cel al unei amintiri dintr-un trecut îndepărtat – ca aroma a ceva ce poţi pierde într-o singură clipă?

3

— Michel?

Mă oprisem în pragul uşii camerei lui. Nu era acolo. Sau, ca să fiu sincer: ştiam că nu-i acolo. Era în grădină, ocupat să-şi lipească camera de la roata din spate a bicicletei.

M-am făcut că-mi scăpase asta, purtându-mă de parcă el ar fi fost în cameră.

— Michel?

Am bătut la uşa pe jumătate deschisă. Claire scotocea prin şifonierele din dormitorul nostru; peste mai puţin de o oră trebuia să plecăm la restaurant, iar ea încă ezita între fusta neagră cu cizme negre sau pantalonii negri şi pantofii de pânză de la DKNY. „Ce cercei?“ avea să mă întrebe numaidecât. „Pe ăştia sau pe ăştia?“ Iar eu aveam să-i răspund că cel mai bine îi veneau cei mici, atât la fustă, cât şi la pantaloni.

Între timp ajunsesem în camera lui Michel. Am văzut imediat ce căutam.

Vreau să afirm cu toată tăria că nu mai făcusem niciodată aşa ceva. Niciodată până atunci. Când Michel stătea pe chat cu prietenii lui, mă postam întotdeauna lângă el cu spatele pe jumătate întors spre birou, astfel încât să nu pot vedea monitorul computerului. Voiam să îşi dea seama după poziţia corpului meu că nu-l spionam şi nici nu citeam peste umărul lui ce scrisese. Din când în când, telefonul lui scotea un sunet ca de nai, semn că primise încă un mesaj. Deseori îşi lăsa mobilul pe unde se nimerea. Nu vreau să neg faptul că uneori am fost tentat să mă uit pe el, mai ales când Michel era plecat. „Cine-i trimite mesaj? Ce i-o fi scris el/ea?“ O singură dată am ţinut mobilul lui Michel în mână, ştiind că avea să se întoarcă abia peste o

oră de la sala de sport şi că pur şi simplu îl uitase – era vechiul lui telefon, un Sony Ericsson fără clapetă. „1 mesaj nou“ scria pe ecran, sub o iconiţă reprezentând un plic. „Nu ştiu ce mi-a venit, nici n-am apucat să-mi dau seama şi m-am trezit cu mobilul tău în mână şi ţi-am citit mesajul.“ Poate că nimeni n-avea s-o afle vreodată, dar se putea şi întâmpla. El n-ar spune nimic, totuşi ne-ar suspecta pe mine şi pe maică-sa: o mică fisură care, odată cu trecerea timpului, s-ar mări, transformându-se într-o ruptură serioasă. Viaţa noastră de familie fericită n-ar mai fi niciodată aceeaşi.

Nu erau decât câţiva paşi până la biroul lui din faţa ferestrei. Dacă m-aş fi aplecat, l-aş fi putut vedea în grădină, pe terasa pardosită cu gresie din faţa uşii de la bucătărie, unde-şi repara anvelopa – iar dacă Michel ar fi ridicat ochii, şi-ar fi văzut tatăl stând la fereastra camerei lui.

Am luat de pe birou mobilul, un Samsung negru nou-nouţ, şi i-am deschis clapeta. Nu ştiam codul PIN; dacă era blocat, nu puteam face nimic, însă pe ecran a apărut aproape instantaneu o poză neclară a logoului Nike, probabil de pe unul dintre obiectele lui de încălţăminte sau îmbrăcăminte: pantofii sau căciula neagră, pe care o purta întotdeauna trasă până deasupra ochilor, chiar şi în casă sau pe timp de vară.

Am căutat repede în meniul care era aproximativ identic cu cel al propriului meu mobil, tot un Samsung, însă un model de-acum o jumătate de an, deja suficient cât să fie considerat o vechitură jalnică. Am apăsat pe *Fişierele mele* şi apoi pe *Clipuri video.* Mai repede decât m-aşteptam, am dat peste ce căutam.

Privind, am simţit cum mi se răceşte treptat capul. Era acel soi de răceală pe care-o simţi atunci când înghiţi o bucată prea mare de îngheţată ori sorbi prea lacom dintr-o băutură foarte rece.

Era o răceală care durea – dinspre interior.

M-am uitat încă o dată, iar apoi am continuat să mă uit: era mai mult, am văzut, dar cu cât era mai mult era greu de spus aşa, cu una, cu două.

— Tata?

Vocea lui Michel venea de jos, dar acum îl auzeam urcând scara. După ce am închis repede clapeta, am pus telefonul înapoi pe birou.

— Tata?

Era prea târziu s-o zbughesc în dormitorul nostru, să iau o cămaşă sau un sacou din şifonier şi să mă postez în faţa oglinzii; singura opţiune rămasă era să mă ivesc din camera lui Michel cât mai nepăsător şi credibil cu putinţă – ca şi cum aş fi căutat ceva.

Ca şi cum l-aş fi căutat chiar pe el.

— Tata.

Se oprise în capul scării şi se uita pe lângă mine, spre camera lui. Apoi s-a uitat la mine. Avea pe cap căciuliţa Nike, iar iPod-ul nano de culoare neagră i se bălăbănea agăţat de un şnur pe piept; pe după gât îi atârna lejer un set de căşti – n-aveai cum să nu recunoşti că nu-i păsa de statutul lui social; după doar câteva săptămâni, înlocuise dopurile albe de urechi cu nişte căşti normale, fiindcă sunetul era mai bun.

Toate familiile fericite seamănă între ele, mi-a trecut prin cap pentru prima oară în acea seară.

— Căutam..., am început eu. Mă întrebam unde eşti.

Când s-a născut, Michel fusese cât pe ce să moară. Mă gândeam încă adesea la trupuşorul vânăt şi zbârcit, culcat în incubator după cezariană: prezenţa lui nu era mai puţin decât un dar, şi asta însemna fericire.

— Am fost să-mi lipesc camera, a spus el. Asta voiam să te-ntreb. Ştii dacă mai avem pe undeva nişte ventile?

— Ventile, am repetat eu.

Sunt unul dintr-aceia care nu lipesc niciodată singuri o anvelopă, cărora nici măcar nu le trece

prin cap să facă asta. Şi totuşi, împotriva oricărei evidenţe, fiul meu încă mai credea într-altă variantă a tatălui său, o variantă care ştia unde sunt ventilele.

— Ce făceai aici sus? a întrebat el deodată. Ai zis că mă căutai pe mine. De ce mă căutai?

M-am uitat la el, m-am uitat în ochii lui strălucitori sub căciula neagră, ochi sinceri care, aşa crezusem eu în sinea mea, reprezentau o parte deloc neimportantă a fericirii noastre.

— Aşa, am spus. Te căutam.

4

Bineînţeles că încă nu veniseră.

Fără să dezvălui prea multe despre loc, pot spune că restaurantul, aflat la marginea străzii, era ascuns vederii de un şir de copaci. Întârziaserăm o jumătate de oră şi, parcurgând cărarea acoperită cu pietriş, străjuită de-o parte şi de alta de torţe electrice, am discutat cu soţia mea despre posibilitatea ca, măcar o dată, nu soţii Lohman să fie cei care ajung ultimii, ci noi.

— Pariem? am întrebat.

— De ce să pariem? a răspuns Claire. Oricum n-au ajuns.

O fată într-un tricou negru şi un şorţ negru ce-i venea până la glezne ne-a luat hainele. O altă fată în aceeaşi ţinută neagră a început să studieze un registru cu rezervări, aflat pe un pupitru.

Vedeam că doar se preface că nu recunoaşte numele Lohman, şi pe deasupra o mai făcea şi fără prea mare pricepere.

— Domnul Lohman, aţi spus?

Ridicând dintr-o sprânceană, n-a făcut nici cel mai mic efort să-şi ascundă dezamăgirea că în faţa ei nu stătea Serge Lohman în carne şi oase, ci doi oameni ale căror chipuri ei nu-i spuneau absolut nimic.

Aş fi putut să o ajut spunându-i că Serge Lohman e pe drum, însă n-am făcut-o.

Pupitrul cu registrul de rezervări era luminat de sus de o lampă de citit subţire, arămise – Art Deco sau altceva ce tocmai era la modă sau tocmai se demodase. Părul fetei, care era la fel de negru ca tricoul şi şorţul de pe ea, era bine strâns la spate într-o coadă subţire de cal, parcă special aranjat astfel încât să se potrivească cu stilul

restaurantului. Şi fata care ne luase hainele avea părul strâns într-o coadă de cal. Poate că asta era regula, mi-am zis, o regulă bazată pe raţiuni de igienă, aşa cum se întâmplă şi cu măştile chirurgicale într-o sală de operaţie; la urma urmei, acest restaurant îşi făcuse un titlu de glorie din faptul că servea produse „nestropite“ – carnea provenea, ce-i drept, de la animale, însă de la nişte animale care duseseră „o viaţă bună“.

Pe deasupra părului negru, bine strâns, am aruncat o privire spre restaurantul propriu-zis, în orice caz, spre primele două sau trei mese, care se vedeau de unde eram. În stânga uşii de la intrare era „bucătăria deschisă“. După toate aparenţele, chiar în acel moment se flamba ceva, acţiune însoţită de inevitabilul fum albastru şi de flăcările ţâşnind în sus.

Iarăşi n-aveam nici un chef; repulsia mea faţă de seara ce se întindea în faţa noastră devenise aproape fizică – o uşoară senzaţie de greaţă, palme transpirate şi un început de durere de cap în spatele ochiului stâng –, însă nu într-atât cât să mi se facă rău pe loc ori să-mi pierd cunoştinţa.

Încercam să-mi închipui cum ar reacţiona fetele în şorţuri negre faţă un client care s-ar prăbuşi la podea înainte de a trece de pupitru: ar încerca să mă dosească repede în garderobă sau, în orice caz, să mă ascundă cumva de ochii celorlalţi clienţi? Probabil că m-ar pune să stau pe un taburet în spatele pardesielor. Pe un ton politicos, dar ferm, ar întreba dacă pot să-mi cheme un taxi. Afară! Afară cu tipu’ ăsta! – ce minunat ar fi să-l las pe Serge să fiarbă în suc propriu, ce uşurare să pot să-mi umplu cu totul altfel seara.

M-am gândit la diversele posibilităţi. Puteam să ne întoarcem la cafenea şi să comandăm mâncare pentru oameni obişnuiţi, meniul zilei era cotlet de porc cu cartofi prăjiţi, după cum văzusem scris pe o tablă. „Cotlet de porc cu cartofi prăjiţi – 11.50

euro“ – probabil nici a zecea parte din ce-aveam s-aruncăm pe fereastră aici pentru fiecare dintre noi.

O altă posibilitate era să mergem direct acasă, făcând cel mult un ocol pe la videotecă pentru un DVD pe care să-l vedem apoi la televizorul din dormitor, culcaţi în patul nostru mare, dublu; un pahar de vin, nişte biscuiţi săraţi, câteva brânzeturi (încă un mic ocol pe la magazinul cu program de noapte), şi nu mai lipsea nimic pentru o seară perfectă.

Aveam să mă sacrific cu totul, mi-am promis în sinea mea, aveam s-o las pe Claire să aleagă filmul, chiar dacă asta însemna că garantat avea să fie o dramă de epocă. Ceva în genul *Mândrie şi prejudecată, Cameră cu privelişte* sau *Crima din Orient Express.* Da, aş putea să fac asta, îmi ziceam, mi s-ar putea face rău, şi-atunci am putea să mergem acasă. Dar în loc de asta, am spus:

— Serge Lohman, masa dinspre grădină.

Fata a ridicat ochii din registru şi m-a privit.

— Dar nu sunteţi Serge Lohman, a spus ea fără să clipească.

În clipa aceea, am blestemat totul: restaurantul, fetele în şorţuri negre, seara ratată înainte de a începe – dar mai cu seamă l-am blestemat pe Serge, cina asta pe care, la o adică, el insistase cel mai mult s-o luăm, o cină la care n-a fost în stare să dea dovadă de minima politeţe de a veni la timp. Aşa cum nicăieri nu venea la timp; şi în micile săli de adunare din provincie oamenii trebuia să-l aştepte mereu, Serge Lohman cel ocupat până peste cap pesemne că întârzia, întâlnirea de dinainte se întinsese ceva mai mult, acum probabil că era blocat undeva în trafic, nu conducea el, nu, condusul unei maşini era pierdere de vreme pentru cineva de valoarea lui, avea un şofer, astfel că el îşi putea folosi timpul preţios studiind documente importante.

— Ba da, am spus. Lohman e numele.

Am rămas cu ochii fixaţi asupra fetei, fată care de data asta clipise, şi am deschis gura să spun următoarea propoziţie. Venise clipa în care aveam să obţin victoria; însă era o victorie cu gust de înfrângere.

— Sunt fratele lui, am spus.

5

— Astăzi, aperitivul casei e o şampanie rozé.

Managerul – sau ospătarul-şef, şeful de sală, gazda, chelnerul-şef sau cum s-o fi chemând o asemenea persoană în astfel de restaurante – nu purta nici un şorţ negru, ci un costum din trei piese. Costumul era verde-deschis, cu dunguliţe subţiri, albastre, iar din buzunarul de la piept se ivea colţul unei batiste tot albastre.

Vorbea încet, prea încet, abia reuşind să se facă auzit în zumzetul de glasuri din sala de mese; era ceva ciudat cu acustica – de asta ne dăduserăm seama de îndată ce ne aşezaserăm la masa noastră (pe partea cu grădina! ghicisem bine), trebuia să vorbeşti mai tare decât e normal, altfel vorbele îşi luau zborul, ridicându-se spre tavanul de sticlă, şi el ceva mai înalt ca în alte restaurante. Absurd de înalt, s-ar putea spune, dacă n-ai şti că înălţimea tavanului ţinea întru totul de destinaţia anterioară a clădirii: fabrică de lapte, aveam impresia că citisem pe undeva, sau staţie de pompare.

Managerul ne arăta acum cu degetul mic ceva de pe masă. Lumânarea-pastilă, mi-am zis mai întâi – în loc de o lumânare sau de lumânări, pe toate mesele era câte o lumânare-pastilă – însă degetul mic arăta spre o farfurioară cu măsline pe care se vede treaba că managerul tocmai o pusese acolo. În orice caz, nu-mi aminteam s-o fi văzut atunci când trăsese scaunele în spate ca să ne aşezăm. Când pusese farfurioara pe masă? M-a cuprins un scurt, însă violent atac de panică. În ultima vreme mi se întâmpla frecvent să-mi dau seama că dispar brusc fragmente din întreg – frânturi de timp, clipe goale în care era evident că fusesem cu gândul în altă parte.

— Sunt măsline din Peloponez, stropite uşor cu ulei de măsline extra virgin, de primă presă, din Sardinia de Nord, şi drese cu rozmarin din...

În timp ce pronunţa cuvintele astea, managerul se aplecase mai mult spre masa noastră. Cu toate astea, abia dacă auzeam ce spune, ba chiar ultima parte a propoziţiei se pierduse complet, ceea ce făcea ca originea rozmarinului să rămână învăluită în mister pentru noi. În general, mă pot lipsi de astfel de informaţii; din partea mea, rozmarinul putea să fie din ţinutul Ruhrului sau din Ardeni, dar mi se părea că se exagera deja din cale-afară cu balivernele astea pentru o amărâtă de farfurioară cu măsline, iar eu n-aveam chef să-l las pe ins să-mi scape aşa de uşor după toate astea.

Apoi, mai era şi acel deget mic. De ce ar arăta cineva cu degetul mic? Aşa era de bonton? Se potrivea la costumul cu dunguliţe albastre, asortate cu batista azurie? Ori poate omul pur şi simplu avea ceva de ascuns? Căci, da, nu izbuteam să-i vedem celelalte degete; şi le ţinea îndoite, lipite de palmă, ascunse astfel privirii – poate erau acoperite de o dermatită fungică sau de simptomele unei boli intratabile.

— Drese? am întrebat.

— Da, drese cu rozmarin. Drese înseamnă că...

— Ştiu ce înseamnă drese, am spus eu pe un ton tăios şi poate şi un pic prea tare, căci la masa de lângă noi un bărbat şi o femeie şi-au întrerupt conversaţia preţ de o clipă şi s-au uitat în direcţia noastră – un bărbat cu o barbă mult prea mare, care îi acoperea aproape toată faţa, şi o femeie cam tânără pentru el, să tot fi avut puţin până în treizeci de ani; e la a doua lui căsătorie, mi-am zis, sau e un flirt de-o seară şi el încearcă s-o impresioneze aducând-o la un restaurant ca ăsta.

— Drese, am continuat eu, vorbind ceva mai încet. Ştiu că asta nu înseamnă că măslinele au fost „sulemenite“. Cu sensul de „machiate“ ori „fardate“.

Cu coada ochiului am văzut cum Claire îşi întorsese chipul şi se uita pe fereastră. Nu începuse bine; seara era deja compromisă, nu trebuia s-o compromit eu şi mai tare, nicidecum nu trebuia să-i fac una ca asta soţiei mele.

Dar atunci managerul a făcut un lucru pe care nu-l luasem în calcul: mă aşteptasem, mai mult sau mai puţin, să văd cum îi cade falca, cum începe să-i tremure mandibula şi poate să i se schimbe culoarea feţei, după care el să bâlbâie nişte scuze vagi, ceva ce-i fusese impus de superiorii lui când apăreau asemenea situaţii, un cod de conduită faţă de clienţi impertinenţi şi dificili, însă în loc de toate astea el a izbucnit în râs. Mai mult decât atât, era un râs adevărat, nu fals sau de politeţe.

— Nu vă supăraţi, a spus el, ducându-şi mâna la gură.

Îşi ţinea degetele strânse în palmă, la fel ca mai înainte, când ne arătase măslinele. Doar degetul mic rămăsese ieşit în afară.

6

— Ce-i cu costumul ăsta? am întrebat-o pe Claire după ce comandaserăm amândoi aperitivul, iar managerul se îndepărtase de masa noastră.

Claire a întins mâna spre mine şi mi-a atins obrazul.

— Scumpule...

— Da, chiar aşa, mi se pare ciudat. În orice caz, au avut ei un scop. Să nu-mi spui că nu s-au gândit ei la ceva?

Soţia mea mi-a dăruit un surâs minunat; era surâsul pe care mi-l dăruia întotdeauna atunci când era de părere că mă enervez fără rost, un surâs care voia să spună că ei enervarea aceea i se părea cel mult amuzantă, şi că nici măcar o clipă nu trebuia să-mi treacă prin cap că avea s-o ia în serios.

— Şi-apoi, lumânarea-pastilă, am spus eu. De ce nu un ursuleţ de pluş? Sau un marş al tăcerii?

Claire a luat de pe farfurioară o măslină din Peloponez şi a băgat-o în gură.

— Mmm, a spus ea. Delicioasă. Păcat doar că simţi la gust că rozmarinul ăsta a avut parte de prea puţin soare.

Acum era rândul meu să-i zâmbesc; rozmarinul, aşa ne spusese totuşi managerul, era din „recolta proprie“, dintr-o grădină de zarzavat acoperită cu sticlă, aflată în spatele restaurantului.

— Ai văzut că arăta tot timpul cu degetul mic? am spus deschizând meniul.

De fapt, voiam să mă uit în primul rând la preţuri: în restaurante precum acesta, preţurile m-au fascinat întotdeauna. Trebuie să mărturisesc că n-am o fire cumpătată, asta se exclude; nici n-o să afirm că banii nu au nici o importanţă, dar e o diferenţă ca de la cer la pământ între mine şi

oamenii care cred că e „păcat de bani“ să mergi să mănânci la un restaurant, „câtă vreme acasă poţi face lucruri care în general sunt mult mai gustoase“. Nu, oamenii ăştia nu pricep absolut nimic, nici despre mâncare, nici despre restaurante.

Fascinaţia mea e de altă natură, are de-a face cu ceea ce, din comoditate, o să numesc distanţa de netrecut dintre o anumită mâncare şi preţul pe care trebuie să-l plăteşti pentru ea: ca şi cum cele două variabile – pe de-o parte, banii, pe de cealaltă parte, mâncarea – n-ar mai avea deloc legătură una cu alta, ca şi cum ele ar exista în două lumi separate şi, în orice caz, n-ar trebui să se afle pe acelaşi meniu.

Asta e ce voiam să fac: să citesc numele felurilor de mâncare, iar apoi preţurile scrise lângă ele, însă privirea mi-a fost atrasă de ceva de pe pagina din stânga a meniului.

M-am uitat, m-am mai uitat o dată, şi-apoi am căutat cu privirea în restaurant să văd dacă dau pe undeva de costumul managerului.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat Claire.

— Ştii ce scrie aici?

Soţia mea m-a privit întrebătoare.

— Scrie: „Aperitivul casei, 10 euro“.

— Da?

— Da’ e o ciudăţenie, nu? Omul ne-a spus: „Astăzi, aperitivul casei e o şampanie rozé“. Ce-ţi zici? Te gândeşti că ei îţi oferă şampania rozé, sau m-am smintit eu? Dacă e ceva din partea casei, atunci ţi se dă, nu? „Vă mai putem oferi ceva din partea casei?“ Nu costă zece euro, ci absolut nimic.

— Nu, stai aşa, nu mereu. Dacă în meniu scrie „biftec *á la maison*“, deci biftecul casei, asta nu vrea să spună altceva decât că a fost preparat după o reţetă a casei. Nu, ăsta nu-i un exemplu bun... Vinul casei! Vinul casei, asta nu înseamnă că acel vin ţi se oferă gratuit, nu?

— Bun, asta-i limpede. Dar aici e vorba de altceva. Nici n-am apucat să mă uit pe meniu. Cineva în costum din trei piese îţi trage scaunul în spate ca să te aşezi, îţi pune în faţă o amărâtă de farfurioară cu măsline şi apoi spune ceva despre aperitivul casei oferit astăzi. Se creează cel puţin o stare de confuzie, nu-i aşa? Se înţelege totuşi mai degrabă că ţi se oferă, decât că trebuie să plăteşti zece euro, nu? Zece euro! Zece! Hai s-o luăm altfel. Am fi comandat un pahar de şampanie rozé fadă dacă am fi văzut mai întâi în meniu că ne costă zece euro?

— Nu.

— Asta vreau să spun. Te trag pur şi simplu pe sfoară cu balivernele lor despre „aperitivul casei“.

M-am uitat la soţia mea, însă ea a răspuns cu o privire gravă:

— Nu, nu te iau peste picior, ai perfectă dreptate. E într-adevăr altceva decât în cazul bifteculuiori al vinului casei. Înţeleg acum la ce te referi. E pur şi simplu bizar. Pare că fac asta expres, să vadă dacă pici în capcană.

— Aşa-i, nu?

În depărtare am zărit costumul din trei piese ţâşnind spre bucătăria deschisă; am făcut cu mâna, însă gestul meu n-a fost observat decât de una dintre fetele în şorţ negru. S-a grăbit să vină la masa noastră.

— Ascultă, am spus şi, ţinându-i fetei meniul în faţă, m-am uitat iute spre Claire – pentru sprijin, pentru iubire sau doar pentru o privire înţelegătoare, o privire care lăsa să se înţeleagă că în privinţa aşa-ziselor aperitive cu noi doi nu era de glumit –, însă ochii lui Claire erau aţintiţi undeva departe în spatele meu: spre locul unde ştiam că se află intrarea restaurantului.

— Au venit, a spus ea.

7

De obicei, Claire se aşază întotdeauna cu faţa la perete, însă în seara asta ne inversaserăm locurile.

— Nu, nu, de data asta stai tu acolo, spusesem atunci când managerul ne trăsese scaunele în spate, iar ea vrusese să se aşeze automat pe locul cu vedere doar spre grădină.

De obicei, eu sunt cel care stă cu spatele la grădină (sau la perete, sau la bucătăria deschisă), din simplul motiv că vreau să văd tot. Claire se sacrifică întotdeauna. Ştie că n-am nici o slăbiciune pentru pereţi sau grădini, că prefer să mă uit la oameni.

— Ei, lasă, a spus ea în timp ce managerul aştepta politicos, cu mâinile pe speteaza scaunului, scaunul cu vedere spre restaurant, pe care el, în principiu, îl trăsese în spate pentru soţia mea, doar ăsta-i locul tău preferat, nu?

Claire nu doar că se sacrifică pentru mine. Mai e şi ceva înlăuntrul ei, un fel de linişte sau de bogăţie interioară care o face să se mulţumească cu pereţi goi şi bucătării deschise. Sau ca aici: câteva peluze cu cărări acoperite cu pietriş, un iaz dreptunghiular şi câteva tufe de gard viu dincolo de fereastra dintre tavanul de sticlă şi podea. Mai departe trebuie să fi fost şi nişte copaci, însă nu se puteau desluşi din pricina combinaţiei dintre umbrele înserării şi imaginile reflectate pe sticlă.

Îi este suficient: asta şi faptul că-mi vede chipul.

— Nu în seara asta, am spus eu.

În seara asta nu vreau să te văd decât pe tine, vrusesem să adaug, însă n-aveam nici un chef să spun asta cu voce tare în prezenţa managerului în costumul în dungi.

În afară de faptul că în seara asta voiam să stau cu privirea lipită de chipul familiar al soţiei mele, mai era un motiv deloc lipsit de importanţă, anume că aş fi putut să ignor în bună măsură şi apariţia fratelui meu, forfota de la intrare, atitudinea neîndoios slugarnică a managerului şi a fetelor în şorţ, reacţiile clienţilor – însă când a venit momentul, m-am răsucit totuşi pe jumătate în scaunul meu.

Bineînţeles că intrarea soţilor Lohman a fost remarcată de toată lumea, ba a fost vorba chiar de un soi de vâlvă înăbuşită în jurul pupitrului: nu mai puţin de trei fete în şorţ au sărit să-i întâmpine pe Serge şi Babette, iar managerul a rămas şi el prin preajmă; şi mai era cineva: un omuleţ cu păr cărunt şi ţepos, fără costum şi nici îmbrăcat din cap până-n picioare în negru, ci în cel mai simplu fel cu putinţă, în blugi şi o helancă albă. Am presupus că-i patronul restaurantului.

Da, era într-adevăr patronul, căci a făcut un pas în faţă ca să-i salute personal pe Serge şi Babette. „Mă cunosc cei de-acolo“, îmi spusese Serge cu câteva zile în urmă. Îl cunoştea pe bărbatul în helancă albă, un tip care nu ieşea din bucătăria deschisă pentru orişicine.

Însă ceilalţi clienţi se făceau că nu observă nimic – probabil că printre regulile unui restaurant în care aperitivul din partea casei costa zece euro nu se număra şi aceea conform căreia poţi să arăţi deschis că ai recunoscut pe cineva. Părea că toţi se aplecaseră încă vreo câţiva milimetri asupra farfuriilor sau că se străduiau în acelaşi timp să-şi vadă mai cu seamă de discuţiile începute, evitând cu orice preţ să se instaleze tăcerea, căci şi rumoarea generală crescuse considerabil în intensitate.

Şi în timp ce managerul (helanca albă dispăruse înapoi în bucătăria deschisă) îi conducea printre mese în direcţia noastră, cel mult o unduire abia perceptibilă a străbătut restaurantul: o briză

stârnită brusc pe deasupra oglinzii la început încă netede a unui iaz, o pală de vânt printr-un lan de porumb, nu mai mult.

Serge zâmbea larg şi-şi freca mâinile, în timp ce Babette rămăsese puţin în urmă. Judecând după paşii mărunţi pe care-i făcea, probabil că avea tocuri prea înalte ca să se poată ţine după el.

— Claire!

A întins braţele spre soţia mea, care apucase să se ridice pe jumătate de pe scaun, şi s-au sărutat de trei ori pe obraji. Nu-mi rămânea altceva de făcut decât să mă ridic şi eu: dacă rămâneam aşezat, ar fi trebuit să dau prea multe explicaţii.

— Babette..., am spus eu, prinzând-o de cot pe soţia fratelui meu.

De fapt, mă aşteptasem ca ea să-şi întoarcă obrajii pentru cele trei săruturi obligatorii, iar apoi să sărute aerul din preajma propriilor mei obraji, dar în loc de asta am simţit apăsarea uşoară a gurii ei, întâi pe un obraz, apoi pe celălalt; la sfârşit, şi-a apăsat buzele, nu, nu chiar pe gura mea, însă chiar lângă ea. Periculos de aproape de gura mea, s-ar putea spune. Apoi ne-am uitat unul la altul; ea purta ochelari, ca de obicei, dar poate că un alt model decât ultima dată când ne văzuserăm, cel puţin eu nu-mi puteam aminti ca ea să fi purtat mai înainte nişte ochelari cu lentile atât de întunecate.

Cum spuneam, Babette era una dintre femeile cărora le vine bine orice, deci chiar şi ochelarii. Dar era ceva la ea, ceva diferit faţă de alte dăţi, ca o cameră din care cineva a aruncat toate florile în timp ce lipseai: o schimbare în interior pe care nici nu o remarci în primă instanţă, până nu vezi cozile ieşind de sub capacul coşului de gunoi.

S-o numeşti pe soţia fratelui meu o „apariţie“ însemna să te exprimi prudent. Erau bărbaţi, după câte ştiam, care se simţeau intimidaţi, ba chiar ameninţaţi de dimensiunea corpului ei. Nu era grasă, nu, asta nu prea se putea judeca în termeni de gras şi slab, căci proporţiile trupului erau

perfect echilibrate. Dar totul la ea era mare şi lat: mâinile, picioarele, capul – toate erau prea mari şi prea late, erau de părere acei bărbaţi, şi făceau apoi aluzie la mărimea şi lăţimea altor părţi ale corpului pentru a reduce astfel ameninţarea la proporţii omeneşti.

În liceu, eram prieten cu un băiat care avea mai bine de doi metri. Mi-aduc aminte ce obositor era să stau mereu lângă cineva cu un cap mai înalt ca mine. Era ca şi cum aş fi stat în umbra lui la propriu şi, astfel, stând în umbră, aş fi fost lipsit de o parte din lumina soarelui. O parte la care aveam dreptul, mă gândeam uneori. Desigur, cum mă uitam mereu în sus, sufeream şi de obişnuita crampă a gâtului, dar dintre toate, ăsta era lucrul cel mai puţin obositor. Vara, mergeam împreună în vacanţă. Colegul meu nu era gras, ci numai înalt, însă resimţeam orice mişcare a braţelor şi picioarelor lui, care ieşeau din sacul de dormit şi împingeau în partea interioară a pânzei cortului, ca pe o luptă pentru mai mult spaţiu – o luptă pentru care mă simţeam şi eu responsabil şi care mă istovea fizic. Uneori, dimineaţa, avea picioarele ieşite în afara deschiderii cortului, şi atunci mă simţeam vinovat: vinovat pentru că nu erau mai încăpătoare corturile, astfel încât oameni precum colegul meu să încapă cu totul în ele.

În prezenţa lui Babette mă străduiam întotdeauna să mă fac mai mare, mai înalt decât sunt de fapt. Mă întindeam, aşa încât ea să poată să mă privească drept în ochi – de la aceeaşi înălţime.

— Arăţi bine, a spus Babette, ciupindu-mă scurt de antebraţ.

Pentru cei mai mulţi oameni, şi mai ales pentru femei, complimentele făcute cu voce tare legate de felul cum arată cineva nu înseamnă absolut nimic, însă pentru Babette, da, după cum aflasem de-a lungul anilor. Şi-atunci când cineva la care ea ţinea arăta rău, i-o spunea.

„Arăţi bine“ putea deci să însemne că pur şi simplu arătam într-adevăr bine, însă poate că pe calea asta ocolită mă şi invita să spun ceva despre cum arată ea – pentru ca, în orice caz, acestui aspect să i se acorde mai multă atenţie decât în mod normal.

De aceea, m-am uitat încă o dată bine la ochii ei, dincolo de lentilele ochelarilor care reflectau aproape tot restaurantul: oamenii care mâncau, feţele albe de masă, lumânările-pastilă... Da, zecile de lumânări-pastilă străluceau în lentilele care, vedeam acum, nu erau cu adevărat întunecate decât la marginea de sus. Dedesubt erau cel mult uşor colorate, astfel că puteam să-i văd bine ochii.

Aveau pleoapele roşii şi erau mult mai larg deschişi decât se consideră a fi normal: urmele neîndoielnice ale unui acces de plâns recent. Nu un acces de plâns de-acum câteva ore, nu, un acces de plâns ce avusese loc adineauri, în maşină, în drum spre restaurant.

Poate că în parcare mai apucase să încerce să şteargă urmele cele mai grave, însă nu prea reuşise. Lentilele colorate puteau să păcălească personalul în şorţuri negre, pe managerul în costum din trei piese şi pe afabilul patron în helancă albă, dar pe mine nu.

Şi, instantaneu, am ştiut că nici Babette nu încerca deloc să mă păcălească. Se apropiase de mine mai mult ca de obicei, mă sărutase aproape pe gură, trebuia să mă uit în ochii ei umezi şi să trag propriile concluzii.

A clipit scurt şi a ridicat din umeri, ceea ce în limbajul corpului nu putea însemna altceva decât: „Îmi pare rău“.

Însă înainte să apuc să spun ceva, Serge s-a împins în faţă şi, împingând-o pe soţia lui puţin într-o parte, mi-a prins mâna şi a strâns-o cu putere. Mai demult nu strângea mâna aşa de tare, însă în ultimii ani învăţase că pe „oamenii acestei ţări“ trebuia să-i întâmpine cu o strângere de mână

energică – că, în orice caz, ei n-ar vota niciodată cu o mână moale.

— Paul, a spus el.

Continua să zâmbească, însă în spatele zâmbetului nu era nici o emoţie. Să continui să zâmbesc, se vedea că-şi zice. Zâmbetul provenea din acelaşi rezervor ca şi strângerea de mână. Împreună, trebuiau să-l conducă peste şapte luni la victoria în alegeri. Chiar dacă acel cap avea să fie bombardat cu ouă clocite, zâmbetul trebuia să rămână intact. Printre resturile unui tort cu frişcă, turtit pe faţa lui de un activist mânios, zâmbetul era ceea ce alegătorii trebuiau să poată distinge înainte de toate.

— Bună, Serge, am spus. Ce mai faci?

În spatele umerilor fratelui meu, Claire se ocupa între timp de Babette. S-au sărutat – cel puţin, soţia mea şi-a sărutat cumnata pe obraji – s-au îmbrăţişat şi-apoi s-au uitat una în ochii alteia.

Vedea Claire aceleaşi lucruri pe care le văzusem şi eu? Vedea aceeaşi deznădejde cu cearcăne roşii din spatele lentilelor colorate? Însă chiar în clipa aceea Babette a izbucnit într-un râs exuberant, iar eu am mai apucat să văd doar cum sărută aerul din preajma obrajilor lui Claire.

Ne-am aşezat. Serge în diagonală faţă de mine, lângă soţia mea, în timp ce Babette, ajutată de manager, s-a prăvălit pe scaunul de lângă mine. Una dintre fetele în şorţ negru l-a asistat pe Serge care, înainte de a se trânti şi el pe scaun, a mai rămas o clipă în picioare, cu o mână în buzunarul pantalonilor, ca să se uite de jur împrejur, la tot restaurantul.

— Astăzi, aperitivul casei e o şampanie rozé, a spus managerul.

Am tras adânc aer în piept, pare-se prea adânc, căci soţia mea s-a uitat la mine cu o privire care încerca să-mi spună ceva. Rareori dădea ochii peste cap ori începea să tuşească din senin, şi absolut niciodată nu mă izbea în tibie pe sub masă

când voia să mă avertizeze că sunt pe punctul de a deveni ridicol sau că o făcusem deja.

Nu, era ceva foarte subtil în ochii ei, o umbră în privire care rămânea invizibilă pentru un neiniţiat, ceva între zeflemea şi seriozitate subită.

Să nu faci asta, spunea privirea aceea.

— Mmm, şampanie, a spus Babette.

— Mda, sună bine, a spus Serge.

— Aşteaptă puţin, am spus eu.

ANTREU

8

— Racii se servesc în vinegretă de tarhon şi ceapă verde, a spus managerul.

Ajunsese acum la farfuria lui Serge şi arăta cu degetul mic.

— Aceştia sunt bureţi galbeni din Vosgi.

Degetul mic a sărit peste raci pentru a arăta spre două ciuperci cafenii tăiate pe lung; păreau smulse din pământ cu câteva minute înainte, căci aveau lipit de cozi ceva ce, după părerea mea, nu putea fi decât pământ.

Era o mână bine îngrijită, reuşisem să constat în timp ce managerul scotea dopul sticlei de Chablis comandate de Serge. În ciuda suspiciunilor mele anterioare, n-avea nimic de ascuns: cuticule curate, fără pieliţe rupte, unghiile tăiate scurt, nici un inel, părea că se spălase bine, nu se vedeau semne ale vreunei boli. Totuşi, ţinând seama că era mâna unui străin, mi se părea că se apropie prea mult de mâncarea noastră; plutea la doar câţiva centimetri deasupra racilor, iar degetul mic ajungea chiar mai aproape, mai-mai să atingă gălbiorii.

Nu ştiam dacă aveam să pot suporta mâna aceea cu degetul mic deasupra propriei mele farfurii, însă pentru a nu strica atmosfera la masă, era mai bine să mă abţin.

Da, asta aveam să fac, aşa am hotărât pe loc: aveam să mă abţin. Aveam să mă abţin, aşa cum îţi ţii respiraţia sub apă, şi să mă prefac că mâna aceea complet străină deasupra farfuriei mele ar fi fost cel mai normal lucru din lume.

Mai era însă ceva care începea să mă calce serios pe nervi, şi anume timpul pierdut cu toate astea. Şi pentru destuparea sticlei de Chablis, managerul şi-a lăsat timp. Mai întâi a instalat

frapiera – era un model care se prinde de masă cu două cârlige, ca un scaun de copil –, apoi a prezentat sticla, eticheta; lui Serge, bineînţeles, Serge alesese vinul, cu acordul nostru, asta da, însă toate aerele astea de cunoscător m-au iritat peste măsură.

Nu reuşeam să stabilesc precis când se autoproclamase expert în materie de vinuri, însă după câte mi-aminteam, trebuie să se fi întâmplat destul de brusc. De pe o zi pe alta, el fusese acela care pusese primul mâna pe lista de vinuri şi mormăise ceva despre „notele de pământ“ ale vinurilor portugheze din regiunea Alentejo: fusese de-a dreptul o lovitură de forţă, căci începând din acea zi, lista de vinuri ajungea întotdeauna ca de la sine în mâinile lui Serge.

După prezentarea etichetei, urmată de aprobarea din cap a fratelui meu, managerul a trecut la destuparea sticlei. S-a văzut numaidecât că mânuirea tirbuşonului nu era punctul lui forte. Încercând să ascundă asta cât de cât, a ridicat din umeri şi a început să râdă de propria-i cârpăceală, iar mina afişată în tot acest timp voia să spună că aşa ceva i se întâmpla chiar pentru prima oară, însă tocmai ea îl trăda.

— Ei bine, se vede treaba că n-are chef să iasă, a spus el după ce partea de sus a dopului s-a rupt şi a ieşit în bucăţi odată cu tirbuşonul.

Acum, managerul se afla în faţa unei dileme. Să încerce să extragă din sticlă şi cealaltă jumătate a dopului aici, la masă, sub privirile noastre aflate în aşteptare? Sau era mai înţelept să se întoarcă cu sticla în bucătăria deschisă şi să apeleze la ajutorul unui expert?

Din păcate, cea mai simplă soluţie era de neconceput: să împingă cu o coadă de furculiţă sau de lingură jumătatea încăpăţânată a dopului în sticlă. Poate că atunci când se turna vinul vreo câteva firmituri de plută aveau să ajungă în pahare, dar *so what? Who cares?* Cât costa acel Chablis?

Cincizeci şi opt de euro? Oricum, preţul acela nu însemna nimic. Sau însemna cel mult că aveai mari şanse ca în dimineaţa următoare să dai de acelaşi vin pe rafturile supermarketului la 7,95 euro sau mai puţin.

— Scuzaţi-mă, a spus managerul. O să vă aduc altă sticlă.

Şi, înainte ca vreunul dintre noi să apuce să spună ceva, a şters-o repede printre mese.

— A, da, am spus eu. De fapt, e la fel ca într-un spital. Şi într-un spital trebuie să te rogi să-ţi ia sânge una dintre asistente şi nu chiar doctorul.

Claire a izbucnit în râs. Şi a râs şi Babette.

— O, mi s-a făcut aşa o milă de el, a spus ea.

Doar Serge şi-a păstrat aerul meditativ, continuând să privească drept înainte cu o mină serioasă. Expresia feţei lui avea ceva aproape trist, ca şi cum ar fi fost deposedat de ceva: jucărioara lui, interesanta lui trăncăneală despre vinuri şi anii recoltei şi strugurii cu arome de pământ. Indirect, orbecăiala managerului se reflecta, desigur, şi asupra lui. El, Serge Lohman, alesese Chablis-ul cu dop putred. Se bucurase la gândul că lucrurile se vor desfăşura lin: citirea etichetei, mişcarea scurtă din cap, în semn de aprobare, cele câteva picături pe care managerul avea să i le toarne pe fundul paharului. Mai ales acest ultim moment îl aştepta cu bucurie. Între timp, şi nu mai suportam să văd şi să aud toate astea: mirositul, gargara, plescăitul, vinul pe care fratele mele îl lăsa să se rostogolească pe limbă din faţă în spate, dincolo de faringe, şi-apoi înapoi. Îmi întorceam întotdeauna privirea până se termina scena.

— Să sperăm acum că celelalte sticle nu au acelaşi neajuns, a spus el. Ar fi păcat. Chiar e un Chablis excelent.

Se afla într-o situaţie neplăcută, asta era limpede. Şi restaurantul fusese alegerea lui, cei de-aici îl cunoşteau, omul în helancă îl cunoştea şi ieşise din bucătăria deschisă ca să-l salute. Mă

întrebam ce s-ar fi întâmplat dacă eu aş fi ales restaurantul, alt restaurant, unul în care el nu mai fusese niciodată şi unde un manager sau un chelner n-ar fi reuşit să destupe sticla din prima: nu încape absolut nici o îndoială că ar fi zâmbit compătimitor şi apoi ar fi scuturat din cap – da, nu îl ştiam de ieri, de azi, s-ar fi uitat la mine cu o privire cu un mesaj pe care numai eu l-aş fi putut descifra: „Uite şi la Paul ăsta, ne duce mereu în cele mai ciudate locuri...“.

Erau politicieni cunoscuţi la nivel naţional cărora le plăcea să stea în bucătărie, alţii colecţionau cărţi vechi cu benzi desenate sau aveau o ambarcaţiune pe care o recondiţionaseră absolut singuri. Frecvent, hobby-ul ales era diametral opus figurii care se îndeletnicea cu el, perpendicular pe ceea ce crezuseră toţi până atunci. Personajul cel mai cenuşiu cu putinţă, cineva cu carisma unei mape de carton se dovedea deodată că acasă, în orele sale libere, este în stare să gătească mâncăruri franţuzeşti delicioase; în următorul supliment de weekend al ziarului naţional putea fi văzut în culori pe copertă: între mănuşile de cuptor tricotate ţinea o tavă cu ruladă provensală cu carne tocată. Ceea ce frapa mai cu seamă la personajul cenuşiu era, pe lângă şorţul de bucătărie cu o reproducere după un afiş de Toulouse-Lautrec, surâsul absolut neverosimil care trebuia să le transmită alegătorilor plăcerea de a găti. Era mai puţin un surâs şi mai degrabă o dezgolire speriată a dinţilor, acel soi de surâs pe care-l afişezi atunci când tocmai ai fost lovit din spate şi ai scăpat teafăr şi care, mai presus de orice, trăda uşurarea vizavi de simplul fapt că rulada provensală nu se arsese de tot în cuptor.

Ce i-o fi trecut oare exact prin cap lui Serge atunci îşi alesese drept hobby cunoaşterea vinurilor? Ar trebui totuşi să-l întreb odată. Poate chiar astă-seară. Am căutat să ţin minte, căci ăsta nu era momentul potrivit, însă seara era lungă.

Mai demult, acasă, nu bea decât Coca Cola, în cantităţi uriaşe, la masa de seară n-avea absolut nici o problemă să dea gata o sticlă mare. Scotea nişte râgâieli groaznice, pentru care uneori era izgonit de la masă, râgâieli care durau zece secunde sau chiar mai mult – bubuiau ca nişte tunete subterane venite de undeva, din adâncul stomacului său – şi care îi aduseseră o anumită popularitate în curtea şcolii: printre băieţi, desigur, ştia încă de pe atunci că fetele aveau repulsie de râgâieli şi pârţuri.

Următorul pas a fost transformarea în cramă a unei foste debarale. Au apărut rasteluri pentru a stivui sticlele pe ele, pentru a lăsa vinul să se matureze, după cum spunea el. În timpul meselor, începea să ţină cursuri despre vinurile servite. Babette asista la toate astea cu un fel de amuzament; poate că ea se număra printre primii care îl descifraseră, neavând întru totul încredere în el şi în hobby-ul lui. Mi-aduc aminte că într-o după-amiază, căutându-l la telefon pe Serge, am dat de Babette, care mi-a spus că el nu e acasă.

— S-a dus la degustat de vinuri pe Valea Loarei, a spus ea.

Era ceva în tonul ei, în felul în care spunea „la degustat de vinuri“ şi „Valea Loarei“ – era acelaşi ton pe care l-ar folosi o femeie când ar spune că soţul ei trebuie să lucreze peste program, deşi ştie de mai bine de un an că el o înşală cu secretara.

Am spus deja, Claire e mai inteligentă ca mine. Însă nu mi-o ia nicidecum în nume de rău că n-ajung la nivelul ei. Adică nu se uită niciodată de sus la mine, nu oftează din greu şi nici nu-şi dă ochii peste cap atunci când eu nu înţeleg imediat vreun lucru. Bineînţeles că nu pot decât să presupun cum le vorbeşte altora despre mine când nu sunt de faţă însă, de fapt, ştiu sigur, am încredere că Claire nu va adopta niciodată tonul pe care l-am simţit în vocea lui Babette atunci când a

spus: „S-a dus la degustat de vinuri pe Valea Loarei“.

Ar trebui să fie clar că şi Babette e mult mai inteligentă ca Serge. Asta nici nu-i greu să vezi, aş putea să adaug – dar n-o fac: unele lucruri se dovedesc de la sine. Nu fac altceva decât să redau ce am văzut şi auzit în timpul mesei luate împreună la restaurant.

9

— Momiţele de miel sunt marinate în ulei de Sardinia şi rucola, a spus managerul, care între timp ajunsese la farfuria lui Claire şi arăta cu degetul mic două bucăţi minuscule de carne.

— Aceste roşii uscate la soare sunt din Bulgaria.

Ceea ce frapa în primul rând la farfuria lui Claire era vidul imens. Desigur, ştiu şi eu că în restaurantele mai bune se pune preţ mai mare pe calitate decât pe cantitate, însă sunt viduri şi viduri. Aici, vidul, partea farfuriei pe care nu era deloc mâncare, fusese în mod limpede dus la extrem.

Ai fi zis că farfuria goală te provoacă să spui ceva, să te duci în bucătăria deschisă şi să ceri explicaţii. „Doar n-o să-ndrăzneşti“, îţi spunea farfuria, râzându-ţi în faţă.

Am încercat să-mi amintesc preţurile; cel mai ieftin antreu era nouăsprezece euro, felurile principale variau între douăzeci şi opt şi patruzeci şi patru. Şi mai erau şi trei meniuri la alegere la patruzeci şi şapte, cinzeci şi opt şi şaptezeci şi nouă de euro fiecare.

— Aici aveţi brânză caldă de capră cu seminţe de pin şi bucăţele de nucă.

Mâna cu degetul mic ajunsese deasupra farfuriei mele. Mi-am reprimat pornirea de a spune: „Ştiu, că doar asta am comandat“ şi m-am concentrat pe degetul mic.

Mai aproape de-atât nu ajunsese în seara asta, nici măcar atunci când turnase vinul. În cele din urmă, managerul alesese cea mai simplă soluţie, întorcându-se din bucătăria deschisă cu o altă sticlă, cu dopul pe jumătate scos.

După cramă şi excursia pe Valea Loarei, urmase cursul de enologie, de şase săptămâni. Nu în Franţa, ci într-o sală de clasă rămasă goală a unei şcoli serale. Diploma şi-o agăţase într-un loc din holul casei sale unde n-o putea ignora nimeni. O sticlă cu dopul ieşind în afară putea conţine cu totul altceva decât scria pe etichetă, trebuie să fi aflat el chiar la una dintre primele lecţii din sala aceea de clasă. Puteau umbla cu falsuri, indivizi răuvoitori ar fi putut să îndoaie vinul cu apă de la robinet sau să tragă un scuipat pe gura sticlei.

Însă se vede treaba că după aperitivul casei şi dopul rupt, Serge Lohman nu avea chef de şi mai multă bătaie de cap. Fără să-l privească pe manager, îşi ştersese buzele cu şervetul şi murmurase că vinul e „excelent“.

În acel moment aruncasem o privire într-o parte, spre Babette. Din spatele lentilelor colorate, ea se uita fix la soţul ei, şi aproape că nu puteai să-ţi dai seama de asta, însă eu ştiam sigur că ridicase dintr-o sprânceană auzindu-i părerea despre vinul predestupat. În maşină, în drum spre restaurant, o făcuse să plângă, însă între timp ochii ei păreau să se mai fi dezumflat. Am sperat că avea să spună ea ceva, ca să-l pună la punct – ştia foarte bine să facă asta, Babette putea să fie foarte sarcastică. „S-a dus la degustat de vinuri pe Valea Loarei“ nu era decât una dintre manifestările cele mai blânde ale sarcasmului ei.

Am încurajat-o în gând. Fiecare familie nefericită e nefericită în felul ei. La o adică, poate că era mai bună o ceartă straşnică, scăpată total de sub control, între Serge şi Babette chiar înainte de a ajunge la felul principal. Aş spune vorbe împăciuitoare, m-aş preface că nu ţin partea nici unuia dintre ei, însă ea ar şti că poate conta pe mine.

Spre dezamăgirea mea, Babette n-a spus nimic. A fost aproape vizibil cum şi-a înghiţit remarca, neîndoios ucigătoare, despre dop. Şi totuşi, s-a

întâmplat ceva ce m-a făcut să-mi păstrez speranţa că mai târziu în decursul serii va urma o explozie. S-a întâmplat ce se întâmplă cu pistolul în piesele de teatru: dacă în primul act pe scenă apare un pistol, poţi să bagi mâna în foc că în ultimul act se va trage cu el. Asta-i legea dramei. Conform aceleiaşi legi, nu trebuie să apară nici un pistol dacă nu se trage cu el.

— Aceasta e salată de fetică, a spus managerul.

M-am uitat la degetul mic, aflat la nici un centimetru de cele trei sau patru frunzuliţe verzi răsucite şi de cocoloşul topit de brânză de capră, şi apoi la toată mâna, care era atât de aproape, încât n-ar fi fost nevoie să mă aplec decât foarte puţin în faţă ca s-o sărut.

De ce comandasem mâncarea asta, câtă vreme mie nu-mi place brânza de capră? Ca să nu mai vorbesc de salata de fetică. De data asta, porţiile meschine erau în avantajul meu, şi farfuria mea era aproape goală, chiar dacă nu atât de goală ca a lui Claire: aş fi putut să înfulec cele trei frunzuliţe dintr-o înghiţitură – sau să le las pur şi simplu pe farfurie, ceea ce, în esenţă, era acelaşi lucru.

Salata de fetică mă făcea mereu să mă gândesc la cuşculiţa cu hamster sau marmotă de pe pervazul sălii noastre de clasă din vremea când eram în şcoala primară. Pentru că era bine să învăţăm ceva despre animale – ceva despre cum să avem grijă de animale, presupun. Nu mai ştiu dacă frunzuliţele pe care le împingeam dimineaţa printre gratii erau de fetică sau nu, în orice caz, asemănarea era puternică. Hamsterul sau marmota rodea iute cu dinţii din salata de fetică, iar restul zilei şi-l petrecea într-un colţ al cuştii. Într-o dimineaţă, am descoperit că animalul murise, la fel ca broasca ţestoasă, cei doi şoareci albi şi ortopterele care îi precedaseră. Ce-am fi putut să învăţăm din această rată ridicată a mortalităţii nu ni s-a spus la clasă.

Răspunsul la întrebarea de ce aveam în faţă o farfurie cu brânză caldă de capră şi salată de fetică era mult mai simplu decât părea la prima vedere. Când ni s-a luat comanda, fusesem ultimul la rând. Nu discutaserăm înainte ce-avea să ia fiecare dintre noi – sau poate discutaserăm, dar îmi scăpase mie. În orice caz, alesesem viţel în sos de ton însă, spre groaza mea, Babette făcuse aceeaşi alegere.

Până aici nu era încă nici o problemă, încă mai puteam să schimb cu a doua opţiune: stridii. Dar penultimul la rând, imediat după Claire, fusese Serge. Iar când Serge a comandat stridii, m-am blocat. Oricum nu voiam să comand acelaşi antreu ca altcineva, însă acelaşi antreu ca fratele meu era exclus. Pur teoretic vorbind, puteam încă să revin la viţelul în sos de ton, dar numai pur teoretic. Nu mă simţeam în apele mele: într-un asemenea caz, nu doar că devenea evident faptul că nu eram suficient de original pentru a-mi alege un antreu sută la sută al meu dar, în ochii lui Serge, mi-aş fi putut atrage suspiciunea că încercam să închei o alianţă cu soţia lui. Aşa şi era, însă nu trebuia să se întâmple chiar aşa pe faţă.

Închisesem deja meniul şi-l pusesem lângă farfuria mea. Acum l-am deschis din nou. Mi-am trecut fulgerător privirea peste antreuri, am luat o mină gânditoare, ca şi cum mi-aş fi căutat alegerea deja făcută pentru a o putea indica în meniu, însă bineînţeles că era deja mult prea târziu.

— Şi pentru dumneavoastră, domnule? a întrebat managerul.

— Brânză caldă de capră cu salată de fetică, am spus eu.

Reacţia a fost o idee prea promptă, prea din categoria „sigur pe mine“, pentru a putea fi credibilă. Pentru Serge şi Babette nu era nimic neobişnuit, însă de cealaltă parte a mesei am citit nedumerire pe chipul lui Claire.

Oare avea să mă protejeze de mine însumi? Avea să spună: „Da' ţie nu-ţi place brânza de capră"? Nu ştiam; în acel moment, prea multe priviri erau îndreptate spre mine ca să-i mai pot face semn din cap că nu, însă nu puteam să-mi asum nici un risc.

— Am auzit că brânza de capră provine de la o fermă pentru copii, am spus eu. De la capre care trăiesc permanent în aer liber.

În sfârşit, după ce a zăbovit îndelung asupra viţelului în sos de ton al lui Babette, viţel în sos de ton care, într-o lume ideală, ar fi putut să fie viţelul meu în sos de ton, managerul a plecat, iar noi ne-am putut relua discuţia. „Relua" nu era tocmai cuvântul potrivit, căci nici unul dintre noi nu părea să aibă nici cea mai vagă idee despre ce vorbiserăm înainte să ni se aducă antreul. Ăsta era unul dintre dezavantajele acestor aşa-zise restaurante de top: toate întreruperile, explicaţiile mult prea amănunţite despre fiecare sămânţă de pin din farfurie, nesfârşita destupare a sticlelor de vin şi reumplerea fără noimă a paharelor, fără s-o fi cerut-o cineva, te făceau să pierzi complet firul.

Despre reumplere vreau să mai spun următoarele: am călătorit şi am fost la restaurant în multe ţări, însă nicăieri – şi când spun nicăieri, nu exagerez câtuşi de puţin – nu ţi se toarnă din nou vin în pahar fără ca tu să fi cerut asta. În acele ţări, ăsta e considerat un gest de impoliteţe. Doar în Ţările de Jos îţi tot vin la masă, şi nu doar că-ţi toarnă în pahar, ci mai şi aruncă nişte priviri meditative spre sticlă atunci când dă să se golească. „N-ar fi momentul să mai comandaţi una?" trebuie să înţelegi din acele priviri. Ştiu pe cineva, un vechi prieten care a lucrat câţiva ani în „restaurante de top" neerlandeze. Mi-a povestit odată că, de fapt, toată tactica lor urmăreşte să-ţi împingă cât mai mult vin pe gât, vin pe care îl vând cu un preţ de cel puţin şapte ori mai mare

decât cel al importatorului, şi tot de aceea aşteaptă ei mereu aşa de mult între antreu şi felul principal – din pură plictiseală, ca să-şi omoare timpul, oamenii comandă mai mult vin, aşa argumentează ei. De regulă, antreul vine destul de repede, mi-a spus prietenul meu, căci dacă nu se grăbesc cu el, oamenii încep să se plângă şi să devină sâcâitori, gândindu-se că n-au ales bine restaurantul, însă între antreu şi felul principal, după ce-a mai trecut ceva vreme, au băut deja prea mult ca să mai ia în seamă trecerea timpului. Ştia cazuri când felul principal era deja de mult gata, dar rămânea în farfurii în bucătărie, fiindcă oamenii de la masa cu pricina încă nu începuseră să se lamenteze. Abia când conversaţia se împotmolea iar ei începeau să se uite în jur, farfuriile erau împinse repede în cuptorul cu microunde.

Despre ce vorbiserăm înainte să ni se aducă antreul? Nu că asta chiar ar fi contat, cu siguranţă nu era ceva important, însă tocmai de aceea situaţia era sâcâitoare. Ştiam încă despre ce vorbiserăm înainte de cârpăceala cu dopul şi luatul comenzilor, însă n-aveam nici cea mai vagă idee despre ce se întâmplase chiar înainte să ni se pună farfuriile în faţă.

Babette îşi făcuse abonament la altă sală de sport, despre asta vorbiserăm o vreme: despre greutate, importanţa mişcării şi ce sport se potriveşte cel mai bine fiecărei persoane. Lui Claire i-a surâs ideea cu sala de sport, iar Serge spusese că nu poate să suporte muzica agasantă din cele mai multe dintre ele. De aceea se apucase de alergat, a spus el, aşa, de plăcere, de unul singur, în aer liber, iar din atitudinea lui trebuia să deducem că ar fi ajuns la ideea asta absolut de capul lui şi pe cont propriu. Ca să fie mai simplu, uita că eu mă apucasem de alergat cu ani buni înainte şi că el nu pierduse nici o ocazie să facă observaţii ironice despre „galopatul frăţiorului meu“.

Da, despre asta vorbiserăm, cam mult după gustul meu, însă subiectul era inofensiv, un început deloc neobişnuit al unei seri normale în oraş, la restaurant. Însă după aceea – poţi să mă pici cu ceară. M-am uitat la Serge, la soţia mea şi, în cele din urmă, la Babette. Babette tocmai îşi înfigea furculiţa într-o felie de viţel în sos de ton. Şi-a tăiat o bucăţică şi a dus-o la gură.

— Acum chiar că am uitat complet, a spus ea în clipa în care furculiţa s-a oprit chiar în faţa gurii deschise.

— Parcă ziceaţi c-aţi fost la ultimul film al lui Woody Allen, nu?

10

Mi se pare un semn de slăbiciune atunci când conversaţia ajunge prea repede în faza discuţiilor despre filme. Vreau să spun: filmele sunt mai potrivite pentru sfârşitul serii, atunci când chiar nu mai ai nimic de spus. Nu ştiu de ce, însă simt un gol în stomac de fiecare dată când oamenii încep să vorbească despre filme.

Cel mai rău e atunci când unii povestesc filme întregi, îşi iau tot timpul din lume, îşi rezervă pentru asta chiar un sfert de oră fără probleme, un sfert de oră pentru fiecare film, vreau să spun. Nu le pasă prea mult că tu încă n-ai apucat să vezi filmul cu pricina ori că l-ai văzut mai demult, omit astfel de consideraţii, au şi ajuns în miezul scenei de început. Din politeţe, te prefaci iniţial că eşti interesat, însă curând renunţi la orice menajamente, caşti fără nici o reţinere, te uiţi în tavan şi te fâţâi pe scaun. Nu te dai în lături de la nimic ca să-i faci povestitori să-şi ţină gura, însă nimic nu ajută, au ajuns deja prea departe pentru a mai putea să ia în seamă semnalele. Sunt dependenţi mai ales de ei înşişi şi de propriile baliverne despre filme.

Cred că fratele meu a fost cel care a început să vorbească despre cel mai recent film al lui Woody Allen.

— O capodoperă, a spus el, fără să întrebe în prealabil dacă noi – adică Claire şi cu mine – nu cumva îl văzuserăm deja.

Auzindu-l, Babette a încuviinţat energic din cap; weekendul trecut fuseseră împreună să-l vadă. Pentru variaţie, erau de acord asupra unui lucru.

— O capodoperă, a spus ea. Chiar aşa, trebuie neapărat să mergeţi să-l vedeţi.

După care Claire a spus că fuseserăm deja.

— Acum două luni, adăugasem eu, ceea ce de fapt era o informaţie de prisos, însă pur şi simplu aveam chef s-o comunic; nu era îndreptată împotriva lui Babette, ci a fratelui meu. Voiam să-l fac să realizeze că rămăsese destul de în urmă cu capodoperele lui.

Atunci au venit mai multe fete în şorţuri negre să ne aducă antreurile, urmate de manager şi degetul lui mic, iar noi am pierdut firul – până când Babette l-a reluat cu întrebarea dacă-l văzusem sau nu, cel mai recent film al lui Woody Allen.

— Mi s-a părut un film nemaipomenit, a spus Claire trecând o roşie uscată la soare prin balta de ulei de măsline din farfurie şi ducând-o apoi la gură.

— Chiar şi lui Paul i-a plăcut. Nu-i aşa, Paul?

Claire face lucruri dintr-astea frecvent: mă implică în câte ceva într-un fel care nu-mi lasă loc de-ntors. Acum, ceilalţi ştiau că-mi plăcuse, iar „chiar şi lui Paul“ însemna ceva pe-aproape de „chiar şi lui Paul, căruia în mod normal nu-i place nici un film, cu atât mai puţin unul de Woody Allen“.

Cu un dumicat de mâncare încă în gură, Serge se uita la mine în timp ce mesteca, însă asta nu l-a împiedicat să mi se adreseze.

— O capodoperă, nu? Chiar aşa, fantastic.

A continuat să mestece şi-apoi a înghiţit.

— Şi Scarlett Johansson aia poate să treacă oricând pe la mine să-mi aducă micul dejun. Bună dimineaţa! Mamă, ce frumuseţe!

Să-l auzi pe fratele tău mai mare numind capodoperă un film despre care tu însuţi crezi că-i destul de bun e ca şi cum ar trebui să porţi hainele vechi ale respectivului frate, hainele vechi care între timp i-au rămas prea mici fratelui tău, însă care din perspectiva ta sunt în primul rând vechi. Opţiunile mele erau limitate: să admit că filmul lui

Woody Allen e o capodoperă ar fi fost ca şi cum aş fi îmbrăcat acele haine vechi, şi tocmai de aceea nu intra din capul locului în discuţie; nu există superlativ pentru „capodoperă“, puteam cel mult să încerc să dovedesc că Serge nu înţelesese filmul, că-l considera o capodoperă din motive eronate, însă asta ar fi presupus un efort imens din partea mea, mult prea transparent mai ales pentru Claire şi probabil şi pentru Babette.

De fapt, nu mai rămânea decât o opţiune, iar asta era să desfiinţez complet filmul lui Woody Allen. Era destul de simplu, avea suficiente slăbiciuni ce puteau fi semnalate, slăbiciuni care nu contează la un film care-ţi place, dar pe care la nevoie le poţi folosi ca să nu-ţi placă. Claire ar ridica mai întâi din sprâncene, apoi ar înţelege, sper, ce fac: că trădarea faţă de aprecierea noastră comună a filmului era în slujba luptei împotriva balivernelor înţepate şi searbăde despre filme în general.

În timp ce întindeam mâna spre paharul de Chablis, cu gândul să iau o înghiţitură meditativă înainte de a pune în aplicare acest ultim plan, mi-a venit deodată o altă idee. Ce zisese nemernicu’ de fapt? Ceva despre Scarlett Johansson? „Să treacă oricând pe la mine să-mi aducă micul dejun. (...) Ce frumuseţe!“ – nu ştiam ce crede Babette despre genul ăsta de grosolănii, însă Claire se indigna de fiecare dată când bărbaţii începeau să vorbească despre „cururi mişto“ şi „ţâţe frumoase“. Mi-a scăpat reacţia ei când fratele meu a spus-o p-aia cu micul dejun, fiindcă în clipa aceea mă uitam la el, însă de fapt nici nu era nevoie s-o văd.

În ultima vreme aveam impresia că începuse să piardă contactul cu realitatea, că ajunsese să creadă în mod foarte serios că vreo Scarlett Johansson sau alta din lumea asta ar vrea să-i pregătească lui micul dejun cu toată dragostea. Îl suspectam că se uită la femei cam în acelaşi fel în care se uita la mâncare, şi în mod special la mâncarea lui caldă

de fiecare zi. Aşa era şi mai demult şi, de fapt, nu s-a schimbat niciodată. „Mi-e foame“, spune Serge când îi e foame. Asta spune şi când eşti în drumeţie undeva, departe de civilizaţie, într-o rezervaţie naturală, sau când mergi pe autostradă, între două ieşiri. „Bun“, spun eu atunci, „însă în clipa asta n-avem nimic de mâncare“. „Dar mie acum mi-e foame“, spune Serge. „Acum trebuie să mănânc ceva.“

Avea ceva trist această fermitate tâmpă care-l făcea să uite tot – lumea înconjurătoare, oamenii din anturajul lui – şi să urmărească un singur scop: să-şi potolească foamea. În asemenea momente mă ducea cu gândul la un animal care dă de un obstacol în drumul său: o pasăre care nu înţelege că geamul din rama ferestrei e făcut dintr-un material dur şi zboară în el iar şi iar.

Şi când, în cele din urmă, găseam un local unde să mâncăm, mare lucru nu se întâmpla. Mânca aşa cum alţii umplu un rezervor de benzină: îşi mesteca repede şi eficient chifla albă cu caşcaval sau prăjitura umplută cu pastă de migdale, pentru ca astfel combustibilul să ajungă cât mai repede posibil la stomacul lui; fără combustibil nu se putea merge mai departe. Obiceiul de a cina de-adevăratelea, pe îndelete, a apărut mult mai târziu, la fel ca expertiza lui într-ale vinului; la un moment dat, a decis că aşa se cuvine, însă rapiditatea şi eficienţa s-au păstrat: până în ziua de azi, el e întotdeauna primul care goleşte farfuria.

Aş da o avere să pot să văd şi să aud o dată cum merg lucrurile între el şi Babette în dormitor. Pe de altă parte, există o latură a fiinţei mele care se opune din răsputeri acestui lucru, care ar da o avere la fel de mare să nu fiu niciodată nevoit să fac asta.

„Trebuie să fut.“ Şi-atunci Babette spune că o doare capul, că e la ciclu ori că în seara asta nici nu vrea să se gândească la asta, la corpul, braţele, picioarele, capul, mirosul lui. „Dar trebuie să fut

acum.“ Cred că fratele meu fute cum mănâncă, se îndeasă într-o femeie la fel cum bagă în gură un sendviş cu crochetă – şi că apoi foamea i se potoleşte.

— Deci, ai stat să te uiţi mai ales la ţâţele lui Scarlett Johansson, am spus eu cu o bădărănie mult mai pronunţată decât îmi propusesem. Sau te-ai referit la altceva când ai spus „o capodoperă“?

S-a lăsat acea linişte miraculoasă pe care n-o poţi auzi decât în restaurante: o conştientizare bruscă a prezenţei celorlalţi, zumzetul de glasuri şi clinchetul tacâmurilor pe farfuriile de la celelalte treizeci de mese, o secundă sau două de acalmie în care zgomotele de fundal devin zgomote de prim-plan.

Liniştea a fost curmată de râsul lui Babette. Am aruncat o privire spre soţia mea care, uluită, se uita fix când la mine, când la Serge. A încercat şi el să râdă, însă fără prea mare tragere de inimă – în plus, încă mai avea ceva în gură.

— Hai, Paul, nu mai face pe sfântul! a spus el. E totuşi o bucăţică bună, iar un bărbat are ochi în cap, nu?

„O bucăţică bună“ – nici asta n-avea cum să-i placă lui Claire. O ştiam. Ea ar spune întotdeauna „un bărbat frumos“, şi niciodată „o bunăciune“, ca să nu mai vorbim de „cur mişto“. „Moda asta de-a vorbi fără noimă despre «cururi mişto» mi se pare forţată rău când e adoptată de femei“, spusese ea odată. „E ca şi cum femeile s-ar apuca deodată să fumeze pipă sau să scuipe pe jos.“

Până în străfundul fiinţei lui, Serge rămăsese un ţăran, un necioplit, acelaşi necioplit care în trecut era izgonit de la masă din cauza pârţurilor pe care le trăgea.

— Şi mie mi se pare o femeie foarte frumoasă Scarlett Johansson, am spus eu. Însă a sunat un pic ca şi cum ăsta a fost lucrul cel mai important din film. Corectează-mă dacă greşesc.

— Ei bine, treaba cu, cum îi zice, englezu' ăla, profesorul de tenis, iese rău de tot, fiindcă el nu şi-o poate scoate din cap. Trebuie chiar s-o împuşte ca să-şi poată atinge scopurile.

— Şi tu acu'! a exclamat Babette. Nu trebuia să povesteşti asta, că doar piere tot farmecul dacă n-ai apucat să-l vezi!

S-a lăsat iarăşi o tăcere scurtă, în timpul căreia Babette şi-a mutat privirea de la Claire la mine.

— O, fir-ar să fie, cred că am adormit. Voi l-aţi văzut deja!

11

Acum am râs toţi patru, un moment de relaxare – însă prea multă relaxare nu era bună, trebuia să ne mai păstrăm puţin concentrarea. Adevărul gol-goluţ era că Serge Lohman avea el însuşi „un cur mişto“, după cum le-auzeai pe femei spunând destul de des. El era mai mult decât conştient de faptul că e pe placul femeilor, şi nu era nimic în neregulă cu asta, „dădea“ bine în poze, avea o anumită atractivitate, grosolană şi ea, dar care la unele femei prindea; pentru gustul meu, scândura folosită era prea simplă şi prea groasă, însă există femei care preferă mobila ieftină, o masă şi un scaun din „materiale autentice“: resturi de lemn de la uşi de grajd din nordul Spaniei sau din Piemont.

În trecut, prietenele pe care şi le făcea Serge renunţau de obicei la el după câteva luni; atractivitatea aceea avea ceva plicticos şi rectiliniu, aşa că ele se plictiseau repede de „capul drăguţ“. Doar Babette rezistase mai mult alături de el, se făcuseră vreo optsprezece ani între timp, ceea ce în sine putea fi considerat un miracol. Se certau deja de optsprezece ani; la o adică, nu se potriveau absolut deloc, însă aşa ceva vezi des: cupluri pentru care fricţiunile permanente sunt adevăratul motor al căsniciei, iar fiecare ceartă este preludiu pentru momentul în care se vor împăca iarăşi în pat.

Şi totuşi, uneori nu puteam să-mi reprim impresia că toate lucrurile astea erau mult mai simple, că Babette se înhămase la ceva, la o viaţă alături de un politician de succes, şi că ar fi fost păcat de timpul investit să încheie acum acest capitol; întocmai cum nu mai laşi deoparte o carte proastă după ce-ai trecut de jumătate, ci o citeşti

fără tragere de inimă până la capăt, aşa rămăsese şi ea cu Serge – poate că finalul avea să mai îndrepte cât de cât lucrurile.

Aveau doi copii ai lor: Rick, care era de vârsta lui Michel, şi Valerie, o fată de treisprezece ani, uşor autistă, de o frumuseţe de sirenă, aproape translucidă. Şi mai era şi Beau, vârsta exactă necunoscută, însă probabil undeva între paisprezece şi şaptesprezece ani. Beau era din Burkina Faso şi ajunsese la Serge şi Babette printr-un „proiect de dezvoltare“, unul dintr-acelea în cadrul cărora copii de şcoală din lumea a treia sunt ajutaţi, cumpărându-li-se materiale didactice şi alte lucruri de primă necesitate, iar apoi sunt „adoptaţi“: iniţial la distanţă, cu scrisori şi fotografii şi ilustrate, însă mai târziu şi în mod real, în carne şi oase. Copiii aleşi stăteau apoi o vreme la familia neerlandeză adoptivă, şi dacă totul mergea bine, puteau să rămână definitiv. Un fel de achiziţie în leasing, deci. Sau ca o pisică pe care o iei de la adăpost; dacă zgârie canapeaua de-o face ferfeniţă şi face pipi prin toată casa, o duci înapoi.

Îmi aduc aminte de câteva dintre fotografiile şi ilustratele trimise de Beau din îndepărtata Burkina Faso. În fotografia care-mi rămăsese întipărită în memorie în mod special, el stătea în faţa unei mici clădiri din cărămidă roşie, cu un acoperiş din tablă ondulată, un băieţel negru ca smoala, într-o pijama dungată care îi trecea puţin peste genunchi, asemenea unei cămăşi de noapte, şi cu nişte sandale de cauciuc în picioarele goale.

„*Merci beaucoup mes parents pour notre école!*“[1] scria dedesubt cu litere şcolăreşti, graţioase.

— Nu-i aşa că-i un scump? spusese Babette, arătându-ne poza.

Se duseseră în Burkina Faso şi inima le rămăsese acolo, după cum spuneau chiar Serge şi Babette.

A urmat o a doua călătorie, s-au completat formulare şi după câteva săptămâni Beau a aterizat pe aeroportul Schiphol.

— Vă daţi seama în ce v-aţi băgat? i-a întrebat Claire la un moment dat, în perioada în care tot procesul de adopţie se afla încă în faza ilustratelor.

Dar asta nu dusese decât la reacţii indignate. Doar ajutau pe cineva, nu? Un copil care în propria lui ţară nu s-ar bucura niciodată de şansele pe care le oferă Ţările de Jos. Da, ştiau foarte bine în ce se băgaseră, dar erau deja prea mulţi oameni pe lume care nu se gândeau decât la ei înşişi. Era imposibil să-i acuzi de simplu egoism. Rick avea pe-atunci trei ani, iar Valerie câteva luni; Serge şi Claire nu erau nişte părinţi adoptivi obişnuiţi, care nu puteau avea copiii lor. Absolut dezinteresaţi, ei mai aduceau în casa lor un al treilea copil, nu sânge din sângele lor şi carne din carnea lor, ci un copil lipsit de şanse căruia i se oferea o viaţă nouă în Ţările de Jos.

Deci, ce-a fost? Într-adevăr, în ce se băgaseră?

Fiindcă Serge şi Babette ne dăduseră limpede de înţeles că această întrebare nu trebuia pusă, n-am mai pus nici altele. Mai avea Beau părinţi naturali? Sau era orfan? Părinţi care să fie de acord cu plecarea copilului lor? Sau era un orfan singur pe lume? Trebuie să spun că Babette se arăta mai fanatică decât Serge în privinţa adopţiei; fusese de la bun început şi pe de-a-ntregul „proiectul“ ei, ceva ce ea voia cu orice preţ să ducă la bun sfârşit. A făcut tot ce i-a stat în puteri să-i ofere copilului adoptat la fel de multă iubire ca alor ei.

În cele din urmă, cuvântul „adopţie“ a devenit tabu. „Beau e copilul nostru şi basta“, spunea ea. „Nu-i nici o diferenţă.“ În astfel de momente, Serge încuviinţa din cap. „Îl iubim la fel de mult ca pe Rick şi pe Valerie“, spunea el.

E posibil, bineînţeles, ca el să-şi fi dat seama de asta încă de pe-atunci – nu vreau să emit vreo judecată sau să-l învinuiesc că ar fi făcut totul cu

premeditare –, însă mai târziu nu i-a prins deloc rău povestea asta cu copilul negru din Burkina Faso, pe care-l iubea la fel de mult ca pe ai lui. Era altceva decât expertiza lui într-ale vinurilor, însă funcţiona la fel. Îi crea o imagine: Serge Lohman, politicianul cu un fiu adoptat din Africa.

A început să se fotografieze mai des cu toată familia; dădea bine, Serge şi Babette pe canapea, cu cei trei copii ai lor la picioare. Beau Lohman a devenit dovada vie că acest politician n-avea să se grăbească să acţioneze în interes propriu, că, în orice caz, măcar o dată în viaţa lui nu acţionase în interes propriu, căci iată, ceilalţi doi copii ai lui fuseseră concepuţi pe cale naturală, deci adoptarea unui copil din Burkina Faso nu fusese o necesitate. Ăsta era mesajul: poate că Serge Lohman n-o să acţioneze în interes propriu nici în alte chestiuni.

O chelneriţă turnă din nou vin în paharul lui Serge şi într-al meu; ale lui Babette şi Claire erau încă pe jumătate pline. Era o fată frumoasă, cu părul auriu, la fel ca Scarlett Johansson. I-a luat mult să umple paharele, iar mişcările ei trădau faptul că era relativ nouă în meserie şi că probabil nu lucra decât de puţin timp în restaurant. Mai întâi a luat sticla din frapieră şi a şters-o bine cu şervetul alb drapat în jurul gâtului sticlei şi peste marginea frapierei. Nici turnatul în sine nu a decurs foarte lin: plasându-se lângă scaunul lui Serge într-un unghi prea ascuţit, a izbit-o pe Claire cu cotul în cap.

— Vă rog să mă scuzaţi, a spus ea, înroşindu-se.

Fireşte, Claire a spus numaidecât că nu e nici o problemă, însă fata se fâstâcise atât de tare, că a umplut paharul lui Serge până-n buză. Nici asta nu era o problemă – dacă nu erai un expert într-ale vinurilor.

— Ho, ho, ho! a făcut fratele meu. Vrei să mă îmbeţi sau ce?

Și-a împins scaunul o jumătate de metru în spate, ca şi cum fata, în loc să-i toarne prea mult în

pahar, i-ar fi vărsat jumătate de sticlă pe pantaloni. Ea s-a îmbujorat şi mai tare, a început să clipească, şi am crezut că o să izbucnească în plâns. Întocmai ca celelalte fete în şorţuri negre, avea şi ea părul strâns într-o coadă de cal, conform cerinţelor, însă blondul lui auriu lui făcea ca efectul să fie mai puţin sever decât la fetele cu păr închis la culoare.

Avea un chip drăguţ, nu puteam să nu recunosc, însă mă gândeam la momentul când avea să-şi scoată elasticul de pe coada de cal şi să-şi scuture părul, mai târziu în cursul serii, când ziua ei de lucru în restaurant se va fi terminat – îngrozitoarea ei zi de lucru, după cum avea să povestească unei prietene (sau poate unui prieten): „Ştii ce mi s-a întâmplat azi din nou? Aşa o prostie, iar am făcut-o lată! Ştii şi tu că-mi vine să înnebunesc, nu alta, când trebuie să respect regulile rigide de etichetă în privinţa sticlelor de vin? Ei bine, în seara asta am făcut-o iarăşi de oaie. Asta n-ar fi cine ştie ce, însă ştii cine era la masă?“. Prietena sau prietenul aveau să se uite la părul ei despletit şi să spună: „Nu, habar n-am. Cine era?“. Ca să obţină efectul maxim, fata avea să aştepte o clipă înainte de a vorbi. „Serge Lohman!“ „Cine?“ „Serge Lohman. Ministrul! Sau poate că nu-i deloc ministru, însă ştii la cine mă refer, a fost ieri la telejurnal, tipul care o să câştige alegerile. A fost aşa de stupid, am mai şi lovit-o cu cotul pe-o femeie care era cu el la masă.“ „O, chiar el... Dumnezeule! Şi-apoi ce s-a întâmplat?“ „E, nimic, a fost foarte drăguţ, dar mie îmi venea să intru în pământ!“

Foarte drăguţ... Da, Serge fusese foarte drăguţ, după ce-şi împinsese scaunul o jumătate de metru în spate şi apoi ridicase ochii şi se uitase la fată pentru prima oară. I-am văzut expresia feţei schimbându-se într-o fracţiune de secundă, imposibil de perceput cu ochiul liber: de la indignare şi ofensă, prefăcute amândouă, vizavi de neîndemânarea cu care fusese tratat Chablis-ul lui, la o amabilitate cu totul empatică. Cum s-a mai

topit, pe scurt, văzând asemănarea cu Scarlett Johansson, despre care tocmai vorbiserăm, şi care n-avea nici lui cum să-i scape. Vedea „o bucăţică bună“, o femeie dulce îmbujorându-se şi mişcându-se stângaci, întru totul la mila lui. I-a dăruit zâmbetul lui cel mai şarmant.

— Da’ nu-i nimic, a spus ridicând brusc paharul, astfel încât o duşcă zdravănă de vin alb a sărit pe farfuria lui cu stridii, pe jumătate goală. Cu siguranţă n-o să rămână în pahar.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule, a spus fata încă o dată.

— N-ai de ce să-ţi faci griji. Câţi ani ai? Ai voie deja să votezi?

Iniţial am crezut că urechile îmi jucaseră vreo festă. Chiar auzisem bine? Însă exact în acel moment, fratele meu s-a întors pe jumătate spre mine şi mi-a făcut cu ochiul într-un mod foarte explicit.

— Nouăsprezece, domnule.

— Ia ascultă, dacă la alegerile care vin acum votezi cu partidul potrivit, o să trecem cu vederea abilităţile tale privind turnatul vinului.

Fata s-a îmbujorat din nou, pielea feţei i s-a făcut şi mai roşie decât prima oară – şi, pentru a doua oară într-un interval de câteva minute, am crezut că o să izbucnească în plâns. Am aruncat o privire într-o parte, spre Babette, însă nimic nu lăsa să se vadă că ar fi dezaprobat comportamentul soţului ei. Ba mai mult, scena părea mai degrabă să o amuze: politicianul Serge Lohman, renumit la nivel naţional, lider al celui mai mare partid de opoziţie, candidat favorit la postul de premier, flirta pe faţă cu chelneriţe de nouăsprezece ani şi le făcea să se îmbujoreze – poate că era o chestie drăguţă, poate că în felul ăsta se confirma încă o dată farmecul lui irezistibil sau poate că ei, lui Babette, îi plăcea pur şi simplu să fie soţia unui bărbat cum era fratele meu. În maşină, în timp ce veneau încoace, sau în parcare, el o făcuse să

plângă. Însă ce însemna asta, de fapt? Oare avea să-l lase acum baltă dintr-odată, după optsprezece ani? Cu o jumătate de an înainte de alegeri?

Am încercat să restabilesc contactul vizual cu Claire, însă ea era mai atentă la paharul de vin plin ochi al lui Serge şi la bâlbâielile chelneriţei. Şi-a trecut mâna peste partea din spate a capului, peste locul unde o atinsese cotul fetei – cine ştie, poate mai tare decât păruse la prima vedere, şi-apoi a întrebat:

— Mergeţi şi în vara asta în Franţa? Sau încă nu v-aţi făcut nici un plan?

1. Mulțumesc mult părinților mei pentru școala noastră (în fr., în orig.).

12

Serge şi Babette aveau o căsuţă în Dordogne, unde se duceau cu copiii în fiecare an. Erau dintre neerlandezii care cred că tot ce-i franţuzesc e „extraordinar“: de la croasante până la bagheta cu Camembert, de la automobilele franţuzeşti (ei înşişi conduceau unul dintre modelele Peugeot mai scumpe) până la şansonetele şi filmele franţuzeşti. În tot acest timp, nu-şi dădeau seama că localnicii francezi din Dordogne nu puteau să-i înghită deloc pe neerlandezi. Pe zidurile câte unei reşedinţe de vacanţă erau văruite sloganuri antineerlandeze însă, după părerea fratelui meu, acestea erau opera unei „minorităţi nesemnificative“ – că doar toată lumea e amabilă cu ei în magazine şi restaurante, nu-i aşa?

— Ei... depinde, a spus Serge. E încă un pic nesigur.

Cu un an în urmă, în drumul nostru spre Spania, îi vizitaserăm pentru prima oară acolo – pentru prima şi ultima oară, cum a spus Claire când, după trei zile, ne-am continuat călătoria. Fratele meu şi soţia lui insistaseră deja de-atâtea ori să trecem pe la ei, încât devenise aproape jenant să o amânăm şi mai mult.

Casa era aşezată foarte frumos pe un deal, ascunsă între copaci, iar printre crengi se vedea strălucind în depărtare, în vale, cotul râului Dordogne. A fost înăbuşitor cât am stat acolo, n-a suflat nici o boare de vânt, şi chiar la umbră, aproape de zidurile reci din spate, arşiţa era de nesuportat. Gândaci şi muşte foarte mari, cum rar vezi în Ţările de Jos, zumzăiau de zor printre frunze sau se izbeau atât de tare în zbor de ferestre, încât făceau să zăngăne geamurile în cercevele.

Am fost prezentaţi „zidăraşului“ care le făcuse bucătăria deschisă, „madamei“ brutarului şi proprietarului „unui mic restaurant absolut obişnuit“ de pe malul unui mic afluent al râului Dordogne, „unde vin doar oameni din zonă“. Serge m-a prezentat tuturor drept „*mon petit frère*“[1]. Părea să se simtă în largul lui printre francezi, căci toţi şi fiecare luat în parte erau oameni obişnuiţi; oamenii obişnuiţi erau în Ţările de Jos specialitatea lui, aşa că de ce n-ar fi fost şi aici?

Ce abia dacă părea să realizeze era faptul că toţi aceşti oameni obişnuiţi câştigau serios de pe urma lui, de pe urma neerlandezului cu casa lui de vacanţă şi cu banii lui, şi că şi de aceea continuau să respecte normele minime de politeţe. „Aşa de drăguţi“, spunea Serge. „Aşa de normali. Unde mai găseşti asta în Ţările de Jos?“ I-a scăpat sau pur şi simplu n-a vrut să vadă cum „zidăraşul“, după ce spusese preţul unei încărcături de ţigle autentice, de la ţară, pentru streaşina bucătăriei de vară, a proiectat pe gresia terasei lor un guguloi verde de tutun de mestecat. Cum „madama“ de la brutărie a vrut să continue să-şi servească clienţii care aşteptau la coadă în timp ce Serge îl prezenta pe al său *petit frère*, şi cum aceiaşi clienţi îşi făceau cu ochiul şi schimbau priviri pline de înţeles: ocheade şi priviri care spuneau totul despre mârşăvia dezgustătoare a acestor neerlandezi. Cum patronul jovial al micului restaurant s-a lăsat pe vine lângă masa noastră şi, pe un ton conspirativ, a spus că în ziua aceea primise melci proaspeţi de la un ţăran care în mod normal nu-i vindea niciodată, însă de data asta o făcuse numai şi numai pentru Serge şi „simpatica lui familie“, la un „preţ special“, dar şi gustul era unul de care n-aveai cum să te bucuri nicăieri în altă parte. În tot acest timp, Serge n-a băgat de seamă cum clienţilor francezi li se pusese în faţă un meniu simplu pe care era trecut doar un *relais du jour*, un meniu al zilei

ieftin, din trei preparate, care costa mai puţin de jumătate din preţul unei singure porţii de melci. Iar despre degustatul vinului în acel mic restaurant prefer să nu spun absolut nimic.

Am stat trei zile acolo cu Claire. În cele trei zile, am vizitat şi un castel unde, împreună cu sute de alţi străini, mai ales neerlandezi, a trebuit să stăm o oră la coadă înainte să fim conduşi de un ghid prin douăsprezece încăperi încinse, mobilate cu vechi baldachine şi fotolii scunde. Restul timpului l-am petrecut mai ales în grădina înăbuşitoare. Claire a încercat să citească ceva, dar pentru mine era prea cald şi să deschid o carte, iar albul paginilor făcea să mă doară ochii – însă era destul de complicat să nu faci absolut nimic. „Oamenii de-aici încep să te respecte atunci când lucrezi tu însuţi la propria casă“, spunea el. „O să-ţi dai seama de asta.“ Aşa că împingea de patruzeci de ori încolo şi-ncoace o roabă încărcată cu ţigle, de la şoseaua provincială, aflată la o distanţă de o mie cinci sute de metri, unde fuseseră descărcate, până în bucătăria de vară. Nu se gândea o clipă la faptul că, preluând el această activitate, îi sufla zidarului o parte considerabilă din orele de muncă plătite.

Şi lemnul pentru şemineu îl tăia singur. Uneori arăta aproape ca scos dintr-o fotografie pentru campania lui electorală: Serge Lohman, candidatul poporului, cu o roabă, un fierăstrău şi câţiva butuci groşi de lemn, un bărbat obişnuit, la fel ca oricare altul, cu singura diferenţă că doar puţini bărbaţi obişnuiţi îşi puteau permite o casă de vacanţă în Dordogne. Poate că ăsta era principalul motiv pentru care nu permisese vreodată accesul unei echipe de televiziune pe „moşia“ lui, cum o numea. „Ăsta-i locul meu“, spunea el. „Locul meu pentru mine şi familia mea. N-are nimeni nici o treabă cu el.“

Când nu căra ţigle şi nu tăia lemne, culegea coacăze sau mure. Coacăze sau mure din care Babette făcea apoi dulceaţă; cu o basma ţărănească

pe cap, era ocupată zile întregi să umple sute de borcane cu substanţa caldă, cu un miros leşinător de dulce. Lui Claire nu-i rămânea altceva de făcut decât să întrebe dacă avea nevoie de ajutor, aşa cum şi eu mă simţisem obligat să-l ajut pe Serge să care ţigle. „Pot să-ţi dau o mână de ajutor?“ întrebasem eu după ce roaba trecuse de şapte ori prin faţa mea. „Că bine zici – nu te refuz“, fusese răspunsul lui.

— Când putem pleca de-aici? a întrebat Claire seara, în pat, când în sfârşit eram singuri şi puteam să ne strângem în braţe – nu prea tare, fiindcă era prea cald pentru asta.

Degetele i se albăstriseră de la mure, iar o variantă mai întunecată de albastru îi colora părul şi i se întindea în dâre şi pe obraji.

— Mâine, am spus eu. A, nu, vreau să zic poimâine.

În ultima noastră seară acolo, Serge şi Babette au invitat câţiva prieteni de-ai lor la o cină în grădină. Erau toţi prieteni şi cunoscuţi neerlandezi, nu se afla nici un francez printre ei, şi toţi aveau o casă de vacanţă în zonă.

— Nu vă faceţi probleme, a spus Serge. O să fim într-un cerc restrâns de prieteni. Oameni drăguţi cu toţii, pe cuvânt.

Şaptesprezece neerlandezi, fără să ne punem la socoteală şi pe noi trei, şi-au petrecut seara în grădină, cu pahare şi farfurii în mâini. Au fost acolo o actriţă ceva mai în vârstă („fără slujbă şi fără bărbat“, cum avea să-mi aducă la cunoştinţă Claire în dimineaţa următoare), un coregraf sfrijit, ieşit la pensie, care nu bea decât apă Vittel din sticle de o jumătate de litru pe care şi le adusese singur, şi un cuplu de scriitori homosexuali care se şicanau unul pe altul fără întrerupere.

Babette a întins pe o masă un bufet suedez cu salate, brânzeturi franţuzeşti, cârnăciori şi baghete. Între timp, Serge s-a ocupat de grătar; îşi pusese un

şorţ în carouri roşu cu alb şi frigea hamburgeri şi frigărui cu carne, ardei şi ceapă.

— Secretul grătarului e să ştii să faci un foc bun, îmi spusese el cu câteva ore înainte de cina cu micul cerc de prieteni. Restul e floare la ureche.

Mi s-a dat sarcina să adun vreascuri uscate. Serge a băut mai mult ca de obicei; lângă grătar, pusese în iarbă o sticlă de vin îmbrăcată în răchită împletită – poate că era mai nervos în privinţa succesului serii decât lăsa să se vadă.

— În Ţările de Jos, toţi se îndoapă acum cu cartofi cu sos, a spus el. Îţi poţi închipui aşa ceva? Asta-i viaţa, băiete!

A arătat cu furculiţa spre copacii şi tufişurile care fereau grădina de privirile curioase.

Toţi neerlandezii cu care am vorbit în seara aceea au spus mai mult sau mai puţin aceeaşi poveste, de multe ori chiar folosind aceleaşi cuvinte. Nu-i invidiau pe conaţionalii lor care, constrânşi de lipsa banilor sau de alte obligaţii, rămăseseră în Ţările de Jos.

— Trăim aici ca-n sânul lui Avraam, a zis o femeie care, din propriile spuse, lucrase ani de zile în „industria slăbitului“.

M-am gândit o clipă că făcea o glumă, până am priceput că spusese acea propoziţie cu toată seriozitatea, de parcă ar fi conceput-o chiar ea.

M-am uitat împrejur, la figurile cu pahare de vin în mâini, în lumina aurie a diverselor mangaluri şi torţe pe care Serge le aşezase în locuri strategice prin grădină, şi am auzit vocea bătrânului actor dintr-un spot TV de-acum zece – sau să fi fost douăzeci? – ani:

— Da, se poate să trăieşti ca Dumnezeu în Franţa. Cu un pahar bun de coniac şi o brânză franţuzească autentică...

Am simţit iarăşi în nări mirosul de Boursin, de parcă cineva ar fi uns chiar atunci o bucată de pâine prăjită cu această brânză, cea mai spurcată dintre toate surogatele de brânză franţuzească, şi

mi-ar fi împins-o sub nas. Şi combinaţia aceasta între iluminat şi mirosul neplăcut de Boursin a fost cea care m-a făcut să nu pot vedea petrecerea în grădină dată de fratele meu şi soţia lui decât ca pe o veche reclamă TV, depăşită şi demodată, de-acum douăzeci de ani sau chiar mai mult, ca pe o imitaţie de brânză care nu se putea compara cu nici o brânză franţuzească, la fel cum aici, în inima ţinutului Dordogne, nimeni nu făcea altceva decât să se creadă în Franţa, deşi francezii înşişi străluceau prin absenţă.

Când am adus vorba de sloganurile antineerlandeze, au ridicat toţi din umeri.

— Nişte ştrengari! a fost de părere actriţa fără slujbă.

Un copywriter de la o agenţie de publicitate, care-şi vânduse „toată prăvălia“ ca să se stabilească definitiv în Dordogne, susţinea că erau îndreptate în primul rând împotriva neerlandezilor care, venind să facă aici camping, îşi aduceau toate proviziile de-acasă cu rulotele şi nu cheltuiau nici un cent la comercianţii locali.

— Noi nu suntem aşa, a spus el. Noi mâncăm în restaurantele lor, bem câte un Pernod în cafenelele lor şi le citim ziarele. Fără oameni ca Serge şi mulţi alţii, unii zidari şi instalatori ar fi rămas de mult fără lucru.

— Ca să nu mai vorbesc de viticultori! a spus Serge ridicând paharul. Noroc!

Mai în spate, în partea întunecoasă a grădinii, chiar lângă gardul viu, coregraful sfrijit se săruta cu cel mai tânăr din cuplul de scriitori. Am văzut o mână dispărând sub o cămaşă şi mi-am întors privirea.

Ce-ar fi dacă autorii sloganurilor nu s-ar mulţumi doar să scrie sloganuri? m-am întrebat. Probabil că nu era nevoie de cine ştie ce ca să pui pe fugă banda asta de fricoşi. Neerlandezii fac imediat pe ei când sunt ameninţaţi cu violenţa fizică. S-ar putea începe prin a arunca pietre în

geamuri, iar dacă asta nu avea efectul scontat, puteau fi incendiate câteva case de vacanţă. Nu prea multe, căci scopul real era ca acele case să intre iarăşi în posesia celor mai îndreptăţiţi să le deţină: cupluri de francezi tineri proaspăt căsătoriţi care, din pricina exploziei preţurilor locuinţelor, erau nevoiţi să locuiască ani de zile împreună cu părinţii. Neerlandezii stricaseră complet piaţa imobiliară pentru populaţia locală; se plăteau sume astronomice chiar şi pentru nişte ruine. Cu ajutorul unor zidari francezi relativ ieftini, ruina era renovată, pentru ca apoi să stea goală cea mai mare parte a anului. La o adică, era un miracol că nu apăruseră decât aşa de puţine incidente, că localnicii se mulţumiseră să scrie sloganuri cu var.

Mi-am lăsat privirea să alunece peste gazon. Între timp, cineva pusese un CD cu Edith Piaf. Babette, care îşi alesese pentru petrecere o rochie largă, din material negru transparent, făcea câţiva paşi de dans nesiguri, ameţiţi, pe melodia „Non, je ne regrette rien...“. Dacă spărgând geamurile şi provocând incendii nu obţineai rezultatul scontat, trebuia să duci lupta pe un plan superior, mi-am zis. Ai putea să ademeneşti un papă-lapte de neerlandez să plece de-acasă sub pretextul că ştii tu un negustor de vinuri şi mai ieftin, pentru ca apoi să-l snopeşti în bătaie undeva, într-un lan de porumb – nu o bătaie oarecare, nu, ceva mai zdravăn, cu bâte de baseball şi bătătoare.

Ori dacă îl prindeai pe vreunul umblând singur, într-o curbă a şoselei, întorcându-se de la supermarket cu o sacoşă plină de baghete şi vin roşu, atunci puteai să faci în aşa fel încât maşina ta să devieze puţin. Aproape accidental. „Mi-a apărut aşa, dintr-odată, în faţa maşinii“, puteai spune mai târziu – sau nu spuneai nimic şi-l lăsai pe neerlandez să zacă mort la marginea şoselei, ca un iepure lovit, iar apoi, după ce ajungeai acasă, ştergeai eventualele urme de pe bara de protecţie şi aripă. Câtă vreme mesajul era transmis, totul era

permis: n-aveţi ce căuta aici! Căraţi-vă în ţara voastră! Duceţi-vă în ţara voastră şi jucaţi-vă de-a Franţa, cu baghete şi brânzeturi şi vin roşu, dar nu aici, la noi!

— Paul...! Paul...!

Dinspre mijlocul gazonului, cu rochia fluturându-i periculos de aproape de unul dintre mangaluri, Babette îşi întindea braţele spre mine. „Milord“ bubuia din difuzoare. Dans. Să dansez pe iarbă cu soţia fratelui meu. Ca Dumnezeu în Franţa. M-am uitat în jurul meu şi am văzut-o pe Claire la masa cu brânzeturi – şi în aceeaşi clipă m-a văzut şi ea pe mine.

Stătea de vorbă cu actriţa fără slujbă şi mi-a aruncat o privire disperată. La petrecerile de-acasă, din Ţările de Jos, o asemenea privire însemna: „Putem să mergem acasă, te rog?“. Însă nu puteam să mergem acasă, eram blestemaţi să asistăm la tot până ce venea vremea amarului sfârşit. Mâine. Mâine puteam să plecăm. „Ajutor“, doar atât mai spunea privirea lui Claire.

Am făcut un gest spre cumnata mea, o mişcare ce voia să spună că nu puteam în clipa aia, însă mai târziu cu siguranţă aveam să mă duc să dansez cu ea pe gazon, şi m-am îndreptat spre masa cu brânzeturi. „*Allez souriez, Milord...! Chantez, Milord!*“[2] cânta Edith Piaf. Erau, bineînţeles, întotdeauna şi indivizi încăpăţânaţi printre sutele de neerlandezi cu case de vacanţă în Dordogne, mi-am zis. Indivizi care nu voiau să privească adevărul în faţă, refuzând pur şi simplu să accepte că aici erau nişte străini nedoriţi. Care, în ciuda tuturor semnalelor ce indicau altceva, continuau să insiste că toate astea erau opera „unei minorităţi neglijabile“, ferestrele sparte şi incendiile şi conaţionalii stâlciţi în bătaie şi loviţi de maşini. Poate că aceşti ultimi căpoşi trebuiau treziţi la realitate cu mijloace puţin mai violente.

M-am gândit la *Straw Dogs* şi la *Deliverance*, filme care îmi veneau în minte de fiecare dată când

eram la ţară, însă aici, în Dordogne, pe dealul unde fratele meu şi soţia lui îşi creaseră „micul paradis franţuzesc“, după cum îi ziceau ei, amintirea era mai puternică decât de obicei. În *Straw Dogs*, populaţia locală – după ce iniţial recurge doar la nişte şicane – ajunge să se răzbune groaznic pe nou-veniţii care trăiesc cu impresia că şi-au cumpărat o căsuţă drăguţă la ţară în Scoţia. În *Deliverance* e vorba de nişte provinciali americani care tulbură o excursie de canotaj a unui grup de orăşeni. Violul şi crima îşi au şi ele rolul lor în ambele filme.

Actriţa m-a măsurat din cap până-n picioare înainte de a-mi adresa cuvântul:

— Soţia dumneavoastră tocmai mi-a spus că mâine o să ne părăsiţi.

Vocea ei avea ceva dulce-artificial, asemenea îndulcitorului din Cola Light sau umpluturii din bomboanele pentru diabetici, de la care, scrie pe ambalaj, nu te îngraşi. M-am uitat la Claire, care şi-a îndreptat brusc privirea spre cerul presărat de stele.

— Şi că vă duceţi în Spania.

M-am gândit la una din scenele mele favorite din *Straw Dogs*. Cum ar suna vocea asta artificială dacă posesoarea ei ar fi trasă într-o şură de doi zidari francezi beţi? Atât de beţi, încât să nu mai facă diferenţa dintre o femeie şi o casă părăginită din care doar zidurile mai stăteau în picioare. Ar mai şti ce să spună în clipa în care zidarii s-ar apuca de lucrările de întreţinere restante? Şi-ar da vocea drumul de la sine atunci când ar fi jupuită strat cu strat?

În clipa aceea s-a iscat agitaţie la marginea grădinii, nu la marginea întunecată, cu tufişuri, unde coregraful îl pipăise pe cel mai tânăr dintre cei doi scriitori, ci mai aproape de casă, pe cărarea care ducea spre şoseaua de provincie.

Erau vreo cinci bărbaţi. Francezi, am văzut imediat, deşi mi-ar fi greu să spun după ce se

vedea atât de limpede: probabil că după hainele lor care, e drept, aveau ceva specific celor purtate la ţară, însă nu erau atât de voit neglijente şi şleampăte ca ale neerlandezilor care se jucau aici de-a Franţa. Unul dintre bărbaţi avea pe umăr o puşcă de vânătoare.

Poate copiii chiar spuseseră ceva, poate chiar ceruseră permisiunea să plece de la petrecere şi să meargă „în sat“, cum încă mai avea să susţină a doua zi Michel al nostru. Pe de altă parte, nu le simţisem cu-adevărat lipsa în ultimele ore. Valerie, fiica lui Serge, îşi petrecuse cea mai mare parte a serii în bucătărie, în faţa televizorului; la un moment dat, venise să ne spună tuturor noapte bună şi-l sărutase şi pe unchiul ei Paul de două ori pe obraji.

Acum, Michel stătea între doi francezi, cu capul plecat, astfel încât părul negru, lăsat să crească peste vară până la umeri, îi atârna lins în jos. Unul dintre cei doi bărbaţi îl ţinea strâns de braţ. Şi fiul lui Serge, Rick, era ţinut, chiar dacă ceva mai lejer; unul dintre francezi îşi pusese o singură mână pe umărul lui, ca şi cum el n-ar mai fi reprezentat un pericol.

De fapt, mai ales Beau – fiul adoptat din Burkina Faso, care ajunsese printre neerlandezii din Dordogne prin intermediul programului de asistenţă pentru şcoala din plăci ondulate şi al noilor lui părinţi, cu o escală în Ţările de Jos – era cel care trebuia potolit. Dădea violent din mâini şi din picioare; alţi doi francezi îi răsuciseră mâinile la spate şi, în cele din urmă, l-au pus la pământ, cu faţa în iarba din grădina fratelui meu.

— *Messieurs...! Messieurs!*[3] l-am auzit pe Serge strigând în timp ce se ducea cu paşi mari spre grup. Însă deja dăduse pe gât destul de mult vin roşu de prin părţile locului şi se vedea că trebuie să facă eforturi ca să meargă drept.

— *Messieurs! Qu'est-ce qu'il se passe?*[4]

1. Frățiorul meu (în fr., în orig.).
2. Hai, zâmbiți-mi, domnul meu...! Cântați, domnul meu! (în fr., în orig.)
3. Domnilor...! Domnilor...! (în fr., în orig.)
4. Domnilor! Ce se întâmplă? (în fr., în orig.)

13

M-am dus la toaletă, însă când m-am întors felul doi încă nu venise. În schimb, pe masă apăruse o nouă sticlă.

Se gândiseră bine şi când amenajaseră toaleta – te puteai chiar întreba dacă termeni ca „W.C.“ sau „toaletă“ mai corespundeau lucrurilor pe care trebuie să le desemneze. Peste tot gâlgâia apă, nu doar de-a lungul peretelui de inox al pisoarului model jgheab, ci şi deasupra oglinzilor înalte cât un stat de om, în ramele lor de granit. S-ar fi putut spune că toate astea erau în ton cu restul: cu părul strâns în coadă de cal al chelneriţelor, cu şorţurile lor negre, cu lampa (Art Deco?) de deasupra pupitrului, cu carnea ecologică şi cu costumul în dungi al managerului – doar că nicăieri nu era limpede care era acel ton. Cumva, era la fel ca în cazul unor ochelari de firmă, care nu adaugă nici un strop de personalitate celui care îi poartă, ci dimpotrivă, atrag atenţia în primul rând asupra lor înşile: sunt o pereche de ochelari, să nu cumva să îndrăzneşti să uiţi asta vreodată!

Nu mă dusesem la toaletă pentru că aş fi avut neapărat nevoie, ci pentru că voiam doar să plec puţin, să mă îndepărtez de masa noastră şi de pălăvrăgeala despre filme şi destinaţii de vacanţă, însă când, doar de formă, mă postasem în faţa peretelui de inox al pisoarului şi-mi desfăcusem fermoarul de la prohab, apa gâlgâitoare şi susurul încet şi continuu al pianului mă făcuseră să-mi vină brusc să urinez.

În acelaşi moment am auzit cum se deschide uşa şi în toaletă intră un nou vizitator. Nu sunt dintre aceia care nu pot să urineze cu alţi oameni de faţă, însă durează mai mult, mai ales până pot să-mi dau

drumul. Mi-am blestemat decizia de a veni la pisoar în loc să intru într-o cabină cu vas de toaletă.

Noul vizitator a tuşit uşor de câteva ori şi a mai şi fredonat ceva ce-mi suna vag cunoscut, o melodie pe care am recunoscut-o abia în secunda următoare ca fiind „Killing Me Softly“.

„Killing Me Softly With His Song“... cântată de... fir-ar să fie, cum o cheamă pe femeia aia? Roberta Flack! Bingo! M-am rugat la Dumnezeu ca bărbatul să caute o cabină de toaletă separată, însă i-am văzut cu coada ochiului silueta în faţa pisoarului, la nici un metru de mine. A făcut mişcările obişnuite şi, după câteva secunde, s-a auzit zgomotul unui jet puternic, constant, ţâşnind în apa ce se scurgea pe perete.

Era genul acela de jet extrem de mulţumit de sine, un jet care nu vrea decât să-şi dovedească sănătatea de nezdruncinat şi care probabil mai demult, în şcoala primară, aparţinea băieţelului care se pişa cel mai departe dintre toţi, până pe partea cealaltă a şanţului.

M-am uitat într-o parte şi am văzut că posesorul jetului era bărbatul cu barbă, bărbatul cu barbă care stătea cu prietena lui mult prea tânără la masa de lângă a noastră. Chiar atunci, bărbatul s-a uitat şi el într-o parte. Ne-am salutat scurt din cap, aşa cum se obişnuieşte atunci când doi bărbaţi urinează stând la un metru unul de celălalt. Din mijlocul bărbii, gura bărbatului a schiţat un rânjet. Un rânjet triumfător, nu m-am putut eu abţine să-mi zic, rânjetul tipic al unui bărbat cu jet puternic, un rânjet care se amuză pe seama bărbaţilor cărora le e mai greu să urineze.

Căci un jet puternic nu e şi semn de virilitate? Dă, poate, un jet puternic posesorului său dreptul să aleagă primul când se împart femeile? Şi invers, e o picurare laşă un indiciu că probabil acolo jos sunt astupate şi alte lucruri? Da, că supravieţuirea speciei ar fi primejduită atunci când femeile ar

ridica din umeri, indiferente la picurarea asta, şi nu s-ar mai lăsa ghidate de şopotul sănătos al unui jet puternic?

Peretele pisoarului nu avea despărţitori, aşa că nu trebuia decât să-mi îndrept privirea în jos ca să pot vedea penisul bărbatului cu barbă. Judecând după răpăit, trebuie să fi fost un penis mare, mi-am zis, un penis mare dintr-acelea neruşinate, cu vene albastre, groase, şerpuind pe suprafaţa de culoare gri-închis a pielii care, în ciuda circulaţiei sănătoase a sângelui, era totuşi destul de tare: genul de penis care-i poate ispiti pe bărbaţi să-şi petreacă vacanţa într-un camping de nudişti sau, dacă nu, să-şi cumpere în orice caz cel mai mic model de slip strâns pe corp, din materialul cel mai subţire cu putinţă.

Plecasem de la masă fiindcă mă săturasem de tot ce auzisem. Trecând prin destinaţiile de vacanţă şi Dordogne, ajunseserăm în cele din urmă la rasism. Soţia mea îmi susţinuse punctul de vedere conform căruia camuflarea şi ignorarea rasismului mai degrabă agravau problema decât s-o remedieze. Din senin, şi fără să se uite mai întâi la mine, ea îmi sărise în ajutor.

— Cred că Paul vrea să spună că...

Aşa începuse: punând în cuvinte ce credea ea că vreau eu să spun. Din gura altcuiva ar fi putut suna umilitor sau protector sau condescendent, de parcă aş fi fost considerat incapabil să-mi exprim opiniile astfel încât să mă fac înţeles. Însă din gura lui Claire, „Cred că Paul vrea să spună că...“ nu însemna nici mai mult, nici mai puţin decât că ceilalţi erau prea grei de cap pentru a pricepe imediat ceva ce soţul ei le prezentase extrem de limpede şi concludent – şi că ea începuse să-şi piardă răbdarea.

Apoi ne întorseserăm pentru o vreme la filme. Claire spusese că *Ghici cine vine la cină* era „cel mai rasist film făcut vreodată“. Se poate presupune că povestea este unanim cunoscută. Fiica unui

cuplu de albi înstăriţi (interpretaţi de Spencer Tracy şi Katharine Hepburn) îl aduce pe noul ei logodnic în casa părinţilor. Spre groaza lor, logodnicul se dovedeşte a fi un negru (Sidney Poitier). La cină, adevărul iese treptat la iveală: negrul e un negru bun, un negru inteligent, într-un costum frumos, şi care predă la universitate. Din punct de vedere intelectual, le e cu mult superior părinţilor albi ai logodnicei lui, inşi mediocri din pătura de sus a clasei mijlocii, plini de prejudecăţi în privinţa negrilor.

— Şi tocmai în aceste prejudecăţi se ascunde vipera rasistă, spusese Claire. Căci negrii pe care părinţii îi ştiu de la televizor şi din cartierele în care le e teamă să calce sunt săraci şi leneşi, violenţi şi criminali. Dar viitorul lor ginere e, din fericire, un negru integrat, care şi-a pus costumul frumos, în trei piese, al albilor. Pentru a semăna cât mai mult cu albii.

Serge o urmărise pe soţia mea în timp ce aceasta îşi expunea punctul de vedere cu privirea unui ascultător interesat, însă limbajul corpului trăda faptul că îi era greu să asculte ce spuneau femeile pe care nu le putea împărţi numaidecât în categorii simple cum ar fi „ţâţe“, „cur mişto“ sau „poate să treacă oricând pe la mine să-mi aducă micul dejun“.

— Abia mult mai târziu au apărut în filme primii negri neintegraţi, a spus Claire. Negri cu şepci de baseball şi maşini de fiţe, negri violenţi din cartiere rău famate. Dar măcar erau ei înşişi. În orice caz, nu mai erau o imitaţie ieftină a albilor.

În clipa aceea, fratele meu a tuşit uşor şi şi-a dres vocea. Se îndreptase de spate şi-şi aplecase capul spre masă – de parcă ar fi căutat microfonul. Da, asta era imaginea, mi-am zis, vizibilă în toate mişcările lui; deodată se transformase iarăşi în politicianul naţional şi liderul declarat al ţării noastre, care e pe cale să dea replica doamnei din public, în cine ştie ce săliţă din provincie.

— Şi ce-i aşa de rău la negrii adaptaţi, Claire? a întrebat el. Vreau să spun, când te aud vorbind aşa, înţeleg că preferi să rămână ei înşişi, chiar dacă asta înseamnă să continue să se căsăpească unii pe alţii în ghetourile lor pentru câteva grame de crack. Fără nici o perspectivă de viitor.

M-am uitat la soţia mea. În gând, o încurajam să-i aplice fratelui meu lovitura de graţie; avea mingea la fileu, cum se spune. Era pur şi simplu oribil, imposibil de exprimat în cuvinte, cum reuşea el să strecoare programul propriului partid până şi într-o discuţie normală despre oameni şi diferenţele dintre ei. Perspective de viitor... Vorbe şi nimic mai mult, palavre destinate propriilor susţinători.

— Eu n-am vorbit despre nici o perspectivă de viitor, Serge, a spus Claire. Am vorbit despre felul în care noi – neerlandezii, albii, europenii – vedem alte culturi. De care ne temem. Dacă vine spre tine un grup de tipi cu pielea întunecată, traversezi strada mai degrabă când aceştia poartă şepci de baseball şi au Air Nikes în picioare decât atunci când au pe ei haine îngrijite? Aşa ca tine şi ca mine? Sau ca diplomaţii? Ca funcţionarii de birou?

— Nu fug din faţa nimănui pe trotuarul de vizavi. Cred că trebuie să ne apropiem de toţi ca de nişte egali. Ai vorbit despre lucrurile de care ne temem. În privinţa asta sunt de acord cu tine. Dacă mai întâi am înceta să ne temem, am putea apoi să cultivăm o mai bună înţelegere reciprocă.

— Serge, eu nu sunt unul dintre partenerii aceia de dezbatere pe care trebuie să-i convingi cu vorbe goale cum ar fi „perspective de viitor“ şi „înţelegere“. Sunt cumnata ta, soţia fratelui tău. Suntem aici pur şi simplu între noi. Ca prieteni. Ca familie.

— E vorba de dreptul de a fi un nemernic, am spus eu.

S-a lăsat un scurt moment de linişte, liniştea proverbială în care ai putea auzi cum cade un ac,

dacă zgomotul restaurantului n-ar zădărnici asta. Ar fi prea mult să afirm că toate capetele s-au întors simultan spre mine, cum se poate citi uneori. Dar ceva atenţie tot am stârnit. Babette a început să chicotească.

— Paul...! a spus ea.

— Nu, dar mi-am adus brusc aminte de o emisiune de televiziune din urmă cu mai mulţi ani, am spus eu. Nu mai ştiu cum îi zicea.

Ştiam foarte bine, însă n-aveam nici un chef să spun numele emisiunii; asta ar fi distras atenţia. Numele l-ar putea tenta pe fratele meu să facă vreo observaţie sarcastică, cu scopul de a-mi infirma mesajul real mai înainte ca el să fie transmis. Nu ştiam că te uiţi la aşa ceva... Cam în felul ăsta.

— Era vorba de homosexuali. I se lua interviu unei doamne ai cărei vecini de deasupra ei erau doi homosexuali, doi bărbaţi tineri care locuiau împreună şi, uneori, aveau grijă de pisicile ei. „Ce băieţi drăguţi!“ spunea femeia. De fapt, ce voia ea să spună era că, deşi cei doi vecini erau homosexuali, faptul că aveau grijă de pisicile ei dovedea că erau oameni ca mine şi ca tine. Acea doamnă apărea în emisiune radiind un aer de mulţumire de sine, fiindcă de-acum încolo toată lumea avea să ştie cât de tolerantă era ea. Că vecinii ei de sus erau nişte băieţi drăguţi, chiar dacă făceau lucruri murdare unul cu altul. Lucruri condamnabile, de fapt, nesănătoase şi împotriva naturii. Perversiuni, într-un cuvânt, care însă erau scuzate de grija lor dezinteresată pentru pisicile ei.

Am făcut o scurtă pauză. Babette zâmbea. Serge ridicase din sprâncene de câteva ori. Iar Claire, soţia mea, mă privea amuzată – aşa se uita ea la mine când ştia încotro urmează să se îndrepte lucrurile.

— Ca să înţelegem ce spunea această doamnă despre vecinii ei de sus, am continuat eu, fiindcă încă nu spusese nimeni nimic, trebuie să inversăm rolurile. Dacă cei doi homosexuali drăguţi n-ar fi

trecut să le dea de mâncare pisicilor, ci dimpotrivă, ar fi dat cu pietre după ele sau le-ar fi aruncat de la balcon muşchiuleţ de porc otrăvit, atunci ei n-ar fi fost iarăşi nimic altceva decât nişte poponari scârboşi. Cred că asta e ce-a vrut să spună Claire cu *Ghici cine vine la cină*: că amabilul Sidney Poitier era şi el un băiat drăguţ. Că autorul acelui film nu era cu nimic mai bun decât doamna din emisiune. De fapt, Sidney Poitier serveşte drept model. El trebuie să fie un model pentru toţi ceilalţi negri obraznici, pentru toţi negrii agasanţi; negrii periculoşi, tâlharii şi violatorii şi traficanţii de crack. Când o să vă puneţi un costum frumos la fel ca Sidney şi o să vă purtaţi ca ginerele ideal, atunci noi, albii, o să vă strângem la piept.

14

Bărbatul cu barbă îşi usca mâinile. Între timp, eu mă încheiasem la fermoarul de la prohab. Mă prefăcusem că am terminat să mă piş, chiar dacă nici un zgomot nu indicase asta, şi mă îndreptasem rapid spre ieşire. Aveam deja mâna pe clanţa din oţel inox a uşii, când l-am auzit pe bărbatul cu barbă spunând:

— Oare nu-i dificil pentru prietenul dumneavoastră să fie nevoit să stea într-un restaurant când are o faţă aşa de cunoscută?

Mă oprisem. Fără să iau mâna de pe clanţă, mă răsucisem pe jumătate spre el. Bărbatul cu barbă îşi usca mâinile folosind mai multe şerveţele de hârtie. Sub părul stufos al bărbii, gura i se schimonosise din nou într-un rânjet – însă de data asta nu mai era unul triumfător, ci mai curând o dezvelire laşă a dinţilor. N-am nici o intenţie rea era mesajul rânjetului.

— Nu mi-e prieten, am spus eu.

Rânjetul a dispărut. Şi mâinile s-au oprit din mişcarea lor.

— Scuzaţi-mă, a spus el. V-am văzut doar stând acolo. Noi, fiica mea şi cu mine, ne-am zis: „Ne comportăm normal, n-o să ne holbăm la el“.

N-am spus nimic. Dezvăluirea despre fiică mi-a făcut mai bine decât voiam să recunosc. În ciuda jetului neruşinat, barba nu fusese în stare să agaţe o femeie cu treizeci de ani mai tânără. A aruncat ghemotoacele de hârtie umedă într-un coş din inox; era un model cu capac cu arc, aşa că a trebuit să facă oarece efort pentru a băga totul înăuntru dintr-odată.

— Mă întrebam..., a spus el. Mă întrebam dacă, cine ştie, ar fi posibil... Fiica mea şi cu mine,

amândoi credem că ţara noastră are nevoie de o schimbare. Ea studiază ştiinţe politice; mă întrebam dacă s-ar putea fotografia puţin mai târziu cu domnul Lohman?

Scosese din buzunarul sacoului o cameră foto plată şi strălucitoare.

— N-o să dureze decât o secundă, a spus el. Îmi dau seama că aţi ieşit la o cină privată, nu vreau să-l deranjez. Fiica mea... fiica mea n-o să mă ierte niciodată chiar şi numai pentru că am îndrăznit să întreb asta. Ea a fost prima care a spus că într-un restaurant nu se cade să te holbezi la un politician renumit. Că trebuie să-l laşi în pace în rarele lui momente private. Şi că în nici un caz nu trebuie să îi ceri să te fotografiezi cu el. Pe de altă parte, ştiu că i s-ar părea o chestie fantastică. Să se fotografieze cu Serge Lohman, vreau să spun.

M-am uitat la el. M-am întrebat cum o fi să ai un tată căruia nu-i poţi vedea faţa. Dacă venea o zi în care, ca fiică a unui asemenea tată, îţi pierdeai răbdarea – sau dacă pur şi simplu te obişnuiai cu asta, aşa cum te obişnuieşti cu un tapet urât.

— Nici o problemă, am spus eu. Domnului Lohman îi face întotdeauna plăcere să intre în contact cu susţinătorii lui. Acum suntem încă în miezul unei discuţii importante, însă trebuie să staţi puţin cu ochii pe mine. Când o să vă fac un semn, atunci va fi momentul potrivit pentru o fotografie.

15

Când m-am întors de la toaletă, la masa noastră domnea tăcerea: o tăcere tensionată, dintr-acelea care te fac să pricepi numaidecât că ai pierdut ceva esenţial.

Mă întorsesem în sala restaurantului împreună cu bărbosul; el înaintea mea, astfel încât mi-am dat seama de tăcere abia atunci când ajunsesem deja aproape de masa noastră.

Sau nu, a fost altceva ce mi-a atras mai întâi atenţia: mâna soţiei mele care, întinsă în diagonală pe faţa de masă, o ţinea pe cea a lui Babette. Fratele meu se uita în farfuria goală.

Şi s-a întâmplat ca abia după ce mă aşezasem pe scaun să-mi dau seama că Babette plângea. Era un plâns tăcut, cu tresăltări abia perceptibile ale umerilor şi un tremur al braţului – braţul mâinii pe care Claire o ţinea strâns.

Am căutat şi-am reuşit să stabilesc contact vizual cu soţia mea. Claire a ridicat din sprâncene şi a aruncat o privire plină de înţeles în direcţia fratelui meu. În acelaşi moment, acesta a ridicat ochii din farfurie, m-a privit bleg şi a dat din umeri.

— Ei, Paul, ce bine ai nimerit şi tu, a spus el. Poate ar fi fost mai bine dacă ai fi stat mai mult la toaletă.

Babette şi-a smuls mâna de sub a soţiei mele, şi-a luat şervetul din poală şi l-a aruncat pe farfurie.

— Ce jeg de om poţi să fii! i-a spus lui Serge şi şi-a împins scaunul în spate.

Imediat după asta s-a îndreptat cu paşi mari, trecând printre mese, spre toalete – sau spre ieşire, m-am gândit eu. Însă mi s-a părut puţin probabil să ne părăsească. Limbajul corpului, graba reţinută cu

care se îndepărta printre mese îmi spuneau că spera ca unul dintre noi să vină după ea.

Şi, într-adevăr, fratele meu se şi ridicase pe jumătate de pe scaun, însă Claire i-a pus o mână pe antebraţ.

— Lasă-mă pe mine, Serge, a spus ea şi s-a ridicat în picioare.

A plecat şi ea în grabă printre mese. Între timp, Babette dispăruse complet din câmpul meu vizual, aşa că nu-mi dădusem seama dacă se dusese spre toalete sau ieşise afară, la aer.

Fratele meu şi cu mine ne uitam unul la altul. El a încercat să schiţeze un zâmbet vag, însă nu i-a ieşit prea bine.

— Este..., a început el. Ea a...

S-a uitat roată în jur, apoi şi-a împins capul mai aproape de-al meu.

— Nu e ce crezi, a spus el, aşa de încet, încât abia dacă am reuşit să-l înţeleg.

Se întâmpla ceva cu capul lui. Cu faţa lui. Continua să fie acelaşi cap (şi aceeaşi faţă), dar era ca şi cum ar fi fost suspendat în aer, fără o legătură clară cu un corp ori măcar cu vreun gând coerent. Te făcea să te gândeşti la un personaj dintr-un film de desene animate căruia tocmai i se trăsese scaunul de sub el. Personajul mai rămâne o clipă atârnat în aer înainte să priceapă că scaunul a dispărut.

Dacă ar împărţi pliante pe stradă cu faţa asta, mă gândeam eu, pliante adresate oamenilor simpli, în care să-i îndemne să-l prefere pe el şi să-l voteze la viitoarele alegeri, toată lumea ar trece ca vântul pe lângă el. Faţa te făcea să te gândeşti la o maşină nou-nouţă care, abia livrată de dealer, şterge un stâlp chiar la primul colţ şi se zgârie. Nimeni nu vrea o asemenea maşină.

Serge se ridicase de la locul lui şi se aşezase pe scaunul din faţa mea; scaunul lui Claire, al soţiei mele. Fără îndoială, acum putea să simtă prin stofa

pantalonilor urmele căldurii trupului ei. Gândul ăsta m-a înfuriat.

— Aşa, acum putem să vorbim ceva mai comod, a zis el.

N-am spus nimic. Ce mai tura-vura, aşa îmi plăcea cel mai mult să-l văd pe fratele meu: poticnindu-se. Nu i-am aruncat nici un colac de salvare.

— În ultima vreme are ceva probleme cu... În fine, întotdeauna mi s-a părut un cuvânt nesuferit, a spus el. Cu menopauza. Sună a ceva ce nu li s-ar putea întâmpla niciodată soţiilor noastre.

A făcut o pauză. Intenţia a fost probabil ca eu să spun ceva despre Claire. Despre Claire şi menopauză. „Soţiile noastre“, spusese el. Dar nu era treaba lui. Ce se întâmpla sau nu se întâmpla cu Claire, asta era o chestiune privată.

— Sunt hormonii, a continuat el. Ba îi e prea cald, şi-atunci trebuie deschise toate ferestrele, ba o apucă dintr-odată plânsul.

Şi-a întors capul, cu un aer încă vizibil descumpănit, spre toalete, spre uşă şi-apoi înapoi spre mine.

— Poate că-i mai bine să vorbească despre asta cu altă femeie. Ştii cum e, ca între femei. Într-un moment ca ăsta, orice-aş face, n-are cum să iasă altfel decât prost.

A rânjit. Nu am rânjit şi eu. A ridicat braţele de pe blatul mesei şi şi-a scuturat mâinile. Apoi s-a aşezat cu coatele pe masă şi şi-a lipit vârfurile degetelor de la ambele mâini. A mai aruncat o privire în spate.

— Paul, de fapt ar trebui să vorbim despre altceva, a spus el.

Am simţit cum ceva rece şi dur dinăuntrul meu – ceva rece şi dur care fusese acolo toată seara – devine o idee mai rece şi mai dur.

— Trebuie să vorbim despre copiii noştri, a spus Serge Lohman.

Am încuviinţat din cap. Am aruncat o privire într-o parte şi am dat încă o dată din cap. Bărbatul cu barbă se uitase deja de câteva ori în direcţia noastră. Ca să fie limpede, am dat din cap şi a treia oară. Bărbatul cu barbă a răspuns dând şi el din cap.

L-am văzut cum pune jos furculiţa şi cuţitul, se apleacă spre fiica lui şi îi şopteşte ceva. Fiica a pus repede mâna pe poşetă şi a început să cotrobăie în ea. Între timp, tatăl ei a scos camera foto din buzunarul sacoului şi s-a ridicat de pe scaun.

FELUL DOI

16

— Struguri, a spus managerul.

Degetul lui mic se afla la mai puţin de o jumătate de centimetru deasupra unui ciorchine minuscul de fructe rotunde pe care, la început, le-am luat drept fructe de pădure: coacăze sau aşa ceva. Nu mă pricepeam la fructe de pădure – singurul lucru pe care-l ştiam era că cele mai multe erau necomestibile pentru oameni.

„Strugurii“ erau puşi lângă o frunzuliţă de un mov închis, la fix cinci centimetri depărtare de felul doi propriu-zis, „file de bibilică învelit în felii subţiri de slănină germană“. Nici de pe farfuria lui Serge nu lipseau ciorchinele şi frunzuliţa de salată, însă fratele meu comandase turnedo. Despre un turnedo nu prea ai ce să spui în afară de faptul că e o bucată de carne, însă fiindcă trebuia spus totuşi ceva, managerul ne făcuse un scurt expozeu despre originea acestui preparat; despre „ferma ecologică“, unde animalele trăiau „în libertate“ până în clipa în care erau sacrificate.

Vedeam nerăbdarea de pe chipul lui Serge; îi era foame aşa cum numai lui Serge îi putea fi foame. Am recunoscut simptomele: vârful limbii lingând buza de sus întocmai ca limba unui câine hămesit dintr-un film de desene animate, frecatul mâinilor, care pentru un neiniţiat putea să pară un gest de anticipare a plăcerii, dar cu siguranţă nu era. Fratele meu nu-şi freca mâinile de bucurie; pe farfuria lui era un turnedo, iar acest turnedo trebuia înfulecat cât mai repede posibil: trebuia să mănânce acum. (Acum!)

Doar ca să-l şicanez pe fratele meu, l-am întrebat pe manager despre ciorchinele de struguri.

Babette şi Claire încă nu se întorseseră, însă pentru el acesta nu era un impediment.

— Vin numaidecât, spusese el atunci când nu mai puţin de patru fete cu şorţuri negre apăruseră cu felul doi, urmate îndeaproape de manager.

Managerul întrebase dacă era nevoie să mai aştepte puţin cu servitul, până se întorceau soţiile noastre, însă Serge respinsese imediat sugestia.

— Puneţi, vă rog, farfuriile pe masă, spusese el plimbându-şi deja limba peste buza de sus şi nemaiputându-se abţine să-şi frece mâinile.

Degetul mic al managerului arătase mai întâi înspre fileul meu de bibilică învelit în slănină germană, iar apoi spre garnituri: felii de lasagna din vinete şi ricotta, ţinute laolaltă de o scobitoare, care duceau cu gândul la un sendviș club în miniatură, şi un ştiulete de porumb străpuns pe lungime de un arc. Arcul era probabil pus ca să apuci ştiuletele fără să te murdăreşti pe degete, însă înainte de toate avea ceva ridicol; sau nu, nu ridicol, mai degrabă ceva ce trebuia să fie intenţionat amuzant, ca şi cum ţi-ar face bucătarul cu ochiul, sau aşa ceva. Era cromat şi ieşea cam doi centimetri în afara fiecăruia dintre capetele ştiuletelui de porumb, care lucea de la untul ce se topise pe el. N-am nimic cu ştiuleţii de porumb, dar mi s-a părut mereu ceva dezgustător să ronţăi dintr-unul; e prea puţin ce mănânci şi prea mult ce rămâne între dinţi, în vreme ce untul ţi se scurge pe bărbie. N-am reuşit niciodată să mă dezbar de ideea că ştiuleţii de porumb sunt, totuşi, în primul rând hrană pentru porci.

După ce managerul descrisese condiţiile de la ferma ecologică, unde turnedoul lui Serge fusese tăiat dintr-o vacă, şi promisese că avea să se întoarcă numaidecât ca să explice şi mâncărurile de pe farfuriile soţiilor noastre, arătase spre fructele de pădure.

Serge îşi înfipsese deja furculiţa în turnedo. A dat să taie o bucată – mâna lui dreaptă, care ţinea

cuţitul cu tăiş zimţat, bine ascuţit, ajunsese deja deasupra farfuriei. Managerul se întorsese deja pe jumătate să plece de la masa noastră, însă a revenit imediat. În timp ce degetul lui mic se îndrepta spre minusculul ciorchine de struguri, m-am uitat la faţa lui Serge.

Mai presus de orice, pe faţa lui se citea nerăbdarea; nerăbdarea şi iritarea din pricina acestei noi întârzieri. Nu era nici o problemă pentru el să înceapă să-şi mănânce micul biftec în absenţa lui Babette şi a lui Claire, însă nu putea suporta ideea să-şi înfigă dinţii în carne câtă vreme o mână străină se afla încă în vecinătatea farfuriilor noastre.

— Ce-a fost toată povestea asta cu fructele de pădure? a întrebat el după ce managerul plecase în sfârşit, iar noi rămăseserăm iarăşi în doi. De când te interesează fructele de pădure?

Tăiase o bucată zdravănă din turnedo şi o băgase în gură. Mestecatul nu i-a luat mai mult de zece secunde. După ce a înghiţit, a rămas câteva momente cu privirea aţintită în faţă; părea că aşteaptă ca bucata de carne să îi ajungă în stomac. Apoi a dus din nou furculiţa şi cuţitul spre farfurie.

M-am ridicat în picioare.

— Da’ acu’ ce mai e? a întrebat Serge.

— Mă duc să văd ce se întâmplă de nu mai vin, am spus eu.

17

Am încercat mai întâi la toaleta pentru femei. Cu grijă, ca să nu sperii pe cineva, am crăpat puţin uşa.

— Claire...?

Cu excepţia peretelui pisoarului, spaţiul era identic cu cel de la toaleta pentru bărbaţi. Inox, granit şi sunete de pian. Singura diferenţă o făcea vaza cu narcise albe, aşezată între două chiuvete. M-am gândit la patronul restaurantului, la helanca lui albă.

— Babette?

Rostirea numelui cumnatei mele nu era decât o formalitate, o scuză ca să-mi justific prezența în ușa toaletei pentru doamne în situația în care chiar s-ar fi aflat cineva într-unul dintre W.C.-uri, ceea ce nu părea să se întâmple.

M-am îndreptat spre ieșire, trecând pe lângă garderobă și fetele de la pupitru. Afară era o căldură plăcută, deasupra vârfurilor copacilor atârna o lună plină, mirosea a iarbă, un miros pe care nu-l puteam identifica precis, dar care îmi amintea vag de Marea Mediterană. În depărtare, unde se termina parcul, am văzut luminile mașinilor și ale unui tramvai care tocmai trecea. Și mai departe, printre tufișuri – ferestrele luminate ale unei cafenele unde, chiar atunci, oameni obișnuiți își savurau costițele de porc.

Am apucat-o pe poteca cu pietriș, străjuită de torțe electrice, și-apoi am luat-o la stânga, pe o cărare care ocolea restaurantul. În dreapta, pe un podeț ce trecea peste un șanț, ajungeai în strada pe care circulau maşinile și se afla cafeneaua, iar la stânga era un iaz dreptunghiular. Mai în spate, acolo unde iazul se pierdea în întuneric, am zărit

ceva ce mi-a părut la început a fi un zid, dar care atunci când m-am uitat mai bine s-a dovedit a fi un gard viu de înălțimea unui stat de om.

Am luat-o încă o dată spre stânga și am mers de-a lungul iazului; lumina din restaurant se reflecta în apa întunecată – de-aici puteau fi văzuți clienții de la mese. Am mai mers puțin și m-am oprit.

Distanța dintre noi era mai mică de zece metri, totuși, în timp ce eu îl puteam vedea pe fratele meu aşezat la masa noastră, el nu putea să mă vadă. Așteptând să vină felul principal, mă uitasem de mai multe ori afară, însă cu cât se făcea mai întuneric, cu atât se vedea mai puțin; de la locul meu puteam să văd însă aproape tot restaurantul reflectat în pahar. Serge ar fi trebuit să-și lipească fața de fereastră, și-atunci poate m-ar fi văzut stând aici, însă chiar și așa nu era sigur că ar fi distins mai mult decât o siluetă întunecată de cealaltă parte a iazului.

M-am uitat în jur; judecând după ce reușeam să deslușesc în întuneric, parcul era gol. Nici urmă de Claire și Babette. Fratele meu pusese furculița și cuțitul jos și se ștergea la gură cu șervetul. De-aici nu vedeam în farfuria lui, însă aș fi putut să pariez că nu mai era nimic pe ea: mâncase, senzația de foame aparținea trecutului. Serge și-a dus paharul la buze și a băut. Chiar în acel moment, bărbatul cu barbă și fiica lui s-au ridicat de la masă. În drum spre ieșire, au încetinit pasul lângă masa lui Serge. L-am văzut pe bărbatul cu barbă ridicând mâna, apoi fiica i-a zâmbit, iar Serge și-a ridicat paharul în semn de salut.

Fără îndoială, vruseseră să-i mulțumească încă o dată pentru momentul foto. Serge fusese într-adevăr curtoazia întruchipată; într-o clipită trecuse perfect de la rolul de persoană care-și dorește să ia masa în intimitate la cel de figură cunoscută la nivel național: o figură cunoscută la nivel național care rămăsese întotdeauna egală cu sine, un om obișnuit, ca mine și ca tine, cineva cu care puteai

să intri în vorbă oriunde și oricând, căci nu se punea niciodată pe sine pe un piedestal.

Probabil că fusesem singurul care-i remarcase cuta de iritare dintre sprâncene în clipa în care i se adresase bărbatul cu barbă.

— Vă rog să mă scuzați, însă acest... acest domn m-a asigurat că nu-i nici o problemă dacă...

Cuta nu fusese vizibilă mai mult de o secundă, apoi ne-a apărut imaginea lui Serge Lohman pe care îl putea vota toată lumea, candidatul la postul de premier care se simțea în largul lui printre oamenii obișnuiți.

— Bineînțeles! Bineînțeles! strigase el jovial atunci când bărbosul îi arătase aparatul de fotografiat și făcuse semn spre fiica lui.

— Cum te cheamă? o întrebase Serge pe fată.

Nu era neapărat o fată frumoasă, nu genul de fată care să stârnească în ochii fratelui meu o sclipire obraznică; nu era o fată pentru care să-și dea osteneala, cum făcuse mai devreme cu chelnerița stângace, cea care semăna cu Scarlett Johansson. Însă avea un chip drăguț, un chip inteligent, m-am corectat eu – prea inteligent de fapt pentru a-și dori să apară în poză cu fratele meu.

— Naomi, a răspuns ea.

— Vino și stai lângă mine, Naomi, a spus Serge, iar când fata s-a așezat pe scaunul liber, el și-a petrecut brațul pe după umerii ei.

Bărbosul s-a dat câțiva pași înapoi.

— Încă una pentru album, a spus el după ce blițul se declanșase o dată, și a mai apăsat încă o dată.

Momentul foto provocase oarece agitație. Ce-i drept, oamenii de la mesele de lângă noi se purtaseră de parcă n-ar fi existat nici un moment foto, însă a fost la fel ca mai devreme, când Serge intrase în restaurant – chiar și-atunci când te porți de parcă nu s-ar întâmpla nimic, tot se întâmplă ceva, nu știu cum să mă exprim mai limpede. E la

fel ca atunci când treci pe lângă un accident fiindcă nu vrei să vezi sânge, sau nu, hai să reducem un pic proporţiile: ca un animal care a fost călcat de mașină și zace la marginea șoselei – îl vezi, ai văzut deja de departe animalul zăcând mort, însă nu te mai uiți la el. N-ai nici un chef să vezi sânge și viscere pe jumătate ieșite în afară. De aceea te uiți în altă parte, spre cer, de pildă, sau spre niște tufe în floare înălțându-se mai încolo pe pajiște – spre orice altceva în afară de marginea șoselei.

Serge fusese exagerat de jovial când făcuse chestia asta cu petrecutul brațului pe după umerii ei: o trăsese pe fată ceva mai aproape de el, apoi își aplecase capul într-o parte; îl aplecase atât de mult, încât aproape că li se atingeau capetele. Fără îndoială, avea să iasă o poză frumoasă, fiica bărbosului probabil că nu și-ar fi putut dori una mai frumoasă, însă aveam impresia clară că Serge ar fi fost mai puțin jovial dacă pe scaunul de lângă el ar fi stat nu această fată, ci Scarlett Johansson (sau una care să-i semene).

— Am vrea să vă mulțumim tare mult, spusese omul cu barbă. Nu vrem să vă mai deranjăm. Sunteți aici în calitate de persoană particulară.

Fata (Naomi) nu spusese absolut nimic; împinsese scaunul în spate și se dusese lângă tatăl ei.

Dar încă nu plecau.

— Vi se întâmplă des? a întrebat bărbosul, aplecându-se puțin în față, astfel că ajunsese cu capul foarte aproape de masa noastră – și de vorbit vorbea mai încet, pe un ton mai familiar. Ca oamenii să vină pur și simplu și să vă ceară să facă o poză cu dumneavoastră?

Fratele meu s-a uitat fix la el, iar cuta dintre sprâncene a reapărut. Ce mai voiau de la el? spunea cuta. Bărbosul și fiica lui își căpătaseră momentul de jovialitate, acum era vremea să se care.

Acum, pentru o singură dată, n-aveam cum să nu-i dau dreptate. Mi se întâmplase de multe ori să fiu de față când oamenii zăboveau prea mult în preajma lui Serge Lohman. Nu puteau să-și ia rămas-bun, voiau ca momentul să dureze mai mult. Da, aproape întotdeauna mai cereau ceva, o fotografie sau un autograf nu erau de-ajuns, voiau ceva exclusiv, un tratament exclusiv: trebuia făcută distincția între ei și toți ceilalți care veniseră să-i ceară o fotografie sau un autograf. Căutau o poveste. O poveste pe care a doua zi s-o poată spune oricui: „Știi pe cine am văzut aseară? Da, pe el. Așa de drăguț, așa de normal. Credeam că după ce-am făcut poza voia să fie lăsat iarăși în pace. Nicidecum! Ne-a invitat la masa lui și a insistat să mai bem un pahar cu el. Nu cred că orice persoană publică ar face asta. Însă el a făcut-o. Și s-a făcut destul de târziu“.

Serge s-a uitat la bărbos; cuta dintre sprâncene era cu mult mai pronunțată, însă cineva din afară putea să ia asta drept încruntarea ce apare atunci când te uiţi la ceva aflat în contralumină. A împins cuțitul pe fața de masă, îndepărtându-l de farfurie, apoi l-a tras înapoi. Știam cu ce dilemă se confrunta acum, asistasem deseori la astfel de scene, mai des decât mi-aș fi dorit: fratele meu voia să fie lăsat în pace, își arătase partea cea mai luminoasă, se lăsase imortalizat de tată cu un braț petrecut pe după umerii fiicei, fusese normal, fusese uman, cine vota cu Serge Lohman vota pentru un premier normal și uman.

Dar acum, acum când bărbosul nu pleca, așteptând și mai multe bârfe gratis, pe seama cărora ar fi putut să se distreze luni la slujbă, împreună cu colegii lui, Serge trebuia să se abțină. O singură remarcă acidă sau ușor sarcastică putea anihila totul, capitalul de imagine acumulat s-ar transforma în fum, toată ofensiva de farmec ar fi fost inutilă. Bărbosul le-ar povesti luni colegilor săi ce lichea arogantă, ce ins cu nasul pe sus e

Serge Lohman. Bărbosul și fiica lui nici măcar nu-l deranjaseră, nu-i ceruseră decât să facă o fotografie cu el, iar apoi îl lăsaseră să-și vadă liniștit de cina lui privată. Printre acei colegi ar fi doi sau trei care n-ar mai vota cu Serge Lohman după ce-ar auzi asta, da, era foarte posibil ca acești doi sau trei colegi să spună mai departe povestea despre inabordabilul, arogantul lider de partid; așa-numitul efect al bulgărelui de zăpadă. Și așa cum se întâmplă cu toate bârfele, povestea ar căpăta forme din ce în ce mai grotești la fiecare reluare: s-ar răspândi ca un incendiu de vegetaţie zvonul foarte credibil că Serge Lohman jignise pe cineva, un tată obișnuit și pe fiica lui, care îl rugaseră foarte politicos să facă o fotografie cu ei; în variante ulterioare, candidatul la funcția de premier îi dăduse afară cu forța pe cei doi.

În ciuda faptului că-și făcuse asta cu mâna lui, în acel moment îmi era totuși milă de fratele meu. Avusesem întotdeauna înțelegere pentru starurile pop și de cinema care, așteptate la ieșirea din club de paparazzi, săreau la ei și le spărgeau camerele foto. Serge se putea bizui sută la sută pe susținerea mea dacă avea să decidă să-l pocnească pe bărbos drept în mutra aia lașă, ferită vederii de pilozitatea de gnom pe cât de respingătoare, pe atât de ridicolă. I-aș putea răsuci bărbosului mâinile la spate, mi-am zis, astfel încât Serge să se poată concentra pe stâlcitul fălcilor; ar trebui să pună ceva mai multă forță în pumni căci, nu-i așa, trebuia să străpungă barba pentru a zdrobi fața propriu-zisă.

Ca să mă exprim eufemistic, aș putea numi atitudinea lui Serge față de atenția publicului ambivalentă. În momentele și situațiile în care el e un bun public, în timpul discursurilor în sălile de adunare din provincie, când răspunde la întrebări de la „susținători“, ori în fața camerelor TV sau a microfoanelor de radio când, îmbrăcat cu un hanorac, împarte pliante în piață și intră în vorbă

cu oameni obișnuiți, sau când, la pupitru, primește aplauze, nu, ce spun: minute în șir de ovații în picioare la ultimul congres al partidului (s-au aruncat flori pe podium, zice-se spontan, însă de fapt a fost o mișcare atent regizată de strategul său de campanie), în timpul oricăror astfel de momente, el radiază. Nu radiază doar de bucurie sau de mulțumire de sine ori pentru că politicienii care vor să ajungă departe pe lumea asta trebuie să radieze pur și simplu, fiindcă altfel mâine s-a și pus punct campaniei electorale, nu, el radiază de-adevăratelea: el radiază ceva.

De fiecare dată când am văzut asta, mi s-a părut surprinzător, surprinzător și uimitor: cum fratele meu, mocofanul necioplit, țăranul obtuz care „trebuie să mănânce acum“ și-și înfulecă turnedourile fără nici o bucurie, din trei înghițituri, tontălăul care se plictisește repede și căruia începe să-i rătăcească privirea la fiecare subiect care nu are a face cu el însuși, cum acest frate al meu, pe un podium, în lumina reflectoarelor și a camerelor TV, începe literalmente să radieze – cum, pe scurt, devine un politician carismatic.

„E vorba de carisma lui“, a spus mai târziu prezentatoarea unei emisiuni pentru tineret într-un interviu publicat într-un magazin pentru femei. „Când te apropii de el, se întâmplă ceva.“ Văzusem accidental episodul respectiv al emisiunii pentru tineret; era foarte limpede ce făcea Serge. Pentru început: zâmbește tot timpul. A învățat de unul singur să facă asta; dar ochii nu zâmbesc și ei, şi aici se vede că zâmbetul nu-i veritabil. Și totuși, el zâmbește, iar oamenilor le place asta. În rest, cea mai mare parte a interviului a stat cu mâinile în buzunare, nu plictisit sau blazat, ci degajat, ca și cum ar fi fost în curtea școlii („curtea școlii“ era pe-aproape, căci filmările aveau loc într-un oarecare club pentru tineret, zgomotos și prost iluminat, după ce ținuse acolo un discurs). Era prea bătrân ca să fie luat drept un elev, însă era desigur

cel mai simpatic profesor: profesorul în care puteai să ai încredere, care uneori mai spune și „căcat“ sau „cool“, profesorul fără cravată care în excursia cu clasa la Paris se cherchelește și el la barul hotelului. Din când în când, Serge scotea o mână din buzunar ca să ilustreze cu un gest un anumit punct din programul partidului, și-atunci era ca și cum și-ar fi trecut acea mână prin părul prezentatoarei sau i-ar fi spus că are păr frumos.

Însă în viața privată, comportamentul lui se schimbă. Asemenea tuturor oamenilor cunoscuţi, are și el privirea aceea: când intră undeva în calitate de persoană particulară, nu se uită niciodată drept la cineva; ochii lui dau roată fără să se fixeze asupra unor persoane vii, ci se uită la tavan, la lămpile ce atârnă de tavan, la mese, la scaune, la o gravură înrămată de pe perete – cel mai mult i-ar plăcea să nu se uite la nimic. În tot acest timp, rânjește; e rânjetul unuia care știe că toată lumea se uită la el – sau intenționat nu se uită la el, ceea ce în esență înseamnă același lucru. Uneori îi vine greu să facă diferența între cele două lucruri – spațiul public și circumstanțele private. Atunci îl vezi gândindu-se că nu-i o idee rea ca în viața lui particulară să profite totuși puțin și de atenția publică; precum astă-seară, la restaurant.

S-a uitat la omul cu barbă și-apoi la mine; cuta dispăruse. A făcut cu ochiul, iar în clipa următoare a băgat mâna în buzunarul sacoului și și-a scos mobilul.

— Vă rog să mă scuzați, a spus el uitându-se la ecran. Trebuie să răspund.

I-a zâmbit bărbosului scuzându-se, a apăsat pe un buton și și-a dus mobilul la ureche.

Nu se auzise nimic, nici țârâitul de modă veche, nici tonul de apel cu o melodie, dar se putea, era posibil, era așa de mult zgomot de fond, încât se poate ca nici eu, nici bărbosul și nici Naomi să nu

fi auzit nimic sau, cine știe, poate că era pe vibraţii.

Cine ar fi putut să spună? Bărbosul, sigur nu. Pentru el venise momentul să plece pe furiș cu mâinile goale; bineînțeles că putea să aibă îndoieli în privința apelului telefonic, avea tot dreptul să creadă că e luat peste picior – însă din experiență știa că oamenii nu fac asta. Le strica povestea; se fotografiaseră cu viitorul prim-ministru al Țărilor de Jos, schimbaseră câteva cuvinte cu el, dar era și el un om ocupat.

— Da, a spus Serge în aparat. Unde?

Nu se mai uita la bărbos și la fiica lui, ci afară; pentru el, ei plecaseră deja. Trebuie să spun că jocul lui era convingător.

— Sunt la masă, a spus el, uitându-se la ceas.

A spus numele restaurantului.

— Înainte de douăsprezece n-o să reușesc, a spus el.

Acum m-am simțit dator, la rândul meu, să mă uit și eu la omul cu barbă. Eram asistenta doctorului, care îl conducea pe pacient spre ieșire fiindcă doctorul însuși trebuia să se ocupe de următorul pacient. Am făcut un gest, nu unul de scuză, însă un gest care, mai mult sau mai puțin, voia să spună că acum se putea retrage împreună cu fiica fără să se compromită.

— În astfel de momente te întrebi pentru ce faci toate astea, a oftat fratele meu după ce rămăseserăm iarăși singuri, iar el își pusese mobilul deoparte. Doamne Dumnezeule, ăștia sunt cei mai răi! Ăştia care se țin scai. Și măcar de-ar fi fost o fată cât de cât drăguță...

A făcut cu ochiul.

— O, scuze, Paul, am uitat că ție tocmai astea îți plac, fetele nedansate.

A chicotit la propria glumă și-am chicotit și eu, uitându-mă în vremea asta spre ușa restaurantului să văd dacă se apropiau deja Claire și Babette. Mai repede decât mă așteptam, Serge a redevenit

serios. Şi-a pus coatele pe masă, și-a apropiat mâinile și și-a lipit vârfurile degetelor.

— Despre ce vorbeam? a întrebat el.

Și-atunci au venit cu felul doi.

18

Și-acum? Acum stăteam afară și mă uitam de la distanță la fratele meu, singur-singurel la masa noastră. Eram tentat să rămân aici tot restul serii – ori cel puțin să nu mă mai întorc.

S-a auzit un bip electronic pe care, inițial, nu l-am putut identifica; au urmat mai multe bipuri care, împreună, păreau să formeze o melodie. Aducea cel mai mult cu tonul de apel al unui mobil, însă nu cu al mobilului meu.

Totuși, venea din buzunarul sacoului meu; din buzunarul din dreapta. Sunt stângaci, aşadar îmi țin întotdeauna propriul mobil în buzunarul din stânga. Mi-am strecurat mâna – mâna dreaptă – în buzunarul sacoului și am simțit, pe lângă conturul familiar al cheilor de la casă și ceva tare, despre care știam că e un pachet început de Stimorol, și un obiect care nu putea fi altceva decât un telefon mobil.

Chiar înainte de a scoate din buzunar mâna cu mobilul care bipăia, am priceput ce se întâmplase. N-am putut reconstitui pe loc cum ajunsese mobilul lui Michel în buzunarul sacoului meu, însă acum mă vedeam confruntat cu realitatea faptului că cineva îl suna pe Michel – pe telefonul lui. Nemaifiind înăbușit de spațiul închis al buzunarului sacoului meu, tonul de apel se auzea foarte tare, atât de tare, încât mi-era teamă că s-ar fi putut auzi până departe în parc.

— La dracu'! am spus eu.

Sigur, cel mai bine era să las mobilul să se vaite până comuta automat pe mesageria vocală. Pe de altă parte, voiam ca zgomotul să înceteze imediat.

În plus, eram curios să aflu cine sună.

M-am uitat pe ecran să văd dacă recunosc cumva vreun nume, dar s-a dovedit că nu-i nevoie să citesc un nume. Ecranul lumina în noapte, și chiar dacă trăsăturile erau neclare, nu mi-a fost deloc greu să recunosc chipul propriei soții.

Din cine știe ce motiv, Claire își suna fiul, și nu exista decât o modalitate de a afla care era acest motiv.

— Claire? am spus eu după ce deschisesem clapeta mobilului.

Nu s-a auzit nimic.

— Claire? am mai spus o dată.

Am aruncat câteva priviri împrejur; nu mi se părea improbabil ca soția mea să apară în orice clipă de după un copac – ca totul să fie o glumă, chiar dacă una pe care în momentul ăsta n-o pricepeam prea bine.

— Tata?

— Michel! Unde ești?

— Acasă. Eram... puteam... Dar unde ești tu?

— La restaurant. Ți-am spus. Dar cum…

„Dar cum am dat de mobilul tău?“ voiam să întreb, însă brusc mi-am dat seama că nu era o întrebare bună.

— Dar ce faci cu mobilul meu? m-a întrebat acum fiul meu; tonul nu era indignat, ci mai degrabă surprins, ca și mine.

Camera lui, la începutul serii, mobilul lui pe masă... Ce făceai aici sus? Ziceai că mă căutai. De ce mă căutai? Mai aveam atunci mobilul lui în mână? Sau îl pusesem deja înapoi pe masă? Așa. Te căutam. S-ar fi putut...? Dar atunci trebuie să fi avut deja sacoul pe mine. Nu purtam niciodată sacoul în casă. Am încercat să mă gândesc de ce mă dusesem cu sacoul pe mine sus, în camera fiului meu.

— Habar n-am, am spus eu între timp, cât se poate de relaxat. Sunt la fel de surprins ca tine. Mă rog, telefoanele noastre seamănă puțin între ele, însă nu pot să-mi închipui că eu…

— N-am putut să dau nicăieri de el, m-a întrerupt Michel. Așa că am sunat pe numărul meu să văd dacă-l aud sunând pe undeva.

Poza maică-sii pe ecran. Sunase de pe fix; pe afișajul mobilului său apărea poza ei când suna cineva de pe numărul de fix de-acasă. Nu a tatălui său, mi-a trecut prin cap. Sau a amândurora. Și în aceeași clipă mi-am dat seama ce ridicol ar fi, o poză a părinților lui pe canapeaua din living, zâmbind amândoi, cu brațele petrecute pe după talia celuilalt – o căsnicie fericită. Tata și mama mă sună. Tata și mama vor să vorbească cu mine. Tata și mama mă iubesc mai mult decât pe oricine altcineva de pe lumea asta.

— Îmi pare rău, băiete. Pur și simplu am fost așa de idiot, că am băgat mobilul tău în buzunar. Tatăl tău îmbătrânește.

Acasă însemna mama. Acasă însemna Claire. Nu m-am simțit desconsiderat, am constatat; asta chiar mă liniștea.

— Nu mai stăm chiar așa de mult. O să-l ai înapoi peste vreo câteva ore.

— Unde sunteți? A, da, ați ieșit la restaurant, mi-ai spus deja. E restaurantul din parcul ăla, vizavi de...

Michel a spus numele cafenelei pentru oameni obișnuiți, apoi a zis:

— E-aproape.

— Nu te deranja. O să-l recapeți numaidecât. Peste cel mult o oră.

Suna în continuare relaxat ce spuneam? Vesel? Sau din tonul vocii mele se înțelegea că preferam să nu-l văd venind la restaurant să-și ia telefonul?

— Nu pot s-aștept atât. Am... am nevoie de numere, trebuie să sun pe cineva.

Chiar l-am auzit ezitând sau, pur și simplu, se întrerupsese scurt legătura?

— Pot să mă uit eu pentru tine. Dacă-mi spui ce număr îți trebuie...

Nu, ăsta nu era deloc tonul potrivit. Chiar așa un tată afabil și simpatic nu voiam să fiu: un tată care poate să-și vâre nasul în mobilul fiului său pentru că, nu-i așa, tatăl și fiul „n-au nici un secret unul față de celălalt“. Eram deja foarte recunoscător că Michel continua să-mi spună „tata“, și nu „Paul“. Era ceva la toată treaba asta cu folosirea numelui mic care-mi repugnase îngrozitor dintotdeauna: copii de șapte ani care îi spun tatălui „Joris“ sau mamei „Wilma“. Era o cordialitate de prost gust care în cele din urmă se întorcea întotdeauna împotriva părinților prea cordiali. De la „Joris“ și „Wilma“ nu mai era decât un pas până la: „Unt de arahide am spus, Joris, ai înțeles?“. După care sendvișul cu granule de ciocolată era trimis înapoi la bucătărie și dispărea în coșul de gunoi.

Văzusem destul de des în propriul meu anturaj părinți râzând prostește atunci când copiii li se adresau pe un asemenea ton.

— Ah, în ziua de azi pubertatea începe din ce mai devreme, spuneau ei, bagatelizând.

Erau prea miopi sau pur și simplu prea fricoși să priceapă că-și atrăgeau singuri teroarea asupră-le. În adâncul inimii lor, bineînțeles, sperau că în calitate de Joris și Wilma le vor fi mai mult timp pe plac copiilor lor decât ar fi fost ca tată și mamă.

Un tată care se uita la mesajele de pe mobilul fiului său de cincisprezece ani se apropia prea mult. Vedea într-o clipită câte fete erau trecute la contacte sau ce fotografii picante descărca pentru imaginea de fundal. Nu, fiul meu și cu mine aveam secrete unul față de altul, ne respectam reciproc intimitatea, băteam la ușa camerei celuilalt atunci când era închisă. Și, de pildă, nici nu intram în sau ieșeam din baie goi și fără prosop în jurul taliei, fiindcă nu era nimic de-ascuns, așa cum se obișnuia în familiile de tip Joris și Wilma – nu, asta chiar era exclus!

Dar îmi băgasem deja nasul în mobilul lui Michel. Văzusem lucruri care nu erau destinate

ochilor mei. Din punctul lui de vedere, era pericol de moarte dacă mai rămâneam în posesia mobilului mai mult decât era strict necesar.

— Nu, nu-i nevoie, tată. Vin să-l iau acum.

— Michel? am mai spus eu, însă el închisese. La dracu'! am strigat pentru a doua oară în seara aceea și în aceeași clipă le-am văzut pe Claire și Babette apărând din spatele gardului viu de înălțimea unui stat de om.

Soția mea o cuprinsese cu brațul pe după umeri pe cumnata ei.

N-a durat decât câteva secunde; în acest răstimp, m-am gândit să fac câțiva pași înapoi și să mă las înghițit de desișul de tufe. Dar atunci mi-am adus aminte care fusese motivul principal al ieşirii mele în grădină: să le caut pe Claire și Babette. S-ar fi putut și mai rău. Claire ar fi putut să mă vadă cu mobilul lui Michel la ureche. S-ar fi întrebat cu cine vorbeam la telefon aici, în afara restaurantului – în secret!

— Claire!

Am făcut cu mâna. Apoi m-am dus în întâmpinarea lor.

Babette încă își ținea o batistă la nas, însă lacrimi nu se mai vedeau.

— Paul..., a spus soția mea.

Pronunțându-mi numele, s-a uitat drept la mine. Mai întâi și-a dat ochii peste cap, apoi a scos un suspin imaginar. Știam ce însemna asta, fiindcă o văzusem făcând-o înainte – de pildă, atunci când mama ei luase o supradoză de somnifere în azilul de bătrâni.

E mult mai grav decât am crezut, spuneau ochii și suspinul.

Acum s-a uitat și Babette la mine, și şi-a îndepărtat batista de față.

— O, Paul, a spus ea. Dragul meu Paul...

— Felul... a venit felul doi, am spus eu.

19

În toaleta pentru bărbați nu era nimeni.

Am încercat cele trei uși ale cabinelor separate; toate trei erau libere.

„Mergeți voi“, le spusesem la intrarea în restaurant lui Claire și lui Babette. „Începeți între timp, vin și eu numaidecât.“

Am intrat în cabina cea mai depărtată de ușă și am încuiat în urma mea. Ca să păstrez aparențele, mi-am lăsat pantalonii în vine și m-am așezat pe colac; chiloții au rămas pe mine.

Am scos mobilul lui Michel din buzunar și am ridicat clapeta.

Pe ecran am văzut ceva ce nu mai văzusem înainte – în orice caz, era ceva ce adineauri, în grădină, nu băgasem de seamă.

În partea de jos a ecranului apăruse o ferestruică albă:

„2 apeluri pierdute
Faso“

Faso? Pentru numele lui Dumnezeu, cine era Faso?

Suna ca un nume inventat, un nume care nu există de-adevăratelea...

Și, brusc, mi-am dat seama. Bineînțeles! Faso! Faso era porecla pe care Michel și Rick i-o dăduseră fratelui și vărului lor adoptiv. Lui Beau. Din pricina țării lui natale. Și din pricina prenumelui – Beau.

Beau Faso. B. Faso din Burkina Faso.

Începuseră cu asta cu vreo câțiva ani în urmă: în orice caz, atunci a fost prima oară când i-am auzit folosind porecla, la o aniversare a lui Claire.

— Vrei și tu, Faso? îl auzisem pe Michel spunând în timp ce-i întindea lui Beau o salatieră de plastic roșu, plină cu floricele de porumb.

Iar Serge, care se afla în apropiere, auzise și el.

— Te rog, a spus el. Termină cu asta. Îl cheamă Beau.

Beau însuși părea să fie ultimul pe care să-l deranjeze porecla.

— E OK așa, tată, i-a spus el fratelui meu.

— Nu, nu-i OK, a spus Serge. Te cheamă Beau. Faso! Nu știu, pur și simplu... pur și simplu nu-mi place.

Probabil că Serge vrusese să spună: „Pur și simplu sună a discriminare“, însă își înghițise vorba în ultima clipă.

— Dar toți au o poreclă, tată.

Toți. Asta era ce voia Beau. Voia să fie la fel ca toți.

De atunci, nu i-am mai auzit pe Michel și Rick decât arareori folosind porecla în public. Însă se vede treaba că ea continua să existe: ajunsese până în lista de contacte a mobilului lui Michel.

De ce îl sunase Beau/Faso pe Michel?

Puteam să ascult mesageria vocală să aflu dacă lăsase vreun mesaj, însă atunci Michel şi-ar fi dat seama imediat că-mi băgasem nasul în mobilul lui. Eram amândoi în reţeaua Vodafone; puteam să spun pe dinafară textul doamnei de la mesageria vocală. „Aveți UN mesaj nou“ se schimba după prima ascultare în: „Aveți UN mesaj vechi“.

Am apăsat pe butonul de meniu, am dat clic să ajung în *Fişierele mele* și de-acolo la *Fişierele video*.

A apărut un meniu de selectare: 1. *Videoclipuri*, 2. *Videoclipuri descărcate* și 3. *Videoclipuri favorite*.

La fel cum făcusem cu câteva ore (o veșnicie) în urmă în camera lui Michel, am apăsat pe 3. *Videoclipuri favorite*; mai degrabă decât o

veșnicie, a fost un punct de cotitură: ca *înainte* sau *după* război.

Cadrul ultimului videoclip înregistrat era marcat de o linie albastră; acesta era clipul pe care-l văzusem în urmă cu o veșnicie. M-am dus înapoi la videoclipul de dinainte, am apăsat pe *Opțiuni* și apoi pe *Redare*.

O stație de metrou. Peronul unei stații de metrou, după cum se vede. Da, o stație de metrou de suprafață, undeva într-una dintre suburbii, judecând după turnurile rezidențiale care se văd pe fundal. Poate în Sud-Est sau, dacă nu, în Slotervaart.

Pot la fel de bine şi să dau cărțile pe față. Am recunoscut stația de metrou. Am știut numaidecât ce stație de metrou era, și unde, și pe ce linie – doar că n-o să trâmbițez asta, momentan nu folosește nimănui dacă spun numele stației.

Camera s-a îndreptat în jos și a început să urmărească din spate o pereche de adidași albi care se deplasau cu oarece viteză pe peron. După un răstimp, s-a ridicat din nou, și în imagine a apărut un bărbat, un bărbat ceva mai în vârstă, trecut de șaizeci de ani, după câte mi se părea, deși la oameni de felul ăsta e întotdeauna greu de spus: în orice caz, era limpede că nu era posesorul adidașilor albi. Când camera s-a apropiat, i s-a putut vedea fața nebărbierită, oarecum pătată. Un cerșetor, probabil, un homeless. Ceva de felul ăsta.

Am simțit aceeași răceală de mai devreme, din camera lui Michel, răceala aceea care vine dinăuntru. Lângă capul homelessului a apărut acum în imagine cel al lui Rick. Fiul fratelui meu rânjea la cameră. „*Take one*“[1], a spus el. „*Action!*“[2]

Fără nici un avertisment, l-a lovit cu palma într-o parte a capului, peste ureche. Era o lovitură foarte puternică, capul bărbatului a zvâcnit, omul și-a schimonosit fața și și-a dus amândouă mâinile la urechi, vrând parcă să se ferească de următoarea lovitură.

— „*You're a piece of shit, motherfucker!*“[3] a urlat Rick, cu un accent nu întru totul convingător, ca un actor neerlandez dintr-un film american sau englezesc.

Camera s-a apropiat și mai mult, atât de mult, încât fața nebărbierită a homelessului umplea tot ecranul. Clipea din ochii apoși, roșii, iar buzele lui bâiguiau ceva neinteligibil.

— Zi *Jackass*[4], a răsunat o altă voce din afara cadrului, pe care am recunoscut-o imediat ca fiind a fiului meu.

Capul homelessului a dispărut și a apărut iarăși Rick. Nepotul meu se uita în cameră și schița intenționat un rânjet prostesc.

— *Don't try this at home*[5], a spus el și l-a lovit din nou.

În orice caz, se vedea mâna lui mișcându-se ca pentru a lovi; lovitura propriu-zisă.

— Zi *Jackass*, am auzit vocea lui Michel.

Capul homelessului a apărut din nou în imagine, iar de data asta, judecând după unghiul camerei – pe fundal nu se mai vedeau turnurile rezidențiale, ci doar o bucată din betonul gri al peronului, iar în spate șinele –, zăcea pe jos. Buzele îi tremurau, ochii erau închiși.

— *Jack... jack... ass*, a spus el.

Aici, imaginea a înghețat. În liniștea care se lăsase nu mai auzeam decât susurul apei ce se scurgea pe peretele urinoarului.

„Trebuie să discutăm despre copiii noștri“, spusese Serge – acum cât timp?

O oră? Două ore?

Aș fi preferat să rămân acolo așezat până mâine dimineață, să mă găsească echipa de curățenie.

M-am ridicat.

1. Dubla unu (în engl., în orig.).

2. Acțiune! (în engl., în orig.)

3. Ești un rahat, nenorocitule! (în engl., în orig.)

4. Emisiune de televiziune americană, care a rulat pe postul MTV între anii 2000 şi 2002.
5. Nu încercați asta acasă (în engl., în orig.). Sloganul emisiunii *Jackass*.

20

Intrând în sala de mese, am ezitat.

Michel putea acum să apară în orice moment să-și ia mobilul (dar oricum, după ce făcusem câțiva pași înainte și înapoi mă oprisem, văzând că încă nu venise: la masa noastră nu erau decât Claire, Babette și Serge).

Am făcut repede un pas într-o parte, ajungând astfel în spatele unui palmier înalt. M-am uitat printre frunze, însă nu mi s-a părut că m-ar fi văzut.

De departe, cel mai bine era să-l aștept pe Michel aici, mi-am zis. Aici în hol, sau la garderobă; și mai bine ar fi fost, desigur, afară în grădină. Da, trebuia să mă duc în grădină, așa puteam să ies puțin în întâmpinarea lui și să-i dau telefonul acolo, fără să fiu stânjenit de privirile și eventualele întrebări ale mamei, unchiului și mătușii lui.

M-am întors și, trecând pe lângă fata de la pupitru, am ieșit afară. Nu-mi făcusem nici un plan. Ar fi trebuit să-i spun ceva fiului meu. Dar ce? Am decis să aștept mai întâi să văd dacă avea să vină el cu ceva – am să fiu foarte atent la ochii lui, mi-am propus, la ochii lui sinceri care niciodată nu fuseseră capabili să mintă.

Am apucat-o pe cărarea cu torțe electrice și apoi, la fel ca mai devreme, am luat-o la stânga. Mai mult ca sigur Michel avea să urmeze aceeași rută ca noi, trecând pe podețul de vizavi de cafenea. Ce-i drept, mai era o intrare în parc, de fapt, intrarea principală, dar atunci ar fi trebuit să străbată o distanță mai mare cu bicicleta prin întuneric.

Când am ajuns la podeț, m-am oprit și m-am uitat în jur. Nu era nimeni. Din lumina torțelor nu mai rămăsese aici decât o strălucire gălbuie vagă, nu mai puternică decât lumina câtorva lumânări.

Întunericul avea și un avantaj. Neputând să ne vedem unul altuia ochii, poate că Michel ar fi fost mai tentat să spună adevărul.

Și-apoi? Ce-aveam să fac cu acel „adevăr“? Mi-am dus mâinile la față și m-am frecat la ochi. În orice caz, trebuia să-mi recapăt de îndată luciditatea. Mi-am făcut o mână căuș la gură, am expirat și am mirosit. Da, respirația îmi mirosea a băutură, a bere și vin, însă în total băusem până atunci mai puțin de cinci pahare, după calculele mele. Tocmai îmi propusesem să mă abțin în seara asta, nu voiam să-i dau ocazia lui Serge să puncteze pe seama inerției mele – mă cunoșteam, știam că o seară la restaurant presupunea şi o anumită stare de suspans, limitată în timp, și că în urma ei aveam să fiu vlăguit, nemaiputând să-i dau replica atunci când ar aduce din nou vorba despre copiii noștri.

M-am uitat spre partea cealaltă a podețului și spre luminițele cafenelei din spatele tufișurilor, de peste stradă. Un tramvai a trecut prin stație fără să oprească, apoi s-a lăsat din nou liniștea.

— Grăbește-te! am spus eu tare.

Și exact acolo, în acel moment când mi-am auzit propria voce – am fost trezit de propria voce, s-ar putea spune mai exact –, am înțeles brusc ce-aveam de făcut.

Am scos mobilul lui Michel din buzunar și am ridicat clapeta.

Am apăsat pe *Arată*.

Am citit ambele mesaje: primul conținea un număr de telefon cu menţiunea că nu se lăsase nici un mesaj; în al doilea se spunea că același număr lăsase: „un mesaj nou“.

Am comparat orele de sub cele două mesaje. Între primul și al doilea nu trecuseră decât două

minute. Amândouă se suprapuneau cu intervalul de-acum mai bine de un sfert de oră: momentul în care aici, în parc, puțin mai încolo, vorbisem la telefon cu fiul meu.

Am apăsat de două ori pe *Opțiuni*, apoi pe *Șterge*.

Apoi am introdus numărul mesageriei vocale.

Când Michel o să-și recapete mobilul, pe ecran n-o să se vadă de îndată că au fost apeluri pierdute, mă gândeam eu, de aceea n-avea nici un motiv să-și consulte mesageria vocală – cel puțin, deocamdată.

— *Yo!* am auzit după ce vocea familiară a doamnei de la mesageria vocală anunțase existența unui mesaj nou (și a altora două, vechi). *Yo*, mă suni odată înapoi sau ce faci?

Yo! Acum vreo jumătate de an, Beau adoptase un look afro-american, cu căciulă New York Yankees și limbaj adecvat. Fusese adus aici din Africa și, până nu demult, vorbise întotdeauna o neerlandeză cultivată, îngrijită, nu cea vorbită de oamenii obișnuiți, ci neerlandeza cercurilor frecventate de fratele meu și soția lui: chipurile, fără accent, însă de fapt cu accentul recognoscibil dintr-o mie al elitei; neerlandeza pe care o auzeai pe terenul de tenis și în cantina clubului de hockey.

Probabil că într-o zi Beau, uitându-se în oglindă, a decis că Africa e sinonim cu „amărât“ și „nevoiaș“. Însă, în ciuda neerlandezei lui îngrijite, nici neerlandez n-avea s-ajungă vreodată. Așa că e absolut explicabil că şi-a căutat identitatea în altă parte, de partea cealaltă a Oceanului Atlantic, în suburbiile negre din New York și Los Angeles.

Totuși, chiar de la bun început, am văzut în gestul ăsta ceva ce mi-a displăcut. Era același lucru care îmi displăcuse dintotdeauna la fiul adoptiv al fratelui meu: aura lui de sfințenie, ca s-o numim așa, viclenia cu care exploata faptul că era altfel decât părinții lui adoptivi, fratele lui adoptiv, sora lui adoptivă și vărul lui adoptiv.

Mai demult, când era încă mic, se cățăra mult mai des decât Rick și Valerie în poala „mamei“ – de multe ori, cu ochii în lacrimi. Atunci Babette îl mângâia pe căpșorul negru și îi spunea vorbe de alinare, în timp ce se uita în jur să-l caute pe cel vinovat de tristețea lui Beau.

Aproape întotdeauna găsea vinovatul pe-aproape.

— Ce-a păţit Beau? îl întreba ea pe un ton de reproș pe fiul ei biologic.

— Nimic, mamă, l-am auzit spunând odată pe Rick. Doar m-am uitat la el.

— De fapt, ești pur și simplu rasist, spusese Claire când îi mărturisisem antipatia față de Beau.

— Nicidecum! am spus eu. Aș fi rasist dacă boțul ăla ipocrit mi-ar fi simpatic doar pentru culoarea pielii și originea lui. Discriminare pozitivă. Aș fi rasist abia atunci când ipocrizia nepotului nostru adoptiv m-ar face să trag concluzii despre Africa în general și Burkina Faso în special.

— Am glumit, a spus Claire.

A apărut o bicicletă pe podeț. O bicicletă cu far. Nu puteam să-l văd pe cel care o călărea decât ca pe o siluetă, însă mi-aș recunoaşte fiul și dintr-o mie, chiar și pe întuneric. Felul în care stă aplecat peste ghidon, ca un ciclist de curse, nonșalanța suplă cu care își lasă bicicleta să se balanseze de la stânga la dreapta în timp ce corpul lui abia dacă se mișcă: atitudinea și mișcările acestea sunt... ale unui animal de pradă. Gândul îmi trecuse prin cap fără să mă pot împotrivi. Vrusesem să spun – vrusesem să gândesc: „ale unui atlet“. Un sportiv.

Michel juca fotbal și tenis, iar acum o jumătate de an își făcuse abonament la o sală de sport. Nu fuma, consuma alcool cu foarte multă moderație și-și exprimase nu o dată disprețul față de droguri, fie ele ușoare sau puternice. Pe cei din clasa lui care consumau droguri ușoare îi numea „pămpălăi“, iar noi, Claire și cu mine, ne bucuram

foarte tare să auzim asta. Ne bucuram pentru că aveam un fiu fără vreo problemă de comportament, care chiulea rar și-și făcea întotdeauna temele. Nu era un elev eminent, nu se omorâse niciodată cu şcoala, de fapt abia dacă făcea mai mult decât strictul necesar, însă pe de altă parte nu ne făcea niciodată probleme. Notele și situația școlară erau de cele mai multe ori „rezonabile“, doar la sport avea mereu 10.

— Mesaj vechi, a spus doamna de la mesageria vocală.

Abia acum mi-am dat seama că țineam în continuare la ureche mobilul lui Michel. Michel ajunsese la jumătatea podețului. M-am întors într-o parte, astfel că acum aveam podețul în spate, și am început să merg spre restaurant; orice-ar fi fost, trebuia să închid cât mai repede posibil și să bag mobilul înapoi în buzunar.

— Astă-seară e OK, s-a auzit vocea lui Rick. O facem astă-seară. Sună-mă. Ciao!

Apoi vocea doamnei de la mesageria vocală a anunțat ora și data la care fusese lăsat mesajul.

L-am auzit pe Michel în spatele meu; roțile bicicletei lui scârțâiau pe pietriș.

— Mesaj vechi, a spus ea încă o dată.

Michel se apropia de mine. Ce vedea? Un bărbat mergând agale prin parc? Cu un mobil la ureche? Sau îl vedea pe tatăl lui? Cu sau fără mobil?

— Bună, scumpule, am auzit în ureche vocea lui Claire exact în clipa în care fiul meu trecea pe lângă mine.

A mers până la cărarea cu pietriș iluminată și acolo s-a dat jos de pe bicicletă. S-a uitat rapid în jur, apoi s-a îndreptat spre rastelul de biciclete aflat în stânga intrării.

— Ajung acasă peste o oră. Tata și cu mine mergem la șapte la restaurant și am să fac în așa fel încât să nu ne întoarcem acasă mai devreme de douăsprezece. Deci, astă-seară trebuie s-o faceți.

Tata nu știe absolut nimic și așa vreau să rămână. Pa, scumpule! Pe curând. Pupic.

Michel pusese lacătul la bicicletă și acum se îndrepta spre intrarea restaurantului. Doamna de la mesageria vocală menționase data (astăzi) și ora (două după-amiază) înregistrării acestui ultim mesaj.

„Tata nu știe absolut nimic.“

— Michel! am strigat eu.

Am băgat repede mobilul în buzunar. El s-a oprit și s-a uitat în jur. Am făcut cu mâna.

„Și așa vreau să rămână.“

Fiul meu venea spre mine pe cărarea cu pietriș. Am ajuns exact în același moment la capătul cărării. Aici era îngrozitor de multă lumină. Dar poate că o să am nevoie de lumina asta multă, mi-am zis.

— Salut, a spus el.

Avea pe cap căciula neagră Nike, la gât îi atârnau căștile, firul se pierdea în gulerul sacoului. Era un sacou matlasat verde, marca Dolce & Gabbana, pe care îl cumpărase din propriii lui bani pentru haine. Pentru șosete și chiloți nu mai rămăseseră bani.

— Bună, băiete! am spus eu. Mi-am zis să îți vin un pic în întâmpinare.

Fiul meu s-a uitat la mine. Ochii lui sinceri. Candidă, așa s-ar putea descrie cel mai bine privirea lui. „Tata nu știe absolut nimic.“

— Vorbeai la telefon, a spus el.

N-am spus nimic.

— Cu cine vorbeai?

Încerca să pară cât mai nepăsător, însă în vocea lui era ceva imperativ. Era un ton pe care nu-l mai auzisem niciodată la el, și am simțit cum mi se zbârlește părul pe spate.

— Am încercat să te sun, am spus eu. Mă întrebam ce-o fi de nu mai vii.

21

Asta s-a întâmplat. Astea sunt faptele.

Într-o noapte, acum vreo două luni, trei băieți se întorceau acasă de la o petrecere. Era o petrecere în cantina liceului la care învățau doi dintre ei. Cei doi erau frați. Unul dintre cei doi era adoptat.

Al treilea băiat învăța la altă școală. Era vărul lor.

Deși vărul nu bea aproape niciodată alcool, în seara aceea băuse câteva beri. La fel făcuseră și ceilalți doi. Cei doi veri dansaseră cu fete. Nu erau prietenele lor stabile, căci nu aveau așa ceva în acel moment – pur și simplu, cu fete oarecare. Fratele adoptiv avea o prietenă stabilă. Cea mai mare parte a serii și-a petrecut-o sărutându-se cu ea într-un colț întunecat, mai retras.

Prietena n-a mers cu ei atunci când cei trei băieți au plecat; ei trebuiau să ajungă acasă la unu. Fata trebuia să-l aștepte pe tatăl ei, care avea să vină s-o ia.

Ce-i drept, era deja unu și jumătate, însă băieții știau că asta se încadra în limitele acceptate de părinții lor. Conveniseră în prealabil ca vărul să rămână să doarmă acasă la cei doi frați – părinții vărului erau plecaţi pentru câteva zile la Paris; ăsta era motivul.

Le venise ideea să mai bea o bere într-o cafenea în drum spre casă. Însă fiindcă n-aveau destui bani la ei, au fost nevoiți să meargă mai întâi să scoată de la un bancomat. La câteva străzi mai departe – erau acum cam la jumătatea distanței dintre școală și casă –, au găsit un bancomat. Era unul dintr-acelea cu ușă exterioară de sticlă; bancomatul propriu-zis se afla înăuntru, într-o cabină.

Unul dintre cei doi frați, să zicem fiul biologic, merge să scoată bani. Fiul adoptiv și vărul rămân să aștepte afară. Însă fiul biologic iese înapoi aproape instantaneu. Așa repede? întreabă ceilalți doi. Nu, omule, spune fratele, la naiba, m-am speriat de moarte. Ce s-a întâmplat? întreabă ceilalți doi. Înăuntru, spune fratele. E cineva culcat. Cineva soilește într-un sac de dormit, Isuse Cristoase, era să-l calc pe cap!

Cât despre ce s-a întâmplat precis apoi și, mai ales, cine a venit cu planul acela nefast, părerile sunt împărțite. Toți trei au fost de acord că putea în cabina cu bancomatul. O duhoare groaznică: vomă și transpirație și încă ceva ce-a fost descris de unul dintre cei trei ca fiind un miros de cadavru.

Asta-i important, duhoarea aceea; cineva care pute nu se poate bucura de prea multă simpatie, duhoarea poate orbi – cât de omenești ar fi toate acele mirosuri, ele de fapt estompează ideea de om făcut din carne și sânge. Asta nu-i o scuză pentru ce s-a întâmplat, însă nici nu trebuie trecut așa ușor cu vederea.

Trei băieți vor să scoată bani, nu mulți, câteva bancnote de zece euro, ca să mai bea o ultimă bere într-o cafenea. Dar *no way*[1] să intre în duhoarea aia, nu puteai rezista nici zece secunde fără să verși, de fapt, era ca și cum pe jos ar fi zăcut saci de gunoi rupți.

Dar acolo zace un om: un om care respiră, da, care chiar sforăie și horcăie în somn. Hai, o să căutăm alt bancomat, spune fratele adoptat. Fugi de-aici, spun ceilalți doi. Asta ar fi prea de tot, să nu putem să scoatem bani pentru că cineva culcat în fața bancomatului împrăștie un pic de miros și doarme să-și revină din beție. Hai, spune fratele adoptat încă o dată, hai să mergem.

Însă celorlalți doi nu li se pare o idee prea bună, vor scoate bani de acolo, că doar n-o să ocolească mai știu eu câte străzi ca să găsească alt bancomat.

Acum intră vărul şi începe să tragă de sacul de dormit. Hei, hei, trezește-te! Scoală-te!

Eu plec, spune fratele adoptat. Eu n-am chef să mă bag în chestia asta.

Hai, nu fi fraier, spun ceilalți doi, e gata una-două, apoi mergem la o bere. Însă fratele spune din nou că el n-are chef, că și-așa e obosit și nu-i mai arde de nici o bere – apoi se urcă pe bicicletă și pleacă.

Fiul biologic vrea să-l oprească. Așteaptă, îi strigă el. Însă fratele adoptat îi mai face doar scurt cu mâna, apoi dispare după colț. Lasă-l, spune vărul. E plicticos. E cuminte. E un fraier plicticos.

Acum intră amândoi. Fratele trage de sacul de dormit. Hei, trezește-te! Pfui, face el, pfui, ce duhoare. Vărul trage un șut în capătul dinspre picioare al sacului de dormit. Nu e chiar miros de cadavru, mai degrabă de saci de gunoi, e drept că de saci de gunoi plini cu resturi de mâncare, oase de pui roase, filtre de cafea mucegăite. Trezește-te! Îi apucă pe-amândoi un soi de încăpățânare, pe frate și pe văr, o să scoată bani de-aici, de la bancomatul ăsta, nu din altă parte. Bineînțeles că au băut deja ceva la petrecerea de la școală. Într-adevăr, e aceeași încăpățânare, încăpățânarea șoferului cherchelit care spune că el poate să se urce la volan fără nici o problemă – e și încăpățânarea invitatului care nu se mai dă dus de la aniversarea ta, care vrea să mai bea o bere, ultima („încă una înainte de plecare“), și-apoi îți spune aceeași poveste pentru a șaptea oară.

Trebuie să vă sculaţi, ăsta-i un bancomat. Sunt încă politicoși: în ciuda duhorii care-i atât de groaznică încât le dau lacrimile, nu-l tutuiesc. Necunoscutul, omul invizibil din sacul de dormit, e fără îndoială mai bătrân decât ei. Un domn, carevasăzică, probabil un boschetar, totuși un domn.

Din sacul de dormit se aud acum pentru prima oară sunete. Sunt sunetele la care te-ai cam aștepta

în astfel de circumstanțe: gemete, suspine, mormăieli neinteligibile. Apar primele semne de viață. Încă sună ca mormăielile unui copil care nu vrea să se scoale, care astăzi ar prefera să nu meargă la școală, însă apoi sunetele sunt urmate de mișcări: ceva sau cineva se întinde și pare că se pregătește să scoată din sacul de dormit un cap sau o altă parte a corpului.

N-au un plan bine pus la punct, fratele și vărul își dau seama poate prea târziu că nu vor să știe deloc ce anume se ascunde în sacul de dormit. Până atunci, nu era decât un obstacol, ceva ce stătea în drum, împrăștia o duhoare neomenească, nu-și avea locul acolo, trebuia îndepărtat, dar acum trebuia să stea la discuții cu acel ceva (sau acel cineva) smuls din somn, din visare împotriva voinței lui – cine știe ce visează homeleșii, probabil un acoperiș deasupra capului, o masă caldă, o femeie și copii, o casă cu drum de acces la șosea, un câine drăguț care dă din coadă și le aleargă în întâmpinare pe gazonul cu aspersor.

Du-te-n pizda mă-tii!

În primă instanță, nu înjurătura îi sperie, ci vocea. Asta contravine anumitor așteptări. Te aștepți să vezi apărând din sacul de dormit un cap nebărbierit: păr slinos, lipit în smocuri, o gură cu doar câteva cioturi negre de dinți. Dar sună aproape ca o femeie...

Și dacă... Tocmai atunci sacul de dormit începe să se miște din nou: o mână, încă o mână, un braț întreg și apoi un cap. Nu se poate deslușI imediat, sau ba da, de fapt se poate, datorită părului cu zone de chelie: păr negru, ici și colo cărunt, prin care strălucește pielea capului. Un bărbat chelește altfel. Fața însăși e nespălată, nebărbierită, sau nu, are păr, însă neîndoielnic altfel decât la un bărbat. Valea, în pizda mamii voastre! Bulangiilor! Vocea e stridentă, femeia își flutură un braț prin aer, ca și cum ar alunga niște muște. O femeie. Fratele și vărul se uită unul la altul. E momentul să renunțe.

Mai târziu, aveau să-și amintească amândoi acest moment. Descoperirea că în sacul de dormit e o femeie schimbă totul. Și fratele chiar spune hai să mergem. Băga-mi-aș! urlă femeia. Valea, în pizda mamii voastre! Valea!

Tacă-ți fleanca! spune vărul. Fleanca, am spus! Lovește puternic în sacul de dormit, însă spațiul e strâmt, abia mai poate să-și țină echilibrul, alunecă, piciorul lui lovește prea departe, vârful pantofului șterge sacul de dormit și-o izbește pe femeie drept sub nas. O mână cu degete umflate, unsuroase și unghii negre se întinde spre nas. Curge sânge. Bulangiilor! se aude – vocea e acum așa de puternică și de stridentă, încât pare să umple tot spațiul. Ucigașilor! Jegurilor! Fratele îl trage pe văr spre ușă. Hai să plecăm. Apoi ies și se opresc afară. Bulangii jegoși și perverși ce sunteți, mai aud ei din cabina cu bancomat, acum ceva mai încet, chiar dacă probabil încă suficient de tare cât să se audă până la colț. Dar e târziu, strada e pustie, doar trei sau patru ferestre sunt luminate.

N-am vrut... spune vărul. Am alunecat. Băga-mi-aș, ce târfă jegoasă! Bineînțeles, spune fratele. Bineînțeles că nu. Doamne, tăcea-i-ar fleanca! Din cabină continuă să se audă zgomote, însă ușa s-a închis, așa că sunt mai înfundate, bombăneli, bombăneli vagi şi înciudate.

Apoi îi apucase râsul; mai târziu aveau să-și amintească precis cum se uitaseră unul la altul, să vadă clar fețele lor înfierbântate și indignate: asta, și ocările înăbușite din spatele ușii de sticlă, și cum izbucniseră în râs. În hohote. Și nu se mai pot opri, trebuie să se sprijine de perete, iar apoi se sprijină unul de altul. Se aruncă unul în brațele celuilalt, corpurile li se zgâlțâie de râs. Fratele imită vocea stridentă a femeii. Bulangiilor! Vărul se lasă pe vine, apoi cade pe jos. Termină! Te rog! Mor!

Lângă un copac sunt câțiva saci de gunoi și alte obiecte puse acolo, pesemne ca să le ia mașina de gunoi: un scaun de birou cu rotile, o cutie de

carton în care fusese un televizor cu ecran mare, o veioză și un tub catodic de televizor. Continuă să râdă când apucă scaunul de birou și se duc cu el spre cabina cu bancomat. A dracu' curvă îngălată și nespălată! Aruncă scaunul de birou cât permite spațiul îngust spre sacul de dormit în care între timp femeia se strecurase la loc. Vărul ține ușa deschisă, fratele se duce să aducă veioza și încă doi saci plini cu gunoi. Femeia scoate iarăși capul din sacul de dormit: părul îi e într-adevăr lipit în smocuri slinoase și groase, are barbă sau, dacă nu, e plină de cruste de mizerie. Încearcă să împingă în lături scaunul de birou, însă nu prea reușește. De aceea, primul sac de gunoi o izbește drept în față, capul îi cade pe spate și se lovește cu putere de un coș metalic atârnat de perete. Acum, vărul aruncă veioza. E un model demodat, cu abajur rotund și braț retractabil. Abajurul o lovește pe femeie în nas. E poate ciudat că nu mai țipă, că fratele și vărul nu-i mai aud vocea stridentă. Doar dă din cap puțin ametită atunci când al doilea sac de gunoi îi zboară în față. Curvă proastă, du-te și soilește în altă parte! Du-te la muncă! La „du-te la muncă!“ îi apucă iarăși râsul. Muncă! strigă fratele. Muncă, muncă, muncă! Vărul s-a dus iarăși afară, la copacul unde erau sacii de gunoi. Dă la o parte cutia televizorului cu ecran mare și dă peste o canistră. E o canistră de armată, un model verde, asemenea celor montate în spatele jeepurilor. Vărul o apucă de mâner. Goală. Nici nu s-a așteptat la altceva, căci cine ar duce la gunoi o canistră plină? Nu, nu, și-acu' ce facem? strigă fratele când îl vede pe văr venind cu canistra. Nimic, băiete, nu-ți face griji, e goală, ce credeai? Femeia și-a revenit cât de cât în simțiri. Derbedeilor, să vă fie rușine, spune ea cu o voce ce-și recăpătase brusc limpezimea, poate o voce dintr-un trecut îndepărtat, de dinainte să fi început căderea liberă. Aici pute, spune vărul, o să afumăm ca să scoatem jegul. Ridică apoi canistra. Da,

minunat, spune ea, pot să-mi văd în sfârșit și eu de somn? Sângele de la nas i s-a uscat deja. Vărul îi trântește canistra – cine știe, poate într-adins – lângă cap, la o distanță sigură, face mult zgomot, într-adevăr, însă una peste alta, răul făcut e mai mic decât cel provocat de sacii de gunoi și de veioză.

Mai târziu – după câteva săptămâni –, în imaginile din *Opsporing Verzocht*[2] se vede clar cum, după ce au aruncat canistra, amândoi băieții au ieşit iarăși afară. Trece destul de mult timp până să se întoarcă. Pe imaginile camerei din cabina cu bancomat, femeia din sacul de dormit nu se vede niciodată. Camera e îndreptată spre ușă, spre oamenii care vor să scoată bani; poți vedea cine scoate bani, însă e o cameră fixă, restul cabinei rămâne în afara imaginii. În seara în care Claire și cu mine am văzut pentru prima oară imaginile, Michel era sus, în camera lui. Stăteam unul lângă altul pe canapeaua din living, cu ziarul și o sticlă cu restul de vin roșu rămas de la masa de seară. Povestea apăruse între timp în toate ziarele, fusese de mai multe ori subiect de telejurnal, însă era prima oară când se arătau chiar imagini. Erau imagini tremurate, neclare, pe care le recunoșteai imediat ca fiind ale unei camere de supraveghere. Până atunci, oamenii își exprimaseră indignarea. Încotro se îndreaptă lumea? O femeie lipsită de apărare... tineretul... pedepse mai severe – da, și apelul pentru introducerea pedepsei cu moartea se făcuse din nou auzit.

Asta a fost până la difuzarea acelei emisiuni. Până atunci nu fusese mai mult decât o știre, una șocantă, desigur, însă o știre care, la fel ca toate știrile, era sortită să fie dată uitării: cu trecerea timpului, marginile ascuțite aveau să se estompeze până când, în cele din urmă, întreaga poveste avea să dispară, nefiind îndeajuns de importantă pentru a fi înmagazinată în memoria noastră colectivă.

Însă imaginile camerei de supraveghere schimbaseră tot. Băieții – făptașii – căpătaseră un chip, chiar dacă el nu putea fi recunoscut cu una, cu două din pricina calității proaste a imaginilor și a faptului că amândoi purtau căciuli trase până peste sprâncene. Telespectatorii vedeau însă altceva: vedeau cât se poate de clar că băieții se amuzau, că aproape se tăvăleau de râs când au aruncat spre victima lor lipsită de apărare – în orice caz, invizibilă – mai întâi scaunul de birou, apoi sacii de gunoi, veioza și, în cele din urmă, canistra. Se vedea – tremurat, alb-negru – cum și-au dat satisfăcuți mâna după ce aruncaseră sacii de gunoi, cum urlau tot felul de lucruri, fără îndoială înjurături, spre femeia fără adăpost din afara imaginii, chiar dacă nu se auzea nici un sunet.

Înainte de toate, îi vedeai râzând. Ăsta era momentul în care memoria colectivă intra în joc. Era momentul-cheie: băieții râzând își revendicau locul în memoria colectivă. Într-un top zece al memoriei noastre colective, ei intrau pe locul opt, probabil imediat după colonelul vietnamez care, trăgându-i un glonț în cap, îl execută sumar pe un luptător Viet Cong, însă poate înaintea chinezului cu pungile de plastic care încearcă să se opună tancurilor în Piața Tiananmen.

Și mai era un lucru care conta. Băieții aveau căciuli pe cap, însă erau copii de familie bună. Erau albi. Nu era simplu să-ţi dai seama exact din ce reieșea asta, era greu să spui precis: exista ceva în îmbrăcămintea lor, în mișcările lor. Erau băieți cumsecade. Nu gunoaiele alea care dau foc la mașini ca să înceapă o revoltă pe motive etnice. Destui bani, părinți înstăriți. Băieți așa cum cunoaștem cu toții. Băieți ca nepotul nostru. Ca fiul nostru.

Privind în urmă, pot spune precis care a fost momentul când mi-am dat seama că nu era vorba despre băieți ca nepotul sau fiul nostru, ci chiar despre fiul nostru (și despre nepotul nostru). A fost

un moment de înfrigurare și de liniște de moarte. Cu precizie de secunde aș putea arăta pe imagini momentul în care mi-am întors privirea de la ecranul televizorului și m-am uitat dintr-o parte la Claire. Fiindcă ancheta este în curs de desfășurare, n-o să dezvălui aici ce anume m-a făcut să pricep, într-un șoc al recunoașterii, că mă uitam la propriul nostru fiu care azvârlea cu scaune de birou și saci de gunoi într-o femeie fără adăpost. Râzând. Nu intru în amănunte fiindcă, teoretic vorbind, încă mai am posibilitatea să neg totul. Îl recunoașteți pe acest băiat ca fiind Michel Lohman? În această fază a anchetei, încă mai pot să scutur din cap. E greu de spus... Imaginile sunt destul de neclare, n-aș putea să depun nici un jurământ pe baza lor.

Au urmat și alte imagini; era un montaj, decupaseră momentele în care nu se întâmpla mare lucru. Îi vedeai pe cei doi băieți tot intrând în cabină și aruncând lucruri.

Ce era mai grav a apărut la sfârșit – imaginea-cheie, ca să zicem așa, imaginea care atrăsese atenția unei jumătăți de lume. Mai întâi vedeai cum e aruncată canistra – canistra goală –, iar apoi, după ce ei ieșiseră încă o dată și se întorseseră, s-a mai aruncat ceva. O brichetă? Un băț de chibrit? Vedeai o străfulgerare de lumină, o străfulgerare de lumină care a supraexpus totul dintr-odată şi nu s-a mai văzut nimic preț de câteva secunde. Ecranul s-a albit. Când au apărut din nou imagini, nu mai vedeai decât cum băieții băteau repede în retragere.

Nu s-au mai întors. Nici pe ultimele imagini ale camerei de supraveghere nu apărea mai mult de-atât. Nici fum, nici flăcări. Explozia canistrei nu fusese urmată de un incendiu. Totuși, tocmai faptul că nu vedeai nimic făcea aceste imagini așa de înfricoșătoare. Cum lucrul cel mai important se întâmpla în afara imaginii, restul trebuia să ți-l completezi singur.

Femeia fără adăpost era moartă. Murise pe loc, după toate probabilitățile. Chiar în clipa în care vaporii de benzină din canistră îi explodaseră în față. Sau cel mult după câteva minute. Poate că se mai zbătuse să iasă din sacul de dormit – poate nu. În afara imaginii.

Așa cum spuneam, m-am uitat dintr-o parte la chipul lui Claire. Dacă și-ar fi întors capul spre mine și m-ar fi privit, aș fi știut. Văzuse ce văzusem și eu.

Și, în acel moment, Claire și-a întors capul spre mine și m-a privit.

Mi-am ținut respirația – sau mai bine spus: am tras aer în piept ca să fiu primul care spune ceva. Ceva – încă nu știam ce cuvinte urma să întrebuințez – ce-avea să ne schimbe viața.

Claire a apucat sticla de vin roșu și a ridicat-o; nu mai era decât puțin pe fundul ei, cât să ajungă pentru o jumătate de pahar.

— Îl vrei tu? a întrebat ea. Sau să mai deschid o sticlă?

1. Nici gând (în engl., în orig.).

2. *În urmărire generală* (neerl.), emisiune de televiziune în care se solicită ajutorul publicului pentru identificarea autorilor unor infracțiuni grave.

22

Michel își băgase mâinile în buzunarele sacoului; era greu de spus dacă înghițise minciuna mea. Când și-a răsucit capul într-o parte, lumina venită dinspre restaurant i-a scăldat fața.

— Unde-i mama? a întrebat el.

Mama. Claire. Soția mea. Mama îi spusese fiului ei că tata nu știe absolut nimic. Și că așa voia să rămână.

Mai devreme, în cafenea, soția mea mă întrebase dacă și mie mi se părea că fiul nostru se poartă ciudat în ultima vreme. „Distant“ fusese cuvântul pe care-l folosise. Voi vorbiți între voi despre alte lucruri decât cele despre care vorbesc eu cu Michel, spusese ea. Poate e ceva legat de fete.

Se prefăcuse Claire atunci când se arătase îngrijorată de comportamentul lui Michel? Oare întrebările ei n-aveau alt rost decât să afle ce știam eu: dacă măcar aveam habar de ce învârteau fiul și nepotul nostru în timpul lor liber?

— Mama e înăuntru, am spus eu. Cu...

Am vrut să spun „cu unchiul Serge și mătușa Babette“, însă în lumina celor petrecute, mi s-a părut deodată că sună ridicol de pueril. „Unchiul“ Serge și „mătușa“ Babette aparțineau trecutului, trecutului îndepărtat, în care eram încă fericiți, mi-a trecut prin minte și mi-am mușcat limba. Trebuia să fiu atent să nu înceapă să-mi tremure bărbia ori să-mi vadă Michel ochii umezi.

— ...Serge și Babette, mi-am terminat eu propoziția. Tocmai ne-au adus felul doi.

Mă înșelam sau Michel chiar căuta ceva pipăindu-și buzunarul sacoului? Poate mobilul? Nu purta ceas; folosea mobilul ca să vadă cât e

ceasul. Am grijă să ne întoarcem după miezul nopții, îl asigurase Claire în mesageria vocală. Deci astă-seară trebuie s-o faceți. Avea el nevoie în clipa asta, după ce-l înștiințasem că eram la felul doi, să verifice cât e ceasul? Cât timp mai avea până „după miezul nopții“, ca să facă ce trebuia să facă?

Când întrebase de mama lui, tonul care mă înspăimântase cu nu mai mult de o jumătate de minut mai devreme îi dispăruse din glas. Unde-i mama? „Unchi“ și „„mătușă“ erau puerile și aminteau de petrecerile aniversare și de întrebări precum: „Ce vrei să te faci când o să fii mare?“. Dar „mama“ era mama. Mama avea să rămână întotdeauna mama.

Fără să mai stau mult pe gânduri, am decis că acela era momentul. Am scos din buzunar mobilul lui Michel. El s-a uitat la mâna mea, apoi a ridicat privirea.

— Te-ai uitat, a spus el.

Vocea nu-i mai suna nici pe departe așa de amenințător, ci mai degrabă obosit-resemnată.

— Da, am spus eu.

Am ridicat din umeri, așa cum ridici din umeri atunci când nu mai e nimic de făcut.

— Michel..., am început eu.

— Ce-ai văzut?

Și-a luat mobilul din mâna mea, a împins clapeta în sus, apoi a închis-o la loc.

— Păi... bancomatul... și boschetarul din stația de metrou...

Am rânjit – un rânjet destul de prostesc, am presupus, și deloc la locul lui, însă mă hotărâsem să procedez în felul următor: aveam să fac puțin pe prostul, pe tatăl oarecum naiv care nu consideră nicidecum grav faptul că fiul lui maltratează boschetari și dă foc unor oameni fără adăpost. Da, naivitatea era abordarea cea mai bună, n-avea să-mi fie greu să fac pe tatăl naiv, căci, la urma urmei, asta și eram: naiv.

— *Jackass*..., am spus eu, continuând să rânjesc.

— Mama știe? a întrebat el.

Am scuturat din cap.

— Nu, am spus.

Dar mama ce știe? voiam de fapt să întreb, însă era încă prea devreme pentru asta. M-am gândit din nou la seara în care fuseseră transmise pentru prima oară la televizor imaginile din cabina cu bancomat. Claire mă întrebase dacă voiam să beau un rest de vin sau dacă trebuia să deschidă altă sticlă. Apoi, într-adevăr, se dusese la bucătărie. Între timp, prezentatoarea de la *În urmărire generală* apelase insistent la telespectatori să sune la numărul din josul ecranului dacă aveau informații care ar fi putut să ducă la arestarea făptașilor. „Puteți, bineînțeles, să sunați și la poliția din localitatea dumneavoastră de domiciliu“, spunea în timp ce mă privea cu ochii ei nobili și contrariați. „Încotro se îndreaptă lumea asta?“ întrebau ochii ei.

După ce Claire își luase o carte și se băgase în pat, mă dusesem sus, în camera lui Michel. Sub ușa lui am văzut o geană de lumină. Mi-amintesc cum am stat un minut întreg pe hol. M-am întrebat cu toată seriozitatea ce-avea să se întâmple dacă nu spuneam nimic. Dacă aveam pur și simplu să-mi văd în continuare de viață, ca toată lumea. M-am gândit la fericire – la cuplurile fericite și la ochii fiului meu.

Dar apoi m-am gândit la toți ceilalți care se uitaseră la emisiune: elevi de la liceul lui Rick și Beau, care la data cu pricina fuseseră și ei la petrecere – și care poate văzuseră tot ce văzusem și eu. M-am gândit la oamenii de-aici din cartier, de pe strada noastră: vecini și proprietari de magazine care îl văzuseră pe băiatul oarecum rezervat, însă mereu amabil, târșâindu-și pașii prin fața lor, cu geanta sport, sacoul matlasat și căciulița lui.

În ultimul rând, m-am gândit la fratele meu. Nu e cine știe ce minte luminată; într-un anumit sens s-ar putea spune chiar că-i retardat. Dacă sondajele de opinie erau corecte, după viitoarele alegeri, el avea să fie investit drept noul nostru prim-ministru. Se uitase? Și Babette? Pentru un străin, copiii noștri n-ar fi avut cum să fie recognoscibili doar pe baza imaginilor camerei de supraveghere, îmi ziceam, însă părinții dispun de ceva anume care-i face capabili să-și recunoască copiii dintr-o mie: pe o plajă aglomerată, într-un loc de joacă, pe imagini alb-negru...

— Michel! Ești încă treaz?

Bătusem la ușa lui, iar el deschisese.

— Doamne Dumnezeule, tată! a spus el când mi-a văzut fața. Ce s-a întâmplat?

Apoi totul mersese destul de repede, în orice caz, mai repede decât mă așteptasem. Într-un fel, părea chiar ușurat că de-acum mai era cineva care știa.

— Doamne Dumnezeule! a spus el de câteva ori. Doamne Dumnezeule, fir-ar să fie! Asta-i foarte ciudat, știi, să vorbim noi doi acum despre asta.

A făcut-o să sune de parcă era, pur și simplu, ceva ciudat: ca şi când am fi discutat până în cele mai intime detalii despre încercările lui de a cuceri o fată la o serbare școlară. De fapt, bineînțeles că avea dreptate: nu încercasem niciodată până atunci să aduc vorba despre astfel de lucruri. Neobișnuit era mai ales ce am simțit la mine de la bun început: o anume reticență. Ca și cum, dacă ceva era dureros pentru el, i-aș fi dat libertatea să nu-mi spună mie, tatălui lui, tot ce era de spus.

— Da' n-am știut! a spus el. De unde să știm că mai era ceva în canistră? Era goală, îți jur că era goală.

Conta faptul că el și vărul lui chiar nu știau că și canistrele goale pot exploda? Sau că se prefăceau că nu știu nimic despre un lucru care se

presupunea a fi totuși cunoscut de toată lumea? Gazificare, vapori de benzină. Nu apropiați niciodată un chibrit de un rezervor gol. Altfel de ce-ar fi fost interzis să-ți folosești telefonul mobil în apropierea benzinăriilor? Din cauza vaporilor de benzină și a pericolului de explozie.

Nu?

Însă n-am spus nimic din toate astea. Ca să zic așa, n-am respins nicicum argumentele prin care Michel încerca să-și dovedească nevinovăția. Căci, de fapt, cât era de nevinovat? Ești nevinovat atunci când îi arunci cuiva o veioză în cap, însă vinovat atunci când îi dai foc aceleiași persoane?

— Mama știe?

Da, a întrebat asta. Chiar atunci.

Am scuturat din cap.

Și-am stat așa o vreme acolo, în camera lui, față în față, amândoi cu mâinile în buzunare și fără să scoatem o vorbă. N-am insistat cu întrebările. De pildă, nu l-am întrebat ce-l împinsese să facă asta. Ce le trecuse prin cap lui și vărului său atunci când începuseră să arunce cu diverse obiecte în femeia fără adăpost.

Privind în urmă, știu de fapt cât se poate de clar că decizia am luat-o exact atunci, în timpul celor câteva momente de tăcere cât am stat cu mâinile în buzunare. Mi-a venit în minte ziua când Michel șutase o minge prin geamul unui magazin de biciclete; avea opt ani atunci. Ne-am dus împreună la patronul magazinului pentru a-i propune să-l despăgubim. Însă patronul nu s-a mulțumit cu atât. Se lansase într-o tiradă despre „derbedeii“ care joacă fotbal cât e ziua de lungă în fața ușii magazinului lui și șutează mingea „expres“ în geam. Mai devreme sau mai târziu tot trebuia să-l spargă, a spus el, nu încăpea nici o îndoială.

— Asta și vor lepădăturile astea, a adăugat.

Ascultându-l pe patron, îl țineam pe Michel de mână. Fiul meu de opt ani își lăsase privirea în jos

și, cu un aer vinovat, se uita fix în podea; din timp în timp, mă ciupea de degete.

Combinația asta, dintre ursuzul vânzător de biciclete, care-l băgase pe Michel în categoria lepădăturilor, și fiul meu, care adoptase o atitudine vinovată atât de evidentă, a fost cea care m-a făcut să întorc foaia.

— Ah, da' mai tacă-ți fleanca odată! am spus eu.

Vânzătorul de biciclete stătea în spatele tejghelei lui, părând la început să creadă că nu înțelesese bine.

— Ce spuneți? a spus el.

— Ai înțeles foarte bine ce-am spus, nemernicule! Am venit aici cu fiul meu să-ți ofer bani pentru rahatul tău de geam, nu să-ți ascult pălăvrăgeala acră despre copiii care joacă fotbal. Ce mare scofală, băi, idiotule? Un geam spart de-o minge. Asta nu-ți dă dreptul să faci un copil de opt ani lepădătură. Am venit aici să te despăgubesc, dar acum nu mai plătesc nimic. Vezi singur de unde scoți banii.

— Domnule, nu vă permit să mă insultați, a spus el dând să iasă de după tejghea. Puștii ăia mi-au spart geamul, nu eu.

Aproape de tejghea se afla o pompă de bicicletă – un model clasic, vertical; pompa propriu-zisă era prinsă jos de o bucată de lemn. M-am aplecat și-am pus mâna pe pompă.

— Mai bine rămâi unde ești, am spus eu calm. Până acum nu-i vorba decât de un geam.

Era ceva în vocea mea, îmi mai amintesc și-acum, ce l-a făcut pe vânzătorul de biciclete mai întâi să se oprească, după care să facă un pas înapoi, ajungând astfel din nou în spatele tejghelei. Vorbisem, într-adevăr, neobișnuit de calm. Nu-mi ieșisem din fire, iar mâna în care țineam pompa nu-mi tremura câtuși de puțin. Vânzătorul de biciclete mi se adresase cu apelativul „domnule", și poate chiar arătam așa, însă nu eram un domn.

— Stai, stai așa! a spus el. Că doar n-o să facem vreo boacănă!

Simțeam mâna lui Michel pe degetele mele. M-a ciupit din nou, mai tare decât dățile trecute. L-am ciupit și eu.

— Cât costă geamul ăla?

Am clipit rapid.

— Sunt asigurat, a spus el. Doar că…

— Nu asta am întrebat. Am întrebat cât costă.

— O sută... o sută cincizeci de guldeni. Două sute cu totul, cu manopera și tot restul.

Ca să scot banii din buzunar, a trebuit să dau drumul mâinii lui Michel. Am pus pe tejghea două bancnote de câte o sută de guldeni.

— Asta e, am spus. Pentru asta am venit. Nu ca să-ți ascult balivernele bolnave despre copiii care joacă fotbal.

Am pus și pompa de bicicletă la loc. Mă simțeam obosit. Și mă încerca un sentiment de regret. Erau aceeași oboseală și același regret ca atunci când ratezi o minge de tenis: vrei să trimiți un smeş, însă lovești cu toată forța pe lângă, brațul care ține racheta nu întâmpină nici o rezistență și biciuie aerul fără rost.

În acel moment am știut sigur așa cum știu și-acum, că în adâncul inimii mele mi-a părut rău că negustorul de biciclete bătuse în retragere așa de repede. Cred că m-aș fi simțit mult mai puțin obosit dacă aș fi putut folosi pompa de bicicletă.

— Așa, scumpule, nu că am rezolvat-o frumos? am spus eu pe drumul de întoarcere acasă.

Michel mă prinsese din nou de mână şi nu spunea nimic. Când m-am uitat spre el, am văzut că avea lacrimi în ochi.

— Ce s-a întâmplat, scumpule? am întrebat eu.

M-am oprit și m-am lăsat pe vine în fața lui. El și-a mușcat buza, și-abia atunci a început să plângă de-adevăratelea.

— Michel! am spus eu. Michel, ascultă! Nu trebuie să fii trist. Omul ăla era un ciudat. I-am

spus asta. N-ai greșit cu nimic. Doar ai șutat o minge printr-un geam. A fost un accident. Se întâmplă accidente, dar asta nu înseamnă că poate să vorbească așa despre tine.

— Mama, a exclamat el apoi printre suspine. Mama...

Am simțit cum ceva amorțește înlăuntrul corpului meu sau, mai bine spus, cum ceva indefinit și fără nume se desface: o palisadă, niște bețe de cort, o umbrelă care se deschide – mi-era teamă că n-aveam să mă mai pot ridica din nou în picioare.

— Mama? Vrei la mama?

El a încuviințat energic din cap și și-a trecut degetele peste obrajii plânși.

— Atunci să mergem repede la mama? am întrebat eu. Să-i spunem mamei tot? Ce-am făcut noi doi?

— Da, a spus el smiorcăindu-se.

Când m-am ridicat, chiar mi s-a părut că aud ceva trosnind, la coloana vertebrală sau poate mai jos. I-am apucat mâna și am pornit la drum. Ajunși la colțul străzii noastre, m-am uitat spre el; încă avea fața roșie și udă de lacrimi, însă încetase să mai plângă.

— Ai văzut ce speriat era tipu'? am spus eu. Nici n-a trebuit să facem mare lucru. Dacă era după el, n-ar fi trebuit să-i plătim nici geamul ăla. Însă nu mi se pare corect. Dacă strici ceva, chiar dacă e vorba de un accident, trebuie să plătești paguba.

Michel n-a spus nimic până am ajuns la ușa din față a casei noastre.

— Tată?

— Da?

— Chiar ai vrut să-l lovești pe domnul acela? Cu pompa de bicicletă?

Băgasem deja cheia în broască, însă acum m-am lăsat din nou pe vine în fața lui.

— Ascultă, am spus eu. Omul ăla nu e un domn. Omul ăla e pur și simplu un jeg care nu-i poate suferi pe copiii care se joacă. Nu contează dacă chiar l-aș fi trosnit în cap cu pompa aia. Oricum, vina ar fi fost doar a lui. Nu, ce contează e că el chiar a crezut că o să-l lovesc, și asta a fost de-ajuns.

Michel m-a privit cu o mină serioasă; îmi alesesem cuvintele cu grijă, fiindcă nu voiam să-l fac să plângă din nou. Însă avea ochii aproape zvântați; a ascultat atent și apoi a încuviințat din cap cu o mișcare lentă.

Mi-am petrecut brațele pe după umerii lui și l-am îmbrățișat.

— Ce-ai zice să nu-i povestim mamei despre pompa aia de bicicletă? am spus eu. Să păstrăm asta ca pe un mic secret al nostru?

El a încuviințat din cap încă o dată.

Mai târziu în după-amiaza aceea, a mers cu Claire în oraș să cumpere haine. Seara, la masă, a fost mai tăcut și mai serios decât de obicei. I-am făcut o dată cu ochiul, însă nu mi-a răspuns.

Când s-a făcut ora de culcare pentru el, Claire tocmai se așezase pe canapea să se uite la un film pe care voia să-l vadă până la capăt.

— Stai liniștită și uită-te, că-l duc eu, am spus.

Și așa am ajuns să mai stăm puțin culcați unul lângă altul în patul lui și să mai pălăvrăgim o vreme: flecăreală nevinovată, despre fotbal și un nou joc pe calculator pentru care făcea economii. Îmi propusesem să nu mai aduc vorba de incidentul din după-amiaza aceea din magazinul de biciclete câtă vreme nu revenea el însuși asupra lui.

L-am sărutat de noapte bună și, când am vrut să sting veioza, el s-a răsucit spre mine și și-a trecut brațele pe după gâtul meu.

M-a strâns tare – nu folosise niciodată atâta forță pentru o îmbrățișare – și și-a lipit capul de pieptul meu.

— Tată, a spus el, dragă tată.

23

— Știi ce-ar fi cel mai bine să facem? am întrebat eu în seara aceea în camera lui, după ce-mi spusese toată povestea și mă încredințase încă o dată că el și Rick nu avuseseră niciodată de gând să dea foc cuiva.

— A fost o glumă, a spus el. Și a mai fost și... – a făcut o grimasă de dezgust – ar fi trebuit să simți cum puțea, a spus el.

Am încuviințat din cap – luasem deja decizia. Am făcut ceea ce, după părerea mea, trebuia să fac în calitate de tată. M-am pus în pielea lui Michel: cum se întorsese acasă de la petrecere, împreună cu Rick și Beau. Și cum vruseseră să scoată bani de la bancomat – și peste ce dăduseră în cabină.

M-am pus în pielea lui. Mi-am imaginat cum aș fi reacționat eu în fața ființei din sacul de dormit care încurca drumul acolo, înăuntru; în fața duhorii; a simplului fapt că cineva, un om (intenționat nu folosesc aici cuvinte precum homeless sau boschetar, ci om) crede că niște cabine de bancomat pot fi folosite pe post de locuri de dormit; un om care apoi reacționează indignat când doi băieți încearcă să-l convingă de contrariu; o persoană care devine arțăgoasă când i se tulbură somnul – o reacție de răsfăț, pe scurt, o reacție cum întâlnești frecvent la oamenii care cred că li se cuvine ceva.

Nu-mi spusese Michel că femeia vorbise „îngrijit“? Un accent îngrijit, o familie bună, o origine aleasă. Până acum nu fuseseră dezvăluite prea multe lucruri despre trecutul femeii fără adăpost. Poate că nu fără motiv. Poate că era vorba de oaia neagră a unei familii înstărite ai cărei

membri nu ştiau altceva decât să le poruncească servitorilor.

Și-apoi, încă ceva. Era vorba de Țările de Jos. Nu de Bronx, aici nu eram în bidonvilurile din Johannesburg ori Rio de Janeiro. În Țările de Jos există o plasă de siguranță socială. Nimeni nu trebuie să zacă într-o cabină de bancomat și să blocheze accesul.

— Știi ce-ar fi cel mai bine să facem? întrebasem eu. Pentru moment, să lăsăm lucrurile aşa cum sunt. Câtă vreme nu se întâmplă nimic, nu se întâmplă nimic.

Fiul meu s-a uitat la mine preț de câteva secunde. Poate că simțea că trecuse de vârsta la care putea să spună „dragă tată“ însă, în afară de frică, am citit în ochii lui și recunoștință.

— Crezi? a spus el.

24

Iar acum, în grădina restaurantului, stăteam din nou unul în fața celuilalt, fără să scoatem o vorbă. Michel își băgase mobilul în buzunar după ce îi împinsese clapeta de câteva ori în sus și în jos.

— Michel..., am început eu.

S-a uitat la mine, cu capul pe jumătate întors spre parcul întunecos; chipul lui rămânea scufundat în întuneric.

— N-am timp, a spus el. Trebuie să plec.

— Michel. De ce nu mi-ai spus nimic? Despre filmulețele acelea? Sau, în orice caz, despre filmulețul acela. Atunci? Atunci când încă se mai putea?

Și-a frecat nasul cu degetele, a hârșâit pietrișul cu adidașii și a ridicat din umeri.

— Michel?

A lăsat ochii în jos.

— Nu contează, a spus el.

O clipă, m-am gândit la tatăl care aș fi putut să fiu, care poate ar fi trebuit să fiu, tatăl care acum ar spune: „Ba contează!“. Pentru discursuri dojenitoare era prea târziu, trenul acesta plecase de mult din gară: atunci, în seara cu emisiunea TV, în camera lui. Sau poate chiar mai demult.

Cu câteva zile în urmă, la puțin timp după ce Serge mă sunase pentru a stabili o întâlnire la restaurant, mă uitasem încă o dată la emisiunea *În urmărire generală* pe internet. Mi-am zis că nu era o idee proastă, că în felul ăsta aveam să mă prezint la cină mai bine pregătit.

— Trebuie să vorbim, spusese Serge.

— Despre ce? răspunsesem eu.

Mă făcusem că plouă – mi-am zis că așa era cel mai bine.

La celălalt capăt al firului, fratele meu a scos un oftat adânc.

— Nu cred că mai trebuie să-ți spun, a spus el.

— Babette știe? am întrebat.

— Da. Tocmai de aceea vreau să discutăm despre asta în patru. Ne privește pe toți patru. Sunt copiii noștri.

Am fost surprins că el, la rândul lui, n-a întrebat dacă știa și Claire. Pesemne că presupunea asta – sau îl lăsa rece. Apoi spusese numele restaurantului, acela unde era cunoscut; spusese că listele de așteptare de șapte luni pentru o masă n-aveau să fie nici un impediment.

Știa și Claire? m-am întrebat acum, uitându-mă la fiul meu, care între timp chiar părea că-i gata să se întoarcă la bicicleta lui și să plece.

— Michel, stai puțin, am spus eu.

Trebuie să vorbim, ar spune celălalt tată, tatăl care nu eram.

M-am uitat încă o dată la imaginile înregistrate de camera de supraveghere, la băieții care, râzând, aruncau o veioză și saci de gunoi spre homelessul invizibil. Și, în final, la flashul produs de vaporii de bezină explodând, la băieții grăbindu-se să dispară, la numerele de telefon pe care le puteai apela – sau, dacă nu, puteai să iei legătura și cu poliția locală.

M-am uitat încă o dată, mai ales la ultima parte, cea cu canistra și cu aruncatul unei – aveam să aflu între timp – brichete. O brichetă Zippo, cu clapetă, dintr-acelea care se sting doar atunci când se închide clapeta. Ce făceau doi băieți, nici unul fumător, cu o brichetă? Unele întrebări nu le pusesem, pur și simplu pentru că mi se părea inutil să știu tot, dintr-o nevoie acută de ignoranță – însă pe asta o pusesem.

— Ca să putem oferi un foc, răspunsese Michel fără ezitare. Fetele, adăugase el când, după primul răspuns, continuasem să mă uit la el cu o privire pesemne cam bleagă, fetele îți cer un foc, pentru

un joint sau un Marlboro Light, şi dacă n-ai nimic în buzunar, ratezi pur și simplu o șansă.

După cum spuneam, m-am uitat de două ori la ultima parte. După flashul de lumină, băieții au dispărut pe ușa de sticlă. Vedeai ușa închizându-se, apoi nu mai apăreau nici un fel de imagini.

A doua oară, am văzut deodată ceva ce nu remarcasem înainte. Cu un clic, am dat filmul înapoi până la momentul în care Michel și Rick dispar pe ușă. Din clipa când s-a închis ușa, am pus imaginea pe *slow*, iar apoi am lăsat filmul să se deruleze și mai lent, cadru cu cadru.

Mai e nevoie să descriu simptomele fizice care mi-au însoțit descoperirea? Cred că sunt evidente. Bătăi puternice ale inimii, limba și buzele uscate, sloiul de gheață din cap, în spate, cu vârful înfipt în ultima vertebră cervicală, în spațiul gol, fără vreun os sau cartilaj, acolo unde începe craniul, în clipa în care m-am oprit la ultimul cadru filmat de camera de supraveghere.

Acolo, în dreapta jos – ceva alb. Ceva alb care, la prima vedere, n-ar fi fost remarcat de nimeni, fiindcă toată lumea presupunea că văzuse deja ce era mai rău. Lampa, sacii de gunoi, canistra... era momentul să scuturi din cap și să mormăi cuvinte de dezaprobare: tineret, lume, fără apărare, crimă, clipuri video, jocuri pe calculator, lagăre de muncă, sentințe mai aspre, pedeapsa cu moartea.

Imaginea înghețase, iar eu mă uitam la obiectul alb. Afară era beznă totală; în blatul de sticlă al ușii se vedea reflectată o parte a interiorului cabinei: podeaua de gresie cenușie, bancomatul propriu-zis, cu butoane și monitor, cu marca și logoul – cred că ar trebui spus – băncii căreia îi aparținea.

Pur teoretic, obiectul alb putea fi o reflexie, reflexia luminii neonului pe ceva aflat în interiorul cabinei – poate a unuia dintre obiectele cu care aruncaseră băieții în femeia fără adăpost.

Însă, într-adevăr, asta nu era decât pură teorie. Obiectul alb era afară, apăruse în imagine de-afară, din stradă. Un privitor oarecare nu l-ar fi remarcat niciodată, cu atât mai puțin pe parcursul emisiunii *În urmărire generală.* Trebuia să oprești filmul şi să te uiți la el cadru cu cadru, așa cum făcusem eu, și chiar și atunci...

Trebuia să știi ce vezi. De fapt, la asta se reducea totul. Eram sigur că știu ce văd, fiindcă recunoscusem imediat obiectul alb ca fiind ceea ce era.

Am dat clic pe *Ecran complet*. Imaginea se mărise, e drept, însă devenise și mai vagă și imprecisă. Involuntar, mi-am adus aminte de *Blowup*, filmul lui Michelangelo Antonioni, în care un fotograf care mărește o fotografie vede un pistol sub un tufiș: după cum se dovedește mai târziu, o armă folosită pentru comiterea unei crime. Însă aici, pe computer, n-avea nici un rost să măreşti imaginea. Am dat clic pe *Micșorează* și am luat lupa pe care o țin pe birou.

Cu lupa, nu era decât o chestiune de ajustare a distanței. Cu cât mai mult mă apropiam de ecran ori, dimpotrivă, mă îndepărtam de el, cu atât mai clară devenea imaginea. Mai clară și mai mare.

Și, mai clar și mai mare, am văzut acum confirmându-se ceea ce văzusem bine chiar de prima oară: un pantof de tenis. Un pantof alb de tenis dintr-aceia cum poartă nenumărați oameni; nenumărați oameni ca fiul și nepotul meu.

Acest ultim gând îmi trecuse prin cap foarte rapid, nu zăbovise nici măcar o zecime de secundă: anume că un pantof sport poate, ce-i drept, să trimită la zeci de mii de purtători de pantofi sport, dar că, invers, zeci de mii de pantofi erau greu de redus la un singur purtător anume.

Nu, nu ăsta era lucrul asupra căruia zăboveam deja de prea mult timp. Era vorba de mesaj sau, mai bine spus, de semnificația pantofului sport alb

din afara ușii de sticlă a cabinei de bancomat. Și mai precis spus: de semnificațiile lui.

M-am uitat bine încă o dată, am mărit și am micșorat imaginea cu lupa. Dacă examinai mai îndeaproape, vedeai o ușoară decolorare deasupra pantofului sport; bezna de-afară, din stradă, era aici o idee mai puțin întunecată. Era probabil piciorul, cracul pantalonilor purtătorului pantofului sport, care intrase în cadru.

Se întorseseră. Asta era prima semnificație. A doua semnificație era aceea că poliția, poate căzând de acord cu realizatorii emisiunii *În urmărire generală*, decisese să nu folosească aceste ultime imagini în emisiune.

Bineînțeles că totul era posibil. Bineînțeles că pantoful sport putea aparține altcuiva decât lui Michel sau Rick, unui trecător care se întâmplase să fie pe-acolo la o jumătate de minut după ce băieții părăsiseră cabina. Dar asta părea destul de improbabil la ora aceea din noapte, pe strada aceea, undeva într-un cartier periferic. În afară de asta, respectivul trecător ar fi putut fi un martor care să-i fi văzut pe băieți. Un martor important, la care s-ar fi făcut apel în emisiune să se prezinte la poliție.

La o privire mai atentă, nu exista decât o explicație pentru pantoful sport alb: explicația pe care o dădusem imediat (toate astea, zoomul cu lupa pe pantoful sport și trasul concluziei nu mi-au luat, de fapt, mai mult de câteva secunde) – se întorseseră. Michel și Rick se întorseseră să vadă cu ochii lor ce făcuseră.

Toate astea erau deja destul de neliniștitoare, chiar dacă neliniștea nu întrecea încă limitele obișnuite. Alarmant era faptul că imaginile din emisiunea *În urmărire generală* fuseseră tăiate. Am încercat să-mi dau seama ce motiv ar fi avut să nu arate imaginile. Poate că era ceva prin care Michel sau Rick (sau amândoi) puteau fi mai ușor

recunoscuți? Dar n-ar fi fost tocmai ăsta un motiv în plus să le arate?

Și dacă imaginile erau prea nesemnificative? m-am gândit eu plin de speranță preț de trei secunde. Un adaus insignifiant care nu-l ajuta nicicum pe privitor? Nu, mi-am zis imediat după aceea. Nu putea să fie ceva nesemnificativ. Simplul fapt că se întorseseră era prea important pentru a fi omis pur și simplu.

Se vedea deci ceva, ceva ce putea fi trecut cu vederea de către telespectatori: ceva de care aveau cunoștință doar poliția și făptașii.

Citeai uneori că atunci când face publice informații legate de vreo anchetă, poliția eludează anumite fapte: identificarea exactă a armei crimei sau un semn pe care criminalul îl lăsase lângă sau pe victima sa. Asta pentru a preveni situații în care niște dezaxați ar revendica – sau ar imita – vreo crimă.

Pentru prima oară în ultimele săptămâni, m-am întrebat dacă de fapt Michel și Rick văzuseră ei înșiși imaginile camerei de supraveghere. În seara în care se difuzase *În urmărire generală*, îi povestisem despre asta lui Michel, îi spusesem că fuseseră filmați de o cameră de supraveghere, dar că aproape sigur erau imposibil de recunoscut. Adăugasem că, deocamdată, nu exista nici un motiv de îngrijorare. Nici în zilele care au urmat n-am mai adus vorba de camera de supraveghere. Plecam de la premisa că cel mai bine era să nu reluăm nici o astfel de discuție, ca să nu zgândărim din nou secretul dintre mine și fiul meu.

Am sperat că totul va fi dat uitării, că, odată cu trecerea timpului, interesul avea să slăbească, că oamenii aveau să fie preocupați de alte știri, mai recente, și că din memoria lor colectivă avea să se șteargă explozia canistrei. Ar trebui să izbucnească pe undeva un război, un atentat era poate și mai bun, mulţi morți, o sumedenie de victime civile, cât să-i facă pe oameni să scuture din cap.

Ambulanțe umblând de acolo-colo, bucăți de oțel deformat de la vagoane de tren sau metrou, o clădire de zece etaje cu fațada aruncată în aer – numai așa putea să dispară în fundal boschetara din cabina bancomatului, o întâmplare, un mic incident printre alte incidente mai mari.

Asta am sperat în acele prime săptămâni. Ca ştirile noi să devină știri vechi, poate nu într-o lună, dar cel puţin în șase luni – în orice caz, într-un an sigur. După atâta vreme, și poliția avea să fie ocupată cu alte treburi, mai urgente. Aveau să fie tot mai puțini investigatori însărcinați – cum se spune – cu acest caz, iar în privința acelor câțiva investigatori tenace care își înfig dinții în crime neelucidate și nu le slăbesc ani de zile nu-mi făceam iluzii: ei nu există decât în serialele TV.

După acele șase luni, după ce trecea anul, aveam să ne putem continua viața ca o familie fericită. Ce-i drept, undeva rămânea o cicatrice, însă o cicatrice nu stă în calea fericirii. Între timp aveam să mă comport cât se poate de normal. Să fac lucruri normale. Să ies din când în când la restaurant, la film, cu Michel la un meci de fotbal. La masă, în timp ce mâncam de seară, n-o slăbeam din vedere pe soția mea. Căutam minime transformări în comportamentul ei, ceva ce putea să indice că și ea, la rândul ei, bănuia o legătură între imaginile camerei de supraveghere și propria noastră familie fericită.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat ea într-una din aceste seri.

Se vede treaba că luasem neslăbitul din ochi în sens prea literal.

— La ce te uiți?

— La nimic, am spus eu. Mă uitam la ceva?

Și-apoi Claire izbucnise în râs; își pusese mâna pe mâna mea, ciupindu-mă ușor de degete.

În astfel de momente, aveam întotdeauna grijă să nu mă uit la fiul meu. Nu voiam să ne înțelegem din priviri, nu i-aș fi făcut nici cu ochiul și nici nu

i-aș fi dat în vreun alt fel de înțeles că încă mai împărtășeam amândoi același secret. Voiam ca totul să fie normal. Un secret împărtășit ne-ar fi plasat în avantaj față de Claire – față de mama lui, față de soția mea. Într-un fel, am fi exclus-o, iar asta ar fi fost o amenințare mai mare pentru familia noastră fericită decât tot incidentul din cabina bancomatului.

Dacă nu ne înțelegeam din priviri (dacă nu ne făceam cu ochiul), nu exista nici un secret: ăsta era raționamentul meu. Poate că aveam să ne scoatem cu greu din minte întâmplările din cabina bancomatului, însă după o vreme ele aveau să existe în afara noastră – la fel cum o făceau și în cazul celorlalți oameni. Însă ce trebuia să uităm era secret. Și cel mai bine era să începem să uităm cât mai repede cu putință.

25

Ăsta era planul. Ăsta fusese planul înainte să mă uit din nou la emisiunea *În urmărire generală* și să văd pantoful sport alb.

Următorul pas se bazase pur și simplu pe inspirație. Poate că în altă parte se găsea mai mult material, mi-am zis. Sau mai bine zis: poate că materialul lipsă ajunsese, din greșeală sau nu, pe un alt site.

Am intrat pe YouTube. Erau puține șanse, însă merita să încerc. La *Caută*, am introdus numele băncii căreia îi aparținea bancomatul, iar în continuare cuvintele „boschetară“, „*death*“[1] și „homeless“.

Au apărut nu mai puțin de treizeci și patru de rezultate ale căutării. Am derulat de-a lungul micilor ecrane. Pe toate, imaginea de început era aproximativ aceeași: două capete ale unor băieți care râd şi poartă căciuli tricotate. Doar titlurile însoțitoare și scurtele descrieri ale conținutului clipului erau diferite. *Dutch Boys*[2] [numele băncii] *Murder*[3] era unul dintre cele mai simple. Altul era *Don't Try This at Home – Fire Bomb Kills Homeless Woman*[4]. Fiecare dintre clipuri în parte era deosebit de popular – cele mai multe fuseseră văzute de mii de ori.

Am dat clic la întâmplare pe unul dintre ele și am văzut din nou, chiar dacă într-o variantă mai rapidă, editată, momentul aruncării veiozei, a sacilor de gunoi și a canistrei. M-am uitat la încă vreo câteva. La montajul cu titlul [numele orașului] *Hottest New Tourist Attraction: Put Your Money on Fire!*[5], cineva adăugase imaginilor niște râsete înregistrate. De fiecare dată când se arunca un obiect spre femeia fără adăpost, urma o salvă de

râsete. Râsetele au atins cote isterice când din canistră a izbucnit explozia de lumină, totul sfârșindu-se cu un ropot de aplauze furtunoase.

În cele mai multe dintre clipurile video nu apărea pantoful sport alb; ele se terminau imediat după explozia de lumină și după ce băieții o rupeau la fugă.

Privind în urmă, nu mai știu exact de ce am dat clic și pe următorul video. Nu părea să se deosebească de celelalte treizeci și trei. Și imaginea de început era aproximativ aceeași: doi băieți râzând, cu căciuli pe cap, însă aici ei ridicaseră deja în aer scaunul de birou.

Poate că de vină fusese titlul: *Men in Black III*[6]. Pentru început, nu era amuzant, așa cum erau aproape toate celelalte. Însă era primul și, după cum aveam să constat mai târziu, și singurul în care nu se făcea referire la întâmplările din imagine ci, indirect, chiar la infractori.

Men in Black III începea cu aruncatul scaunului de birou, apoi urmau sacii de gunoi, veioza și canistra. Însă exista o diferență esențială. De fiecare dată când băieții, fie amândoi, fie câte unul, apăreau suficient de clar în imagine, filmul era încetinit. Și de fiecare dată când se întâmpla asta, se auzea o muzică lugubră, mai degrabă un zbârnâit, un sunet gâlgâitor, profund, pe care-l puteai asocia în primul rând cu filmele despre viața submarină sau despre dezastre navale. Rezultatul era că toată atenția se îndrepta asupra lui Michel și a lui Rick, şi mai puțin asupra aruncării lucrurilor găsite lângă copac.

Cine sunt acești băieți? părea să întrebe imaginile încetinite, în combinație cu muzica lugubră. Ce fac, asta o știm acum. Dar cine sunt ei?

Fișierul ajunsese la sfârșit de tot. După explozia de lumină și trântitul ușii, ecranul s-a făcut negru. Am vrut să dau clic pe unul dintre clipurile următoare, însă în partea de jos a ecranului, un

contor indica faptul că *Men in Black III* dura în total 2,58 minute și că acum ajunseserăm abia la 2,38 minute.

După cum am mai spus, aproape că fusesem pe punctul să dau clic pentru a închide fișierul ce conținea acel clip video. De fapt, nu mă așteptam la altceva decât ca ecranul să rămână negru preţ de încă douăzeci de secunde – muzica se învolburase din nou, n-avea să urmeze decât cel mult genericul, mi-am zis, nimic mai mult.

Cum s-ar fi desfășurat seara asta, cina noastră la restaurant, dacă aș fi renunțat în momentul acela?

În ignoranță, acesta era răspunsul. În fine, într-o relativă ignoranță. Aș fi putut să continui să trăiesc în visele mele cu familii fericite încă vreo câteva zile sau, poate, încă vreo câteva săptămâni sau luni. N-ar fi trebuit decât să compar propria mea familie cu cea a fratelui meu pe parcursul unei singure seri, aș fi putut să mă uit la încercarea lui Babette de a-și ascunde lacrimile în spatele ochelarilor întunecați și la lipsa de bucurie cu care fratele meu își înfuleca din patru înghițituri bucata de carne. Apoi aș fi plecat acasă cu soția mea, i-aș fi petrecut brațul pe după talie și, fără să ne uităm unul la altul, am fi știut amândoi că, într-adevăr, toate cuplurile fericite seamănă între ele.

Ecranul negru s-a transformat într-unul gri. Se vedea din nou ușa cabinei cu bancomat, însă acum din afară. Calitatea imaginii era ceva mai proastă, comparabilă cu cea a camerei unui telefon mobil; asta am văzut numaidecât.

Pantoful sport alb.

Se întorseseră.

Se întorseseră să vadă ce făcuseră.

— *Holy shit!*[7] spunea o voce din afara cadrului. (Rick)

— La dracu'! spunea altă voce. (Michel)

Camera de filmat se îndrepta acum spre capătul de la picioare al sacului de dormit. În jur pluteau

aburi albăstrui. Exasperant de lent, camera urca de-a lungul sacului de dormit.

— Hai să mergem! (Rick)

— În orice caz, acum nu mai pute chiar așa de tare. (Michel)

— Michel... Și tu, acum...

— Hai, du-te și stai lângă ea. Trebuie să spui *Jackass*. Atunci, în orice caz, pe-asta am prins-o.

— Plec...

— Nu, ce nașpa ești! Stai aici!

La capătul sacului de dormit, camera s-a oprit. Acolo, imaginea a înghețat, devenind apoi neagră. Cu litere roșii, a apărut în imagine următorul text:

Men in Black III

The Sequence

coming soon[8]

Am așteptat câteva zile. Michel era mai tot timpul plecat, luându-și mereu mobilul cu el, așa că abia astăzi – astă-seară, înainte să vină momentul să plecăm la restaurant, mi s-a oferit șansa. În timp ce el își lipea anvelopa în grădină, m-am dus în camera lui.

De fapt, porneam de la premisa că îl șterse. Speram, mă rugam ca el să-l fi șters. Foarte vag, speram și că, odată cu imaginile puse pe internet, văzusem deja tot – că le puseseră ei acolo.

Însă lucrurile stăteau altfel.

Cu doar câteva ore în urmă, văzusem restul.

1. Moarte (în engl., în orig.).
2. Băieți neerlandezi (în engl., în orig.).
3. Crimă (în engl., în orig.).
4. Nu încercați asta acasă – bombă incendiară omoară femeie fără adăpost (în engl., în orig.).
5. Cea mai tare atracție turistică nouă – puneți-vă banii pe foc! (în engl., în orig.)
6. Bărbați în negru III (în engl., în orig.).
7. Băga-mi-aș! (în engl., în orig.)
8. Bărbați în negru III, Secvența, în curând (în engl., în orig.).

26

— Michel, i-am spus fiului meu, care dădea deja să plece și care spusese că nu conta cine știe ce, Michel, trebuie să ștergi filmulețele alea. Ar fi trebuit să le ștergi de mult, dar acum trebuie s-o faci neapărat.

A rămas pe loc. A hârșâit din nou prin pietriș cu adidasul său marca Nike.

— Ah, tată..., a început el.

A părut că vrea să mai spună ceva, însă doar a scuturat din cap.

În ambele clipuri auzisem și văzusem cum își comanda vărul, iar uneori chiar se răstea la el. Asta era exact ce insinuase mereu Serge, iar astă-seară, fără îndoială, avea să mai repete o dată: că Michel exercita o influență proastă asupra lui Rick. Întotdeauna negasem asta; mi se păruse o modalitate superficială a fratelui meu de a se deroba de propria responsabilitate atunci când era vorba de faptele fiului său.

De câteva ore (însă de fapt, bineînțeles, de mai mult timp), știam că era adevărat. Michel era liderul, Michel tăia și spânzura, iar Rick era pămpălăul docil. Și, în adâncul sufletului, îmi plăcea această împărțire a rolurilor. Întotdeauna e mai bine așa decât invers, mi-am zis. Michel nu fusese niciodată șicanat la școală, întotdeauna avusese în jurul lui o sumedenie de prieteni obedienți, care nu-și doreau altceva decât să fie în preajma lui. Știam din proprie experiență cum suferă uneori părinții copiilor șicanați. Eu nu suferisem niciodată.

— Știi ce-ar fi chiar și mai bine? am întrebat eu. Să-ți arunci mobilul cu totul. Undeva unde să nu-l mai găsească nimeni niciodată.

M-am uitat în jur.

— De pildă, aici.

Am arătat spre podețul peste care tocmai trecuse cu bicicleta.

— În apă. Dacă vrei, mergem amândoi luni să căutăm unul nou. Pe-ăsta de când îl ai? Spunem pur și simplu că ți l-au furat și prelungim abonamentul, iar luni o să ai cel mai nou model de Samsung sau un Nokia, ce vrei tu...

Am întins mâna spre el, cu palma în sus.

— Vrei să-l arunc eu în locul tău? am întrebat.

S-a uitat la mine. Am văzut ochii pe care îi văzusem toată viața, însă am mai văzut ceva ce aș fi preferat să nu văd: s-a uitat la mine cu o privire de parcă m-aș fi enervat degeaba, de parcă aș fi fost doar un tată îngrijorat și sâcâitor, un tată îngrijorat care vrea să știe la ce oră se întoarce fiul său acasă de la o petrecere.

— Michel, aici nu-i vorba de o petrecere sau alta, am spus eu, mai repede și mai tare decât intenționasem... E vorba de viitorul tău...

Încă unul dintre cuvintele acelea abstracte – viitor, mi-am zis, și mi-a părut imediat rău că-l folosisem.

— De ce dracu' ați pus imaginile alea pe internet?

Să nu înjuri! mi-am spus. Dacă începi să înjuri, semeni cu actorii ăia penibili de mâna a doua pe care îi urăști atât. Însă acum chiar urlam; cineva aflat la intrarea restaurantului, cineva de lângă pupitru sau garderobă ar fi putut să ne audă.

— A fost și cool? Sau beton? Nici asta n-a contat cine știe ce? *Men in Black III*! Pentru numele lui Dumnezeu, la ce vă stă mintea?

Își băgase mâinile în buzunarele sacoului și-și lăsase capul în pământ, astfel că abia dacă îi mai puteam desluși ochii sub căciula neagră.

— N-am făcut-o noi, a spus el.

Ușa restaurantului s-a deschis, s-au auzit râsete și câțiva oameni au ieșit. Doi bărbați și o femeie.

Bărbații purtau costume făcute pe comandă și-și țineau mâinile în buzunarele pantalonilor; femeia purta o rochie argintie, cu spatele aproape gol, și o poșetă de umăr asortată, de aceeași culoare.

— Chiar ai spus asta? a întrebat femeia, făcând câțiva pași nesiguri pe tocurile ei, tot argintii. Lui Ernst?

Unul dintre bărbați a scos din buzunar un set de chei de mașină și l-a aruncat în aer.

— De ce nu? a spus el.

A trebuit să-și întindă bine brațele ca să prindă cheile.

— Ești nebun! a țipat femeia.

Pantofii le scrâșneau pe pietriș când au trecut pe lângă noi.

— Cine mai e în stare să conducă? a întrebat celălalt bărbat, apoi au izbucnit toți trei într-un hohot de râs.

— OK, stai o clipă! am spus eu după ce micul grup ajunsese la capătul cărării cu pietriș și o luase la stânga, în direcția podețului. Dați foc unei boschetare și-apoi filmați ce urmează. Pe mobilul tău. La fel ca atunci, cu alcoolicul ăla din stația de metrou.

Mi-am dat seama că bărbatul care fusese pălmuit pe peron devenise acum un alcoolic. În cuvintele mele. Poate că, într-adevăr, un alcoolic merită mai degrabă să fie lovit decât cineva care bea două sau trei pahare pe zi.

— Și-apoi, apare deodată pe internet, căci asta urmăriți voi, nu-i așa? Să vadă cât mai mulți oameni?

Îl puseseră oare și pe alcoolic pe YouTube? mi-a trecut prin cap.

— L-ați pus și pe alcoolicul ăla acolo? am întrebat imediat, ca să fiu sigur.

Michel a scos un oftat.

— Tată! Tu nu asculți!

— Ba ascult. Ascult mult prea bine. Eu...

Ușa restaurantului s-a deschis din nou, pe ea a ieșit un bărbat la costum, care a început să se uite împrejur, apoi a făcut câțiva pași într-o parte, postându-se astfel lângă intrare, însă în afara luminii, unde și-a aprins o țigară.

— Fir-ar să fie! am spus eu.

Michel s-a răsucit și s-a îndreptat spre bicicletă.

— Michel, unde te duci? N-am terminat încă.

Dar el și-a văzut de drum, și-a scos cheia din buzunar şi a băgat-o în lacătul care s-a deschis cu un pocnet. Am aruncat o privire grăbită spre bărbatul care fuma la intrare.

— Michel, am spus eu pe un ton blând, însă insistent, nu poți să pleci aşa, pur și simplu, de-aici. Cum rezolvăm asta? Mai sunt și alte filmulețe pe care eu nu le-am văzut? Chiar trebuie să le văd mai întâi pe YouTube? Sau îmi spui acum dacă...

— Tată!

Michel se răsucise brusc și mă prinsese de antebraț; smucind, a spus:

— Da’ mai taci odată!

Uluit, m-am uitat în ochii fiului meu. În ochii lui sinceri în care acum – n-avea nici un rost să mă învârt în jurul cozii – nu puteam să văd altceva decât ură. M-am surprins aruncând și o privire într-o parte, spre bărbatul care fuma.

I-am zâmbit forțat fiului meu; nu-l puteam vedea eu însumi, însă fără îndoială era un zâmbet stupid.

— Tac, am spus.

Michel mi-a dat drumul; și-a mușcat buza de jos și a scuturat din cap.

— Dumnezeule! Când o să te porți și tu în sfârșit normal?

Am simțit o înțepătură rece în piept. Orice alt tată ar fi zis acum ceva de felul: „Cine se poartă normal? Ai? Cine? Cine se poartă normal?“. Însă eu nu eram un tată ca alți tați. Știam la ce se referă fiul meu. Aș fi vrut să-mi pot petrece brațele pe după umerii lui și să-l strâng la piept. Însă, cel mai

probabil, m-ar fi respins dezgustat. Eram sigur că o asemenea repulsie fizică ar fi fost prea mult, că aș fi izbucnit pe loc în lacrimi și nu m-aș mai fi putut opri.

— Băiatul meu drag..., am spus eu.

Trebuia să-mi păstrez calmul, mi-am zis. Trebuia să ascult. Asta era ce îmi aduceam din nou aminte acum, că Michel spusese că nu ascult.

— Sunt numai urechi, am spus eu.

A scuturat iarăși din cap. Apoi și-a scos hotărât bicicleta din rastel.

— Așteaptă! am spus eu.

M-am stăpânit, ba chiar am făcut un pas într-o parte ca să nu pară că vreau să-i stau în drum. Însă până să-mi dau seama ce fac, m-am și trezit cu mâna pe antebrațul lui.

Michel s-a uitat la mâna mea ca și cum o insectă ciudată ar fi aterizat pe brațul lui, apoi s-a uitat la mine.

Acum ajunseserăm foarte aproape de ceva, mi-am zis. Ceva ce mai târziu n-avea cum să mai poată fi anulat. Mi-am luat mâna de pe antebrațul lui.

— Michel, mai e ceva, am spus eu.

— Tată, te rog!

— Te-a sunat cineva.

S-a uitat fix la mine; nu m-aș fi mirat prea tare dacă în clipa următoare i-aș fi simțit pumnul în față – nodurile degetelor izbindu-mă în buza superioară sau mai sus, în nas, avea să curgă sânge, însă astfel s-ar lămuri câteva lucruri. S-ar limpezi.

Însă nu s-a întâmplat nimic.

— Când? a întrebat el pe un ton liniștit.

— Michel, iartă-mă, n-ar fi trebuit să fac asta niciodată, dar... din pricina acelor filmulețe, am vrut să... am încercat să...

— Când?

Fiul meu și-a luat talpa de pe pedală și și-a înfipt bine ambele picioare în pietriș.

— Puțin mai înainte. Era un mesaj. Am ascultat mesajul.

— De la cine era?

— De la B... de la Faso.

Am ridicat din umeri chicotind.

— Așa-i ziceți, nu? Faso?

Vedeam foarte bine, era imposibil să mă înșel: chipul fiului meu se crispase și, chiar dacă lumina de-aici era insuficientă, aș fi putut să jur și că devenise ceva mai palid.

— Ce voia?

A spus asta calm. Sau nu, nu calm. Încerca să pară nepăsător, aproape plictisit, ca și cum faptul că vărul lui adoptiv îl sunase astă-seară n-avea nici o importanță.

Dar s-a trădat singur. Importanța era dată de cu totul altceva: de faptul că tatăl lui îi asculta mesajele. Asta nu era normal. Oricare alt tată s-ar fi gândit de două ori înainte să facă asta. De altfel, și eu făcusem la fel. Mă gândisem de două ori. Michel ar fi trebuit să se înfurie, ar fi trebuit să urle: cum îmi trecuse prin cap să-i ascult mesageria vocală? Asta ar fi fost normal.

— Nimic, am spus eu. Te-a rugat să-l suni înapoi.

Aproape că-mi venise să adaug: „Pe tonul ăla al lui, fals popular“.

— OK, a spus Michel.

A dat scurt din cap.

— OK, a spus el încă o dată.

Brusc, mi-am amintit ceva. Adineauri, când sunase pe numărul lui și dăduse de mine, spusese că tocmai căuta un număr. Că venise să-și ia mobilul fiindcă trebuia să caute un număr. Credeam că știu acum despre ce număr era vorba. Însă nu l-am întrebat. Fiindcă mi-am mai amintit și altceva.

— Ai zis că nu ascult, am spus eu. Însă am ascultat. Atunci când a fost vorba despre filmulețul ăla postat pe YouTube.

— Da.

— Atunci ai spus că nu voi făcuserăți asta.

— Da.

— Atunci cine? Cine l-a postat?

Uneori răspundem la întrebări punându-le cu voce tare.

M-am uitat la fiul meu. S-a uitat și el la mine.

— Faso? am întrebat eu.

— Da, a spus el.

27

În liniștea care se lăsase nu se mai auzeau decât zgomotele din parc și de pe strada aflată de cealaltă parte a apei: fâlfâit scurt de aripi de păsări printre crengile vreunui copac, o mașină demarând, clopotul unei biserici, care bătea o singură dată – o liniște în care eu și fiul meu ne uitam unul la altul.

N-aș îndrăzni să afirm cu toată convingerea, însă mi s-a părut că văd cum ochii lui Michel se umezesc. Privirea lui nu lăsa loc de interpretări eronate. Pricepi odată? spunea privirea aceea.

În toiul aceleiași liniști, în buzunarul meu din stânga a început să sune mobilul. Să sune și să vibreze. În ultimii ani începusem să surzesc, de aceea instalasem ca ton de apel *Old Phone*, un ton de modă veche ce amintea de telefoanele de demult, din bachelită neagră, și pe care îl puteam auzi orice s-ar fi întâmplat.

Mi-am scos mobilul din buzunar cu intenția de a respinge apelul, însă pe ecran am văzut numele persoanei care suna: Claire.

— Da?

I-am făcut lui Michel semn să nu plece, însă oricum el părea dintr-odată să nu se mai grăbească prea tare, întrucât își încrucișase deja brațele și le sprijinise pe ghidonul bicicletei.

— Unde ești? a întrebat soția mea.

Vorbea încet, însă pe un ton insistent, zgomotele restaurantului din fundal fiind cât pe ce să-i acopere vocea.

— Unde stai atât?

— Sunt afară.

— Ce faci? Aproape am terminat felul doi. Credeam că te-ntorci imediat.

— Sunt aici cu Michel.

De fapt, aș fi vrut să spun „cu fiul nostru“, însă n-am făcut-o.

Preț de o clipă, s-a lăsat tăcerea.

— Vin şi eu imediat, a spus Claire.

— Nu, stai așa! El pleacă chiar acum... Michel trebuie să plece chiar acum...

Însă legătura se întrerupsese.

Tata nu știe absolut nimic și așa vreau să rămână. M-am gândit la soția mea, care avea să iasă dintr-o clipă într-alta pe ușa restaurantului, și la felul în care aveam să mă uit la ea. Sau, mai bine spus: dacă aveam să mă mai pot uita la ea la fel ca în urmă cu câteva ore în cafeneaua pentru oameni obișnuiți, atunci când mă întrebase dacă am impresia că în ultima vreme Michel se poartă ciudat.

Pe scurt, m-am întrebat dacă mai eram o familie fericită.

Apoi gândul mi-a zburat imediat la filmulețul cu boschetara căreia i se dăduse foc. Și-apoi, mai ales la cum ajunsese pe YouTube.

— Vine mama? a întrebat Michel.

— Da.

Poate că doar mi-am imaginat eu, însă mi s-a părut că percep o oarecare ușurare în vocea lui atunci când a întrebat dacă vine „mama“. Ca și cum ar fi stat suficient aici cu tatăl lui. Tatăl lui care și-așa nu putea să facă nimic pentru el. Vine mama? Mama vine. Trebuia să mă grăbesc. Trebuia să-l protejez în singura zonă în care mai puteam să-l protejez.

— Michel, am spus eu, punându-i din nou mâna pe antebraț. Ce știe Beau... Faso... Cum de știe Faso de acel filmuleț? El plecase deja acasă, nu? Vreau să zic...

Michel a aruncat o privire spre intrarea restaurantului, de parcă ar fi sperat ca mama lui să vină și să-l scape odată de întâlnirea dureroasă cu tatăl său. M-am uitat și eu spre ușă. Ceva se

schimbase față de ultima dată când mă uitasem, însă nu mi-am dat seama imediat despre ce era vorba. Bărbatul care fuma, m-am gândit în clipa următoare. Bărbatul care fuma dispăruse.

— Pur și simplu, a spus Michel. Pur și simplu.

Tot așa spunea și mai demult când își pierdea haina sau își uita ghiozdanul pe vreun teren de fotbal, iar noi îl întrebam cum de se putuse întâmpla așa ceva. Pur și simplu... Am uitat, pur și simplu. L-am lăsat acolo, pur și simplu.

— I-am trimis pur și simplu filmulețele lui Rick. Și-apoi le-a văzut și Faso, și el le-a luat pur și simplu de pe computerul lui Rick. A postat un fragment pe YouTube, iar acum ne amenință că postează și restul dacă nu plătim.

Erau mai multe întrebări pe care le puteam pune acum; preț de o secundă, m-am întrebat ce-ar fi întrebat oricare alt tată.

— Cât? am întrebat eu.

— Trei mii.

M-am uitat la el.

— Vrea să-şi cumpere un scuter, a spus el.

28

— Mama!

Michel și-a petrecut brațele pe după gâtul lui Claire și și-a îngropat fața în părul ei.

— Mama! a spus el încă o dată.

Mama venise. Mă uitam la soția și la fiul meu. Mă gândeam la familii fericite. La cât de des mă uitasem așa la Michel și la mama lui – și la faptul că niciodată nu încercasem să mă bag între ei; și asta era o parte a fericirii.

După ce l-a mângâiat pe Michel pe spinare și pe ceafă – pe căciula neagră –, Claire și-a ridicat privirea și s-a uitat la mine.

Cât de multe știi? întreba privirea ei.

Tot, i-a răspuns privirea mea.

Aproape tot, m-am corectat singur, gândindu-mă la mesajul lui Claire pentru fiul ei din mesageria vocală.

Apoi, Claire l-a prins pe Michel de umeri și l-a sărutat pe frunte.

— Cu ce treabă pe-aici, scumpule? a întrebat ea. Credeam că ai o întâlnire.

Ochii lui Michel i-au căutat pe-ai mei; Claire nu știe nimic despre filmulețe – de asta m-am convins chiar în clipa aceea. Ea știa mai mult decât îmi închipuisem eu până atunci, însă despre filmulețe – nimic.

— A venit să ia niște bani, am spus eu continuând să-l privesc pe Michel.

Claire s-a încruntat.

— Am împrumutat bani de la el. Trebuia să-i dau înapoi în seara asta, înainte să plecăm la restaurant, dar am uitat.

Michel și-a lăsat privirea în pământ și și-a frecat adidașii albi de pietriș. Soția mea s-a uitat fix la

mine, însă n-a spus nimic. M-am căutat în buzunarul interior.

— Cincizeci de euro, am spus eu.

Am scos bancnota și am întins mâna spre Michel.

— Mulțumesc, tati, a spus el, și a băgat bancnota într-un buzunar al sacoului.

Claire a scos un oftat adânc, apoi l-a prins pe Michel de mână.

— Nu trebuia...

S-a uitat la mine.

— Ar fi mai bine să ne întoarcem înăuntru. S-au întrebat deja pe unde stai atât.

Ne-am îmbrățișat fiul, Claire l-a sărutat de trei ori pe obraji, iar apoi ne-am uitat după el cum străbate pe bicicletă partea de cărare, ce ducea spre podeț. La jumătatea podețului, preț de o clipă, a părut că se va întoarce spre noi să ne facă cu mâna, însă a ridicat doar un braț în aer.

După ce a dispărut printre tufișurile de pe cealaltă parte a apei, Claire a întrebat:

— De când știi?

Mi-am stăpânit primul instinct de a întreba şi eu imediat: „Dar tu?“ și am răspuns:

— De când s-a vorbit despre caz în emisiunea *În urmărire generală.*

M-a prins de mână, așa cum făcuse adineauri și cu Michel.

— Ah, scumpule, a spus ea.

M-am răsucit în aşa fel încât să-i pot vedea fața.

— Și tu? am întrebat eu.

Acum, soția mea m-a prins de cealaltă mână. M-a privit și a încercat să zâmbească, dar n-a reușit: era un zâmbet care, sfidând orice logică, voia să ne poarte înapoi în trecut.

— Trebuie să înțelegi că în toate astea m-am gândit în primul rând la tine, a spus ea. N-am vrut... m-am gândit că poate ar fi prea mult pentru tine. M-am temut... m-am temut că tu din nou... În fine, știi tu.

— De când? De când știi?

Claire m-a ciupit de degete.

— Din aceeași seară, a spus ea. Din seara în care au fost la bancomat.

M-am uitat fix la ea.

— M-a sunat Michel, a spus Claire. Tocmai se întâmplase. M-a întrebat ce trebuie să facă.

29

Când încă mai lucram, într-o zi, m-am oprit în mijlocul unei propoziții despre Bătălia de la Stalingrad și m-am uitat de jur împrejurul clasei.

Toate capetele astea, mă gândeam. Toate capetele astea în care totul dispare.

— Hitler pusese ochii pe Stalingrad, am spus eu. Deși, din punct de vedere strategic, ar fi fost mai bine să pătrundă imediat spre Moscova. Dar pentru el conta numele orașului: Stalingrad, orașul care purta numele marelui său inamic. Acela era orașul ce trebuia cucerit mai întâi; din cauza efectului psihologic pe care l-ar fi avut asta asupra lui Stalin.

Am făcut o pauză și m-am uitat din nou prin clasă. Unii elevi scriau ce le povesteam, alții se uitau la mine; mă ţintuiau atât priviri interesate, cât și unele șterse – erau mai multe cele interesate decât cele șterse, încercam eu să mă conving singur, dându-mi în același timp seama că asta nu mă mai preocupa defel.

Mă gândeam la viețile lor, la toate viețile lor care aveau să-și urmeze cursul

— Pe baza unor astfel de considerații iraționale se câștigă un război, am spus eu. Sau se pierde.

Când încă mai lucram... încă îmi vine greu să pronunț această propoziție. Aș putea să explic aici în amănunt cum odată, într-un trecut îndepărtat, am avut alte planuri de viață, însă n-am s-o fac. Acele alte planuri au existat, într-adevăr, însă nu-i treaba nimănui să știe ce presupuneau. În orice caz, „când încă mai lucram...“ îmi place mai mult decât „când încă mai eram la catedră...“ sau – cea mai oribilă dintre toate, propoziția preferată a celor mai odioși, a foștilor profesori care cred că au

meseria asta în sânge – „când încă mai lucram în învățământ...“.

Aș fi preferat să nu spun ce materie am predat. Nici asta nu trebuie să intereseze pe nimeni. Ți se pune foarte repede o ștampilă. „O, el e... profesor“, spun oamenii. „Asta explică o sumedenie de lucruri.“ Dar când îi întrebi ce anume explică, de obicei nu sunt în stare să-ți dea un răspuns. Predau istorie. Am predat istorie. Acum nu mai predau. Acum vreo zece ani am renunțat. A trebuit să renunț – deși cred că în cazul meu atât „am renunțat“, cât și „a trebuit să renunț“ sunt aproximativ la fel de departe de adevăr. De-o parte și alta a adevărului, asta da, însă distanțele nu diferă semnificativ.

A început mai demult, în tren, în trenul spre Berlin. Începutul sfârșitului, aș zice: începutul renunțării (silite). Privind în urmă, îmi dau seama că întregul proces n-a durat mai mult de două, trei luni. Odată început, a mers repede. Ca atunci când cineva este diagnosticat cu o tumoră malignă, iar după șase săptămâni s-a și curățat.

Privind în urmă, am mai degrabă o senzație de bucurie și de ușurare; activitatea mea la catedră chiar durase destul. Stăteam singur la fereastra compartimentului meu altfel gol și mă uitam afară. Mai întâi, preț de o jumătate de oră, nu-mi trecuseră prin față decât mesteceni, însă acum treceam prin suburbia unui oraș. Mă uitam la apartamente și case, la micile lor grădini ce ajungeau de multe ori până la șine. Într-una dintre grădini atârnau pe o sfoară cearșafuri albe, într-alta era un leagăn. Era noiembrie și era frig. În grădini nu se vedea nici un om.

— Poate că ar trebui să-ți iei un scurt concediu, spusese Claire. O săptămână, să zicem.

Observase ceva la mine, a spus ea: reacționam la orice prea repede și prea iritat. Sigur era ceva legat de slujbă, de școală.

— Uneori nu înțeleg cum de rezişti, a spus ea. N-ai nici un motiv să te simți vinovat.

Michel încă nu împlinise patru ani, ea avea să se descurce fără probleme, el mergea trei zile pe săptămână la creșă, iar în zilele respective putea să dispună de timp cum își dorea ea.

M-am gândit la Roma și Barcelona, la palmieri și terase, dar am ales în cele din urmă Berlinul, în primul rând pentru că nu mai fusesem niciodată acolo. La început am simțit o oarecare euforie. Am ales pentru drum o valiză mică. O să-mi iau cât mai puține lucruri, *travelling light*, mi-am zis. Euforia a ținut până la gară, unde trenul de Berlin era deja tras la peron. Prima parte a călătoriei, totul a decurs încă bine. Fără nici un regret, vedeam blocurile și terenurile industriale dispărând din câmpul meu vizual. Și când am trecut pe lângă primele vaci, pe lângă canale și stâlpi de electricitate, privirea încă îmi era îndreptată spre ce se întindea în față. Spre ce avea să vină. Apoi, senzația de euforie a fost înlocuită de altceva. M-am gândit la Claire și Michel. La distanța dintre noi, care se mărea tot mai mult. O vedeam pe soția mea la ușa creșei, șaua bicicletei de copil pe care îl punea pe Michel, iar apoi mâna ei, cu cheia de la casă în broasca ușii noastre.

Când trenul a intrat pe teritoriul Germaniei, deja făcusem de câteva ori drumul spre vagonul-restaurant, ca să-mi refac provizia de bere. Dar era prea târziu. Trecusem de un punct dincolo de care întoarcerea nu mai avea rost.

În acel moment am văzut casele și grădinile. Peste tot sunt oameni, m-am gândit. Ba chiar sunt așa de mulți că își pun casele până la liniile de cale ferată.

Am sunat-o pe Claire din camera de hotel. Am încercat să fac în așa fel încât vocea mea să sune normal.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat Claire numaidecât. Te simți bine?

— Ce face Michel?

— Bine. A făcut un elefant din lut la creșă. Dar poate mai bine îți povestește chiar el. Michel, e tata la telefon...

Nu, am vrut eu să spun. Nu.

— Tata...

— Bună, scumpule. Ce-aud de la mama? C-ai făcut un elefant?

— Tata?

Trebuia să spun ceva. Dar n-a urmat nimic.

— Ești răcit, tată?

În zilele următoare m-am străduit cât am putut să fac pe turistul interesat. M-am plimbat de-a lungul rămăşiţelor Zidului, am mâncat în restaurante pe care, conform ghidului pe care îl luasem cu mine, nu le frecventau decât berlinezi obișnuiți. Seara era cel mai rău. Stăteam la fereastra camerei mele de hotel și mă uitam la trafic și la miile de luminițe și la oamenii care păreau să se afle toți în drum spre ceva.

Puteam să aleg între două variante: să continui să stau la fereastră și să mă uit sau să ies printre oameni. Puteam să mă prefac că mă aflu și eu în drum spre ceva.

— Cum a fost? m-a întrebat Claire când, după o săptămână, am strâns-o din nou la piept.

Am strâns-o mai tare decât îmi propusesem. Însă, pe de altă parte, nu suficient de tare.

Câteva zile mai târziu a început și la școală. În primă fază, încă puteam să cred că asta avea de-a face cu faptul că mă aflasem la foarte mare depărtare.

Dar se întâmplase ceva, iar acest ceva îl adusesem cu mine acasă.

— Ne-am putea pune întrebarea câți oameni ar fi fost dacă nici n-ar fi existat al Doilea Război Mondial, am spus eu, scriind pe tablă cifra 55.000.000. Dacă toți ar fi continuat pur și simplu să se fută. Calculați asta până data viitoare.

Eram conștient că acum se holbau la mine mai mulți elevi decât de obicei, poate chiar toți – plimbându-și privirea de la tablă spre mine și-napoi. Am rânjit. M-am uitat pe fereastră. Clădirea școlii avea un sistem de ventilație centralizat. Ferestrele nu se puteau deschide.

— Ies să iau o gură de aer, am spus eu părăsind sala de clasă.

30

Nu știu dacă încă de-atunci am fost reclamat de elevi, dacă directorul a aflat de la părinți despre ce era vorba sau dacă asta s-a întâmplat abia mai târziu. În orice caz, într-o zi am fost chemat la cabinetul directorului.

Directorul era unul dintre acele exemplare umane cum rar mai vezi în ziua de azi: părul cu cărare pe-o parte, costum maro dintr-un material înspicat.

— Mi-au ajuns la urechi unele reclamații legate de conținutul orelor de istorie, a spus el după ce m-a invitat să iau loc pe singurul scaun din fața biroului său.

— De la cine?

Directorul s-a uitat la mine. Pe peretele din spatele capului său era agățată o hartă școlară, cu toate cele douăsprezece provincii.

— Asta contează mai puțin, a spus el. Problema e...

— Ba contează. Reclamațiile sunt de la părinți sau chiar de la elevi? Mai degrabă părinții se plâng, pe elevi nu-i preocupă niciodată prea mult chestiile astea.

— Paul, aici e vorba în mod special de ceva ce-ai spus tu despre victime. Te rog să mă corectezi dacă nu redau corect ce-am aflat. Despre victimele celui de-al Doilea Război Mondial.

M-am lăsat pe spate; în fine, am încercat să mă las pe spate, însă scaunul avea o spetează dreaptă și tare, care nu ceda.

— Mi s-a spus că te-ai exprimat destul de arogant la adresa acelor victime, a zis directorul. Ai fi spus că ar fi fost doar vina lor că au ajuns victime.

— N-am spus niciodată așa ceva. Am spus doar că nu toate victimele sunt automat victime nevinovate.

Directorul se uita pe o foaie aflată în fața lui.

— Aici scrie..., a început el, însă apoi a scuturat din cap, și-a scos ochelarii și și-a prins podul nasului între policar și degetul arătător. Trebuie să înțelegi, Paul, e vorba într-adevăr de părinți care reclamă. Părinții vin tot timpul cu reclamații. Spune-mi mie ceva ce să nu știu despre părinți reclamagii. De cele mai multe ori, e vorba de lucruri fără importanță. Dacă la cantină se dau și mere. Care este politica noastră vizavi de gimnastica în timpul menstruației. Futilități. Rareori e vorba de conținutul lecțiilor. Însă acum, despre asta-i vorba. Și asta nu-i bine pentru școală. Ar fi mai bine pentru noi toți dacă pur și simplu ai respecta programa școlară.

Pentru prima oară în decursul întrevederii noastre, am simțit o ușoară furnicătură în ceafă.

— Și cum anume nu aș fi respectat programa școlară? am întrebat eu calm.

— Aici scrie...

Directorul a început să pipăie din nou foaia de pe birou.

— Dar de ce nu-mi spui chiar tu cum a fost? Care au fost exact cuvintele pe care le-ai folosit, Paul?

— N-am spus nimic ieșit din comun. I-am pus să facă un calcul simplu. Într-un grup de o sută de oameni, câți dintre ei sunt niște lichele? Câți tați care se răstesc la copiii lor? Câți imbecili cărora le pute gura, dar refuză să facă ceva să schimbe asta? Câți netoți care taie frunza la câini și se plâng toată viața de niște nedreptăți inexistente care li s-ar fi făcut? Uitați-vă în jur, am spus. Câți dintre colegii de clasă v-ar plăcea să nu se mai întoarcă mâine în băncile lor? Gândiți-vă la rubedenia aceea din familia voastră, la unchiul acela enervant, cu poveștile lui de rahat, fără nici un haz, pe care le

spune la aniversări, la vărul urât care își maltratează pisica. Gândiți-vă ce sentiment de ușurare ați avea – și nu doar voi, ci aproape toată familia –, dacă unchiul sau vărul ar călca pe o mină sau ar fi lovit de o bombă aruncată dintr-un avion zburând la mare altitudine. Dacă rubedenia aceea ar dispărea de pe fața pământului. Și gândiți-vă acum la toate milioanele de victime din toate războaiele de până acum – niciodată nu m-am referit în mod special la cel de-al Doilea Război Mondial; îl dau frecvent ca exemplu doar pentru că este războiul care îi interesează cel mai mult – și gândiți-vă la miile, poate zecile de mii de morți care ne sunt la fel de dragi ca sarea în ochi. Chiar și numai din punct de vedere statistic, e imposibil ca toate victimele acelea să fi fost oameni buni, indiferent ce fel de oameni ar fi fost ei. Nedreptatea constă mai degrabă în faptul că și lichelele ajung pe lista victimelor nevinovate. Că și numele lor sunt înscrise pe monumentele de război.

Am făcut o pauză scurtă ca să-mi recapăt suflul. De fapt, cât de bine îl cunoșteam pe acest director? M-a lăsat să spun tot ce-aveam de spus fără să mă întrerupă, dar oare ce însemna asta? Poate că ascultase destul. Poate că nu mai avea nevoie de nimic altceva pentru a-mi da un avertisment.

— Paul..., a început el.

Își pusese din nou ochelarii, însă nu s-a uitat la mine, ci la un punct de pe biroul lui.

— Pot să te întreb ceva personal, Paul?

N-am spus nimic.

— Poate că te-ai cam săturat, Paul, nu-i așa? a întrebat directorul. De predat, vreau să zic. Înțelege-mă bine, nu-ți reproșez nimic, ni se întâmplă tuturor mai devreme sau mai târziu. Să nu mai avem chef. Să începem să ne gândim la lipsa de sens a meseriei noastre.

Am ridicat din umeri.

— Ah..., am spus eu.

— Am trecut și eu prin asta. Când încă mai țineam eu însumi ore. E o senzație foarte neplăcută. Îți distruge orice fundament. Orice credință. Seamănă asta un pic cu starea prin care treci tu acum, Paul? Încă mai crezi în ceea ce faci?

— M-am gândit întotdeauna în primul rând la elevi, am răspuns eu, şi era adevărat. Întotdeauna am încercat să fac materia cât mai interesantă pentru ei. Pentru asta, m-am luat mai ales pe mine ca etalon. N-am încercat niciodată să intru în grațiile lor cu povestioare la modă, insipide. M-am gândit la mine însumi pe vremea când eram la liceu. La ce mă interesa cu adevărat. De la asta am pornit.

Directorul a zâmbit și s-a lăsat pe spate în fotoliul lui de birou. El se poate lăsa pe spate, m-am gândit. Iar eu stau aici drept.

— Din orele mele de istorie din timpul liceului mi-aduc aminte mai ales de vechii egipteni, greci și romani, am spus eu. De Alexandru cel Mare, Cleopatra, Iuliu Cezar, Hanibal, Calul Troian, expedițiile cu elefanți peste Alpi, bătăliile navale, luptele de gladiatori, cursele de care, asasinatele și sinuciderile spectaculoase, erupția Vezuviului, dar, pe de altă parte, și de frumusețe, de frumusețea tuturor acelor temple și arene și amfiteatre, a frescelor, băilor, mozaicurilor, de frumusețea lor veșnică. Culorile lor ne fac și astăzi să preferăm să mergem în vacanță la Marea Mediterană, și nu la Manchester sau Bremen. Dar apoi vine creștinismul și totul începe să se năruie. La sfârșit, chiar te bucuri că așa-zișii barbari fac totul țăndări. Îmi aduc aminte de asta de parcă ar fi fost ieri. Și ce îmi mai amintesc e mai ales faptul că apoi, multă vreme, n-a mai fost nimic. La o privire mai atentă, Evul Mediu a fost o perioadă dezgustătoare, retrogradă, în care, în afară de câteva asedii sângeroase, s-au întâmplat groaznic de puține lucruri. Și-apoi istoria neerlandeză! Războiul de Optzeci de Ani, mi-aduc aminte că

mereu am sperat să câștige spaniolii. Tocmai apăruse un licăr de speranță când a fost împușcat Wilhelm de Orania, însă în cele din urmă adunătura aia de fanatici religioși a izbutit totuși să obțină victoria. Și peste Țările de Jos a coborât definitiv bezna. Îmi amintesc și cum profesorul nostru de istorie ne plimba pe sub nas ani la rând, ca pe un cârnat gras, cel de-al Doilea Război Mondial. „În clasa a douăsprezecea o să vă predau cel de-al Doilea Război Mondial“, spunea el, însă odată ajunși în clasa a douăsprezecea, noi tot la Wilhelm I și la secesiunea Belgiei eram. N-am ajuns niciodată la al Doilea Război Mondial. Cel mult, ni se servea o bucățică de tranșee ca să ni se facă poftă. Însă Primul Război Mondial, în afară de pierderea masivă de vieți omenești, a fost totuși mai degrabă plicticos. N-a avut nerv, ca să zicem așa. A fost prea puțină mișcare. Mai târziu, am auzit că întotdeauna a fost așa. N-am ajuns niciodată la al Doilea Război Mondial. Cea mai interesantă perioadă din ultimii o mie cinci sute de ani, și pentru Țările de Jos unde, de când romanii au hotărât că aici nu era un loc prielnic pentru ei, nu s-a mai întâmplat de fapt nimic demn de atenție până în mai 1940. Adică, atunci când în străinătate vine vorba de Țările de Jos, la cine se face referire? La Rembrandt. La Vincent van Gogh. La pictori. Singura figură istorică neerlandeză care s-a afirmat la nivel internațional, ca să zicem așa, e Anne Frank.

Pentru a nu știu câta oară, directorul a mutat niște hârtii dintr-o parte într-alta a biroului și-apoi a început să răsfoiască ceva ce mi s-a părut vag cunoscut. Era conținutul unei mape, o mapă cu copertă transparentă, genul acela de mapă în care își țin elevii lucrările.

— Îți spune ceva numele de (...), Paul? a întrebat el.

A pronunțat numele unei eleve din clasa mea. Nu omit aici intenționat numele cu pricina. Mi-am

propus atunci să-l uit. Și-am reușit.

Am încuviințat din cap.

— Și mai știi și ce i-ai spus?

— Mai mult sau mai puțin, am spus eu.

A închis mapa la loc și a pus-o înapoi pe birou.

— Îi dai un trei, a spus el, iar când ea întreabă de ce, tu spui...

— Treiul a fost pe deplin justificat, am spus eu. A fost o lucrare sub orice critică. La un nivel cu care la mine n-ai nici o șansă.

Directorul a zâmbit, însă era un zâmbet apos, un zâmbet sfărâmat, ca laptele brânzit.

— Trebuie să recunosc că nici pe mine nu m-a impresionat prea tare nivelul ei, dar e vorba de altceva. E vorba de...

— În afară de al Doilea Război Mondial, mai predau și o mare parte din istoria de după, l-am întrerupt eu din nou. Coreea, Vietnam, Kuweit, Orientul Mijlociu și Israel, Războiul din Iunie, Războiul din Octombrie, palestinienii. Toate astea le-am făcut la clasă. Așa că nu poți să-mi vii cu o lucrare despre statul Israel în care să spui că acolo în primul rând se culeg portocale și se dansează în sandale în jurul focului de tabără. Pretutindeni oameni veseli și fericiți și palavre despre deșertul în care acum cresc din nou flori. Adică, zilnic sunt împușcați și omorâți oameni, sunt aruncate în aer autobuze. Despre ce vorbim?

— A venit plângând la mine, Paul.

— Și eu aș plânge dacă aș preda o asemenea mizerie de lucrare.

Directorul s-a uitat la mine. Am desluşit în privirea lui ceva ce nu mai văzusem până atunci: ceva neutru sau, mai degrabă, ceva derizoriu, la fel de derizoriu precum costumul lui înspicat. S-a lăsat pe spate, de data asta mai mult decât prima oară.

Se distanțează, mi-am zis. Nu se distanțează, m-am corectat numaidecât – își ia rămas-bun.

— Paul, pur și simplu nu se face să spui asemenea lucruri unei fete de cincisprezece ani, a zis el.

Și în vocea lui se strecurase acum un ton mai neutru. El nu intra în discuție cu mine, el îmi comunica opinia lui. Eram sigur că dacă l-aș fi întrebat în momentul acela de ce nu se face să spui asemenea lucruri, ar fi răspuns cu: „De-aia“.

Preț de o clipă m-am gândit la fată. Avea un chip drăguț, dar prea fericit. Fericit fără motiv. O fericire veselă, însă asexuată, la fel de veselă și de asexuată ca pagina și jumătate din lucrarea ei pe care o dedicase culesului de portocale.

— Așa ceva se scandează poate în tribunele unui stadion de fotbal, a continuat directorul, dar nu se spune la un liceu. Cel puțin, nu la școala noastră, și sigur nu de către un cadru didactic.

Ca să fie limpede de la bun început: nu prea contează ce anume i-am spus fetei. Asta nu face decât să distragă atenția. Nu aduce nimic nou. Uneori îți scapă vorbe pe care mai târziu poate le regreți. Sau nu, nu le regreți. Spui ceva atât de tăios, încât cel căruia i te adresezi rămâne marcat de asta pe viaţă.

M-am gândit la chipul ei fericit. Atunci când i-am spus ce i-am spus, chipul ăsta s-a crăpat în două. Ca o vază. Sau mai degrabă ca un pahar care se sparge din pricina unui ton prea înalt.

M-am uitat la director și am simțit cum mâna mi se face pumn. Era mai presus de voința mea, nu mai aveam nici un chef să continui discuția aceea. Cum se zice în situații din astea... punctele noastre de vedere erau ireconciliabile. De fapt, despre asta era vorba. Se căsca o prăpastie. Uneori, fluxul verbal se oprea. M-am uitat la director și mi-am închipuit cum i-aș înfige pumnul direct în mijlocul figurii ăleia cenușii. Chiar sub nas, cu nodurile degetelor în spațiul gol dintre nări și buza de sus. Dinții s-ar sparge, ar țâșni sânge din nas, punctul meu de vedere ar fi expus limpede. Dar n-am fost

sigur că asta ar rezolva mai ușor diferendul dintre noi. Nu trebuia să mă opresc după prima lovitură, puteam să reconfigurez figura aceea anostă în întregime, însă în cel mai bun caz aș fi transformat-o în altceva la fel de anost. Poziția mea în școală ar fi devenit nesustenabilă – ca să folosesc formula consacrată în astfel de situații –, însă în acel moment asta era chiar ultima mea grijă. Dacă stau bine să mă gândesc, poziția mea era nesustenabilă de mai mult timp. Din prima zi când am pășit în școala aia trecând pragul intrării principale a fost vorba de o poziție nesustenabilă. Restul a fost amânare. Toate orele petrecute aici, în fața clasei: ele n-au fost niciodată altceva decât amânare.

Întrebarea era dacă trebuia să-i fac directorului o favoare și să-i trag o mamă de bătaie. Dacă trebuia să fac din el o victimă. Să li se facă imediat oamenilor milă de el. M-am gândit la elevii care aveau să stea la ferestre când el ar fi fost luat de ambulanță. Da, ar veni o ambulanță; nu m-aș opri înainte să-mi termin treaba. Elevilor li s-ar face, totuși, milă de el.

— Paul? a spus directorul, schimbându-și poziția corpului în fotoliu.

Mirosea ceva. Mirosea primejdia. Căuta o poziţie din care să poată amortiza cât mai bine prima lovitură.

Și dacă ambulanța avea să plece fără nici o grabă? m-am gândit. Fără girofar? Am tras adânc aer în piept, apoi am expirat încet. Trebuia să decid repede, altfel era prea târziu. Puteam să-l omor în bătaie. Cu pumnii goi. Ar fi o îndeletnicire murdară, desigur, dar nu mai murdară decât să scoți măruntaie de vânat sălbatic. De curcan, m-am corectat singur. Avea acasă o soție, din câte știam, și copii ceva mai mari. Cine știe, poate le-aș face un serviciu. Era foarte posibil ca ei să se fi săturat de figura lui anostă. Aveau să se arate îndureraţi la

înmormântare, însă apoi, la cafenea, avea să predomine curând senzația de ușurare.

— Paul?

M-am uitat la director. Am zâmbit.

— Pot să te întreb ceva personal? a spus el. M-am gândit că poate e ceva... Adică, întreb și eu așa. Cum merg lucrurile acasă, Paul? Merg toate bine acasă?

Acasă. Am continuat să zâmbesc, însă între timp începusem să mă gândesc la Michel. Michel avea aproape patru ani. În Țările de Jos, primeai opt ani dacă omorai pe cineva în bătaie, am estimat eu. O nimica toată. Cu ceva bună purtare şi niscaiva greblat prin grădinile închisorii, ieșeai de-acolo în cinci ani. Michel ar fi avut nouă ani.

— Ce mai face soția ta... Carla?

Claire, l-am corectat în gând pe director. O cheamă Claire.

— Excelent, am spus eu.

— Și copiii? Tot bine?

Copiii. Nici măcar atât n-a fost în stare să rețină, licheaua! Sigur, era imposibil să ții minte tot despre fiecare. Că profesoara de franceză locuia împreună cu o prietenă, asta nu-ți scăpa. Fiindcă sărea în ochi. Dar restul? Restul nu sărea în ochi. Aveau toți un soț sau o soție și copii. Sau n-aveau copii. Sau aveau doar un copil. Michel mergea pe o bicicletă cu roți ajutătoare. Fiind la închisoare, n-aveam să prind momentul când roțile ajutătoare puteau fi îndepărtate. Doar aveam să aflu asta.

— Excelent, am spus eu. Uneori te şi miri cât de repede trec toate. Cât de repede se fac mari.

Directorul și-a împreunat mâinile și le-a pus pe birou, fără să conștientizeze faptul că tocmai scăpase ca prin urechile acului.

Pentru Michel. Pentru Michel aveam să-mi țin mâinile acasă.

— Paul. Știu că poate nu vrei să-auzi asta, totuși trebuie să ți-o spun. Cred c-ar fi bine dacă ți-ai face o programare la Van Dieren. Psihologul școlii.

Și, pe lângă asta, dacă ai renunța o vreme să mai predai. Ca să te poți reface complet. Cred că ai nevoie de asta. Toți avem nevoie de asta din când în când.

Eram curios de calm. Calm și obosit. N-avea să urmeze nici un act de violență. Era ca atunci când se stârnește o furtună: scaunele de pe terasă sunt duse înăuntru, se strâng tendele, însă nu se întâmplă nimic. Furtuna trece. Și, totodată, e păcat. Am prefera totuși să vedem cum sunt smulse acoperișurile caselor, cum sunt smulși copaci din pământ și ridicați în aer; documentarele despre tornade, uragane și tsunamiuri au un efect calmant. Bineînțeles, e îngrozitor, am învățat cu toții să spunem că ni se pare ceva îngrozitor, însă abia o lume fără catastrofe și violență – violență a naturii sau violență carnală și a sângelui – ar fi cu adevărat insuportabilă.

Directorul putea să plece chiar atunci acasă, nevătămat. În seara aceea avea să stea la masă cu soția și copiii. Cu prezența lui anostă avea să umple scaunul care altfel ar fi rămas gol. Nimeni nu trebuia să ajungă la terapie intensivă sau la capelă, pur și simplu, pentru că tocmai se hotărâse asta.

De fapt, o știusem de la bun început. Din clipa în care a început să vorbească despre acasă. Cum merg lucrurile acasă? E un alt mod de a spune că vor să scape de tine, că se vor descotorosi de tine. Nu e treaba nimănui cum merg lucrurile acasă. Seamănă cu: „V-a plăcut mâncarea?“. Nici asta nu-i treaba nimănui.

Directorul m-a privit sincer surprins în clipa în care, fără să lungesc discuția, am fost de acord să merg să vorbesc cu psihologul școlii. Plăcut surprins. Nu, n-aveam să-i dau nici un prilej să mă dea deoparte fără cea mai mică împotrivire. M-am ridicat în picioare, semn că, în ce mă privea, întâlnirea noastră se încheiase.

La ușă, am întins mâna. Iar el mi-a strâns-o. El a strâns mâna care ar fi putut să dea o altă turnură vieții lui – ori ar fi putut s-o curme.

— Mă bucur că așa..., a spus el; nu și-a terminat propoziția. Salutări cordiale... soției tale, a spus el.

— Carlei, am spus eu.

31

Și astfel, câteva zile mai târziu, m-am dus la psihologul școlii. La Van Dieren. Acasă am spus adevărul. I-am spus lui Claire că o vreme o să iau lucrurile mai ușor. I-am povestit despre medicamentele pe care mi le prescrisese psihologul, prin intermediul medicului de familie. Asta s-a întâmplat după o primă consultație care durase mai puțin de o jumătate de oră.

— A, să nu uit, i-am spus lui Claire. M-a sfătuit să port ochelari de soare.

— Ochelari de soare?

— Mi-a spus că eram supus prea multor factori de stres și că în felul ăsta pot să le reduc impactul.

Nu ascundeam decât o mică parte a adevărului, mă gândeam eu. Ascunzând doar o mică parte, evitam să spun o minciună pe față.

Psihologul pomenise un nume. Un nume care suna nemțește. Era numele de familie al neurologului după care fusese numită afecțiunea descoperită de acesta.

— Prin terapie, pot să influențez puțin, a spus Van Dieren, uitându-se la mine cu un aer grav, însă trebuie să considerați asta în primul rând ca o chestiune neurologică. Cu o medicație corectă, poate fi ținută foarte eficient sub control.

Apoi mă întrebase dacă, în măsura în care aveam cunoștință de asta, mai era în familie cineva cu probleme sau simptome asemănătoare. M-am gândit la părinții mei, apoi la bunici. Am parcurs tot pomelnicul cu unchi și mătuși și veri și verișoare, încercând să nu uit ce spusese Van Dieren, și anume că sindromul abia dacă putea fi surprins: cei mai mulți oameni funcționau normal, erau cel mult un pic mai retrași, a spus el. Când se

aflau în grupuri mari de oameni, ori aveau gura cea mai mare, ori nu spuneau absolut nimic.

În cele din urmă, am scuturat din cap. Nu-mi venea nimeni în minte.

— Mă întrebați de familie, am spus eu. Asta înseamnă că e ceva ereditar?

— Uneori, da. Alteori, nu. Luăm întotdeauna în considerare istoricul familiei. Aveți copii?

A durat ceva timp până să înțeleg pe de-a-ntregul sensul întrebării. Până în acel moment mă gândisem doar la materialul genetic ce precedase nașterea mea. Acum, mă gândeam pentru prima oară la Michel.

— Domnule Lohman?

— O clipă!

M-am gândit la fiul meu, care avea aproape patru ani. La podeaua camerei lui, presărată cu mașinuțe de jucărie. Pentru prima dată în viața mea m-am gândit la el jucându-se cu aceste mașinuțe. În clipa următoare, m-am întrebat dacă mă voi putea uita vreodată și altfel la el.

Și la creșă? N-au remarcat niciodată nimic deosebit? Mi-am stors creierii, încercând să-mi aduc aminte dacă cineva spusese cumva ceva, dacă făcuse întâmplător vreo observație cum că Michel s-ar izola de ceilalți ori ar trăda în vreun alt fel un comportament deviant – însă nu mi-a venit nimic în minte.

— Trebuie să vă gândiți dacă aveți copii? a întrebat psihologul zâmbind.

— Nu, am spus eu. E doar...

— Poate vă gândiți să-i aveți de-acum încolo.

N-am uitat nici până în ziua de azi că nici măcar n-am clipit atunci când am răspuns.

— Da, am spus eu. Ați aviza negativ? În cazul meu?

Van Dieren s-a aplecat în față, și-a împreunat mâinile sub bărbie și și-a sprijinit coatele pe birou.

— Nu. Adică, în ziua de azi, astfel de deficiențe se pot detecta foarte bine cu mult înainte de

naștere. Cu un test de sarcină sau o puncție pentru recoltarea lichidului amniotic. Bineînțeles, trebuie să știți ce faceți. Întreruperea unei sarcini nu-i o joacă.

Atunci mi-au trecut simultan mai multe lucruri prin cap. Pe rând, mi-am spus. Trebuia să le abordez pe rând. Nu mințisem răspunzând pozitiv la întrebarea dacă mai vrem să avem copii de-acum încolo. Cel mult, omisesem să spun că aveam deja unul. Fusese o naștere extrem de grea. În primii ani după nașterea lui Michel, Claire nici n-a vrut să audă de o nouă sarcină, însă în ultima vreme, chestiunea era din când în când repusă pe tapet. Eram conștienți amândoi că trebuia să decidem repede, altfel diferența de vârstă dintre Michel și frățiorul sau surioara lui ar fi fost prea mare – dacă nu cumva și era.

— Deci cu un asemenea test poți să vezi dacă afecțiunea aceea s-a moștenit la copil? am întrebat eu. Aveam buzele mai uscate decât cu câteva minute în urmă, am constatat, și a trebuit mai întâi să le umezesc cu vârful limbii, înainte să pot vorbi normal.

— Ei bine, cred că trebuie să mă corectez puțin. Adineauri am spus că boala poate fi detectată în lichidul amniotic, însă lucrurile nu stau chiar așa. În cel mai bun caz, se poate întâmpla invers. Puncția poate arăta că ceva nu-i în regulă, dar ce anume, asta trebuie să reiasă din analize suplimentare.

Devenise deja o boală, am constatat. Începuserăm cu o deficiență, pentru ca apoi, trecând printr-o tulburare și un sindrom, să ajungem la o boală.

— Însă în orice caz, sunt motive suficiente pentru un avort, am spus eu. Și fără analize suplimentare?

— Ascultați-mă. La sindromul Down, de pildă, sau la așa-numita spina bifida, putem vedea semne clare în lichidul amniotic. În aceste cazuri

recomandăm întotdeauna întreruperea de sarcină. În privința acestei boli însă, ne aflăm într-o zonă difuză. Dar îi prevenim întotdeauna pe părinți. În practică, cei mai mulți decid să nu-și asume nici un risc.

Van Dieren începuse să folosească persoana întâi plural. Ca și cum ar fi reprezentat toată breasla medicală. Însă el nu era decât un simplu psiholog. Și încă un psiholog școlar. Mai jos de-atât nu se putea ajunge.

I se făcuse vreodată lui Claire un test al lichidului amniotic? Partea neplăcută era că nu știam lucrul ăsta. O însoțisem aproape peste tot: la prima ecografie, la prima lecție de gimnastică pentru gravide – doar la prima, căci din fericire lui Claire i s-a părut și mai ridicol decât mie ca soțul să pufăie și să gâfâie și el alături de soție –, la prima vizită la moașă, care avea să fie imediat și ultima.

— Nu vreau să se atingă nici o moașă de mine! spusese ea.

Însă Claire s-a dus de câteva ori și singură la spital. I se părea o prostie să pierd o jumătate de zi de lucru pentru o vizită de rutină la ginecologul ei din spital.

Era cât pe ce să-l întreb pe Van Dieren dacă tuturor femeilor gravide li se fac amniocenteze sau doar unei anumite grupe de risc, însă mi-am înghițit pe loc vorba.

— Se făceau și acum treizeci, patruzeci de ani puncții pentru recoltarea lichidului amniotic? am întrebat eu în schimb.

Psihologul școlar a stat puțin să se gândească.

— Cred că nu. Nu, acum că ați adus vorba. De fapt, sunt sută la sută sigur. Atunci sigur nu se obișnuia așa ceva.

Ne-am uitat unul la altul; în acel moment, am fost și eu sută la sută sigur că Van Dieren se gândea la același lucru ca mine.

Însă n-a spus nimic. Probabil că nu îndrăznea să spună acel lucru, de aceea l-am spus eu în locul lui.

— Deci, faptul că astăzi stau aici, în fața dumneavoastră, îl datorez de fapt proastei dezvoltări a științei medicale de-acum patruzeci de ani? am spus eu. Faptul că exist pur și simplu, am adăugat eu.

Era un adaos superfluu, însă pur și simplu aveam chef să-l aud din gura mea.

Van Dieren a încuviințat încet din cap, şi pe chip i s-a întins un surâs amuzat.

— Dacă ziceți dumneavoastră, a spus el. Dacă acest test ar fi fost disponibil pe-atunci, nu e cu totul de neimaginat că părinții dumneavoastră ar fi dat dovadă de prudență.

32

Am luat medicamentele. În primele zile nu s-a întâmplat nimic. Dar asta mi se spusese dinainte, că n-avea să se întâmple nimic, că efectele aveau să fie vizibile abia după câteva săptămâni. Totuși, nu mi-a scăpat faptul că încă din primele zile Claire se uita altfel la mine.

— Cum te simți? mă întreba ea de mai multe ori pe zi.

— Bine, răspundeam eu de fiecare dată.

Și chiar era adevărat, mă simțeam foarte bine, savuram schimbarea, savuram mai ales faptul că nu trebuia să mai stau în fiecare zi în fața clasei: toate fețele alea care se uitau la mine o oră întreagă, iar în ora următoare apăreau alte fețe, și așa mai departe, oră după oră; cine n-a stat niciodată în fața unei clase nu știe ce înseamnă asta.

După mai puțin de o săptămână, mai devreme decât se anticipase, medicamentele au început să-și facă efectul. Nu mă așteptasem la asta. Mă temusem; mă temusem mai ales ca nu cumva medicamentele să-și facă efectul fără ca eu să-mi dau seama. O schimbare de personalitate – asta era teama mea cea mai mare, că personalitatea mea avea să fie afectată, că aveam să devin, ce-i drept, mai suportabil pentru cei apropiaţi, însă undeva pe parcurs aveam să mă pierd pe mine însumi. Citisem prospectele, iar acolo erau prezentate fără înconjur efecte secundare alarmante. „Starea de greață“, „pielea uscată“ și „scăderea poftei de mâncare“ erau lucruri cu care încă se putea trăi, dar era vorba și de „anxietate“, „hiperventilație“ și „pierderi de memorie“.

— Sunt substanțe foarte puternice, i-am spus lui Claire, însă le iau, n-am de ales, dar trebuie să-mi promiți că mă avertizezi dacă iese rău. Dacă încep să uit anumite lucruri sau să mă comport ciudat, trebuie să-mi spui. Atunci mă opresc.

Însă spaima mea a fost neîntemeiată. Într-o după-amiază de duminică, la vreo cinci zile după ce înghițisem prima tranşă de pastile, stăteam culcat pe canapeaua din living, cu ziarul de duminică, cel cu extrem de multe pagini, în poală. Prin geamul ușilor batante mă uitam în grădină, unde chiar în clipa aceea începuse să plouă. Era una dintre acele zile cu nori albi și crâmpeie de cer albastru; sufla un vânt puternic. Trebuie să menționez aici că în ultimele luni fusesem înspăimântat adesea de propria mea casă, de propriul meu living și, odată cu asta, mai ales de prezența mea în acea casă și în acel living. Teama aceea avea legătură directă cu prezența și mai multor oameni ca mine în case și livinguri asemănătoare. Mai ales seara, pe întuneric, când în mod normal toată lumea e „acasă“, teama prelua numaidecât frâiele. De pe canapeaua pe care stăteam culcat, puteam să văd printre tufe și ramuri de copac luminile ferestrelor de pe cealaltă parte a străzii. Vedeam rar oameni, însă acele ferestre luminate le trădau prezența – la fel cum propria mea fereastră luminată îmi trăda prezența. Nu vreau să creez o impresie falsă, nu simt teamă față de oameni în sine, față de om ca specie. Nu am accese de panică în mijlocul unor mulțimi de oameni și nici la petreceri nu sunt invitatul străin de lume, insul ciudat cu care nu vrea să vorbească nimeni, şi care oricum, prin limbajul trupului, nu exprimă altceva decât că vrea să fie lăsat în pace. Nu, e altceva. Are de-a face cu statutul provizoriu al tuturor acelor oameni în livingurile lor, în casele lor, în blocurile lor, în cartierele lor cu hărți stradale, în care o stradă duce de la sine într-alta,

iar o piață e legată, prin străzile acelea, de o altă piață.

Deci, așa stăteam uneori seara, culcat pe canapeaua din livingul nostru, și mă gândeam la astfel de lucruri. Ceva îmi șoptea că trebuie să încetez să mai gândesc, că trebuie, mai cu seamă, să nu reflectez prea adânc. Însă n-am reușit niciodată; gândeam întotdeauna lucrurile până la capăt, până la ultima lor consecință. Chiar în momentul ăsta, mă gândeam, sunt pretutindeni oameni culcați pe canapele în livinguri ca acesta. Vor merge îndată la culcare, se mai foiesc un pic sau își spun ceva drăguț unul altuia sau se încăpățânează să nu scoată o vorbă, fiindcă tocmai s-au certat și nici unul nu vrea să fie primul care acceptă că a greșit, apoi se stinge lumina. Mă gândeam la timp, la trecerea timpului, ca să fiu mai exact, la cât de incomensurabilă, cât de nesfârșită, cât de lungă și întunecată și goală poate fi o singură oră. Cine gândește așa n-are absolut nici o nevoie de ani-lumină. Mă gândeam la cantitatea de oameni, la numărul lor, nu neapărat în termeni de suprapopulare sau poluare sau întrebându-mă dacă în curând va mai fi destulă mâncare pentru toți, ci la cantitatea în sine. Dacă trei milioane ori șase miliarde serveau unui scop anume. Odată atins acest punct, primele senzații de disconfort nu întârziau să apară. Nu sunt neapărat prea mulți oameni, mă gândeam, dar sunt foarte mulți. Mă gândeam la elevii din sala mea de clasă. Toți trebuie să facă ceva: trebuie să-și facă intrarea în viață, trebuie să treacă prin viață. Asta în vreme ce o singură oră poate să fie foarte lungă. Trebuie să găsească slujbe și să formeze cupluri. Aveau să apară copii, iar acestor copii urma să li se predea și lor istorie la școală, chiar dacă nu de către mine. De la o anumită înălțime, nu mai vedeai decât prezența oamenilor, iar oamenii înșiși se făcuseră nevăzuți. Aici intram în panică. Din exterior, abia dacă ai fi observat ceva schimbat la mine, în afară

de faptul că ziarul din poală încă nu fusese deschis. „Poate vrei o bere?“ întreba Claire, intrând în cameră cu un pahar de vin roșu în mână. Acum trebuia să spun: „Da, mulțumesc“, fără ca tonul vocii mele să provoace uimire. Mi-era teamă ca nu cumva vocea să-mi sune ca a unuia care abia s-a trezit, abia s-a sculat din pat și încă n-a apucat să scoată o vorbă. Sau, pur și simplu, ca o voce bizară, despre care nu se poate spune sigur că ar fi a mea, o voce înfricoșătoare. Claire ar ridica din sprâncene și ar întreba: „S-a întâmplat ceva?“. Iar eu, firește, aș nega, aș scutura din cap, însă mult prea energic, trădându-mă astfel, în timp ce cu o voce bizară, înfricoșătoare, pițigăiată, care n-ar semăna nici pe departe cu propria mea voce, aș spune: „Nu, absolut nimic. Ce să se-ntâmple?“.

Iar apoi? Apoi Claire ar veni să se așeze lângă mine pe canapea, mi-ar prinde o mână între ale ei, s-ar putea să îmi pună și o palmă pe frunte, cum îi faci unui copil când vrei să simți dacă are febră. Și-acum vine. Știam că ușa către normalitate era acum deschisă mai mult decât de obicei: Claire ar întreba încă o dată dacă într-adevăr nu se întâmplase nimic, iar eu aș scutura din nou din cap (mai puțin energic de data asta), pentru început ea ar continua să se uite la mine cu o oarecare îngrijorare, pe care însă și-ar alunga-o numaidecât: reacționam normal, nu mai aveam vocea pițigăiată, și-acum îi răspundeam relaxat la întrebări. Nu, mă lăsasem doar așa, un pic, în voia gândurilor. La ce te gândeai? Nici măcar nu mai știu. Hai, știi de cât timp stai aici cu ziarul în poală? De o oră și jumătate, poate chiar două. M-am gândit la grădină, că am putea să facem un foișor în grădină. Paul... Da? Doar nu te gândești de-o oră și jumătate la grădină. Nu, bineînțeles că nu, adică, poate că ultimul sfert de oră m-am gândit la grădina noastră. Și înainte de asta?

În acea după-amiază de duminică, la o săptămână după discuția cu psihologul școlar, m-

am uitat la grădină pentru prima dată după mai mult timp fără să mă gândesc la ceva anume. O auzeam pe Claire în bucătărie. Cânta încet, odată cu o voce de la radio, un cântec pe care nu-l cunoșteam, dar în care se tot repetau cuvintele „și floricica mea“.

— De ce râzi? a întrebat ea puțin mai târziu, intrând în cameră cu două căni de cafea.

— Pur și simplu, am spus eu.

— Cum adică, pur și simplu? Ar trebui să te vezi. Parcă ai fi un creștin care s-a născut din nou. Eşti tot numai fericire.

M-am uitat la ea, mă simțeam cald, însă cumva plăcut, cum e căldura unei pilote de puf.

— Mă gândeam..., am spus eu, însă m-am răzgândit brusc.

Vrusesem să încep o discuție despre următorul nostru copil. În ultimele luni nu mai deschiseserăm subiectul. Mă gândeam la diferența de vârstă care, în cel mai bun caz, ar fi fost de aproape cinci ani. Era acum ori niciodată. Exista totuși o voce care-mi spunea că nu ăsta era momentul, poate peste câteva zile, însă nu în după-amiaza aceasta de duminică în care medicamentele începuseră să-și facă efectul.

— Mă gândeam că am putea să facem un foişor în grădină, am spus eu.

33

Privind lucrurile retrospectiv, se poate spune că în duminica aceea s-a atins și punctul culminant. Prospețimea unei existențe fără gânduri ascunse a dispărut repede. Viața a devenit mai uniformă, mai temperată, ca o petrecere unde-i vezi pe toți vorbind și gesticulând, însă nu înţelegi ce spune fiecare în parte. Nu mai erau suișuri și coborâșuri. Ceva dispăruse. Auzi uneori vorbindu-se despre oameni care își pierd simțul mirosului și al gustului: pentru acei oameni, o farfurie cu mâncarea cea mai delicioasă nu mai înseamnă absolut nimic. Așa vedeam uneori viața, ca pe o farfurie cu mâncare caldă ce stă să se răcească. Știam că trebuie să mănânc, pentru că altfel aș fi murit, însă n-aveam nici o poftă.

Câteva săptămâni mai târziu am făcut o ultimă încercare de a regăsi euforia acelei prime după-amiezi de duminică. Michel tocmai se culcase. Claire și cu mine stăteam întinşi pe canapea și ne uitam la o emisiune despre condamnații la moarte în Statele Unite. Aveam o canapea lată, dacă împărțeam spațiul cu un pic de grijă, încăpeam amândoi pe ea. Fiindcă stăteam culcați unul lângă altul, nu trebuia să o privesc în față.

— Tocmai mă gândeam, am spus eu. Dacă mai facem acum un copil, când se naște, Michel o să aibă cinci ani.

— M-am gândit și eu la asta de curând, a spus Claire. Chiar nu-i o idee bună. Să fim mulțumiți cu ce-avem.

Am simțit căldura soției mele; se poate ca brațul meu petrecut pe după umerii ei să se fi contractat preț de o clipă. M-am gândit la discuția cu psihologul școlar.

Da’ tu ai făcut vreodată un test al lichidului amniotic?

Puteam s-o întreb asta pe un ton cât mai indiferent. Un dezavantaj era că nu mă puteam uita în ochii ei când îi puneam întrebarea. Un dezavantaj și un avantaj.

Atunci m-am gândit la fericirea noastră. La familia noastră fericită. Familia noastră fericită care trebuia să fie mulțumită cu ce avea.

— Să mergem undeva în weekendul ăsta? am întrebat eu. Să închiriem o căsuță sau așa ceva? Pur și simplu, doar pentru noi trei?

34

Și-apoi? Apoi s-a îmbolnăvit Claire. Claire, care nu fusese niciodată bolnavă, cel mult îi mai curgea din când în când nasul câteva zile când era răcită, care în orice caz nu zăcuse nici măcar o zi în pat din cauza unei gripe, a ajuns la spital. De pe o zi pe alta, fără să existe nimic care să ne poată pregăti pentru o internare, fără să apucăm – cum se spune – să stabilim nimic. Ce-i drept, de dimineață se simțise puțin slăbită, după cum spunea chiar ea, dar ieșise totuși din casă, mă sărutase pe gură la despărțire, iar apoi se urcase pe bicicletă. După-amiaza am văzut-o din nou, însă acum avea mai multe perfuzii în braț, iar la capul patului bipăia un monitor. A încercat să-mi zâmbească, dar se vedea că n-o face fără efort. Dinspre culoar, mi-a făcut semn că vrea să stăm de vorbă între patru ochi.

N-am să povestesc aici ce probleme a avut Claire, asta-i o chestiune personală, după părerea mea. Nu-i treaba nimănui ce boală ai şi, în orice caz, e treaba ei dacă vrea să povestească ceva despre asta, nu a mea. Ajunge să spun că nu era o boală care să-i pună viața în pericol, cel puțin, nu în stadiul acela. Cuvintele astea au fost folosite de mai multe ori de prieteni și rude și cunoștințe și colegi care au sunat. „Îi pune viața în pericol?“ întrebau ei. Pe un ton puțin reţinut, însă puteai percepe setea de senzațional – când oamenii au șansa să ajungă în preajma morții fără a fi ei înșiși lezați, n-o vor rata niciodată. Îmi amintesc mai ales cât de mult mi-ar fi plăcut de fapt să răspund afirmativ la întrebare. „Da, îi pune viața în pericol.“ Aș fi vrut să aud liniștea care s-ar fi lăsat la celălalt capăt al firului după un asemenea răspuns.

Așadar, fără să intru în detalii legate de boala lui Claire, vreau să redau aici ce mi-a spus chirurgul pe coridor după ce, cu o mină serioasă, mi-a vorbit despre intervenția care urma să fie făcută.

— Nu-i floare la ureche, mi-a spus el, făcând mai întâi o pauză, ca să pot asimila informația. Toată viața ți se schimbă de pe o zi pe alta. Dar o să facem tot ce ține de noi.

Ultima propoziție a spus-o pe un ton vesel, care nu se potrivea cu expresia de pe chipul lui.

Și apoi? Apoi, totul a mers prost. Sau mai bine zis: tot ce putea să meargă prost a mers prost. După prima operație a urmat a doua, apoi a treia. Au apărut tot mai multe monitoare lângă patul ei, din corpul ei ieșeau tuburi care intrau în alte locuri. Tuburi și monitoare care aveau rolul să o țină în viață, însă chirurgul din prima zi renunțase definitiv la tonul lui vesel. Continua să spună că o să facă tot ce ține de ei, însă între timp Claire slăbise douăzeci de kilograme și, fără ajutor, nu se mai putea ridica în capul oaselor ca să stea sprijinită de perne.

M-am bucurat că Michel n-o vedea așa. La început, încă binedispus, îi propusesem să mergem împreună să o vedem în timpul orelor de vizită, dar se făcuse că nu mă aude. În ziua aceea în care mama lui ieșise de dimineață din casă, dar seara nu se întorsese, pusesem accent în primul rând pe aspectul festiv, pe unicitatea situației, ca atunci când rămâi peste noapte să dormi la prieteni sau pleci în excursie cu clasa. Am ieșit să mâncăm la cafeneaua pentru oameni obișnuiți – costițe de porc cu cartofi prăjiți era pe-atunci mâncarea lui preferată – și am încercat să-i explic cum m-am priceput mai bine ce se întâmplase. I-am explicat și, totodată, am ocolit unele lucruri. Am omis câte ceva, în primul rând frica mea. După masă, ne-am dus să închiriem un film de la videotecă; avea voie să stea până mai târziu, chiar dacă a doua zi

trebuia să meargă la școală (acum nu mai era la creșă, ci în clasa întâi la școala elementară).

— Mama vine mai târziu? a întrebat el când m-am dus să-l sărut de noapte bună.

— O să las ușa crăpată, i-am răspuns eu. Mai stau puțin la televizor, așa că poți să m-auzi.

În prima seară, n-am sunat pe nimeni. Claire insistase să nu fac asta.

— Fără panică, îmi spusese ea. Poate nu-i așa de grav și peste câteva zile sunt din nou acasă.

Asta era după ce vorbisem deja cu chirurgul pe coridor.

— OK, am spus eu. Fără panică.

În după-amiaza următoare, după școală, Michel n-a întrebat de maică-sa. Mi-a cerut să-i demontez roțile ajutătoare de la bicicletă. Mai făcusem asta o dată cu câteva luni în urmă, însă atunci, după câteva încercări nereușite de a se ține drept, se oprise în gardul scund din fața spațiului verde.

— Ești sigur? l-am întrebat.

Era o zi frumoasă de mai; a luat-o din loc fără să se clatine măcar o singură dată, a ajuns până la colț și apoi s-a întors. Când a trecut pe lângă mine, și-a luat mâinile de pe ghidon și le-a ridicat în aer.

— Vor să mă opereze chiar mâine, a spus Claire în seara aceea. Dar ce au de gând să facă, mai exact? Ți-au spus ceva ce nu știu eu?

— Știi că Michel m-a pus azi să-i demontez roțile ajutătoare de la bicicletă? am întrebat eu.

Claire a închis ochii preț de o clipă; îngropat adânc în perne, capul părea că-i atârnă mai greu.

— Ce mai face? a întrebat ea încet. I-e dor tare de mine?

— Vrea foarte mult să te viziteze, am mințit eu. Dar mi s-a părut că-i mai bine să mai așteptăm puțin.

N-o să spun în ce spital a fost Claire. Era destul de aproape de casă, puteam să ajung acolo cu bicicleta sau, când vremea era proastă, cu mașina; în orice caz, nu dura mai mult de zece minute. În

timpul orelor de vizită, Michel stătea la o vecină care avea și ea copii; uneori venea dădaca, o fată de cincisprezece ani, care locuia la câteva străzi depărtare. N-am nici un chef să intru în detalii despre tot ce-a mers prost în spitalul acela, aș vrea doar să avertizez insistent pe oricine ține la viață – a lui sau a ei, a unei rude sau persoane dragi – să nu se interneze niciodată acolo. Asta-i totodată și dilema mea: nu-i treaba nimănui în ce spital a fost internată Claire, însă pe de altă parte vreau să avertizez pe toată lumea să se țină cât mai departe de acel loc.

— Cum te descurci? a întrebat Claire într-o după-amiază, cred că după a doua sau a treia operație.

Avea o voce așa de sfârșită, încât aproape că a trebuit să-mi lipesc urechea de buzele ei ca s-o pot înțelege.

— N-ai nevoie de ajutor?

La cuvântul „ajutor“, a început să mi se zbată un mușchi sau un nerv sub ochiul stâng. Nu, n-aveam nevoie de ajutor, mă descurcam foarte bine sau, mai bine spus: în primul rând eram eu însumi uimit de cât de bine păream să mă descurc. Michel ajungea la timp la școală, spălat pe dinți și cu hainele curate. Mai mult sau mai puțin curate; la câteva pete de pe pantalonii lui, eu mă uitam mai puțin critic decât ar fi făcut-o Claire, însă tocmai de-aia eram tatăl lui, şi n-am încercat niciodată să-i fiu „şi tată și mamă“, așa cum îl auzisem odată spunând într-o emisiune de trăncăneală de după-amiază a unei televiziuni pe capul unei familii monoparentale, un tip molâu, îmbrăcat într-un pulover tricotat manual. Eram ocupat, însă ocupat în sensul bun al cuvântului. Ultimul lucru de care aveam nevoie erau oameni care, cu sau fără cele mai bune intenții, să preia unele activități, astfel încât eu să am mai mult timp pentru alte lucruri. Nu voiam absolut deloc să-mi fac timp liber, eram bucuros tocmai fiindcă fiecare minut era planificat.

Uneori stăteam seara în bucătărie şi beam o bere. Îl sărutasem pe Michel de noapte bună, maşina de spălat vase zbârnâia şi bolborosea, ziarul zăcea încă necitit în faţa mea, şi-atunci simţeam cum sunt ridicat deodată în aer, nici eu nu ştiu cum să spun altfel: simţeam mai ales că sunt uşor, foarte uşor, că dacă în clipa aceea cineva ar fi suflat înspre mine, m-aş fi ridicat fără îndoială până la tavan, asemenea unui fulg dintr-o pernă. Da, asta era: imponderabilitate, intenţionat nu folosesc cuvinte precum fericire sau măcar satisfacţie. Îi auzeam uneori pe părinţii prietenilor lui Michel văitându-se că după o zi lungă şi aglomerată au mare nevoie de „un moment pentru sine“. În sfârşit, copiii erau în pat, şi-atunci venea momentului acela magic, nici un minut mai devreme. Mi s-a părut întotdeauna ciudat, fiindcă la mine momentul acela pentru mine începea mult mai devreme. De pildă, când venea Michel acasă şi totul era normal. Şi vocea mea care-l întreba cu ce voia să fie sendvişul era, în primul rând, normală. Aveam tot în casă, cumpărăturile le făcusem de dimineaţă, aveam grijă şi de mine, mă uitam în oglindă înainte să ies pe uşă: aveam grijă să port haine curate, să mă bărbieresc, să-mi aranjez părul ca să nu arate ca şi cum ar fi al cuiva care nu se uită în oglindă – oamenii de la supermarket n-aveau să observe nimic special, nu eram un tată divorţat care mirosea a băutură, un tată care n-o mai scotea cu nici un chip la capăt. Nu mi-am uitat nicidecum scopul: voiam să păstrez aparenţele normalităţii. Pentru Michel, totul trebuia să rămână pe cât posibil neschimbat câtă vreme lipsea mama lui. Pentru început, în fiecare zi o masă caldă. Dar nici în privinţa altor aspecte ale familiei noastre monoparentale temporare nu trebuia să aibă loc prea multe modificări vizibile. În mod normal, nu mă bărbieream în fiecare zi; nu mi se părea o problemă să umblu câteva zile cu barba nerasă, nici Claire nu făcuse vreodată un capăt de ţară din

asta, însă tocmai în aceste săptămâni m-am bărbierit în fiecare zi. Am considerat că fiul meu are dreptul să stea la masă cu un tată proaspăt ras, care miroase plăcut. Un tată proaspăt ras, care miroase plăcut, n-ar avea cum să-i dea idei proaste, în orice caz, nu l-ar face să se îndoiască de caracterul trecător al familiei noastre monoparentale. Nu, pe dinafară nu se vedea nimic la mine, eram în continuare o parte fixă a unei trinități, o altă parte se afla doar temporar (temporar! temporar! temporar!) în spital, eu eram pilotul unui avion de pasageri cu trei motoare dintre care unul cedase: nu-i nici un motiv de panică, asta nu-i o aterizare forțată, pilotul are mii de ore de zbor la activ, o să aducă aparatul la sol în siguranță.

35

Într-o seară au trecut pe la noi Serge și Babette. Claire urma să fie operată din nou a doua zi. Mi-amintesc foarte bine, în seara aceea făcusem paste, paste *alla carbonara*, dacă stau bine să mă gândesc, singura mâncare la care mă pricepeam până la ultimul detaliu. Alături de costițele de porc de la cafeneaua pentru oameni obișnuiți, era felul preferat al lui Michel, de aceea l-am făcut în fiecare zi în săptămânile cât a stat Claire în spital.

Tocmai voiam să pun mâncarea în farfurii, când s-a auzit soneria. Serge și Babette n-au întrebat dacă pot să intre; nici nu mi-am dat seama când ajunseseră deja în living. Am văzut cum Babette inspectează mai întâi camera în care ne aflam, apoi întreaga casă. În acele săptămâni nu mâncam în bucătărie, așa cum făceam de obicei. Pusesem masa în living, în fața televizorului. Babette s-a uitat la șervețelele de pus sub farfurii și la tacâmuri, apoi la televizorul deschis deja, fiindcă peste câteva minute urma să înceapă *Jurnalul sportiv.* După aceea s-a uitat la mine, cu o privire specială, nu știu cum s-o descriu altfel.

Mi-amintesc cum acea privire specială m-a făcut să simt că trebuie să dau niște explicații. Am mormăit ceva despre caracterul festiv al meselor pe care le luam împreună, căci în anumite puncte deviam serios de la mersul normal al lucrurilor. Câtă vreme nu apăreau semne vizibile de degradare, menajul nu trebuia să fie o copie la indigo a celui ținut de Claire. Cred că am folosit în argumentația mea și sintagmele „menaj bărbătesc“ și „senzație de vacanță“.

De fapt, a fost destul de stupid; mai încolo puteam să-mi trag chiar și un glonț în cap, dacă

voiam – nu datoram nimănui nici o explicație. Însă între timp Babette urcase scările și ajunsese în ușa camerei lui Michel. Michel stătea pe jos, printre jucării, și tocmai alinia sute de piese de domino, într-o imitație după *World Domino Day*, însă când și-a văzut mătușa, a sărit în sus și s-a aruncat în brațele ei întinse.

După gustul meu, a fost cam prea entuziast. Sigur, era foarte atașat de mătușa lui, însă felul în care își ținea strâns mâinile în jurul coapselor ei, nevrând parcă să-i mai dea drumul, lăsa totuși impresia că simțea lipsa unei femei în casă. A unei mame. Babette l-a îmbrățișat și și-a trecut degetele prin părul lui. Între timp, se uita de jur împrejur prin cameră, iar eu mă uitam odată cu ea.

Podeaua nu era ocupată doar de piesele de domino. Peste tot erau jucării, toată camera era plină de jucării împrăștiate, mai bine zis, de aproape că nu mai aveai pe unde să păşeşti. Era puțin spus că în camera lui Michel domnea dezordinea, de asta îmi dădeam și eu seama acum, când priveam prin ochii lui Babette. Desigur, erau jucăriile împrăștiate, însă asta nu era tot. Cele două scaune, canapeaua și patul lui Michel erau acoperite de haine, atât curate, cât și murdare, iar pe micul lui birou și pe taburetul de lângă pat (nefăcut) erau farfurii cu firimituri și pahare pe jumătate goale de lapte și limonadă. Poate cel mai tare sărea în ochi cotorul unui măr care nu stătea nicidecum pe o farfurie, ci pe un tricou al echipei Ajax, cu numele Kluivert pe el. Cotorul era, așa cum sunt toate cotoarele expuse mai mult de câteva minute la lumină și aer, brun-închis. Mi-am adus aminte că după-amiază îi adusesem lui Michel un măr și un pahar de limonadă, însă dacă te uitai acum la cotor, n-ai fi zis că era acolo doar de câteva ore. Ca toate cotoarele, părea mai degrabă că putrezește acolo, pe tricoul de fotbal, de zile bune.

Mi-am adus aminte și că în dimineața aceea îi spusesem lui Michel că mai târziu, în cursul zilei, o să facem împreună curat în camera lui. Însă, din tot felul de motive sau, mai bine spus, din pricina gândului reconfortant că mai târziu o să fie încă destul timp pentru curățenie, asta nu se întâmplase.

M-am uitat în ochii lui Babette în timp ce ea încă îl mai ținea în brațe pe fiul meu și-l mângâia tandru pe spate și am văzut din nou privirea aceea specială. O să fac curat! voiam să-i strig. Dacă ai fi venit mâine, în camera asta ai fi putut să mănânci de pe podea. Dar n-am făcut-o, m-am uitat doar la ea și am ridicat din umeri. E cam dezordine aici, spuneau umerii mei, dar *who cares*?[1] În momentul ăsta sunt lucruri mai importante de rezolvat decât dacă e sau nu ordine într-o cameră.

Iar nevoia de a da explicații! N-aveam nici un chef să dau explicații, explicațiile nu erau necesare, îmi spuneam eu. Dăduseră buzna pur și simplu. Ia să privim lucrurile invers, mi-am zis, să privim lucrurile invers și să încercăm să ne închipuim ce s-ar întâmpla dacă aș suna pe neașteptate la ușa fratelui meu și a cumnatei mele, în timp ce Babette, să zicem, s-ar rade pe picioare ori Serge și-ar tăia unghiile. Și-atunci ai vedea ceva ce, în esență, ține de zona privată, nefiind destinat privirilor unor străini. Nu trebuia să-i las să intre, mă gândeam acum. Trebuia să spun că nu e un moment potrivit.

Coborând scara, după ce Babette îi promisese lui Michel că de îndată ce el o să fie gata, ea o să vină să se uite cum cad piesele de domino, iar eu spusesem că mâncarea e aproape făcută şi că o să mergem numaidecât la masă, am mai trecut și pe lângă baie și dormitorul lui Claire și al meu. Am văzut-o pe Babette aruncând priviri furișe înăuntru, pe care abia dacă făcea vreun efort să le ascundă, mai ales spre coșul dând pe-afară de rufe și spre patul nefăcut, presărat de ziare, din dormitor. De data asta nu s-a mai uitat la mine – și

poate că asta era și mai dureros, mai umilitor decât acea privire specială. Vorbisem foarte limpede când îi spusesem lui Michel, și numai lui Michel, că mergem numaidecât la masă, vrând astfel să semnalez fără să las loc de ambiguități că fratele meu și cumnata mea n-aveau să fie invitați să mănânce împreună cu noi. Veniseră într-un moment nepotrivit şi era timpul să plece înapoi la ei acasă.

Jos, în living, Serge stătea cu mâinile în buzunare în fața televizorului – între timp începuse *Jurnalul sportiv*. Mai mult decât orice altceva – felul insolent în care fratele meu stătea acolo, cu mâinile în buzunare, cu picioarele puțin depărtate, ca și cum ar fi fost livingul lui, nu al meu; privirile speciale pe care le aruncase cumnata mea în camera lui Michel, în dormitorul nostru, spre coșul de rufe –, imaginile *Jurnalului sportiv*, cu un grup de fotbaliști făcând alergări de antrenament în jurul unui teren scăldat în soare au fost cele care mi-au spus că planurile mele pentru seara aceea riscau să se facă țăndări – nu, că se făcuseră deja țăndări; seara mea împreună cu Michel în fața televizorului, cu farfuriile de paste *alla carbonara* pe genunchi, o seară normală, ce-i drept, fără mama lui, fără soția mea, totuși o seară festivă.

— Serge...

Babette se dusese la fratele meu și îi pusese mâna pe umăr.

— Da, a spus Serge, s-a întors și s-a uitat la mine fără să-și scoată mâinile din buzunar.

— Paul..., a început el.

S-a oprit și a aruncat o privire neajutorată spre soția lui.

Babette a oftat adânc. Apoi mi-a prins mâna și a ținut-o între degetele ei lungi, elegante, frumoase. Privirea specială îi dispăruse din ochi. Acum mă privea amabil, însă ferm, ca și cum n-aș mai fi fost cauza haosului total din casă, ci m-aș fi transformat eu însumi într-un coș dând pe-afară de

rufe sau într-un pat nefăcut, un coș de rufe al cărui conținut ea avea să-l mute în cel mai scurt timp în mașina de spălat, un pat pe care ea avea să-l facă într-o clipită, cum nu mai fusese făcut niciodată: ca pe un pat dintr-un hotel, în apartamentul prezidenţial.

— Paul, a spus ea. Știm cât vă e de greu. Ție și lui Michel. Acum, cu Claire la spital. Desigur, sperăm la ce-i mai bun, însă momentan nimeni nu știe cât o să mai dureze. De aceea, ne-am gândit că pentru tine, dar și pentru Michel, poate ar fi o idee bună dacă ar veni să stea la noi un timp.

Am simțit ceva, m-a străbătut o senzație alb-fierbinte de furie, o undă glacială de panică. Orice-ar fi fost, probabil mi se putea citi pe chip, căci Babette m-a ciupit ușor de mână și a spus:

— Ia-o ușurel, Paul. Suntem aici doar ca să te ajutăm.

— Da, a spus Serge.

A făcut un pas în față, preț de o clipă a părut că dă să mă prindă de celălalt braț ori să-mi pună o mână pe umăr, însă după un scurt moment de gândire s-a răzgândit.

— Ai destule pe cap cu Claire, a spus Babette zâmbind, în timp ce cu un deget a început să-mi mângâie dosul palmei. Dacă-l luăm pentru o vreme pe Michel la noi, poți să te destinzi și tu un pic. Iar Michel iese și el puțin din atmosfera asta. Se ține tare, un copil poate nu spune unele lucruri cu voce tare, dar să știi că ei înregistrează tot.

Am tras de câteva ori adânc aer în piept – acum cel mai important lucru era să nu se simtă nici un tremur în vocea mea.

— V-aș invita să rămâneți să mâncați cu noi, am spus eu, însă n-avem destul.

Degetul lui Babette de pe dosul mâinii mele nu s-a mai mişcat, zâmbetul i-a rămas încă încremenit pe față, însă părea deconectat de emoția din spatele lui – dacă o asemenea emoție va fi existat vreodată.

— Nici nu se pune problema să rămânem la masă, Paul, a spus ea. Ne-am gândit doar că, ținând seama de operația de mâine a lui Claire, cel mai bine pentru Michel ar fi să vină astă-seară la noi...

— Tocmai eram pe punctul de a mă așeza la masă împreună cu fiul meu, am spus eu. Ați venit în vizită într-un moment nepotrivit. De aceea, aș vrea să vă rog să plecați acum.

— Paul...

Babette m-a ciupit de mână. Zâmbetul îi dispăruse complet, iar ochii ei mai degrabă implorau – o expresie care nu i se potrivea defel.

— Paul, a spus și fratele meu. Doar îți dai și tu seama că astea nu sunt condiții ideale pentru un copil de patru ani.

Cu o smucitură, mi-am eliberat mâna dintre degetele lui Babette.

— Ce-ai spus? am întrebat eu.

Vocea îmi era calmă, nu tremura – prea calmă poate, pentru a fi mai exacți.

— Paul!

Vocea lui Babette era alarmată, poate că ea vedea ceva ce eu însumi nu puteam să văd. Poate mă credea în stare de ceva rău, poate îi era teamă că o să-i fac ceva lui Serge, dar satisfacția asta n-aveam să i-o ofer niciodată. Ce-i drept, unda glacială de panică făcuse loc definitiv furiei alb-fierbinți, însă pumnul pe care cel mai mult mi-ar fi plăcut să-l înfig direct în mecla lui nobilă, atât de preocupată de soarta mea și a copilului meu, ar fi fost argumentul decisiv că nu-mi mai puteam struni emoțiile. Iar cine nu-și strunește emoțiile nu-i omul cel mai potrivit să conducă o familie (temporar) monoparentală. În ultimul minut îmi auzisem deja – cât de des? – de cinci ori propriul prenume. Din experiență, știu că oamenii vor întotdeauna ceva de la tine când îți pronunță des numele mic, de cele mai multe ori fiind vorba de ceva ce tu nu vrei să le dai.

— Serge nu vrea să spună decât că poate eşti un pic depăşit de situaţie, Paul; – de şase ori – ştim mai bine decât orice altcineva că faci tot ce-ţi stă în puteri ca lucrurile să-i pară normale lui Michel. Dar nu-i normal. Împrejurările nu sunt obişnuite. Trebuie să fii şi cu Claire, şi cu fiul tău. În condiţiile astea, nu te poţi aştepta de la nimeni să fie în stare să facă şi menajul cum trebuie.

Braţul i se ridicase, iar mâna şi degetele fluturau în sus: spre jucăriile împrăştiate, spre coşul de rufe şi patul nefăcut, presărat cu ziare.

— În momentul ăsta, ce are Michel mai important pe lume e tatăl lui. Mama lui e bolnavă. Nu trebuie să rămână cu impresia că tatăl lui nu mai face faţă situaţiei.

Tocmai voiam să fac ordine, am vrut eu să spun. Dacă aţi fi venit cu o oră mai târziu... Dar n-am spus asta. Nu trebuia să mă las împins în defensivă. Michel şi cu mine facem ordine când avem noi chef.

— Chiar trebuie să vă mai cer încă o dată să plecaţi, am spus eu. Michel şi cu mine ar fi trebuit să ne aşezăm la masă încă de-acum un sfert de oră. Când vine vorba de astfel de lucruri, ţin la punctualitate. În condiţiile astea, am adăugat eu.

Babette a scos din nou un oftat adânc; preţ de o clipă am crezut că o să spună iarăşi: „Paul...“, însă ea şi-a mutat privirea dinspre mine spre Serge, iar apoi din nou spre mine. La televizor s-a auzit acordul final al *Jurnalului sportiv*, şi brusc m-a copleşit o tristeţe uriaşă. Fratele meu şi cumnata mea dăduseră buzna în casă într-un moment nepotrivit, ca să-şi bage nasul în menajul meu, însă acum se întâmplase şi ceva ce n-avea să mai poată fi şters niciodată. Pare o prostie, este o prostie, însă aproape că mi-au dat lacrimile când am făcut simpla constatare că fiul meu şi cu mine n-aveam să ne mai uităm în seara aceea la *Jurnalul sportiv*. M-am gândit la Claire în salonul ei din spital; din fericire, de câteva zile stătea singură în salon, după

ce mai înainte îl împărțise cu o babă împuțită, care trăgea pârțuri bubuitoare. În timpul orelor de vizită, încercam tot timpul să ne facem că nu auzim, însă după câteva zile Claire se săturase de asta până într-atât, încât începuse să dea ostentativ cu sprayul deodorant după fiecare pârț. Era de râs și de plâns în același timp, însă la sfârșitul vizitei am trecut pe la asistenta-șefă ca să insist s-o mute pe Claire singură în salon. Noul salon dădea spre o aripă a spitalului, astfel că atunci când se întuneca și începeau să se aprindă luminile, puteai să vezi cum, în paturile lor, bolnavii de pe acea aripă, sprijinindu-se de perne, se ridicau în capul oaselor ca să înceapă să mănânce de seară. Stabiliserăm ca în seara asta, seara de dinaintea operației, să nu vin în vizită, ci să rămân cu Michel. Cât mai normal posibil. Însă acum mă gândeam la Claire, la soția mea singură în salon, la lăsarea serii și la tabloul ferestrelor luminate și al bolnavilor, întrebându-mă dacă făcusem bine; poate că ar fi trebuit s-o chem pe dădacă, astfel încât în seara asta, tocmai în seara asta, să pot să stau cu soția mea.

Mi-am propus s-o sun imediat. Imediat după ce aveau să plece Serge și Babette, iar Michel se va fi culcat. Da, acum chiar că era timpul să se care, pentru ca Michel și cu mine să ne putem vedea în sfârșit de cină, de cina noastră deja dată peste cap.

Și-atunci a apărut brusc un gând nou. Un gând ca un coșmar. Un gând din care te trezești asudat, cu pilota căzută pe podea, perna udă de propria transpirație, inima bătându-ţi să iasă din piept – dar în dormitor e lumină, nu s-a întâmplat de-adevăratelea, n-a fost decât un vis.

— Ați mai trecut azi pe la Claire? am întrebat eu.

Adoptasem un ton vesel, amabil și nonșalant, nevrând cu nici un chip ca ei să-și dea seama cât de prost îmi mergea în realitate.

Serge și Babette s-au uitat la mine; judecând după expresia feței fiecăruia dintre ei, era limpede

că întrebarea îi luase prin surprindere. Dar asta nu însemna încă nimic, poate erau surprinși de schimbarea mea bruscă de atitudine; cu doar câteva minute înainte îi somasem să plece.

— Nu, a spus Babette. Adică...

Ochii ei căutau sprijinul fratelui meu.

— Am apucat să vorbesc cu ea după-amiază.

Se întâmplase deci cu-adevărat. Inimaginabilul chiar se petrecuse. Nu era un vis. Ideea de a-l lua pe Michel de-aici venea de la soția mea. După-masă vorbise la telefon cu Babette, și-atunci îi sugerase ideea. Poate nici măcar n-o făcuse ea, poate că Babette venise cu ideea, însă Claire, slăbită poate de boală, ca să scape de sâcâială, fusese de acord. Fără să se consulte cu mine mai înainte.

În cazul ăsta, starea mea e și mai gravă decât pot aprecia singur, mi-am zis. Dacă soția mea consideră că-i mai bine să ia decizii importante legate de fiul nostru fără să mă consulte, probabil că i-am oferit chiar eu motiv.

Ar fi trebuit să fac curat în camera lui Michel, m-am gândit. Ar fi trebuit să golesc coșul de rufe, mașina de spălat ar fi trebuit să meargă în clipa când Serge și Babette sunaseră la ușă, ar fi trebuit să bag ziarele de pe pat în pungi de plastic, iar acele pungi de plastic să ajungă pe coridorul mic de lângă ușa de la intrare, ca și cum tocmai aș fi fost pe punctul de a le duce la tomberonul pentru hârtie.

Dar pentru toate astea era acum prea târziu. Mi-am dat seama că probabil oricum ar fi fost prea târziu, că Serge și Babette veniseră cu un plan; chiar dacă Michel și cu mine am fi stat la masă îmbrăcați în costume din trei piese, cu cravată la gât, iar fața de masă ar fi fost din damasc și tacâmurile din argint, tot s-ar fi gândit ei la ceva să-mi ia fiul de lângă mine.

Și după-amiază ați vorbit și despre Michel? N-am pus întrebarea, am lăsat-o, ca să zicem așa, în

aer. Păstrând acum tăcerea, i-am dat lui Babette ocazia să completeze veriga lipsă în răspunsul ei.

— De ce nu merge Michel niciodată la spital? a întrebat Babette.

— Ce? am întrebat la rându-mi.

— De ce n-o vizitează Michel niciodată pe mama lui? De când e internată Claire acolo? Totuși, nu-i normal ca un fiu să nu vrea să-și vadă mama.

— Am vorbit cu Claire despre asta. La început, n-a vrut ea. N-a vrut ca Michel s-o vadă așa.

— Asta a fost la început. Dar mai târziu? Mai târziu trebuie să se fi găsit totuși un moment, nu? Ce vreau să spun e că Claire a ajuns să nu mai priceapă ea însăși situația. Crede că propriul copil a uitat-o.

— Nu fi ridicolă. Bineînțeles că Michel nu și-a uitat mama. El...

Voiam să spun „vorbește despre ea“, însă pur și simplu nu era adevărat.

— Nu vrea s-o vadă și basta. Nu vrea să meargă la spital. Îl întreb destul de des. „Să mergem mâine la mama?“ îl întreb. Și-atunci începe să se uite la mine indecis. „Poate“, spune el, iar a doua zi când îl întreb din nou scutură din cap. „Poate mâine“, spune el. Și eu ce să fac? Pot eu să-l forțez? Nu, stai așa, e altfel: nu *vreau* să-l forțez. Nu în situația asta. N-o să-l târăsc la spital împotriva voinței lui. După părerea mea, asta n-ar face decât ca mai târziu să-și aducă aminte cu neplăcere de întâmplarea asta. O fi având el motivele lui. Are patru ani, dar poate că știe mai bine cum trebuie să abordeze toate astea. Dacă în momentul ăsta vrea să reprime faptul că mama lui e în spital, atunci s-o facă. Eu așa cred. Mi se pare o atitudine destul de matură. Și adulții reprimă tot.

Babette a adulmecat de câteva ori și a ridicat din sprâncene.

— Asta nu e...? a întrebat ea.

Și în același moment am simţit și eu mirosul. Când m-am răsucit brusc și m-am năpustit spre bucătărie, am și văzut fumul plutind în hol.

— La naiba!

Stingând focul de la ochiul de aragaz de sub paste și deschizând apoi ușa dinspre grădină, am simțit că-mi dau lacrimile.

— La naiba! La naiba! La naiba!

Am început să dau din mâini, însă fumul doar se muta dintr-o parte într-alta, fără să iasă din bucătărie.

Cu ochii umeziți, m-am uitat fix în oală. Am luat lingura de lemn de pe blatul de bucătărie și am început să amestec în terciul tare și negru.

— Paul...

Stăteau amândoi în ușă. Serge cu un picior în bucătărie, Babette cu o mână pe umărul lui.

— Ah, uite! am urlat eu. Uitați-vă și voi!

Am aruncat cu putere lingura de lemn înapoi pe blat. M-am luptat să stăvilesc alte lacrimi, însă n-am reușit decât pe jumătate.

— Paul...

Fratele meu pășise și cu celălalt picior în bucătărie. Am văzut o mână întinsă în aer și am făcut repede un pas într-o parte.

— Paul, a spus el. Dar totul este foarte logic. Mai întâi slujba ta, acum și Claire. Nu văd de ce n-ai recunoaște asta față de tine însuți.

Din câte mi-amintesc, s-a auzit foarte limpede un sfârâit în clipa când am apucat mânerele încinse ale oalei și pielea de pe degete a început să se prăjească. N-am simțit nici o durere; în orice caz, nu imediat.

Babette a țipat. Serge a mai apucat să-și tragă capul înapoi, însă muchia fundului oalei l-a izbit drept în față. S-a împleticit în spate și, când l-am lovit a doua oară cu oala în față, s-a prăbușit izbindu-se în cădere de Babette. S-a auzit un trosnet, iar apoi a apărut și sângele: a sărit pe plăcile albe de faianță din bucătărie și pe

borcănelele de pe policioara pentru condimente de lângă aragaz.

— Tată!

Acum, Serge zăcea cât era de lung pe podeaua bucătăriei, iar în zona nasului și a gurii i se vedea o chestie însângerată și terciuită. Eram deja pregătit, cu oala în aer: pregătit să-i dau drumul peste partea cea mai însângerată și mai terciuită a feței lui.

Michel stătea în ușă; nu se uita la unchiul lui întins pe jos, ci la mine.

— Michel, am spus eu.

Încercând să zâmbesc, am lăsat oala să cadă.

— Michel, am spus eu încă o dată.

1. Cui îi pasă? (în engl., în orig.)

DESERT

36

— Murele sunt din grădina proprie, a spus managerul. Parfeul e cu ciocolată de casă, iar acestea sunt bucățele fine de migdale, amestecate cu nuci rase.

Degetul lui mic a arătat spre câteva iregularități din sosul brun care, după părerea mea, era prea subțire – în orice caz, mai subțire decât trebuia să fie pentru un parfe – și care se scursese printre mure spre fundul cupei.

Am văzut cum se uita Babette la cupă. La început, doar dezamăgită – apoi, în timp ce managerul oferea explicații, dezamăgirea ei a lăsat loc unui dezgust nedisimulat.

— Nu vreau asta, a spus ea după ce el terminase de vorbit.

— Poftim? a întrebat managerul.

— Nu vreau asta. Luați-o, vă rog, înapoi.

O clipă am crezut că are să împingă cupa mai încolo însă, dimpotrivă, ea s-a tras în spate pe scaun, vrând parcă să pună o distanță cât mai mare între ea și desertul ratat.

— Dar asta ați comandat.

Pentru prima oară de când managerul ne pusese deserturile în față, ea a ridicat capul și s-a uitat la el.

— Știu ce-am comandat. Dar nu mai vreau. Vreau să-l luați înapoi.

Am văzut cum Serge începuse să se joace cu șervetul, cum a dus un capăt spre o pată imaginară de la colțul gurii, pe care a șters-o; între timp, am încercat să prind privirea soției lui. Serge alesese ca desert înghețata *Dame Blanche*. Poate se simțea stânjenit de comportamentul lui Babette; însă mai probabil era că nu mai putea suporta altă

întârziere. Trebuia să-și mănânce desertul acum. Fratele meu își alegea întotdeauna cele mai comune deserturi din meniu. Înghețată de vanilie cu frișcă, clătite cu sirop, cam astea erau preferințele lui. M-am gândit uneori că asta are legătură cu nivelul glicemiei, același nivel al glicemiei care-l lăsa baltă în cele mai nepotrivite momente *in the middle of nowhere*[1]. Dar avea de-a face și cu lipsa lui cumplită de imaginație; în privința asta, o îngheţată *Dame Blanche* mergea perfect pe linia turnedourilor. Am fost chiar foarte surprins să găsesc un desert atât de simplu în meniul de aici.

— Mure mai gustoase n-o să găsiţi nicăieri, a spus managerul.

— Dumnezeule mare, ia cupa şi cară-te! am spus eu în surdină.

Şi-asta era din aceeaşi categorie. În orice loc normal – sau, de fapt, ar trebui spus: în orice restaurant care se respectă din toată Europa, cu excepţia Ţărilor de Jos, chelnerii şi managerii nici măcar nu deschideau discuţia, conform mottoului: „Client nemulţumit? Imediat înapoi la bucătărie!“. Bineînţeles, erau pretutindeni şi clienţi sâcâitori, pleavă răsfăţată, nestânjenită de vreo cunoştinţă despre mâncare, care cerea să i se descrie fiecare fel din meniu. „Care-i diferenţa dintre tăieţei şi spaghete?“ întrebau ei senini. În cazul unor asemenea tipi, chelnerul avea tot dreptul să-şi înfigă pumnul în guriţele lor întrebătoare, răsfăţate, pocnind cu articulaţiile exact în dinţii de sus, astfel încât să se rupă aproape de rădăcină. Ar trebui reglementat prin lege ca personalul restaurantelor să-şi poată aroga dreptul la legitimă apărare. Însă de cele mai multe ori lucrurile stăteau exact invers. Oamenii nu îndrăzneau să spună nimic. Murmurau de mii de ori: „Nu vă supăraţi!“, chiar şi-atunci când cereau doar solniţa. Teci brune de fasole verde care aveau gust de bomboane de lemn-dulce, felii de carne înăbuşită de care atârnau nervuri

aţoase şi bucăţi de cartilaj, un sendviş cu caşcaval cu pâine veche şi pete verzi în caşcaval – fără să scoată o vorbă, clienţii neerlandezi de restaurant mărunţeau totul în gură şi înghiţeau. Şi-atunci când chelnerul venea să-i întrebe dacă le-a plăcut mâncarea, ei îşi treceau vârful limbii peste fibrele şi mucegaiul rămase între dinţi şi dădeau din cap că da.

Stăteam din nou la masă în formula iniţială, Babette în stânga mea, în faţa lui Serge, şi Claire în faţa mea. Ca să o pot privi, n-a trebuit să fac altceva decât să ridic ochii din farfurie. Claire s-a uitat şi ea la mine şi a ridicat din sprâncene.

— Ah, chiar că nu contează, a spus Serge. Mă descurc eu şi cu murele astea.

Şi-a trecut mâna peste burtă şi a rânjit, mai întâi către manager, apoi către soţia lui.

O secundă întreagă a fost linişte. O secundă în care mi-am lăsat din nou privirea în jos; mi s-a părut cel mai potrivit să nu mă uit la absolut nimeni, aşa că m-am uitat în propria farfurie – ca să fiu mai exact, la cele trei bucăţele de brânză care încă mai aşteptau acolo neatinse. Degetul mic al managerului zăbovise asupra fiecăreia dintre cele trei bucăţele, iar eu ascultasem numele asociate cu ele fără să reţin ceva cu adevărat. Farfuria era cu siguranţă de cel puţin două ori mai mică decât cele pe care se serviseră antreul şi felurile principale, dar şi aşa, tot spaţiul gol era cel care frapa cel mai tare. Cele trei bucăţele de brânză fuseseră aranjate cu vârfurile unul spre celălalt, probabil pentru a face ca totul să pară mai mult decât era în realitate.

Comandasem brânzeturi, fiindcă nu-mi plac deserturile dulci, şi asta încă din copilărie, însă uitându-mă fix în farfurie – mai cu seamă la partea goală –, m-a cuprins brusc acel soi de oboseală greoaie pe care încercasem toată seara să o ţin departe de mine.

Cel mai tare mi-aş fi dorit acum să plec acasă. Împreună cu Claire sau poate chiar şi singur. Da, aş fi dat o avere să pot să mă prăbuşesc pe canapeaua de-acasă. În poziţie orizontală reflectez mai bine; aş putea să mă gândesc la întâmplările serii, să pun lucrurile în ordine, cum se spune.

— Nu te băga! i-a spus Babette lui Serge. Poate că trebuie să-l chemăm aici pe Tonio dacă e aşa de greu să comandăm un alt desert.

Tonio, am presupus, era bărbatul cu helancă albă, proprietarul restaurantului, care îi salutase personal la intrare, fiindcă era nespus de bucuros să aibă oameni ca soţii Lohman printre clienţii lui.

— Nu e nevoie, a spus managerul prompt. O să vorbesc chiar eu cu Tonio; sunt sigur că bucătăria vă poate oferi o alternativă pentru desert.

— Scumpa mea..., a zis Serge, dar se vede treaba că habar n-avea ce voia să spună în continuare, căci i-a rânjit din nou managerului şi a ridicat neajutorat amândouă mâinile în aer, cu palmele în sus, ceea ce voia să însemne, mai mult sau mai puţin: „Despre femei? Uneori nu mai ştiu nici eu ce să zic“.

— Ce tot râzi acolo ca prostul? a întrebat Babette.

Serge şi-a lăsat mâinile în jos, iar când s-a uitat la Babette privirea lui avea ceva rugător.

— Scumpa mea..., a spus el încă o dată.

Nici lui Michel nu-i plăcuseră vreodată deserturile dulci, m-am gândit eu; mai demult, când era încă mic, atunci când chelnerii încercau să-l ademenească cu vreo îngheţată sau o acadea, el scutura întotdeauna categoric din cap. Nu i-am interzis nici un desert pe care şi l-ar fi dorit, deci nu se putea da vina pe educaţie. Era ceva ereditar. Da, nu există alt cuvânt pentru asta. Dacă există ereditate, dacă ceva chiar este ereditar, atunci asta e aversiunea noastră comună faţă de deserturile dulci.

În cele din urmă, managerul a luat cupa cu mure de pe masă.

— Revin imediat, a murmurat el, dispărând în grabă.

— Doamne, ce tâmpit! a spus Babette.

Şi-a trecut furioasă mâna peste faţa de masă, peste locul pe care tocmai se aflase desertul ei, ca şi cum ar fi vrut să şteargă eventualele urme pe care le-ar fi putut lăsa cupa cu mure.

— Babette, te rog, a implorat-o Serge, dar în vocea lui se putea desluşi acum şi o iritare autentică.

— Ai văzut cum se uita? a întrebat Babette, atingând scurt, peste masă, mâna lui Claire. Ai văzut ce repede a dat înapoi când a auzit numele şefului lui? Al şefuleţului lui, ha, ha!

Claire a râs şi ea, însă nu din inimă, din câte mi-am dat seama.

— Babette! a intervenit Serge. Te rog! Cred că nu e bine ce faci. Adică, venim aici frecvent, niciodată n-am...

— A, ţi-e frică? l-a întrerupt Babette. Că data viitoare deodată n-o să ţi se mai dea nici o masă?

Serge s-a uitat spre mine, însă eu i-am evitat repede privirea. În ce măsură era avizat fratele meu să vorbească despre ereditate? Da, poate în privinţa propriilor lui copii: carne din carnea lui şi sânge din sângele lui. Dar în privinţa lui Beau? În ce măsură trebuia să admiţi la un moment dat că, după toate aparenţele, ceva era moştenit de la altcineva? De la nişte părinţi biologici care rămăseseră în Africa? Şi invers, în ce măsură se putea distanţa Serge de faptele fiului său adoptiv?

— Nu mi-e frică de nimic, a spus Serge. Numai că mi se pare respingător când zbieri la cineva pe tonul ăsta. Tocmai genul ăsta de oameni n-am vrut să fim niciodată. Tipul îşi face pur şi simplu meseria.

— Cine a-nceput cu tonul ridicat? a întrebat Babette. Zi! Cine a-nceput?

Volumul vocii ei crescuse. M-am uitat în jur; la mesele din imediata vecinătate, oamenii îşi întorseseră deja capul spre noi. Desigur, era ceva foarte interesant: la masa viitorului nostru premier, o femeie ridică vocea.

Serge părea şi el conştient de pericolul iminent. S-a aplecat mult peste masă.

— Babette, te rog, a spus el încet. Hai să ne oprim aici. O să vorbim altădată despre asta.

În toate certurile domestice – la fel ca în bătăi şi în războaie –, vine un moment când ambele sau una dintre părţi pot să facă un pas înapoi pentru ca, astfel, situaţia să nu scape şi mai mult de sub control. Ăsta era momentul. Preţ de o clipă m-am întrebat ce-mi doream de fapt. Ca membri ai familiei şi tovarăşi de masă, era rolul nostru să calmăm lucrurile, să spunem cuvinte împăciuitoare care să apropie părţile.

Dar sincer, aveam eu chef de asta? Aveam noi chef de asta? M-am uitat la Claire, şi, în acelaşi moment, Claire s-a uitat la mine. Pe buze îi flutura ceva pe care neiniţiaţii nu l-ar fi considerat un zâmbet, dar care chiar era un zâmbet. Apărea ca un tremur al colţurilor gurii, invizibil cu ochiul liber. Cunoşteam mai bine decât oricine acel tremur invizibil. Şi ştiam ce înseamnă: nici Claire nu era absolut deloc tentată să intervină între cei doi. Deci la fel de puţin ca şi mine. N-aveam să întreprindem nimic pentru a linişti părţile aflate în conflict. Dimpotrivă, aveam să facem orice ne stătea în puteri pentru a contribui la escaladarea situaţiei. Pentru că în acest moment asta ne convenea cel mai mult.

I-am făcut cu ochiul soţiei mele. Mi-a făcut şi ea cu ochiul.

— Babette, te rog...

De data asta, nu Serge a spus asta, ci Babette însăşi. Îl imita, pe un ton exagerat de afectat, ca şi cum el ar fi fost un copil răzgâiat care se smiorcăie pentru o îngheţată. Chiar că n-are motiv să se

smiorcăie, mi-am zis, uitându-mă la îngheţata *Dame Blanche* din faţa lui. El şi-a primit deja îngheţata. Am fost cât pe ce să izbucnesc în râs. Claire trebuie să-mi fi citit asta pe faţă, căci a scuturat din cap, făcându-mi din nou cu ochiul. Să nu cumva să te pui acum pe râs! spunea privirea ei. Asta strică tot. Atunci ne transformăm noi în paratrăsnet, şi cearta trece.

— Eşti pur şi simplu un laş! a strigat Babette. Trebuie să-mi iei apărarea în loc să te gândeşti la imaginea ta, la ce o să se creadă despre ea. La ce o să creadă alţi oameni despre faptul că soţiei tale desertul i se pare mai mult decât scârbos. Ce-o să creadă amicul tău despre tine? Tonio! Sigur, Ton sau Anton e prea comun! Sună prea a varză creaţă sau ciorbă de mazăre.

Şi-a aruncat şervetul pe masă – cu prea multă forţă, căci a lovit paharul de vin din fața ei, răsturnându-l.

— Nu vreau să mai mănânc niciodată aici! a spus Babette.

Încetase să ţipe, însă vocea ei se auzea încă până la cel puţin patru mese mai încolo. Oamenii îşi puseseră tacâmurile jos. Se uitau înspre noi cu mai puţină jenă deja. Era şi aproape imposibil să nu te uiţi.

— Vreau acasă, a spus Babette, un pic mai încet acum, la un volum care se apropia din nou de normal.

— Babette, a spus Claire, întinzând mâna spre ea. Scumpa mea...

Sincronizarea lui Claire era perfectă. Am rânjit de admiraţie pentru soţia mea. Peste faţa de masă se împrăştiase vin roşu, iar cea mai mare parte se scursese în direcţia lui Serge. Fratele meu s-a ridicat de pe scaun. La început am crezut că îi e teamă să nu-i picure vin pe pantaloni, însă el a împins scaunul în spate şi s-a ridicat în picioare.

— Până aici! Mi-ajunge! a spus.

Ne-am uitat toţi trei la el. Îşi luase şervetul din poală şi îl pusese pe masă. Am văzut că îngheţata din porţia lui de *Dame Blanche* începuse să se topească, un fir subțire de vanilie se scursese peste margine în jos şi ajunsese la piciorul paharului (vazei? cupei? – cum se cheamă asta la o *Dame Blanche*?).

— Plec puţin, a spus el. Ies puţin afară.

A făcut un pas într-o parte, îndepărtându-se de masa noastră, apoi a făcut pasul înapoi.

— Îmi pare rău, a mai spus, adresându-se mai întâi lui Claire, apoi mie. Îmi pare rău că s-a întâmplat aşa. Sper că imediat, după ce mă întorc, vom putea discuta liniştiţi despre lucrurile despre care trebuie să discutăm.

M-am aşteptat, de fapt, ca Babette să înceapă să urle din nou. Ceva de felul: „Da, du-te! Hai, du-te! Comodă soluţie, ce să zic!“.

Însă n-a spus nimic – ceea ce, sincer să fiu, mi s-a părut regretabil. Ar fi făcut scandalul complet: un politician celebru care părăseşte un restaurant cu capul plecat, în timp ce soţia strigă după el că e un nemernic sau un laş – chiar dacă n-ar ajunge subiect de articol de ziar, povestea s-ar răspândi ca o pată de ulei pe apă, din gură în gură, zeci, sute, cine ştie, poate chiar mii de potenţiali alegători ar afla că băiatul obişnuit Serge Lohman avea şi el probleme maritale foarte obişnuite. La fel ca oricare altul. La fel ca noi.

Te puteai chiar întreba dacă răspândirea zvonului despre cearta lui conjugală l-ar costa voturi, mi-am dat eu seama imediat, sau dacă nu cumva, dimpotrivă, i-ar aduce voturi în plus. Poate că o ceartă conjugală îl făcea mai uman, căsnicia lui nefericită apropiindu-l şi mai mult de electorat. M-am uitat la porţia de *Dame Blanche.* Al doilea firişor de îngheţată ajunsese pe faţa de masă, alunecând pe piciorul paharului.

— Pământul se încălzeşte, am spus eu arătând spre desertul fratelui meu.

Am simţit că cel mai bun lucru pe care îl puteam face era să spun ceva frivol.

— Vedeţi? Nu-i doar o prostie la modă. Chiar aşa este.

— Paul...

Claire s-a uitat la mine şi-apoi şi-a întors privirea spre Babette – urmărind privirea soţiei mele, am văzut că Babette începuse să plângă: la început, destul de tăcut, doar trunchiul zgâlţâindu-i-se vizibil, însă destul de repede s-au auzit primele suspine.

La câteva mese, oamenii se opriseră iarăşi din mâncat. Un bărbat într-o cămașă roşie s-a aplecat spre o doamnă mai în vârstă (mama lui?) care stătea vizavi de el, şi a şoptit ceva: Nu te uita chiar acum, însă femeia aceea plânge – cam aşa ceva, fără îndoială –, soţia lui Serge Lohman...

În tot acest timp, Serge încă nu plecase; stătea acolo, cu mâinile pe speteaza scaunului, de parcă acum că soţia lui plângea nu s-ar fi putut decide să treacă de la vorbe la fapte.

— Serge, a spus Claire, fără să se uite la el, fără măcar să-şi ridice ochii, stai jos.

— Paul.

Claire mă prinsese de mână; trăgea de ea, şi mi-a trebuit ceva timp până să pricep ce vrea să spună: că trebuia să mă ridic în picioare, că vrea să facă schimb de locuri, astfel încât să se poată aşeza lângă Babette.

Ne-am ridicat simultan în picioare. Când ne-am strecurat unul pe lângă altul, Claire m-a prins din nou de mână; degetele ei m-au strâns energic de încheietură şi au smucit scurt de ea. Feţele noastre se aflau la nici zece centimetri una de alta, n-ar fi trebuit decât să mă aplec în faţă ca să-mi pot îngropa capul în părul ei – gest de care aveam nevoie în acel moment mai mult decât de orice altceva.

— Avem o problemă, a spus Claire.

Eu n-am spus nimic; doar am încuviinţat scurt din cap.

— Cu fratele tău, a spus Claire.

Am aşteptat să văd dacă mai avea de spus ceva, dar se vede treaba că a considerat că stătuserăm prea mult în picioare lângă masă; a trecut mai departe şi s-a aşezat pe scaunul meu, lângă Babette care plângea.

— Totul e în ordine aici?

M-am răsucit şi m-am uitat la bărbatul în helancă albă. Tonio! Fiindcă Serge îşi împinsese scaunul în spate şi se aşezase din nou, iar eu încă mai stăteam în picioare, patronul restaurantului mi se adresase mai întâi mie. În orice caz, nu doar din cauza diferenţei de înălţime – el era cu un cap mai mic decât mine –, mi s-a părut că are ceva slugarnic în atitudine: stătea uşor aplecat, cu mâinile împreunate, cu capul întors într-o parte, astfel că mă privea pieziş din jos în sus, mai jos decât necesar.

— Am auzit că au fost probleme la alegerea desertului, a spus el. Am dori să vă oferim un alt desert la alegere.

— Tot din partea casei? am întrebat eu.

— Poftim?

Patronul restaurantului era aproape chel; puţinele fire de păr cărunt din jurul urechilor fuseseră tunse cu grijă, iar capul cam prea bronzat îi ieşea din gulerul alb al helăncii precum capul unei broaşte ţestoase din carapace.

Mi se păruse deja mai devreme, când intraseră Serge şi Babette, că îmi amintea de ceva sau de cineva, şi acum mi-am dat seama brusc despre ce era vorba. Acum câţiva ani locuia pe strada noastră, la câteva case distanţă, un bărbat cu exact aceeaşi atitudine slugarnică. Poate că era mai scund decât „Tonio“ şi nu era căsătorit. Într-o seară, Michel, care pe-atunci avea vreo opt ani, a venit acasă cu un maldăr de discuri şi a întrebat dacă avem pe undeva un picup.

— De unde ai discurile astea?

— De la domnul Breedveld, a spus Michel. Măi, să ştii că are pe puţin cinci sute! Şi pe-astea mi le-a dat mie.

Mi-a trebuit ceva timp până să fac legătura între numele „Breedveld“ şi omuleţul care locuia singur la câteva uşi distanţă. Mergeau des la el acasă, a spus Michel, o gaşcă întreagă de băieţi din cartier, ca să asculte discurile vechi ale domnului Breedveld.

Mi-aduc aminte încă destul de bine cum începuseră să-mi bubuie tâmplele, mai întâi de frică, iar apoi de furie. Încercând să păstrez un ton al vocii cât mai normal cu putinţă, l-am întrebat pe Michel ce făcea domnul Breedveld în timp ce băieţii ascultau discurile.

— O, nimic deosebit. Stăm pe canapea. Are mereu alune prăjite şi chipsuri şi cola.

În seara aceea, după ce se întunecase, am sunat la uşa domnului Breedveld. Nu l-am întrebat dacă pot să intru, ci l-am împins într-o parte şi m-am dus glonţ în living. Am constatat că draperiile erau deja trase.

După câteva săptămâni, domnul Breedveld s-a mutat. Imaginea finală care mi-a rămas în minte din acea perioadă e a copiilor din cartier scotocind prin cutiile cu discuri sfărâmate să vadă dacă nu cumva mai rămăsese vreunul intact. Domnul Breedveld scosese cutiile pe marginea trotuarului, în faţa uşii, cu o zi înainte să se mute.

Uitându-mă la „Tonio“, mi-am încleştat o mână pe speteaza scaunului.

— Cară-te de aici, perversule! am spus eu. Cară-te până nu scapă totul de sub control!

1. În mijlocul pustietății (în engl., în orig.).

37

Serge şi-a dres glasul, şi-a pus coatele pe masă, de-o parte şi de alta a cupei cu *Dame Blanche*, şi şi-a lipit vârfurile degetelor de la o mână de cele de la cealaltă mână.

— Acum ştim tot ce s-a întâmplat, a spus el. Toţi patru ştim faptele.

S-a uitat spre Claire, apoi spre Babette, care se oprise din plâns, însă încă îşi mai ţinea un colţ al şervetului lipit de obraz – chiar sub ochi, în spatele uneia dintre lentilele întunecate ale ochelarilor.

— Paul?

Şi-a întors capul spre mine şi m-a privit; privirea îi era îngrijorată, însă m-am întrebat dacă îngrijorarea e a omului sau a politicianului Serge Lohman.

— Da, ce e?

— Presupun că şi tu eşti la curent cu tot ce s-a întâmplat, nu?

Toate faptele. N-am putut să nu zâmbesc; apoi m-am uitat la Claire şi mi-am şters zâmbetul de pe faţă.

— Desigur, am spus eu. Bineînţeles, depinde de ce înţelegi prin fapte.

— Revin la asta imediat. Important e cum abordăm chestiunea. Cum o prezentăm în afară.

La început n-am fost sigur dacă auzisem bine. M-am uitat iarăşi la Claire. Avem o problemă, spusese ea. Asta-i problema, spunea privirea ei acum.

— O clipă, am spus eu.

— Paul.

Serge şi-a pus mâna pe antebraţul meu.

— Dă-mi voie să termin ce-am de spus. Poţi să intervii imediat.

Babette a scos un zgomot, ceva între oftat şi suspin.

— Babette, a spus Serge, de data asta fără să mai fie rugător. Ştiu ce gândeşti. Poţi să intervii şi tu imediat. După ce termin.

Clienţii de la mesele învecinate se aplecaseră din nou peste farfuriile lor, însă în zona bucătăriei deschise erau semne de nelinişte. Am văzut trei chelneriţe stând în jurul lui „Tonio“ şi al managerului, şi, deşi nici măcar nu se uitau spre masa noastră, aş fi pariat pe platoul meu de brânzeturi că vorbeau despre noi – despre mine, m-am corectat eu.

— Babette şi cu mine am vorbit după-amiază cu Rick, a spus Serge. Impresia noastră e că Rick suferă enorm. Că i se pare îngrozitor ce-au făcut. Pe cuvânt, nu poate să doarmă noaptea din cauza asta. Arată rău. Îi afectează performanţele şcolare.

Am vrut să spun ceva, dar m-am abţinut. Era ceva în tonul lui Serge: ca şi cum ar fi încercat, chiar dintr-un stadiu incipient, să-şi contrapună propriul fiu fiului nostru. Rick nu putea să doarmă. Rick arăta rău. Lui Rick i se părea îngrozitor. Ca şi cum Claire şi cu mine trebuia să-i luăm apărarea lui Michel – dar ce-ar fi trebuit să spunem? Că şi lui Michel i se părea îngrozitor? Că dormea şi mai prost decât Rick?

Pur şi simplu nu era adevărat, mi-am dat eu seama. Michel avea alte lucruri pe cap decât să se gândească la boschetara arsă în cabina bancomatului. Şi ce tot trăncănea Serge despre performanţele şcolare? Dacă stăteai bine să te gândeşti, era ceva de ţi se făcea silă.

Doar dacă Claire spunea ceva, aveam să o susţin şi eu, am decis. Dacă Claire avea să spună că, ţinând seama de cele întâmplate, era nepotrivit să aducem vorba de performanţele şcolare, eu aveam să spun că vrem să lăsăm în afara discuţiei performanţele şcolare ale lui Michel.

Fuseseră afectate performanţele şcolare ale lui Michel? m-am întrebat în clipa următoare. Nu mi se părea. Şi în privinţa asta era mai sigur pe el decât vărul lui.

— De la bun început, am încercat să privesc întâmplarea asta separat de viitorul meu politic, a spus Serge. Cu asta nu vreau să spun că nu mi-ar fi trecut deloc prin minte.

Aparent, Babette începuse din nou să plângă. Fără zgomot. M-a cuprins senzaţia că sunt prezent la o scenă la care nu vreau să fiu prezent. Asta m-a făcut să mă gândesc la Bill şi Hillary Clinton. La Oprah Winfrey.

Aşa o să meargă? Era asta repetiţia generală pentru conferinţa de presă la care Serge Lohman urma să anunţe că băiatul din imaginile prezentate la emisiunea *În urmărire generală* era fiul lui, dar că el, cu toate acestea, spera că se bucură în continuare de încrederea alegătorilor? Oare chiar putea fi atât de naiv?

— Acum mă interesează în primul rând viitorul lui Rick, a spus Serge. Desigur, e foarte posibil ca acest caz să nu se rezolve niciodată. Dar se poate trăi cu aşa ceva? Poate Rick să trăiască cu aşa ceva? Putem noi să trăim cu aşa ceva?

S-a uitat mai întâi la Claire, apoi la mine.

— Puteţi voi să trăiţi cu aşa ceva? a întrebat el. Şi-apoi a continuat, fără să aştepte răspunsul: Eu – nu. Mă şi văd stând pe treptele palatului, cu regina şi miniştrii. Ştiind că în fiecare clipă, la cine ştie ce conferinţă de presă, un jurnalist poate să ridice degetul şi să întrebe: „Domnule Lohman, ce-i adevărat din zvonul că fiul dumneavoastră a fost implicat în uciderea unei femei fără adăpost?“.

— Ucidere! a ţipat Claire. Deja s-a transformat în ucidere? De unde ţi-a venit şi asta aşa, deodată?

Preţ de o clipă, s-a făcut linişte; fără îndoială, cuvântul „ucidere“ se auzise la patru mese depărtare. Serge s-a uitat mai întâi peste umăr, apoi spre Claire.

— Scuze, a spus el. Vorbesc prea tare. Dar nu despre asta e vorba. Cred că „ucidere“ e puţin cam mult spus. Ce spun? E mult prea mult spus!

M-am uitat cu admiraţie la soţia mea. Se făcea mai frumoasă când se înfuria. Mai ales ochii i se transformau; privirea ei îi intimida pe bărbaţi. Pe alţi bărbaţi.

— Atunci, cum ai vrea să-i zici, Claire?

Serge a apucat lingura de desert şi a mişcat-o de câteva ori încolo şi-ncoace prin îngheţata topită. Era o lingură cu coadă foarte lungă, şi cu toate astea vârfurile degetelor lui n-au scăpat nemânjite cu îngheţată şi frişcă.

— Un accident, a spus Claire. Un concurs de împrejurări nefericit. Nici un om cu mintea întreagă nu poate susţine că în seara aceea au ieşit în oraş cu intenţia să ucidă o boschetară.

— Dar asta e ce se vede pe înregistrarea camerei de supraveghere. Asta e ce-a văzut tot omul în Ţările de Jos. Adică, bine, atunci nu-i zicem ucidere. Din partea mea, spune-i omor, însă femeia aceea nu face absolut nimic. Femeia aceea se trezeşte cu o lampă şi un scaun în cap, iar în cele din urmă şi cu o canistră.

— Ce căuta acolo, în cabina ATM?

— Da’ ce contează asta? Peste tot sunt boschetari. Din păcate. Dorm oriunde găsesc un pic de căldură. Oriunde dau de un loc uscat.

— Dar stătea în drum, Serge. Adică, ar fi putut să se ducă să se culce şi în holul casei voastre. Şi-acolo probabil că e uscat şi cald.

— Hai să încercăm să rămânem la chestiunile esenţiale, a spus Babette. Eu chiar nu cred...

— Scumpa mea, astea sunt chestiunile esenţiale.

Claire îşi pusese mâna pe antebraţul lui Babette.

— Nu te supăra, dar când îl aud pe Serge vorbind aşa, mie îmi sună ca şi cum am avea de-a face cu o pasăre amărâtă, o pasăre care a căzut din cuib. Vorbim aici despre o persoană adultă. O femeie adultă care, deşi e în deplinătatea

facultăţilor mintale, se culcă într-o cabină de bancomat. Nu mă înţelege greşit: nu încerc decât să mă pun în pielea altcuiva. Nu în cea a boschetarei, ci în a lui Michel şi Rick. A fiilor noştri. Nu sunt beţi, nu sunt sub influenţa drogurilor. Vor să scoată bani de la bancomat. Dar la bancomat dau de cineva care zace acolo, împrăştiind un miros pestilenţial. Şi-atunci, prima ta reacţie nu e una de: „Pfui, du-te dracului“?

— Dar ar fi putut să se ducă în altă parte să scoată bani, nu?

— În altă parte?

Claire a izbucnit în râs.

— În altă parte? Da, bineînţeles. Oricând poţi să faci un ocol. Adică, tu ce-ai face, Serge? Deschizi uşa propriei case şi trebuie să păşeşti peste un boschetar. Ce faci? Te întorci în casă? Sau se pişă cineva pe uşa ta. Închizi uşa la loc? Te muţi în altă parte?

— Claire..., a spus Babette.

— Bine, bine, a spus Serge. Ştiu la ce te referi. Da’ nu asta am vrut să spun. Bineînţeles că nu trebuie să fugim de probleme sau de situaţii dificile. Dar pentru problemele alea, poţi, trebuie să cauţi soluţii. Să – aici a ezitat – iei viaţa unei boschetare nu scurtează drumul spre soluţie.

— Doamne, Dumnezeule, Serge! a spus Claire. Eu nu vorbesc despre soluţionarea problemei boschetarilor. Vorbesc despre o boschetară. Şi, mai mult decât despre acea boschetară, cred că trebuie să vorbim despre Rick şi Michel. Nu vreau să neg ce s-a întâmplat. Nu vreau să spun că nu mi se pare deloc grav. Dar nu trebuie să pierdem din vedere esenţialul. Este un incident. Un incident care poate avea consecinţe majore asupra vieţii, asupra viitorului copiilor noştri.

Serge a oftat şi a pus mâinile pe masă, de o parte şi de alta a desertului său; a căutat privirea lui Babette, am văzut, însă aceasta îşi pusese poşeta în poală şi căuta ceva – sau se prefăcea că face asta.

— Exact, a spus el. Viitorul. Şi despre asta voiam să vorbesc. Nu mă înţelege greşit, Claire, şi eu sunt la fel de preocupat de viitorul băieţilor noştri ca şi tine. Numai că nu cred că vor putea să trăiască cu asta, cu un asemenea secret. Pe termen lung, o să plătească scump pentru asta. În orice caz, Rick plăteşte de pe-acum – a oftat din nou –, eu plătesc.

O dată în plus, am avut senzaţia că trăiesc ceva ce n-avea de-a face cu realitatea decât indirect. Cel puţin, nu cu realitatea noastră, realitatea a două cupluri – doi fraţi şi soţiile lor –, care ieşiseră la restaurant ca să discute despre problemele copiilor lor.

— Am făcut legătura între concluziile mele şi viitorul fiului meu, a spus Serge. În curând, când totul va fi trecut, va trebui să-şi vadă de viaţă. Vreau să spun răspicat că am luat această decizie absolut singur. Soţia mea... Babette...

Babette scosese din poşetă un pachet de Marlboro Light, un pachet neînceput, de pe care îndepărta acum celofanul.

— Babette nu-i de-acord cu mine. Însă decizia mea e luată. Şi ea a aflat-o abia în după-amiaza asta.

A tras adânc aer în piept. Apoi s-a uitat pe rând la fiecare dintre noi. Abia acum i-am văzut strălucirea umedă din ochi.

— În interesul copilului meu, dar şi în interesul ţării, îmi retrag candidatura, a spus el.

Babette îşi pusese o ţigară între buze, însă acum a scos-o. S-a uitat la Claire şi la mine.

— Dragă Claire, a spus ea. Dragă Paul... Voi trebuie să spuneţi ceva. Spuneţi-i, vă rog, că nu poate să facă asta. Spuneţi-i că a înnebunit de tot.

38

— Asta nu se poate în nici un caz, a spus Claire.

— Nu-i aşa? a spus Babette. Vezi, Serge? Tu ce crezi, Paul? Şi ţie ţi se pare un plan ridicol, nu? Că doar n-ar folosi la nimic, nu?

Mie personal mi se părea o idee excelentă ca fratele meu să-şi încheie cariera politică imediat; era cel mai bine pentru toată lumea – pentru noi toţi, pentru ţară. Ţara ar fi scutită de patru ani de guvernare a lui Serge Lohman; patru ani preţioşi. M-am gândit la lucruri inimaginabile, pe care în general reuşeam să le refulez: Serge Lohman lângă regină, pe treptele palatului regal, pozând pentru fotografia oficială cu guvernul său nou format; cu George Bush într-un şezlong în faţa şemineului; cu Putin pe o ambarcaţiune pe Volga... „După încheierea summitului european, premierul Lohman a toastat cu preşedintele francez...“ În primul rând, era senzaţia de jenă pentru faptele altcuiva: gândul insuportabil că şefi de guverne din toată lumea aveau să intre în contact cu prezenţa insipidă a fratelui meu. Cum avea să-şi înfulece din trei înghiţituri turnedourile şi la Casa Albă şi la Elisée, fiindcă trebuia să mănânce *acum*. Privirile cu subînţeles pe care aveau să şi le arunce unii altora şefii de guverne. *„He's from Holland“*[1], aveau să spună – sau doar să gândească, ceea ce era şi mai rău. Senzaţia de jenă pentru faptele altcuiva era constantă. Jena pentru premierii noştri era, în cele din urmă, singura emoţie care crea o legătură de nezdruncinat între un guvern neerlandez şi următorul.

— Poate că trebuie să se mai gândească încă o dată bine la ce-o să facă, i-am spus lui Babette, ridicând din umeri.

Imaginea cea mai terifiantă dintre toate era cea a lui Serge stând la masă la noi acasă, cândva, într-un viitor până de curând apropiat, însă acum, din fericire, estompându-se rapid, şi povestind despre întâlnirile sale cu mai-marii lumii. Aveau să fie poveşti anoste, pline-ochi de platitudini. Claire şi cu mine puteam să vedem dincolo de aparenţe. Dar Michel? Vrând-nevrând, fiul meu avea să fie mişcat de anecdotele, de colţurile vălului pe care avea să le ridice fratele meu întru slava lui însuşi, de privirile aruncate în spatele scenei mondiale, cu care el şi-ar justifica prezenţa la masa noastră.

„Şi-acum, ce te plângi, Paul? Fiului tău chiar i se pare interesant, doar vezi asta, nu?“

Fiul meu. Michel. Mă gândisem la un viitor, fără să mă întreb dacă avea să existe vreunul.

— Să se gândească bine? a spus Babette. Tocmai despre asta-i vorba. De s-ar gândi odată bine!

— Nu asta vreau să spun, a spus Claire. Vreau să spun că Serge nu e liber să decidă aşa, de capul lui.

— Sunt soţia lui! a spus Babette şi a început din nou să suspine.

— Nici asta nu vreau să spun, Babette, a spus Claire, uitându-se la Serge. Vreau să spun că noi toţi avem de-a face cu asta. Ne priveşte pe toţi. Pe toţi patru.

— De-asta am şi vrut să ne întâlnim, a spus Serge. Ca să stabilim împreună cum o să facem.

— Cum o să facem ce? a întrebat Claire.

— Cum o să facem asta public. De o manieră care chiar să le ofere copiilor noştri o şansă.

— Dar nu le dai absolut nici o şansă. Ce faci tu public e faptul că te retragi din politică. Că nu mai vrei să fii premier. Pentru că nu poţi să trăieşti cu asta, ai spus.

— Tu poţi să trăieşti cu asta?

— Nu-i vorba dacă pot să trăiesc cu asta. E vorba de Michel. El trebuie să poată să trăiască cu

asta.

— Şi poate?

— Serge, nu te face că nu mă înţelegi! Tu iei o decizie. Cu acea decizie, decizi şi asupra viitorului fiului tău. Trebuie să ştii asta. Deşi mă întreb dacă tu realizezi ce faci. Însă decizia ta va distruge şi viitorul fiului meu.

Fiul meu. Claire spusese „fiul meu“. Încă ar mai fi putut să se uite scurt la mine, pentru sprijin, chiar dacă ar fi fost doar cât să ne înţelegem din priviri, pentru ca apoi să se corecteze şi să spună „fiul nostru“ – dar n-a făcut-o; n-a catadicsit nici măcar să-şi îndrepte ochii spre mine, ci a rămas cu ei fixaţi pe Serge.

— Ah, Claire, înţelege şi tu, a spus fratele meu. Acel viitor e deja distrus. Orice s-ar întâmpla. N-are nimic de-a face cu ce decid sau nu decid eu.

— Nu, Serge. Acel viitor o să fie distrus numai dacă tu ţii neapărat să faci pe politicianul nobil. Fiindcă tu nu poţi să trăieşti cu ceva, presupui – din comoditate – că asta e valabil şi pentru fiul meu. Poate că aşa o s-o scoţi la capăt cu Rick, şi sper pentru binele tău că poţi să-i explici fiului tău ce-o să faci cu viaţa lui, însă te rog să nu-l amesteci pe Michel în chestia asta.

— Cum să nu-l amestec pe Michel, Claire? Cum pot să fac asta? Poate îmi spui tu mai întâi cum să fac asta. Păi, au fost împreună, după câte ştiu. Sau ai vrea cumva să negi şi asta?

A tăcut preţ de o clipă, de parcă s-ar fi speriat de propriul gând nedus până la capăt.

— Asta ai vrea? a întrebat el.

— Serge, încearcă să fii realist. Nu s-a întâmplat absolut nimic. N-a fost arestat nimeni. Nu există nici măcar suspiciuni. Doar noi ştim ce s-a întâmplat. E pur şi simplu prea puţin pentru a sacrifica viitorul a doi băieţi de cincisprezece ani. Şi acum nici măcar nu vorbesc de viitorul tău. În privinţa lui, faci ce crezi de cuviinţă. Însă n-ai voie să târăşti pe nimeni după tine. Şi cu atât mai puţin

pe propriul tău copil. Să nu mai vorbim de-al meu. Prezinţi asta ca pe un adevărat act de sacrificiu de sine: Serge Lohman, politicianul ambiţios, viitorul nostru premier, renunţă la cariera sa politică pentru că nu poate trăi cu un asemenea secret. De fapt, el nu se referă la un secret, ci la un scandal. Totul pare foarte nobil, însă de fapt este egocentrism pur.

— Claire, a spus Babette.

— O clipă, o clipă! a spus Serge, făcându-i semn soţiei sale să tacă. Stai puţin, că încă n-am terminat.

I s-a adresat din nou lui Claire:

— E egocentric să-i oferi copilului tău o şansă corectă? E egocentric din partea unui tată să renunţe la propriul lui viitor pentru viitorul fiului său? Trebuie neapărat să-mi explici ce-i egocentric în asta.

— Şi cum o să fie acel viitor? Ce să facă cu un viitor în care tatăl lui îl împinge pe banca acuzaţilor? Cum o să-i explice tatăl lui că din vina aceluiaşi tată a ajuns la închisoare?

— Dar asta e poate doar pentru câţiva ani. Cât se dă pentru omucidere în ţara asta. Nu vreau să neg că o să fie greu, însă după câţiva ani şi-au ispăşit pedeapsa şi pot să încerce prudent să-şi reia cursul vieţii. Adică, tu ce vrei să faci, Claire?

— Nimic.

— Nimic.

Serge a repetat cuvântul ca pe o constatare neutră, nu ca pe o întrebare.

— Astfel de lucruri trec. Vezi cum se întâmplă asta încă de pe-acum. Oamenii sunt indignaţi. Dar vor să-şi vadă şi de viaţă în continuare. Peste două, trei luni, nimeni n-o să mai vorbească despre asta.

— Mă refer la altceva, Claire. Eu... noi observăm la Rick că începe să-i pară rău. Poate că oamenii uită, însă el nu uită.

— Dar îi putem ajuta, Serge. Să uite. Nu spun decât că nu trebuie să te pripeşti când iei asemenea decizii. Peste câteva luni, peste câteva săptămâni,

poate că totul se schimbă. Atunci putem să discutăm în linişte. Noi. În patru. Cu Rick. Cu Michel.

Cu Beau, am vrut eu să adaug, însă m-am abţinut.

— Din păcate, n-o să se poată.

În liniştea care a urmat nu s-a mai auzit decât Babette suspinând uşor.

— Mâine e o conferinţă de presă la care o să anunţ că mă retrag, a spus Serge. Mâine la douăsprezece. O să se transmită în direct. Telejurnalul de la douăsprezece începe cu asta.

S-a uitat la ceas.

— O, e deja aşa târziu? a întrebat el, părând să nu se mai ostenească nici măcar să facă astfel încât această constatare să sune natural.

— Trebuie să... mai am o întâlnire, a spus el. Imediat. Peste o jumătate de oră.

— O întâlnire? a întrebat Claire. Dar trebuie să... Cu cine?

— Regizorul vrea să vadă unde se ţine conferinţa mea de presă şi să discute câteva lucruri cu mine. Nu mi s-a părut o idee bună să fac aşa ceva la Haga, o asemenea conferinţă de presă. Asta nu mi s-a potrivit niciodată de-adevăratelea. De aceea m-am gândit la ceva mai puţin formal...

— Unde? a întrebat Claire. Sper totuşi că nu aici.

— Nu. Ştii cafeneaua de vizavi, unde am fost cu voi acum câteva luni? Am şi mâncat acolo. La...

S-a prefăcut că încearcă să-şi amintească numele; apoi l-a spus.

— Când mă gândeam la un loc potrivit, mi-a venit deodată în minte. O cafenea obişnuită. Oameni obişnuiţi. Acolo pot să fiu eu însumi, mai mult decât într-o sală inospitalieră de conferinţe. Îi propusesem lui Paul să mergem astă-seară mai întâi acolo şi să bem o bere înainte să venim aici, însă el n-a vrut.

1. E din Olanda (în engl., în orig.).

39

— Poate doriţi şi cafea?

Managerul apăruse din neant lângă masa noastră. Avea mâinile împreunate la spate şi stătea puţin aplecat în faţă; privirea i-a rămas o clipă aţintită asupra porţiei prăbuşite de *Dame Blanche* a lui Serge, apoi s-a uitat întrebător, pe rând, la fiecare dintre noi.

Poate că mă înşelam, însă mi s-a părut că detectez o anumită grabă în mişcările şi în mimica managerului. Aşa se întâmpla frecvent în astfel de restaurante: după ce terminai de mâncat şi nu mai exista nici o şansă reală să comanzi încă o sticlă de vin, puteai foarte bine să te cari.

Chiar dacă peste şapte luni urma să fii noul prim-ministru, mi-am zis. Vine omul, dar mai şi pleacă.

Serge a aruncat din nou un ochi la ceas.

— Ei bine, cred că...

S-a uitat întâi la Babette, apoi la Claire.

— Vă propun să bem cafeaua la cafenea, a spus el.

Ex, m-am corectat singur. Ex-premier. Sau nu... cum se numeşte cineva care nu a fost niciodată prim-ministru, însă s-a hotărât să renunţe la candidatură? Ex-candidat?

În orice caz, prefixul „ex“ nu suna bine. Ex-fotbaliştii şi ex-cicliştii ştiu ce înseamnă asta. Era îndoielnic că fratele meu, după conferinţa de presă de mâine, avea să mai poată rezerva o masă în acest restaurant. Chiar în aceeaşi zi. Părea mai probabil ca un ex-candidat să fie pus pe lista de aşteptare pentru minimum trei luni.

— Atunci, aduceţi-ne nota, a spus Serge.

Poate îmi scăpase mie ceva, însă cred că nu aşteptase să vadă dacă şi Babette şi Claire erau de părere că e mai bine să ne mutăm la cafenea.

— Eu aş vrea o cafea, am spus eu.

Şi am adăugat:

— Un espresso. Şi ceva care să meargă la el.

Am stat o clipă să mă gândesc: mă abţinusem toată seara, numai că nu ştiam pe loc de ce-aveam poftă.

— Iau şi eu un espresso, a spus Claire. Şi o grappa.

Soţia mea. Simţeam o căldură, aş fi vrut să stau lângă ea şi să o pot atinge.

— Şi pentru mine o grappa.

— Şi pentru dumneavoastră?

La început, managerul a părut puţin dezorientat şi s-a uitat la fratele meu. Însă Serge a scuturat din cap.

— Doar nota, a spus el. Soţia mea şi cu mine... trebuie...

A aruncat o privire spre soţia lui – o privire panicată, am putut constata asta chiar dacă mă uitam la el dintr-o parte. Nu m-ar fi mirat dacă acum ar fi comandat şi ea un espresso.

Însă Babette se oprise din smiorcăit şi-şi tampona nasul cu colţul şervetului.

— Pentru mine nimic, mulţumesc, a spus ea, fără să se uite la manager.

— Deci două espresso şi două grappa, a spus el. Ce fel de grappa aţi dori? Avem şapte sortimente, de la veche şi maturată în butoaie de lemn până la tânără...

— Cea obişnuită, l-a întrerupt Claire. Cea incoloră.

Managerul a făcut o plecăciune abia perceptibilă cu ochiul liber.

— O grappa tânără pentru doamna, a spus el. Şi pentru dumneavoastră, domnule?

— La fel, am spus eu.

— Şi nota, a spus Serge încă o dată.

După ce managerul şi-a luat tălpăşiţa, Babette s-a îndreptat spre mine. A încercat să schiţeze un zâmbet.

— Şi tu, Paul? Pe tine nu te-am auzit deloc. Tu ce crezi?

— Mi se pare bizar că Serge a ales cafeneaua noastră, am spus eu.

Zâmbetul sau, cel puţin, începutul de zâmbet a dispărut de pe faţa lui Babette.

— Paul, te rog, a spus Serge.

Apoi s-a uitat la Claire.

— Da, mi se pare bizar, am spus eu. Noi v-am dus prima dată acolo. E un loc unde Claire şi cu mine mergem des să mâncăm specialitatea zilei. Nu poţi să ţii acolo, hodoronc-tronc, o conferinţă de presă.

— Paul, a spus Serge. Nu ştiu dacă-ţi dai seama cât de serioasă...

— Lasă-l să termine ce-are de spus, a spus Babette.

— De fapt, terminasem, am spus eu. Cui nu înţelege aşa ceva, nici eu n-am cum să-i explic.

— Ni s-a părut o cafenea drăguţă, a spus Babette. N-avem decât amintiri plăcute legate de seara aceea.

— Costiţe de porc! a spus Serge.

Am aşteptat puţin să văd dacă mai urmează ceva, însă tăcerea a persistat.

— Exact, am spus eu. Amintiri plăcute. Ce fel de amintiri o să avem Claire şi cu mine după asta?

— Paul, nu te prosti, a spus Serge. Vorbim despre viitorul copiilor noştri. Despre viitorul meu nici nu vreau să încep discuţia.

— Dar are dreptate, a spus Claire.

— O, nu, te rog! a spus Serge.

— Nu, nici un te rog, a spus Claire. E vorba pur şi simplu despre uşurinţa cu care îţi însuşeşti tot ce-i al nostru. La asta se referă Paul. Vorbeşti despre viitorul copiilor noştri. Dar, în esenţă, nu te interesează, Serge. Îţi însuşeşti acel viitor. Cu

aceeaşi uşurinţă cu care îţi însuşeşti o cafenea pe post de decor adecvat pentru conferinţa ta de presă. Doar pentru că inspiră autenticitate. Nici nu-ţi trece prin cap să ne întrebi ce părere avem.

— Despre ce vorbiţi aici? a întrebat Babette. Vorbiţi despre conferinţa aceea de presă ca şi cum ar şi avea loc. M-am aşteptat la mai mult de la voi, să-i scoateţi prostiile astea din cap. De la tine, Claire. Ce mi-ai spus în grădină?

— Dar despre asta-i vorba? a întrebat Serge. Despre cafeneaua voastră? Habar n-aveam că e cafeneaua voastră. Credeam că e un local public, deschis oricui. Nu te supăra.

— E fiul nostru, a spus Claire. Şi da, e şi cafeneaua noastră. Ce-i drept, nu putem să ne arogăm drepturi asupra ei, şi totuşi aşa simţim. Însă Paul are dreptate când spune că asta nu se poate explica. Aşa ceva înţelegi. Sau nu înţelegi.

Serge şi-a scos mobilul din buzunar şi s-a uitat la ecran.

— Scuze. La ăsta trebuie să răspund.

Şi-a dus mobilul la ureche, a împins scaunul în spate şi s-a ridicat pe jumătate în picioare.

— Da, Serge Lohman la telefon... Alo!

— Fir-ar să fie!

Babette a aruncat șervetul pe masă.

— Fir-ar să fie! a mai spus ea o dată.

Serge se îndepărtase câțiva pași de masa noastră și, aplecat mult în față, își ținea cealaltă ureche astupată cu două degete ale mâinii rămase libere.

— Nu, nu e asta, am reușit eu cu greu să deslușesc. E ceva mai complicat.

Apoi, trecând printre mese, s-a îndreptat spre toalete sau spre ieșire.

Claire și-a scos mobilul din geantă.

— Vreau să-l sun pe Michel, a spus ea privindu-mă. Cât e ceasul? Nu vreau să-l trezesc.

Nu port niciodată ceas. De când m-au suspendat, încerc să trăiesc după soare, după rotația pământului, după intensitatea luminii.

Claire știa că nu mai port ceas.

— Nu știu, am spus.

Simțeam ceva, o furnicătură în ceafă, provocată de felul în care soția mea continua să se uite la mine – continua să se holbeze la mine, mai bine spus –, astfel că m-a cuprins senzația că eram implicat în ceva, chiar dacă în clipa aceea nu puteam bănui în ce anume.

Era mai bine decât să nu fii implicat în nimic, mi-am zis. Era mai bine decât „tata nu știe absolut nimic“.

Claire s-a uitat într-o parte.

— Ce-i? a întrebat Babette.

— Cât e ceasul la tine? a întrebat Claire.

Babette și-a scos mobilul din geantă și s-a uitat pe ecran. Apoi a spus cât e ceasul. Nu și-a băgat mobilul înapoi în geantă, ci l-a pus în fața ei, pe masă. Nu i-a spus lui Claire: „Da’ poți să vezi şi pe mobilul tău cât e ceasul“.

— Dragul de el stă toată seara singur acasă, a spus Claire. E drept, are aproape șaisprezece ani, face pe durul, totuși...

— Dar pentru anumite lucruri nu sunt prea mici, a spus Babette.

Preț de o clipă, Claire a rămas tăcută, trecându-și vârful limbii peste buza de jos; așa face mereu când se supără.

— Uneori cred că tocmai asta e greșeala pe care o facem, a spus ea. Poate că trecem prea ușor peste asta, Babette. Peste faptul că sunt încă atât de tineri. În ochii celor din afară, ei sunt deodată adulți, fiindcă au făcut ceva ce noi, adulții, considerăm a fi o crimă. Însă eu cred că ei înșiși abordează tot ce s-a întâmplat mai degrabă ca niște copii. E exact ce am încercat să-i explic și lui Serge. Că n-avem dreptul să le luăm copilăria, numai și numai pentru că, în conformitate cu normele noastre, de adulți, e vorba de o crimă pentru care trebuie plătit tot restul vieții.

Babette a oftat adânc.

— Din păcate, cred că ai dreptate, Claire. Ceva a dispărut. Ceva... spontaneitatea lui, poate. Era mereu așa... În fine, știți și voi cum era Rick. Acel Rick nu mai există. De câteva săptămâni stă doar în camera lui. La masă nu spune aproape nimic. Are o expresie pe chip, o expresie gravă, de parcă ar fi tot timpul preocupat de ceva. N-a mai făcut asta niciodată, să fie preocupat de ceva.

— Dar e foarte important cum abordezi asta. Cum abordați voi asta. Adică, poate că e așa de preocupat, fiindcă el crede că asta e ce așteptați voi de la el.

Babette a rămas tăcută preț de o clipă; a întins o mână pe masă și și-a împins mobilul un centimetru mai încolo pe fața de masă.

— Nu știu, Claire... Tatăl lui... Cred că tatăl lui așteaptă mai mult decât mine ca el să fie preocupat, deși poate că nu-i absolut corect din partea mea să spun asta. Dar e drept că de multe ori are dificultăți din pricina faptului că tatăl lui este cine este. La școală. În relațiile de prietenie. Înțelegi, are cincisprezece ani, e încă în mod foarte evident „fiul lui“. Dar, pe deasupra, mai e și fiul cuiva căruia îi știe toată lumea fața de la televizor. Uneori se îndoiește de prietenii lui. Crede că oamenii sunt drăguți cu el din cauza faimosului său tată. Sau dimpotrivă: că profesorii îl tratează uneori nedrept, fiindcă nu pot să suporte asta. Mi-amintesc încă perfect cum, odată, când era în ciclul secundar, mi-a spus: „Mamă, mă simt ca și cum aș lua-o din nou cu totul de la capăt!“. A fost așa de fericit! Dar după o săptămână, iar știa toată școala cine e el.

— Și curând, toată școala o să mai afle și altceva. Dacă e după Serge.

— Asta e ce-i spun și eu tot timpul. Că Rick a îndurat de pe urma lui mai mult decât poate duce. Și-acum, Serge mai vrea să-l târască și în beleaua asta. N-o să-și revină din asta niciodată.

M-am gândit la Beau, fiul adoptat din Africa, cel care, după Babette, nu putea să facă nici un rău.

— La Michel, observăm că încă mai are ceea ce tu numești spontaneitate. Bineînțeles, el nu are un tată celebru, și totuși... Nu-și face probleme în privința asta. Uneori chiar îmi fac griji că el încă nu-și dă seama de-adevăratelea ce pot să însemne toate astea pentru viitorul lui. În privința asta, reacționează într-adevăr mai degrabă ca un copil. Un copil lipsit de griji, nu un adult îngrijorat, îmbătrânit înainte de vreme. Asta a și fost dilema pentru Paul și pentru mine. Cum să-l facem să-și conștientizeze responsabilitatea, însă fără să-i lezăm, în acelaşi timp, inocența de copil.

M-am uitat la soția mea. Pentru Paul și pentru mine... Cât trecuse de când Claire și cu mine încă mai credeam unul despre altul că celălalt nu știe nimic? O oră? Cincizeci de minute? M-am uitat la porția neatinsă de *Dame Blanche* a lui Serge: tehnic, la fel ca în cazul inelelor de creştere ale copacilor sau al metodei datării cu carbon-14, trebuie să fi fost posibil să se măsoare timpul trecut după cantitatea topită din înghețata de vanilie.

M-am uitat în ochii lui Claire, ochii femeii care pentru mine reprezenta fericirea. Fără soția mea n-aș fi ajuns nicăieri, îi auzi câteodată spunând pe unii bărbați sentimentali, bărbați neajutorați, cum își spun ei înșiși. Și într-adevăr, prin asta nu vor să spună altceva decât că soțiile au curățat toată viața mizeria în urma lor și n-au încetat să le pună în față cafeaua la orice oră din zi. N-aș vrea să merg atât de departe; fără Claire, nu că n-aș fi ajuns nicăieri, ci aş fi ajuns în altă parte.

— Claire și cu mine ne-am spus întotdeauna că Michel trebuie să-și poată vedea în continuare de viață. Nu vrem să-i inoculăm nici un sentiment de vinovăție. Adică, sigur, e vinovat de ceva, dar nu se poate ca o boschetară care zace în drum într-o cabină ATM să devină dintr-odată inocența

întruchipată. Te trezești numaidecât cu un astfel de verdict atunci când lucrurile sunt judecate după normele juridice în vigoare. Și tot asta auzi permanent în jurul tău: ce-o să se aleagă de tineretul dezaxat? Niciodată un cuvânt despre vagabonzii și boschetarii dezaxați care se pun pe soilit unde au ei chef. Nu, ei vor să dea un exemplu, băgați de seamă, acei judecători se gândesc, indirect, la copiii lor. Pe care poate că nu mai sunt în stare să-i țină în mână. Nu vrem ca Michel să devină victima unei gloate avide de sânge, aceeași gloată care cere reintroducerea pedepsei cu moartea. Michel ne e prea drag ca să-l jertfim acestor porniri viscerale. În plus, el însuși e prea inteligent pentru așa ceva. Superioritatea lui e covârșitoare.

Pe întreg parcursul pledoariei mele, Claire nu mă slăbise din ochi, și privirea și zâmbetul pe care mi le dăruia acum erau parte din fericirea noastră. Era o fericire care făcuse față multor încercări, în care cei dinafară n-ar putea să se amestece cu una, cu două.

— Apropo, era să uit! a spus ea, ridicând în aer mâna în care își ținea mobilul. Îl sunam pe Michel. Cât ai zis că e ceasul? a întrebat-o ea pe Babette, apăsând totodată o tastă, însă a continuat să mă privească pe mine în timp ce-a pus întrebarea.

Și din nou Babette s-a uitat la ecranul mobilului ei și a spus cât e ceasul.

N-o să spun cât era ceasul exact. Indicațiile precise despre timp se pot întoarce mai târziu împotriva ta.

— Bună, scumpule! a spus Claire. Ce faci? Nu te plictisești?

M-am uitat la chipul soției mele. Era mereu ceva pe chipul acela, în ochii aceia, care începea să radieze atunci când vorbea la telefon cu fiul nostru. Acum, ea râdea și vorbea pe un ton vesel – însă nu radia.

— Nu, ne mai bem doar cafeaua, în mai puțin de-o oră suntem acasă. Așa că ai timp să faci ordine. Ce-ai mâncat...?

Asculta, încuviința din cap, a spus de câteva ori da și a încheiat conversația după un ultim: „Pa, scumpule, te sărut“.

Privind în urmă, nu mai știu dacă a fost din cauza chipului ei care nu radia sau din cauza faptului că nu s-a referit nici măcar o singură dată la întâlnirea de mai devreme cu fiul nostru în grădina restaurantului, în orice caz, ceva m-a convins brusc, sută la sută, că tocmai asistaserăm la o scenă de teatru.

Dar cui îi era adresată scena de teatru? Mie? Mi se părea improbabil. Lui Babette? În ce scop? De cel puțin două ori Claire o întrebase apăsat pe Babette cât era ceasul – de parcă ar fi vrut să se asigure că mai târziu Babette avea să-și aducă aminte.

Tata nu știe absolut nimic.

Și, deodată, tata știa.

— Espresso era pentru...

Era una dintre picolițele în negru. În mână ținea o tavă de argint cu două ceșcuțe de espresso și două păhărele minuscule de grappa.

Și, în timp ce ea ne-a pus în față ceștile și păhărelele, soția mea și-a țuguiat buzele, ca pentru un sărut.

S-a uitat la mine – apoi a sărutat aerul dintre noi.

DIGESTIV

40

Nu cu mult timp în urmă, Michel a scris o lucrare despre pedeapsa cu moartea. O lucrare pentru ora de istorie. Prilejul a fost un film documentar despre ucigași care, după executarea pedepsei, se întorceau în societate și adesea, abia ajunși în libertate, comiteau din nou o crimă. Își spuneau părerea susţinători și adversari ai pedepsei cu moartea. Într-un interviu, un psihiatru american afirma că unii oameni n-ar mai trebui eliberați niciodată. „Trebuie să acceptăm că printre noi umblă adevărați monștri“, spunea psihiatrul, „monștri care nu trebuie în nici un caz să aibă şansa de a li se diminua pedeapsa“.

După câteva zile am văzut primele pagini ale lucrării lui Michel pe biroul lui. Ca ilustrație a copertei descărcase o fotografie de pe internet, cu patul de spital pe care, în unele state americane, se administra injecția letală.

— Dacă te pot ajuta cu ceva..., spusesem eu.

După încă vreo câteva zile, îmi dăduse să citesc prima variantă, încă în stadiul de ciornă.

— În primul rând, trebuie să-mi spui dacă se poate, a spus el.

— Ce să se poată? am întrebat eu.

— Nu știu. Uneori îmi trec prin cap niște lucruri... Și-atunci nu știu dacă e permis să te gândești la asemenea lucruri.

Am citit ciorna – și am fost impresionat. Pentru un băiat de cincisprezece ani, Michel avea o perspectivă revigorantă asupra unor chestiuni legate de crimă și pedeapsă. Reflectase asupra unor dileme până la consecințele lor extreme. Am înțeles la ce se referise când vorbise despre lucruri la care, poate, nu e permis să te gândești.

— Foarte bine, am spus când i-am dat-o înapoi. Și, în locul tău, nu mi-aș face griji. Ți-e permis să gândești orice. Nu trebuie să apeși pedala de frână încă de pe-acum. Scrii totul foarte limpede. Lasă-i pe alții să încerce mai întâi să găsească măcar o fisură.

Începând din acea zi, mi-a dat să citesc și următoarele variante. Am discutat despre dilemele morale. Mi-au rămas amintiri plăcute din acea perioadă; doar amintiri plăcute.

La mai puțin de o săptămână după ce predase lucrarea, am fost chemat la directorul școlii; mă rog, am primit o invitație telefonică să mă prezint într-o zi anume, la o oră anume, să discut despre fiul meu Michel. La telefon, l-am întrebat pe director dacă poate să-mi dea detalii. Deși bănuiam, bineînțeles, că avea să fie vorba de lucrarea despre pedeapsa cu moartea, voiam să aflu motivul discuției din gura lui – însă nu mi-a răspuns.

— Sunt câteva lucruri despre care aș vrea să vorbesc cu dumneavoastră, însă nu la telefon, a spus el.

În după-amiaza cu pricina mi-am făcut apariția în cabinetul directorului. Acesta m-a invitat să iau loc pe scaunul din fața biroului lui.

— Aș vrea să vorbesc cu dumneavoastră despre Michel, a intrat el direct în subiect.

Reprimându-mi tentația de a întreba: „Despre cine altcineva?“ m-am aşezat picior peste picior și am adoptat atitudinea unui ascultător atent.

Pe peretele din spatele lui era un afiș imens cu o organizație de ajutor umanitar, nu mai știu dacă era vorba de Oxfam Novib sau de UNICEF; se vedea o bucată de pământ sterp și crăpat pe care, după toate aparențele, nu mai voia să crească nimic, iar în stânga jos era un copil înfășurat în zdrențe, cu mânuța-i subțire ridicată.

Afișul m-a pus și mai mult în gardă. Probabil că directorul era împotriva încălzirii globale și a

injustiției, în general. Poate că nu mânca nici un fel de carne de mamifer și era antiamerican sau, în orice caz, anti-Bush – această ultimă atitudine le dădea oamenilor mână liberă să nu mai reflecteze la nimic altceva. Cine era împotriva lui Bush avea o inimă bună și putea să se comporte față de cei din jurul lui ca un mitocan nemernic.

— Până în prezent am fost întotdeauna foarte mulțumiți de Michel, a spus directorul.

Am mirosit ceva ciudat; nu era neapărat miros de transpirație, ci mai degrabă de deșeuri care se colectează separat – sau, mai precis, de deșeuri care în mod normal ajung în tomberonul verde. Nu mi-am putut reprima impresia că mirosul venea chiar dinspre director. Poate că nu folosea deodorant, protejând astfel stratul de ozon, sau soția lui îi spăla hainele cu un detergent ecologic; după cum se știe, acest tip de detergent face ca albul rufelor, în timp, să se transforme în gri. În orice caz, curate nu vor mai fi niciodată.

— Însă nu demult a scris la istorie o lucrare care ne îngrijorează întrucâtva, a continuat directorul. În orice caz, a atras serios atenția profesorului nostru de istorie, domnul Halsema, care a venit la mine cu lucrarea respectivă.

— Despre pedeapsa cu moartea, am spus eu, ca să pun capăt acestor ocolișuri.

Directorul m-a privit o clipă; și ochii lui aveau ceva gri, lipsit de expresie, privirea plictisită a unei inteligențe mediocre care, în mod nejustificat, crede că „a mai văzut lucruri ca astea“.

— Într-adevăr, a spus el.

A luat ceva de pe birou și a început să răsfoiască. „Pedeapsa cu moartea“, am văzut scris cu familiarele litere albe pe coperta neagră, iar dedesubt poza cu patul de spital.

— E vorba anume de aceste pasaje, a spus directorul. Aici: „...ținând seama de barbaria pedepsei capitale practicate de stat, te poți întreba

dacă, pentru unii făptași, n-ar fi mai bine ca ei, într-un stadiu cu mult anterior...“.

— Nu trebuie să-mi citiți, știu despre ce-i vorba.

Pe chipul directorului s-a văzut că nu era obișnuit să fie întrerupt.

— Într-adevăr, a spus el încă o dată. Deci cunoașteți conținutul?

— Nu doar că-l cunosc, dar ici și colo chiar l-am şi ajutat pe fiul meu. Cu mici sfaturi, căci partea leului îi aparține, bineînțeles.

— Dar se vede treaba că n-ați considerat necesar să-l sfătuiți în privința capitolului despre ceea ce voi numi „arogarea rolului de judecător“?

— Nu. Însă protestez față de formularea „arogarea rolului de judecător“.

— Dumneavoastră cum i-ați zice? Aici e vorba, cât se poate de limpede, despre aplicarea pedepsei capitale înainte să fi putut avea loc un proces corect.

— Dar e vorba și despre barbaria pedepsei capitale. Pedeapsa capitală rece, clinică, practicată de stat. Cu un ac hipodermic sau pe scaunul electric. Despre toate acele detalii îngrozitoare ale ultimei mese, pe care condamnatul la moarte și-o poate alege singur. O ultimă dată, mâncarea ta preferată, fie că e caviar cu șampanie sau un *whopper* dublu de la Burger King.

Mă aflam în fața dilemei cu care, mai devreme sau mai târziu, se confruntă oricare părinte: desigur, vrei să-ți aperi copilul, îi iei partea, însă nu trebuie să faci asta prea vehement și nicidecum cu prea multă elocvență – nu trebuie să constrângi pe nimeni. Educatorii și profesorii te vor lăsa să spui ce ai de spus, însă apoi se vor răzbuna pe copilul tău. Poate că vii cu argumente mai bune – însă, în cele din urmă, copilul tău va plăti pentru asta, ei își vor revărsa asupra elevului frustrarea provocată de discuția în care n-au avut câștig de cauză.

— Noi toți credem asta, a spus directorul. Oamenii normali, care gândesc sănătos, consideră inumană pedeapsa capitală. Nu despre asta e vorba. Michel a descris asta foarte bine. Eu mă refer exclusiv la partea în care, accidental sau nu, e justificată lichidarea suspecților înainte să fie puși sub acuzare.

— Mă consider normal și sănătos. Și eu cred că pedeapsa capitală e inumană. Însă din păcate împărțim această lume și cu oameni inumani. E bine ca acești oameni inumani, după reducerea pedepsei pentru bună purtare, să se poată întoarce imediat în societate? Cred că asta e ce vrea să spună Michel.

— Deci poți să-i împuști pur și simplu sau, cum scrie aici – a răsfoit o vreme lucrarea –, „să-i arunci pe fereastră“? Cred că-i vorba de fereastra de la etajul zece a unui birou de poliție. Ca să nu folosesc un termen mai dur, așa ceva nu se obișnuiește într-un stat de drept.

— Nu, însă dumneavoastră scoateți asta din context. E vorba de cel mai rău soi de oameni; Michel se referă acolo la violatorii de copii, la bărbații care țin copii în captivitate ani de zile. Și mai sunt și alți factori, care au și ei rolul lor. La un proces, toată mizeria trebuie scormonită din nou în numele „procedurii judiciare corecte“. Dar cine așteaptă așa ceva? Părinții copiilor? Ăsta-i punctul crucial peste care treceți puțin cam repede. Nu, oamenii civilizați nu aruncă alți oameni pe fereastră. Și nici nu lasă vreun pistol să se descarce accidental în timpul transportului de la secţia de poliție la închisoare. Dar aici nu vorbim de oameni civilizați. Vorbim de oameni după a căror dispariție toată lumea răsuflă ușurată.

— Da, asta era. Să-i tragi din greșeală un glonț în cap unui suspect. Pe bancheta din spate a dubei poliției. Acum mi-am adus aminte.

Directorul a pus lucrarea înapoi pe birou.

— A fost și ăsta unul dintre „sfaturile“ dumneavoastră, domnule Lohman? Sau a fost întru totul ideea fiului dumneavoastră?

Ceva în tonul vocii lui a făcut să mi se zbârlească părul pe ceafă; în același timp, am simțit o furnicătură în vârful degetelor de la mâini sau, mai exact, mi-au amorțit. Eram cu ochii în patru. Pe de o parte, voiam să-i acord lui Michel tot meritul pentru lucrarea lui – în orice caz, el era mai inteligent decât nulitatea duhnind a compost aflată de cealaltă parte a biroului –, pe de altă parte, ar fi trebuit să-l protejez de șicane pe viitor. L-ar fi putut exmatricula temporar, mi-am zis, îl puteau da afară din școală.

— Trebuie să recunosc că s-a lăsat puțin ghidat de propriile mele concepții asupra acestor chestiuni, am spus eu. Am idei destul de tranșante în legătură cu ce-ar trebui să se întâmple cu cei suspectați de anumite infracțiuni. Conștient sau inconștient, poate că i-am impus şi lui Michel aceste concepții.

Directorul s-a uitat iscoditor la mine, în măsura în care poți numi iscoditoare privirea unei persoane cu o inteligență inferioară.

— Chiar adineauri ați spus că partea leului i-a revenit fiului dumneavoastră.

— Așa e. Când am vorbit de partea leului, m-am referit mai ales la pasajele în care pedeapsa capitală practicată de stat e descrisă ca fiind inumană.

Știam din experiență că, atunci când ai de-a face cu persoane cu o inteligență inferioară cel mai ușor e să minți fără să clipești; cu o minciună, le ofereai tontălăilor posibilitatea să se retragă fără să se compromită. Și, pe deasupra, mai știam eu cu adevărat care dintre părțile din lucrarea despre pedeapsa capitală fuseseră inspirate de mine și care de Michel? Am reușit să-mi aduc aminte de o discuție – o discuție la masă, în care a venit vorba de un criminal eliberat condiţionat, un criminal

care, aflat de doar câteva zile în libertate, se pare că făcuse din nou de petrecanie cuiva.

— De fapt, unuia ca ăsta nu trebuia să-i mai dea drumul niciodată, spusese Michel.

— Să nu-i mai dea drumul sau să nu-l mai încarcereze? întrebasem eu.

Michel avea cincisprezece ani, vorbiserăm cu el aproape despre orice, îl interesa orice: războiul din Irak, terorismul, Orientul Apropiat – la școală aproape că nu se ocupau deloc de asemenea teme, susținea el, le ignorau.

— Ce vreţi să spuneţi prin „să nu-l mai încarcereze“? a întrebat el.

— Așa, pur și simplu, am spus eu. Exact cum am spus.

M-am uitat la director. Secătura asta care credea în încălzirea globală și în eradicarea totală a războaielor și a injustiției cel mai probabil era și un adept al ideii că violatorii și criminalii în serie pot fi vindecați; că după ani de trăncăneală cu un psihiatru li se putea permite să facă prudent primii pași înapoi în societate.

Directorul, care până atunci stătuse puțin pe spate în scaun, s-a aplecat în față și și-a pus amândouă antebrațele – cu palmele în jos și degetele răsfirate – pe blatul biroului.

— Dacă nu mă înșel, și dumneavoastră ați lucrat în învățământ, nu-i așa? a întrebat el.

Perii de pe ceafă și furnicăturile din degete nu mă înșelaseră: atunci când inteligențele inferioare erau pe punctul să piardă o discuţie bazată pe argumente, apelau la alte mijloace pentru a obține câștig de cauză.

— Am predat vreo câțiva ani, am spus eu.

— La (...), nu-i așa?

A spus numele unei școli, un nume care continua să-mi trezească sentimente amestecate, ca după o boală de care oficial te-ai vindecat, dar despre care știi că poate oricând să se ivească din nou într-o altă parte a corpului.

— Da, am spus eu.

— V-au suspendat atunci.

— Nu chiar. Eu am fost cel care a propus să mă menajez puțin o vreme. Să mă întorc când lucrurile se vor fi calmat cât de cât.

Directorul a tușit ușor și s-a uitat pe o bucată de hârtie pe care o avea în față.

— Însă, de fapt, nu v-ați întors. De fapt, sunteți șomer de mai bine de nouă ani.

— Suspendat. Aș putea să-mi reiau activitatea şi mâine, în altă parte.

— Însă conform informațiilor mele, informațiilor care mi-au fost transmise de (...), asta depinde de un raport psihiatric. Dacă puteți sau nu să vă reluați activitatea. Așadar, această decizie nu vă aparține.

Iarăși numele acelei școli! Am simțit cum mi se contractă mușchii de sub ochiul stâng. Nu era nimic, însă alții ar putea interpreta asta ca fiind un tic. De aceea m-am prefăcut că-mi intrase ceva în ochi, m-am frecat cu vârful degetelor, însă spasmele musculare nu păreau decât să se intensifice.

— Ah, nu-i mare lucru, am spus eu. Chiar că n-am nevoie de nici o aprobare de la vreun psihiatru ca să-mi exercit profesia.

Directorul s-a uitat din nou pe hârtie.

— Aici scrie totuși altceva. Aici scrie...

— Aș putea să văd ce-aveți în față?

Vocea mea a fost tăioasă, poruncitoare, nelăsând loc de ambiguități. Cu toate acestea, directorul n-a dat imediat curs rugăminții mele.

— Dacă mă lăsați să termin ce-am de spus, a zis el. Acum câteva săptămâni, s-a întâmplat să vorbesc cu un fost coleg care lucrează acum la (...). Nu mai știu cum a venit vorba, cred că vorbeam, în general, despre volumul de muncă în învățământ. Despre oameni care clachează și despre surmenaj. A spus un nume care mi-a sunat cunoscut. La început, nu știam de unde, apoi brusc

mi-a venit în minte Michel. Iar apoi dumneavoastră.

— N-am clacat niciodată. Asta e o boală la modă. Și nici surmenat n-am fost.

Acum directorul a fost cel care a început să clipească, și, chiar dacă, oricât ai fi încercat, n-aveai cum să iei asta drept un tic, era totuși un semn de slăbiciune subită. Ba chiar mai mult: de frică. Nu conștientizasem asta, însă poate că fusese ceva în tonul meu – într-adevăr, pronunțasem ultimele propoziții exagerat de lent, în orice caz, mai lent decât pe cele de dinainte – care făcuse poate ca directorului să înceapă să-i clipească luminițele de avertizare.

— Dar n-am spus că dumneavoastră ați fi clacat, a spus el.

A bătut darabana cu degetele pe masă. Și a clipit din nou! Da, se schimbase ceva, și tonul ușor pedant pe care încercase să-mi vândă măruntele lui teorii lașe despre pedeapsa capitală dispăruse.

Acum simţeam clar mirosul pe deasupra izului de compost: frica. La fel cum un câine poate mirosi când cuiva îi e frică, tot așa am detectat și eu un vag miros acru care nu existase mai înainte.

Cred că ăsta a fost momentul în care m-am ridicat în picioare, nu-mi mai amintesc exact, undeva e o pată albă, o gaură în timp. Nu-mi mai amintesc dacă s-a mai spus și altceva. În orice caz, m-am trezit în picioare. Mă ridicasem de pe scaun și mă uitam acum în jos, la director.

Ce-a urmat nu a fost nimic altceva decât o consecință a diferenței de nivel, a faptului că directorul a continuat să stea așezat, iar eu să-l privesc de sus – înălțându-mă deasupra lui, poate c-ar fi mai bine spus. Era un fel de lege nescrisă, cum e că apa curge de sus în jos sau, ca să rămânem la câini, faptul că directorul era în dezavantaj pe scaunul său, că se afla, ca să zicem așa, într-o poziție vulnerabilă. Câinii fac același lucru: ani de zile se lasă hrăniți și dezmierdați de

stăpânii lor, nu fac rău nici măcar unei muște, sunt niște comori de animale, însă vine o zi când stăpânul își pierde brusc echilibrul, se împiedică și cade. În câteva secunde, câinii ajung la el, își înfig colții în ceafa lui și-l mușcă până îl omoară, uneori chiar îl sfârtecă de-a binelea. Este instinctul: ce cade e slab, ce zace pe jos e victimă.

— Insist să-mi permiteți să văd acea hârtie, am spus eu, arătând din motive pur formale spre bucata de hârtie aflată pe birou, în fața directorului, și pe care acesta o ținea acum acoperită cu ambele mâini.

Din motive pur formale, fiindcă acum era deja prea târziu pentru a mai îndrepta lucrurile.

— Domnule Lohman, a mai apucat el să spună.

Apoi l-am izbit din plin cu pumnul în nas. Imediat am văzut sânge, mult sânge: i-a țâșnit din nări, stropindu-i cămașa și blatul biroului, apoi mânjindu-i și degetele cu care și-a pipăit nasul.

Între timp ocolisem biroul și l-am lovit din nou în față, de data asta mai jos; m-au durut încheieturile degetelor de la dinții care i se sfărâmau. A țipat, a strigat ceva imposibil de deslușit, însă îl trăsesem deja în sus de pe scaun. Fără îndoială, țipetele lui i-ar fi alarmat pe oameni, într-o jumătate de minut ușa biroului directorului ar fi fost trântită de perete, însă într-o jumătate de minut poți provoca multe pagube, așa că o jumătate de minut mi s-a părut suficientă.

— Porc jegos, infect, împuțit ce ești! am spus eu înainte să-i înfig simultan un pumn în față și un genunchi în burtă.

Și-atunci am calculat greșit. Nu-mi închipuisem că era posibil ca directorul să mai aibă vreun pic de putere, mi-am zis că-l pot desființa fără probleme înainte ca profesorii ce-aveau să dea buzna înăuntru să pună capăt acelui spectacol.

Și-a ridicat fulgerător capul, izbindu-mă în bărbie, apoi mi-a prins ca într-un clește gambele cu

brațele și a smucit puternic, ceea ce m-a făcut să-mi pierd echilibrul și să mă rostogolesc pe spate.

— Fir-ar să fie! am strigat eu.

Directorul alerga, însă nu spre ușă, ci spre fereastră. Înainte s-apuc să mă ridic în picioare, el o deschisese deja.

— Ajutor! a țipat el pe fereastră. Ajutor!

Dar între timp ajunsesem la el. L-am prins de păr și i-am tras capul în spate, apoi l-am izbit cu putere de rama ferestrei.

— Încă n-am terminat! i-am strigat în ureche.

Erau mulți oameni în curtea școlii, mai ales elevi, cu siguranță era pauză. Toți se uitau în sus – la noi.

L-am zărit aproape imediat printre ceilalți pe băiatul cu căciulă neagră; era o senzație confortabilă, liniștitoare să vezi printre toate chipurile acelea unul cunoscut. Stătea într-un grup mic, puțin într-o parte, aproape de scara care ducea spre intrarea în școală, în compania câtorva fete și a unui băiat pe un scuter. Băiatul cu căciulă neagră avea niște căști pe după gât.

Am făcut cu mâna. Mi-amintesc asta bine. I-am făcut cu mâna lui Michel și am încercat să zâmbesc. Făcând cu mâna și zâmbind, voiam să-i dau de înțeles că din afară lucrurile arătau probabil mai rău decât erau ele în realitate. Că avusesem un diferend cu directorul în legătură cu lucrarea lui, a lui Michel, dar că între timp totul se apropiase de o rezolvare.

41

— A fost premierul, a spus Serge întorcându-se la masă și punându-și mobilul înapoi în buzunar. Voia să știe despre ce-o să fie vorba la conferința de presă de mâine.

Unul din noi trei ar fi putut acum să întrebe: „Și? Ce i-ai spus?“. Însă nimeni de la masă n-a scos o vorbă. Uneori, oamenii își îngăduie asemenea momente de tăcere: atunci când n-au nici un chef să urmeze calea bătătorită. Dacă Serge ar fi spus un banc, un banc care să înceapă cu o întrebare („De ce nu pot merge doi chinezi niciodată împreună la frizer?“), probabil că s-ar fi lăsat o tăcere asemănătoare.

Fratele meu s-a uitat la porția lui de *Dame Blanche* care, probabil din politețe, încă nu fusese luată de pe masă.

— I-am spus că astă-seară încă nu vreau să fac vreo declarație despre asta. Speră că nu-i nimic grav. Cum ar fi, de pildă, că m-aș retrage din cursa electorală. Chiar astea au fost cuvintele: „Aș regreta sincer pentru amândoi, dacă ai arunca prosopul acum, cu șapte luni înainte de alegeri“.

Serge a încercat să imite accentul premierului, însă i-a ieșit atât de prost, că semăna mai degrabă cu o copie exagerată a caricaturii decât cu caricatura însăși.

— I-am spus adevărul, că încă mai discut despre asta cu familia. Că încă mai iau în considerare câteva opțiuni.

Când premierul tocmai își începuse mandatul, șirul bancurilor pe seama lui nu se mai termina: despre cum arăta, despre rigiditatea aparițiilor lui publice, despre numeroasele lui gafe. Între timp avusese loc un proces de adaptare. Te obișnuiești

cu așa ceva, cum te obișnuiești cu o pată pe tapet. O pată care pur și simplu își avea locul acolo, care te-ar surprinde abia atunci când, într-o bună zi, ar dispărea brusc.

— O, interesant! a spus Claire. Încă mai iei în considerare opțiuni. Credeam că pentru tine totul e decis. Pentru noi toți.

Serge a căutat privirea soției lui, însă aceasta s-a prefăcut a fi mai interesată de mobilul aflat în fața ei, pe masă.

— Da, mai iau în considerare opțiuni, a spus el oftând. Vreau să facem asta împreună. Ca o... ca o familie.

— Așa cum făcut întotdeauna, am spus eu.

M-am gândit la pastele *alla carbonara* arse, la oala pe care i-o aruncasem în cap când încercase să-mi ia fiul de lângă mine, însă se vede treaba că memoria lui Serge era mai puțin ascuțită decât a mea, căci pe față i-a apărut chiar un zâmbet cald.

— Da, a spus el, uitându-se la ceas. Eu trebuie... noi chiar trebuie să plecăm. Babette... Ce-o fi cu nota de plată de nu mai vine?

Babette s-a ridicat în picioare.

— Da, hai să mergem, a spus ea.

Apoi i s-a adresat lui Claire:

— Veniți și voi?

Claire a ridicat paharul de grappa, încă pe jumătate plin.

— Mergeți voi. Venim și noi imediat.

Serge a întins mâna spre soția lui. Am crezut că Babette avea să ignore mâna întinsă, însă n-a făcut-o. Ba chiar i-a oferit lui Serge brațul.

— Putem..., a spus el.

Zâmbind, aproape radiind chiar, și-a luat soția de braț.

— Mai vorbim despre asta mai târziu. Mai bem un pahar la cafenea și continuăm discuția.

— Bine, Serge, a spus Claire. Mergeți voi. Paul și cu mine ne terminăm grappa și venim și noi.

— Nota, a spus Serge.

S-a bătut peste buzunarele sacoului, căutându-și parcă un portofel sau un card de credit.

— Lasă, a spus Claire. Ne ocupăm noi.

Și-atunci chiar au plecat. M-am uitat după ei cum se îndreaptă spre ieșire, fratele meu ținându-și soția de braț. Doar câțiva oaspeți au ridicat privirea ori au întors capul când ei au trecut prin dreptul lor. Se vede treaba că și aici avusese loc un proces de adaptare: dacă stăteai suficient de mult într-un loc, deveneai un chip ca toate celelalte.

Când au trecut pe lângă bucătăria deschisă, și-a făcut apariția bărbatul cu helancă albă: Tonio – fără îndoială, numele lui din pașaport era Anton. Serge și Babette se opriseră. Și-au strâns mâinile. Chelnerițele au venit în grabă să le aducă pardesiele.

— Au plecat? a întrebat Claire.

— Aproape, am spus eu.

Soția mea a dat pe gât restul de grappa. Și-a pus mâna pe mâna mea.

— Trebuie să faci ceva, a spus ea, apăsându-mă scurt pe mână.

— Da, am spus eu. Trebuie să-l oprim.

Claire și-a încolăcit degetele în jurul degetelor mele.

— Tu trebuie să-l oprești, a spus.

M-am uitat la ea.

— Eu? am întrebat totuși, deși simțeam deja că avea să urmeze ceva: ceva la care poate că n-aveam să pot spune nu.

— Trebuie să-i faci ceva, a spus Claire.

Am continuat s-o privesc.

— Ceva care să-l împiedice să-și țină mâine conferința de presă.

Chiar în acel moment, de undeva din apropiere s-a auzit un mobil începând să bipăie. La început au fost doar câteva bipuri slabe, apoi volumul a crescut şi începeau să alcătuiască împreună o melodie.

Claire mi-a aruncat o privire întrebătoare. I-am întors-o. Am scuturat din cap simultan.

Mobilul lui Babette era sub șervet, pe jumătate ascuns. Fără să vreau, m-am uitat mai întâi spre ieșire. Serge și Babette plecaseră. Am întins mâna, însă Claire mi-o luase înainte.

A deschis clapeta și a citit ce scria pe ecran. Apoi a închis-o la loc. Bipurile s-au oprit.

— Beau, a spus ea.

42

— În momentul ăsta, mama lui n-are timp pentru el, a spus Claire și a pus mobilul înapoi în același loc ca mai înainte, acoperindu-l din nou pe jumătate cu șervetul.

N-am spus nimic. Am așteptat. Am așteptat să văd ce zice soția mea.

Claire a oftat.

— Știi că...

Nu și-a terminat propoziția.

— O, Paul..., a spus ea. Paul...

Și-a scuturat părul pe spate. Am văzut cum ochii i se umezesc, ceva sclipea, nu de tristețe sau deznădejde, ci de furie.

— Știi că...? am întrebat eu.

Claire nu știa nimic despre filmulețe, așa îmi imaginasem eu toată seara. Încă mai speram că am dreptate.

— Beau îi șantajează, a spus Claire.

Am simțit un junghi rece în piept. Mi-am frecat mâinile de obraji, să nu fiu trădat de vreo eventuală roșeață.

— O, da? am exclamat eu. Cum așa?

Claire a oftat din nou. A strâns pumnii și a început să bată cu ei pe fața de masă.

— O, Paul, a spus ea. Așa de tare aș fi vrut să te țin departe de toate astea! Nu voiam ca tu... să te panichezi din nou. Însă lucrurile au ieșit altfel. Și-așa acum e prea târziu.

— Cum adică îi șantajează? Beau? Cu ce?

De sub șervet s-a auzit un bip. Doar un bip de data asta. Pe-o parte a mobilului lui Babette apăruse acum și o luminiță albastră, care strălucea intermitent: pesemne că Beau lăsase un mesaj.

— A fost acolo. Cel puțin, așa spune el. Spune că mai întâi a vrut să se ducă acasă, dar că apoi i-a părut rău și a hotărât să se întoarcă. Atunci i-a văzut. Când ieșeau din cabina bancomatului. Spune el.

Fiorul din piept îmi dispăruse. Simțeam ceva nou, ceva care semăna cu bucuria: trebuia să fiu atent să nu zâmbesc.

— Iar acum vrea bani. O, ce nemernic ipocrit! Întotdeauna am... Și tu la fel, nu? Ți se părea abject, aşa ai spus odată. Mi-aduc bine aminte.

— Dar are dovezi? Poate dovedi că i-a văzut? Poate dovedi că Michel și Rick au aruncat canistra aia?

Ultima întrebare am pus-o doar ca să mă liniștesc definitiv pe mine însumi: un *final check*[1]. În cap mi se deschisese o ușă. Se crăpase. Prin acea crăpătură intra lumină. Lumină caldă. În spatele uşii era camera cu familia fericită.

— Nu, n-are nici o dovadă, a spus Claire. Dar poate nu-i trebuie absolut nici o dovadă. Dacă Beau se duce la poliție și spune că Michel și Rick sunt făptașii... Imaginile camerei de supraveghere sunt foarte neclare, dar dacă le pot compara cu oameni reali... Nu știu.

Tata nu știe absolut nimic. Trebuie s-o faceți în seara asta.

— Michel nu era acasă, nu? am întrebat eu. Când l-ai sunat adineauri. Când o tot întrebai pe Babette cât e ceasul.

Pe chipul lui Claire a apărut un zâmbet. Mi-a prins din nou mâna și a ciupit-o.

— L-am sunat. Ați auzit toți că mi-a răspuns. Am vorbit cu el. Babette e martorul imparțial care m-a auzit vorbind cu fiul meu precis la ora cutare și cutare. Ei pot verifica istoricul apelurilor mele să vadă dacă acea conversație chiar a avut loc și cât a durat. Singurul lucru pe care trebuie să-l facem cât mai repede e să ștergem mesageria vocală de pe telefonul fix de-acasă.

M-am uitat la soția mea. Fără îndoială, în privirea mea se citea admirația. Nici măcar nu trebuia să fac vreun efort pentru asta. O admiram cu adevărat.

— Și-acum e la Beau, am spus eu.

Ea a încuviințat din cap.

— Împreună cu Rick. Nu la Beau. Au stabilit să se întâlnească undeva. Undeva afară.

— Și despre ce-o să vorbească cu Beau? O să încerce să-l facă să se răzgândească?

Acum soția mea mi-a prins mâna și cu cealaltă mână a ei.

— Paul, a spus ea. Ți-am spus deja că aș fi preferat să te țin departe de asta. Însă acum nu mai e cale de întors. Tu și cu mine. E vorba de viitorul fiului nostru. I-am spus lui Michel să încerce să-i bage mințile în cap lui Beau. Iar dacă nu reușește, să facă ce crede el că-i mai bine. I-am spus că eu nici măcar nu trebuie să știu asta. Săptămâna viitoare face șaisprezece ani. Nu mai trebuie să aștepte să-i spună maică-sa de fiecare dată ce să facă. E destul de mare și de înțelept ca să-și ia singur deciziile.

M-am uitat fix la ea. Poate că încă se mai citea admirația în privirea mea, însă era alt fel de admirație decât cea de adineauri.

— În orice caz, cel mai bine e că o să putem spune că Michel a fost acasă toată seara, a spus Claire. Și că Babette nu poate decât să confirme asta.

1. Ultimă verificare (în engl., în orig.).

43

I-am făcut semn managerului să vină.

— Așteptăm încă nota de plată, am spus eu.

— A plătit-o deja domnul Lohman, a spus managerul.

Poate că era doar o închipuire a mea, însă părea să-l amuze din cale-afară faptul că putea să-mi spună asta. Era ceva în ochii lui, ca și cum ar fi râs de mine doar cu ochii.

Claire a scotocit în geantă, și-a scos mobilul, s-a uitat la el și l-a pus înapoi.

— Dar asta-i prea de tot, am spus eu după plecarea managerului. Ne deposedează de cafeneaua noastră. De fiul nostru. Și-acuma asta. Și, pe deasupra, nu înseamnă nimic. Nu înseamnă nimic că e în stare să achite o notă de plată.

Claire mi-a apucat mâna dreaptă, apoi și stânga.

— Nu trebuie decât să-l rănești, a spus ea. N-o să țină nici o conferință de presă cu fața zdrelită. Sau cu o mână ruptă, legată de gât cu o fașă. E dintr-odată prea mult de explicat. Chiar și pentru Serge.

M-am uitat în ochii soției mele. Tocmai îmi ceruse să-i rup fratelui meu o mână. Sau să-i zdrobesc fața. Și toate astea din dragoste, din dragoste pentru fiul nostru. Pentru Michel. Mi-a venit în minte mama aceea de-acum câțiva ani din Germania, care îl împușcase pe ucigașul copilului ei în sala de judecată. Așa o mamă era Claire.

— Nu mi-am luat medicamentele, am spus eu.

— Da.

Claire nu părea surprinsă – și-a trecut ușor vârful unui deget peste dosul mâinii mele.

— Vreau să spun, de mai mult timp deja. De câteva luni.

Era adevărat: la scurt timp după episodul acela din *În urmărire generală*, încetasem să le mai iau. Aveam senzația că îi eram mai puțin de folos fiului meu atunci când, zi de zi, emoțiile mele erau reprimate. Emoțiile și reflexele. Dacă voiam să-l susțin pe Michel cu toate resursele mele, trebuia mai întâi să mă regăsesc pe mine, cel de dinainte.

— Știu asta, a spus Claire.

M-am uitat la ea.

— Crezi poate că alții nu-și dau seama, a spus Claire. În fine, alții... propria ta soție. Propria ta soție și-a dat seama imediat. Au fost unele lucruri... altfel. Cum te uitai la mine, cum îmi zâmbeai. Și a fost momentul acela când nu-ți găseai pașaportul. Mai știi? Când ai început să izbești cu picioarele în sertarele biroului tău. Din ziua aceea, am început să fiu atentă. Luai medicamentele cu tine când plecai de-acasă și-apoi le aruncai cine știe pe unde. Nu-i așa? Am scos odată niște pantaloni de-ai tăi din mașina de spălat și – ce să vezi?– buzunarul se albăstrise de tot! Pilule pe care uitaseși să le arunci.

Claire a izbucnit în râs – a fost un râs scurt, apoi privirea i-a redevenit serioasă.

— Și n-ai spus nimic, am spus eu.

— La început, încă îmi mai ziceam: „Ce l-o fi apucat?“. Însă deodată l-am revăzut pe vechiul meu Paul. Și-atunci am știut: îl voiam înapoi pe vechiul meu Paul. Inclusiv pe acel Paul care-și sparge sertarele de la birou. Şi altă dată, când ți-a ieșit scuterul ăla brusc în față. Când te-ai luat după el...

Și când l-ai bătut de l-ai băgat în spital pe directorul de la școala lui Michel, am crezut că o să spună Claire. Dar n-a spus. A spus altceva.

— Ăsta era Paul pe care-l iubeam... Pe care-l iubesc. Ăsta e Paul pe care-l iubesc. Mai mult decât orice și oricine pe lumea asta.

Am văzut ceva sclipind în colțul ochilor ei și, totodată, am simțit și-n ochii mei o usturime.

— Pe tine și pe Michel, bineînțeles, a spus soția mea. Pe tine și pe Michel, pe amândoi vă iubesc la fel. Împreună, voi sunteți ceea ce mă face cea mai fericită.

— Da, am spus eu.

Aveam vocea răgușită, un pic șuierată. Am tușit scurt.

— Da, am spus eu încă o dată.

Am stat o vreme așa, tăcuți, unul în fața celuilalt, cu mâinile împreunate.

— Ce i-ai spus lui Babette? am întrebat eu.

— Când?

— În grădină. Când v-ați dus să vă plimbați. Babette părea foarte bucuroasă când m-a văzut. „Dragă Paul“, a spus ea. Ce i-ai spus?

Claire a tras adânc aer în piept.

— I-am spus că tu o să faci ceva. Că tu o să faci ceva, astfel încât să nu mai aibă loc conferința de presă.

— Și Babette crede că e bine așa?

— Ea vrea ca Serge să câștige alegerile. Însă ce a rănit-o cel mai tare pe Babette a fost faptul că el i-a spus toate astea abia în mașină, în timp ce veneau încoace. Așa că n-a mai avut timp să-i scoată din cap toate prostiile alea.

— Dar aici la masă, ea tocmai zicea...

— Babette e deșteaptă, Paul. Mai târziu, Serge nu trebuie să bănuiască nimic. Poate că Babette, ca soție a premierului, va împărți în curând caserole cu supă într-un centru social pentru persoane fără adăpost. Cu toate astea, există o persoană fără adăpost de care-i pasă la fel de puțin cât ne pasă nouă.

Mi-am mișcat mâinile. Mi-am mișcat mâinile cât să le eliberez dintr-ale soției mele, pe care, la rândul meu, le-am strâns într-ale mele.

— E o idee bună, am spus eu.

— Paul...

— Nu, ascultă! Eu sunt eu. Eu sunt cine sunt. Nu mi-am luat medicamentele. Până una-alta,

numai tu și cu mine știm asta. Însă așa ceva se află. Vor săpa și vor afla. Psihologul școlar, concedierea mea, și apoi directorul de la școala lui Michel... Totul e la vedere, ca o carte deschisă. Ca să nu mai vorbesc de fratele meu. Fratele meu o să fie primul care să declare că, de fapt, pe el nu-l surprinde absolut deloc așa ceva. Poate n-o s-o spună cu voce tare, dar el a mai fost agresat și înainte de fratele lui mai mic. Frățiorul lui care suferă de ceva pentru care trebuie să ia medicamente. Medicamente pe care apoi le aruncă la toaletă.

Claire n-a spus nimic.

— N-o să-l fac eu să-și schimbe planurile, Claire. E un semnal nepotrivit.

Am așteptat o clipă, încercând să nu clipesc.

— E un semnal nepotrivit dacă fac eu asta, am spus eu.

44

Cam la vreo cinci minute după plecarea lui Claire, am auzit din nou un bip de sub șervetul lui Babette.

Ne ridicaserăm amândoi în aceeași clipă. Soția mea și cu mine. Îmi petrecusem brațele pe după mijlocul ei și o strânsesem la piept. Îmi îngropasem fața în părul ei. Foarte încet, fără zgomot, inspirasem.

Apoi mă așezasem la loc. Mă uitasem după soția mea până când o pierdusem din ochi, undeva în dreptul pupitrului.

Am luat mobilul lui Babette, am deschis clapeta și m-am uitat pe ecran.

„2 mesaje primite“. Am apăsat pe *Arată*. Primul era un mesaj de la Beau. Nu conținea decât un cuvânt. Un singur cuvânt fără majusculă și fără punct: „mama“.

Am apăsat pe *Șterge*.

Al doilea mesaj anunța că exista o înregistrare în mesageria vocală.

Babette avea abonament la KPN[1]. Nu știam ce număr trebuia să introduc pentru mesageria vocală. La nimereală, am căutat la *Persoane de contact*, iar la M am găsit *Mesageria vocală*. Nu mi-am putut reprima un zâmbet.

După anunțul doamnei de la mesageria vocală cum că exista un mesaj nou, am auzit vocea lui Beau.

Am ascultat. În timp ce ascultam, am închis scurt ochii, apoi i-am deschis la loc. Am închis clapeta. N-am pus mobilul lui Babette înapoi pe masă, ci l-am băgat în buzunar.

— Fiului dumneavoastră nu-i prea plac restaurantele ca ăsta?

M-am speriat așa de tare, încât am sărit de pe scaun.

— Vă rog să mă scuzați, a spus managerul. N-am vrut să vă sperii. Însă v-am văzut în grădină stând de vorbă cu fiul dumneavoastră. Cel puțin așa presupun, că era fiul dumneavoastră.

Preț de o secundă, habar n-am avut despre ce vorbea. Însă imediat am știut.

Bărbatul care fuma. Bărbatul care fuma în fața restaurantului. Managerul ne văzuse pe Michel și pe mine împreună în grădină.

N-am simțit nici un fel de panică – la drept vorbind, n-am simțit absolut nimic.

Abia atunci am văzut că managerul avea o farfurioară în mână, o farfurioară cu o notă de plată.

— Domnul Lohman a uitat să ia nota de plată, a spus el. Așa că am venit să v-o aduc. Poate că-l vedeți în curând.

— Da, am spus eu.

— V-am văzut cum stăteați cu fiul dumneavoastră, a spus managerul. Era ceva în ținuta dumneavoastră, în ținuta amândurora, trebuie să spun, ceva identic. Așa ceva nu există decât la un tată și un fiu, mi-am zis eu.

Am coborât privirea până la nivelul farfurioarei, farfurioara cu nota de plată. Ce mai aștepta? De ce nu pleca, în loc să-mi înșire mie tot felul de povești răsuflate despre ținuta oamenilor?

— Da, am spus eu din nou.

N-aveam intenția să confirm bănuielile managerului ci, în cel mai bun caz, să umplu tăcerea într-un mod politicos. Și-așa n-aveam nimic altceva de spus.

— Am și eu un băiat, a spus managerul. N-are decât cinci ani. Totuși, uneori sunt uimit de cât de mult seamănă cu mine. Cum face anumite lucruri exact ca mine. Mici gesturi. Mă joc de multe ori cu mâna prin păr, de pildă, răsucesc şuviţe când mă plictisesc sau sunt nervos... Eu... am și o fiică. Are

trei ani și seamănă ca două picături de apă cu maică-sa. E leită.

Am luat nota de plată de pe farfurioară și m-am uitat la suma totală. N-o să m-apuc acum să spun în amănunt ce alte lucruri s-ar putea face cu acești bani și nici câte zile ar trebui să muncească pentru ei niște oameni obișnuiți – în orice caz, fără să fie forțați de broasca țestoasă în helancă albă să spele vase săptămâni în șir în spatele bucătăriei deschise. Nu voi aminti suma – a fost una dintre sumele acelea care te fac să izbucnești în râs. Și exact asta am făcut.

— Sper că ați petrecut o seară agreabilă, a spus managerul, însă fără să plece.

A atins cu vârful degetelor farfurioara rămasă acum goală, a împins-o câțiva centimetri mai încolo pe fața de masă, a luat-o în mână și apoi a pus-o înapoi.

1. Operator de telefonie fixă şi mobilă din Ţările de Jos.

45

— Claire?

Pentru a doua oară în seara aceea am deschis ușa de la toaleta pentru femei și am strigat numele soției mele. Însă n-am primit nici un răspuns. De undeva, de-afară, se auzea sirena unei mașini de poliție.

— Claire? am strigat eu încă o dată.

Am făcut câțiva pași în față, până am trecut de vaza cu narcise albe, și am constatat că toate cabinele erau goale. A doua sirenă am auzit-o când am trecut pe lângă garderobă și pupitru, în drum spre ieșire. Printre copaci vedeam acum și girofarurile din fața cafenelei pentru oameni obișnuiți.

O reacție normală ar fi fost să grăbesc pasul, să alerg – însă n-am făcut asta. Ce-i drept, simțeam ceva greu și întunecat pe locul unde știam că se află inima mea, dar era o greutate calmă. Iar senzația de întunecime din pieptul meu avea de-a face doar cu sentimentul inevitabilului.

Soția mea, m-am gândit.

Am simțit din nou tentația puternică de a o lua la fugă. Să ajung abia trăgându-mi sufletul la cafenea – unde fără îndoială m-ar opri la ușă.

Soția mea! aș spune eu gâfâind. Soția mea e înăuntru!

Și tocmai această imagine a fost cea care m-a făcut să încetinesc pasul. Am ajuns pe cărarea cu pietriș care ducea la podeț. În momentul acela, deja nu mai mergeam încet într-un mod natural, îmi dădeam seama de asta după scârțâitul pantofilor mei pe pietriș, după pauzele dintre pași – mergeam în *slow motion*[1].

Am pus mâna pe balustrada podului și m-am oprit. Girofarurile se reflectau pe suprafața întunecată a apei de sub picioarele mele. Pe partea cealaltă, în deschizătura dintre copaci, se putea vedea acum bine cafeneaua. Trei Volkswagen-uri de poliție și o ambulanță erau trase de-a curmezișul pe trotuar și în fața terasei.

O ambulanță. Nu două.

Era plăcut să fiu așa de calm, să pot vedea așa toate aceste lucruri – aproape fără legătură între ele – și să trag concluzii. Mă simțeam cum mă simțisem adesea în momente de criză (internarea în spital a lui Claire, încercarea eșuată a lui Serge și a lui Babette de a-mi lua fiul de lângă mine, imaginile camerei de supraveghere): simțisem, și acum simțeam din nou, că înlăuntrul calmului meu puteam să acționez. Prompt și eficient.

M-am uitat într-o parte, spre intrarea restaurantului, unde între timp se strânseseră câteva chelnerițe, pesemne atrase de sirene și girofaruri. Mi s-a părut că-l recunosc și pe manager; în orice caz, am văzut un bărbat în costum aprinzându-și o țigară.

M-am gândit preţ de o fracțiune de secundă că probabil ei nu mă puteau vedea de-acolo, însă apoi mi-am amintit că în urmă cu câteva ore eu îl văzusem pe Michel trecând cu bicicleta pe podețul ăsta.

Trebuia să merg mai departe. Nu mai puteam să stau pe loc. Nu puteam să risc ca mai târziu vreuna din chelnerițe să declare că văzuse un bărbat la podeț. „Așa ciudat! Stătea pur și simplu acolo. Credeți că ăsta-i un amănunt important pentru dumneavoastră?“

Am scos mobilul lui Babette din buzunar și l-am ținut deasupra apei. Când s-a auzit plescăitul, o rață s-a apropiat înot. Apoi m-am desprins de balustradă și m-am pus în mișcare. Nu în *slow motion*, ci într-un ritm cât mai normal cu putință: nici prea încet, nici prea repede. La capătul

podețului, am traversat pista pentru biciclete, m-am uitat la stânga și am apucat-o spre stația de tramvai. Se adunaseră deja câțiva spectatori, nu chiar o mulțime la ora asta târzie, cel mult vreo douăzeci de curioși. În stânga cafenelei era o străduță. Spre ea m-am îndreptat.

Tocmai ajunsesem pe trotuar, când ușile batante ale cafenelei s-au izbit de perete; s-au izbit la propriu, cu două bufnituri puternice. A ieșit o brancardă, o brancardă pe roți, împinsă și trasă de doi infirmieri. Infirmierul de la urmă ținea o pungă de plastic pentru perfuzii. În spatele lui venea Babette: nu mai avea ochelarii pe nas și își tampona ochii cu o batistă.

Persoanei de pe brancardă îi ieșea doar capul de sub cearșaful verde. De fapt, știusem asta tot timpul, totuși am răsuflat ușurat. Capul era acoperit de vată și tifon. Vată și tifon pline de sânge.

Infirmierii au împins brancarda în ambulanța care aștepta cu ușa din spate deja deschisă. Doi dintre ei s-au urcat în față şi doi în spate, împreună cu Babette. După ce s-a închis ușa, ambulanța a demarat în trombă de pe trotuar și a luat-o la dreapta, spre centru.

Sirena a pornit, deci încă mai era speranță.

Sau dimpotrivă, depindea din ce perspectivă priveai lucrurile.

N-am avut mult timp să mă gândesc la viitorul imediat, căci ușile batante s-au deschis din nou.

Claire mergea încadrată de doi polițiști în uniformă; nu avea cătușe, nici măcar nu era ținută de polițiști. S-a uitat împrejur, a scrutat chipurile din mica mulțime, căutând unul singur, familiar ei.

Apoi l-a găsit.

M-am uitat la ea și ea s-a uitat la mine. Am făcut un pas în față sau, în orice caz, corpul meu a trădat faptul că voiam să fac un pas în față.

În acel moment, Claire a scuturat din cap.

Nu, a spus ea. Ajunsese deja aproape de una dintre mașinile de poliție, un al treilea polițist îi ținea deschisă portiera din spate. M-am uitat repede în jurul meu, să văd dacă cineva din mulțime băgase de seamă cui îi făcuse Claire semn din cap, dar nimeni n-avea ochi decât pentru femeia care era condusă la mașina poliției.

Ajunsă în fața portierei deschise, Claire s-a oprit preț de o clipă în loc. Mi-a căutat și găsit din nou ochii. A făcut o mișcare din cap. Pentru un neinițiat a părut poate că doar se apleacă să nu se lovească atunci când urcă în mașină, însă pentru mine capul lui Claire arăta negreşit într-o anumită direcție.

Înspre ceva aflat chiar în spatele meu, spre străduță, cel mai scurt drum spre casa noastră.

Acasă, spusese soția mea. Du-te acasă.

N-am așteptat să plece mașina poliției. M-am întors și-am plecat.

1. Cu încetinitorul (în engl., în orig.).

BACȘIȘ

46

Cât bacșiș trebuie să lași într-un restaurant în care te umflă râsul când vezi nota de plată? Mi-amintesc că am discutat des despre asta, nu doar cu Serge și Babette, ci și cu alți prieteni cu care am mâncat în restaurante neerlandeze. Să spunem că după o masă de patru persoane trebuie să plătești patru sute de euro – atenție, nu spun că masa noastră a costat patru sute de euro – și pornești de la premisa că bacșișul e între zece și cincisprezece la sută, atunci e logic că trebuie să lași o sumă de cel puțin patruzeci de euro și de cel mult șaizeci de euro.

Șaizeci de euro bacșiș – nu mă pot abține să chicotesc. Și dacă nu sunt atent, izbucnesc iarăși în râs. E un râs cam nervos, un râs ca la o înmormântare sau ca într-o biserică în care trebuie să păstrezi liniștea.

Însă prietenii noștri nu râdeau niciodată. „Oamenii ăia trebuie să trăiască totuși din asta!“ a spus odată o bună prietenă în timpul unei cine într-un restaurant din aceeaşi categorie.

În dimineața zilei în care urma să aibă loc cina noastră scosesem de la bancomat cinci sute de euro. Îmi propusesem să plătesc integral nota, inclusiv bacșișul. Aveam să fac asta repede, aveam să pun pe farfurioară cele zece bancnote de cincizeci, înainte ca fratele meu să apuce să-și scoată cardul de credit.

Când, la sfârșitul serii, am pus totuși pe farfurioară restul de patru sute cincizeci de euro, managerul a crezut inițial că înțelesesem greșit. A dat să spună ceva. Cine știe, poate voia să spună că un bacșiș de sută la sută chiar întrecea măsura, însă i-am luat-o înainte.

— Sunt pentru tine, am spus eu. Dacă-mi promiți că nu m-ai văzut niciodată cu fiul meu în grădină. Niciodată. Nu acum. Nu peste o săptămână. Și nici peste un an.

Serge a pierdut alegerile. La început a mai existat o oarecare simpatie din partea alegătorilor pentru candidatul cu fața vătămată. Un pahar de vin alb – un pahar de vin alb, spart chiar deasupra piciorului, trebuie să spun de fapt – provoacă niște răni ciudate. Felul cum se închid la loc e ciudat, cu multe excrescențe și pete albe, unde din vechiul chip nu se mai recunoaște nimic. În primele două luni l-au operat de trei ori. După ultima operație și-a lăsat o vreme barbă. Privind acum înapoi, cred că apariția bărbii a reprezentat punctul de cotitură. Iată-l în piață, pe șantier, la ieșirea dintr-o fabrică, cum stă în canadiana lui și împarte pliante – cu barbă.

Serge Lohman a început să scadă dramatic în sondaje. Ceea ce în urmă cu câteva luni păruse o cursă câştigată s-a transformat acum în cădere liberă. Cu o lună înainte de alegeri și-a ras barba. A fost un ultim gest disperat. Alegătorii i-au văzut fața plină de cicatrice. Dar au văzut și petele albe. E uluitor și într-un anume sens nedrept ce-i poate pricinui cuiva o față rănită. Te uitai la petele albe și te întrebai fără să vrei ce fusese mai înainte acolo.

Însă lovitura de grație a fost fără îndoială barba. Sau mai bine spus: mai întâi barba și apoi faptul că a ras-o. Când era prea târziu. Serge Lohman nu știe ce vrea, a fost concluzia alegătorilor, și-atunci ei au votat ceea ce cunoșteau deja. Pata de pe tapet.

Bineînțeles că Serge n-a depus plângere. O plângere împotriva cumnatei sale, împotriva soției fratelui său, chiar nu era un semnal bun.

— Cred că între timp a înțeles, a spus Claire la câteva săptămâni după întâmplările din cafenea. A spus chiar el: că a vrut să găsească o soluție ca

familie. Cred că a înțeles că unele lucruri trebuie să rămână pur și simplu în familie.

În orice caz, Serge și Babette aveau alte lucruri pe cap. Lucruri cum ar fi dispariția fiului lor adoptiv Beau. Au avut loc desfășurări impresionante de forțe. O campanie cu fotografii în ziare și reviste, afișe în toată țara și o apariţie la emisiunea de televiziune *Persoane dispărute.*

În emisiune s-a redat mesajul pe care Beau îl lăsase înainte de dispariție în mesageria vocală a mamei sale. Mobilul lui Babette nu fusese niciodată recuperat, însă mesajul se păstrase, chiar dacă acum avea o altă încărcătură decât în seara cinei noastre.

— Mamă, orice s-ar întâmpla... vreau să-ți spun că te iubesc.

S-ar putea spune că au pus totul la bătaie să-l găsească pe Beau, însă au apărut și îndoieli. Un săptămânal de opinie a fost primul care a sugerat că poate Beau se săturase de părinții lui adoptivi, că se întorsese în țara lui de baștină. „Se întâmplă frecvent la «vârsta dificilă»“, scria publicația, „ca unii copii adoptivi să-și caute părinții biologici; sau, cel puțin, să devină interesați de țara în care s-au născut“.

Un ziar a dedicat cazului un articol pe o pagină întreagă, în care se punea pentru prima oară întrebarea dacă, atunci când își caută copilul, părinții biologici depun mai multe eforturi decât părinții adoptivi. Se dădeau exemple de părinți adoptivi cu copii dezaxați, în care părinții, în cele din urmă, își luau mâna de pe copii. De multe ori puneau problemele apărute pe seama unei combinații de factori. Incapacitatea de a se simți acasă într-o cultură străină era menționată drept factorul cel mai important, urmat de aspectele biologice: micile „defecte de țesătură“ pe care acei copii le moșteniseră de la părinții lor biologici. Și, în cazul unei adopții la o vârstă mai înaintată, se adăugau lucrurile care s-ar fi putut întâmpla cu

copilul respectiv înainte să fie primit în noua familie.

M-am gândit la ziua aceea din Franța, la petrecerea din grădina fratelui meu. Când țăranii francezi îl prinseseră pe Beau furând o găină, iar Serge spusese că copiii lui n-ar face niciodată așa ceva. Copiii lui, spusese el, fără să facă vreo diferență.

Mi-a venit iar în minte adăpostul pentru animale. Nici acolo nu știai ce se întâmplase cu un câine sau cu o pisică înainte de a-i lua acasă, dacă fuseseră poate bătuți sau închiși zile în șir într-o pivniță întunecată. Nu conta prea mult. Dacă se dovedea că pisica sau câinele sunt recalcitranți, îi duceai înapoi.

La sfârșitul articolului se punea întrebarea dacă părinții biologici ar fi mai puțin tentați să-și ia mâinile de pe un copil recalcitrant sau cu altfel de probleme.

Știam răspunsul, însă mai întâi i-am dat articolul lui Claire să-l citească.

— Tu ce crezi? am întrebat-o după ce l-a terminat.

Stăteam așezați la măsuța noastră din bucătărie, cu resturile de la micul dejun în față. Razele soarelui luminau grădina și blatul de bucătărie. Michel plecase să joace fotbal.

— M-am întrebat de multe ori dacă Beau și-ar fi șantajat fratele și vărul și dacă ar fi făcut cu adevărat parte din familia lor, a spus Claire. Bineînțeles, frații și surorile de sânge se ceartă, uneori nu vor să se mai vadă. Și totuși... la o adică, în chestiuni de viață și de moarte... Atunci sunt totuși gata să sară unul în ajutorul celuilalt.

Claire a izbucnit în râs.

— Ce e? am întrebat eu.

— Nu, brusc mă aud pe mine însămi vorbind, a spus ea continuând să râdă. Despre frați și surori. Și asta ți-o spun ție.

— Da, am spus eu.

Acum am râs și eu.

Un scurt răstimp n-am spus nimic. Doar ne-am uitat din când în când unul la altul. Ca bărbat și femeie. Ca două părți ale unei familii fericite, m-am gândit eu. Bineînțeles, se întâmplaseră niște lucruri, însă în ultima vreme nu mă putusem gândi la ele altfel decât ca la un naufragiu. O familie fericită supraviețuiește unui naufragiu. Nu vreau să spun că familia poate fi apoi și mai fericită însă, în orice caz, nu e mai nefericită.

Claire și cu mine. Claire și Michel și cu mine. Împărtășeam ceva. Ceva ce mai înainte nu existase. Ce-i drept, nu împărtășeam toți trei același lucru, dar poate că nici nu era nevoie. Nu trebuia să știm totul unii despre alții. Secretele nu stăteau în calea fericirii.

M-am gândit la ce se întâmplase în seara aceea, după ce se terminase cina noastră. Fusesem un scurt interval singur acasă înainte ca Michel să se întoarcă și el. În livingul nostru se află un scrin antic de lemn, în care Claire își ține nişte lucruri. Chiar în clipa în care am tras primul sertar, m-a cuprins senzația că sunt pe cale să fac ceva ce-aveam să regret mai târziu.

Mi-a venit în minte perioada pe care o petrecuse Claire la spital. Odată a fost supusă unei consultații de medicină internă cu mine de față. Stăteam pe un scaun lângă pat și o țineam de mână. Medicul m-a invitat să mă uit pe monitor în timp ce ei introduceau ceva în soția mea – un tub, o sondă, o cameră de filmat –, iar eu, după ce m-am uitat scurt de tot, am întors repede capul. Nu că imaginile ar fi fost prea mult pentru mine sau că mi-ar fi fost teamă să nu leșin, nu; era altceva. N-am dreptul, mi-am zis.

Voiam să mă opresc în clipa în care găseam ce căutam. În sertarul cel mai de sus erau ochelari de soare vechi, cordelușe și cercei pe care nu-i mai purta. Însă în al doilea sertar erau hârtii: o legitimație de membru al unui club de tenis, o

poliță de asigurare pentru bicicleta ei, un permis de parcare expirat și un plic cu fereastră, cu numele unui spital în colțul din stânga jos.

Numele spitalului unde fusese operată Claire, același spital în care îl născuse pe Michel.

„Test lichid amniotic“ scria cu litere mari de tipar în partea de sus a foii pe care am scos-o din plic și-apoi am despăturit-o. Imediat dedesubt erau două căsuțe, una cu „băiat“, alta cu „fată“.

Căsuța cu „băiat“ era bifată.

Claire știa că urma să avem un băiat, a fost primul lucru care mi-a trecut prin cap. Dar nu-mi spusese niciodată. Ba mai mult: până cu o zi înainte de naștere, ne imaginaserăm tot felul de nume de fată. Nu aveam îndoieli în privința numelui de băiat: era „Michel“ cu ani de zile înainte să rămână Claire însărcinată. Însă în cazul unei fete, ezitam încă între „Laura“ și „Julia“.

Pe formular era scris de mână un șir întreg de cifre. De câteva ori am dat și de cuvântul „bine“.

Dedesubt, la rubrica „detalii“, era o căsuță de cinci pe trei centimetri. Acea căsuță fusese în întregime umplută cu același scris aproape neinteligibil cu care fuseseră completate cifrele și fusese bifată căsuța „băiat“.

Am început să citesc. Și imediat m-am oprit din nou.

De data asta n-a fost senzația că n-am dreptul. Nu, a fost altceva. Trebuie să știu toate astea? m-am întrebat. Vreau să le știu? O să ne facă asta mai fericiți ca familie?

Sub căsuța cu povestea scrisă de mână mai erau două căsuțe mai mici. Lângă una dintre căsuțe scria: „Opțiune medic/spital“, iar lângă cealaltă: „Opțiune părinți“.

Căsuța „Opțiune părinți“ era bifată.

Opțiune părinți. Nu scria: „Opțiune părinte“ sau: „Opțiune mamă“. Scria: „Opțiune părinți“.

Acestea sunt cele două cuvinte pe care le voi purta cu mine de-acum înainte, mi-am zis, băgând

formularul înapoi în plic și punând plicul înapoi sub permisul de parcare expirat.

— Opțiune părinți, am spus eu cu voce tare în clipa în care am împins sertarul.

După ce s-a născut, toată lumea, inclusiv părinții și rudele apropiate ale lui Claire, spuneau că Michel seamănă leit cu mine.

— Copie la indigo! strigau vizitatorii din salonul lăuzei de îndată ce Michel era ridicat din pătuțul lui.

Nici Claire nu se putuse abține să râdă. Asemănarea era așa de puternică, încât nu putea fi negată. Mai târziu, lucrurile s-au mai îndreptat cât de cât; pe măsură ce creștea, puteai recunoaște din ce în ce mai bine, deşi cu destul efort și bunăvoință, și anumite trăsături de la mama lui. Mai ales ochii și ceva în micul spațiu dintre buza de sus și nas.

O copie la indigo. După ce împinsesem sertarul, ascultasem mesageria vocală a telefonului fix.

„Bună scumpule!“ auzisem spus de vocea soției mele. „Ce faci? Nu te plictisești?“ În liniștea care a urmat s-au auzit limpede zgomote din restaurant: murmur de voci, o farfurie pusă peste alta. „Nu, ne mai bem doar cafeaua, în mai puțin de o oră suntem acasă. Așa că ai timp să faci ordine. Ce-ai mâncat?“

Din nou liniște. „Da...“ Liniște. „Nu...“ Liniște. „Da.“

Eram familiarizat cu meniul telefonului nostru. Dacă apăsai pe trei, mesajul era șters. Eram deja cu degetul mare pe trei.

M-am uitat la chipul soției mele. Era mereu ceva pe acel chip, în ochii aceia, care începea să radieze atunci când vorbea la telefon cu fiul nostru. Acum, ea râdea și vorbea pe un ton vesel – însă nu radia. „Pa, scumpule, te sărut.“

Am apăsat.

După o jumătate de oră, a ajuns și Michel acasă. M-a sărutat pe obraz și m-a întrebat unde e mama. I-am spus că avea să vină mai târziu, că o să-i explic imediat despre ce era vorba. Nodurile degetelor de la mâna stângă a lui Michel erau jupuite, am văzut. La fel ca mine, și el era stângaci, iar pe dosul palmei avea o dâră de sânge închegat. Abia acum m-am uitat la el din cap până în picioare. Am văzut sânge și la sprânceana stângă, pe sacou avea noroi uscat, iar pe adidașii lui albi era şi mai mult noroi.

L-am întrebat cum mersese.

Iar el mi-a povestit. Mi-a spus că *Men in Black III* fusese șters de pe YouTube.

Eram încă pe hol. La un moment dat, în timp ce povestea, Michel s-a oprit și s-a uitat la mine.

— Tată! a spus el.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat?

— Acum faci iar asta!

— Ce?

— Râzi! Asta ai făcut și când ți-am povestit prima oară despre bancomat. Mai știi? În camera mea? Când am povestit despre veioză, ai început să râzi, şi când am ajuns la canistră, tu tot mai râdeai.

S-a uitat la mine. M-am uitat și eu la el. M-am uitat în ochii fiului meu.

— Şi acum râzi din nou, a spus el. Să continui? Ești sigur că vrei să auzi tot?

N-am spus nimic. Am privit doar.

Atunci Michel a făcut un pas în față, și-a petrecut brațele pe după umerii mei și m-a strâns la piept.

— Dragă tată, a spus el.

Cuprins

APERITIV
1
2
3
4
5
6
7
ANTREU
8
9
10
11
12
13
14
15
FELUL DOI
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

34
35
DESERT
36
37
38
39
DIGESTIV
40
41
42
43
44
45
BACȘIȘ
46

Table of Contents

APERITIV 6
1 7
2 9
3 16
4 20
5 24
6 27
7 30
ANTREU 37
8 38
9 44
10 51
11 57
12 64
13 75
14 82
15 84
FELUL DOI 88
16 89
17 92
18 102
19 107
20 112
21 118
22 128
23 138
24 140
25 148
26 152
27 159

28 162
29 165
30 170
31 181
32 186
33 191
34 193
35 199
DESERT 211
36 212
37 223
38 229
39 235
DIGESTIV 244
40 245
41 256
42 260
43 263
44 267
45 270
BACȘIȘ 274
46 275